

Algemeen Ambtsbericht Sudan

Maart 2021

Colofon

Plaats	Den Haag
Opgesteld door	Afdeling Ambtsberichten (DAF/AB)

Inhoudsopgave

	Colofon	2
	Inhoudsopgave	3
	Inleiding	5
1	Politieke ontwikkelingen	7
1.1	Transitieregering	7
1.1.1	Civiele component	8
1.1.2	Militaire component	9
1.1.3	Fricties	9
1.2	Nieuwe politieke partijen	10
1.3	Oppositie	10
1.3.1	Gewapende oppositie	10
1.3.2	Niet-gewapende oppositie	11
1.4	Militaire/Civiele gouverneurs	12
1.5	Demonstraties	13
1.6	Vredesonderhandelingen	14
1.6.1	Vredesakkoord	14
1.6.2	Rebellenbewegingen die niet aansloten bij het vredesakkoord	16
1.7	VN-missies	16
1.8	Relatie met Zuid-Sudan	17
2	Veiligheidssituatie	18
2.1	Toegang voor (internationale) humanitaire organisaties	18
2.2	Rekrutering	20
2.3	Bewegingsvrijheid	21
2.3.1	COVID-19	21
2.4	Twee Gebieden	22
2.4.1	Gebieden onder controle van SPLM-N	23
2.4.2	Geweldsincidenten tussen de SPLM-N en nationale veiligheidstroepen	23
2.4.3	Tribale gevechten, geweld tegen burgers en overige geweldsincidenten	24
2.5	Darfur	29
2.5.1	UNAMID	29
2.5.2	Algemene ontwikkeling en cijfers	29
2.5.3	Gevechten tussen Sudanese regeringstroepen en rebellenbewegingen	32
2.5.4	Geweldsincidenten tussen veehouders en landbouwers en intercommunaal geweld	34
2.5.5	Criminaliteit en banditisme	40
2.5.6	Mensenrechtensituatie	40
2.6	Abyei	41
2.6.1	UNISFA	41
2.6.2	Veiligheid	42
2.7	Overige provincies	43
2.7.1	Geweldsincidenten in Khartoum	43
2.7.2	Geweldsincidenten in het oosten van Sudan	44
2.7.3	Schermutselingen in het Al Fashaga gebied	45
2.8	Janjaweed	45
3	Identiteit, nationaliteit en documenten	47
3.1	Documenten voor buitenlanders in Sudan	47
3.2	Identiteitsdocumenten	48

4	Mensenrechten	50
4.1	Ontwikkelingen na machtsovername	50
4.1.1	Vrijheid van vereniging en vergadering	53
4.1.2	Persvrijheid	54
4.1.3	Doodstraf	56
4.2	Positie van specifieke groepen.....	56
4.2.1	Etnische groepen.....	56
4.2.2	Religieuze groepen	59
4.2.3	Dienstplichtweigeraars en deserteurs	63
4.2.4	Leden van oppositiepartijen / politieke activisten.....	64
4.2.5	LHBTI	67
4.2.6	Vrouwen.....	69
4.2.7	Bloed- en eerwraak.....	77
4.2.8	(Alleenstaande) minderjarigen	78
4.3	Vrijheid van meningsuiting	81
4.3.1	Mensenrechtenactivisten	81
4.3.2	Demonstranten	83
4.3.3	Politieke activisten of leden van politieke partijen	84
4.3.4	Kritiek uiten tegen de regering	87
4.3.5	Internet	89
5	Vluchtelingen en ontheemden	93
5.1	Binnenlandse ontheemden.....	93
5.1.1	Levensomstandigheden	94
5.1.2	Bewegingsvrijheid	94
5.1.3	Abyei	94
5.1.4	Twee Gebieden	95
5.1.5	Darfur.....	96
5.2	Sudanese vluchtelingen in het buitenland	97
5.2.1	Tsjaad.....	97
5.2.2	Egypte	98
5.2.3	Libanon.....	99
5.2.4	Israël.....	99
5.3	Asielzoekers en vluchtelingen.....	99
5.3.1	Levensomstandigheden	100
5.3.2	Syrische en Jemenitische vluchtelingen	103
5.3.3	Centraal Afrikaanse Republiek (CAR).....	103
5.3.4	Tsjaad.....	104
5.3.5	Zuid-Sudanezen	104
5.3.6	Eritrese en Ethiopische vluchtelingen	105
5.3.7	Vluchtelingen en asielzoekers van overige nationaliteiten	106
6	Terugkeer	107
6.1	Begeleiding door functionarissen en/of reizen met een noodreisdocument	109
6.2	Veiligheidsrisico's bij terugkeer	109
6.3	Terugkeer uit buurland of terugkeer uit Europa	110
6.4	Registratie van Sudanese burgers in het buitenland	111
7	Bijlagen	112
7.1	Geraadpleegde bronnen	112
7.2	Kaart van Sudan	117

Inleiding

Dit ambtsbericht is opgesteld aan de hand van de vragen en aandachtspunten zoals gesteld in de door het Ministerie van Justitie en Veiligheid opgestelde *Terms of Reference* (ToR). De ToR voor het onderhavige ambtsbericht is vastgesteld op 29 mei 2020. Een geanonimiseerde versie van deze ToR is tezamen met het ambtsbericht gepubliceerd op de website van de rijksoverheid.

In dit algemeen ambtsbericht wordt de situatie in Sudan beschreven voor zover deze van belang is voor de beoordeling van asielaanvragen van personen die afkomstig zijn uit dit land en voor de besluitvorming over terugkeer van afgewezen Sudanese asielzoekers. Dit ambtsbericht is een actualisering van het algemeen ambtsbericht Sudan van oktober 2019 waarvan de verslagperiode liep tot augustus 2019. De verslagperiode van het huidige ambtsbericht beslaat de periode september 2019 tot en met januari 2021. Relevante ontwikkelingen zijn tot aan de publicatiedatum zo veel mogelijk meegenomen. Dit ambtsbericht betreft een feitelijke, neutrale en objectieve weergave van de bevindingen gedurende de onderzochte periode en biedt geen beleidsaanbevelingen.

Dit ambtsbericht is opgesteld aan de hand van openbare en vertrouwelijke bronnen waarbij gebruik is gemaakt van zorgvuldig geselecteerde, geanalyseerde en gecontroleerde informatie. Bij de opstelling is onder meer gebruik gemaakt van informatie van niet-gouvernementele organisaties, vakliteratuur en berichtgeving in de media. De passages in dit ambtsbericht berusten op meerdere bronnen, tenzij anders vermeld of in het geval van algemeen onbetwiste feiten. De geraadpleegde openbare bronnen zijn opgenomen in de literatuurlijst.

In dit ambtsbericht is gebruik gemaakt van interviews met relevante en deskundige bronnen. Deze interviews zijn veelal online gehouden tijdens het onderzoek ten behoeve van de informatievergaring voor dit ambtsbericht. Daarnaast is gebruik gemaakt van vertrouwelijke informatie afkomstig van de diplomatieke vertegenwoordiging van Nederland in Sudan. De op vertrouwelijke basis ingewonnen informatie is voornamelijk gebruikt ter ondersteuning en aanvulling van passages die zijn gebaseerd op openbare informatie. De vertrouwelijke bronnen zijn in het voetnotenapparaat aangemerkt als 'vertrouwelijke bron' en voorzien van een datum.

Hoofdstuk één behandelt de politieke ontwikkelingen in Sudan. Hoofdstuk twee gaat in op de veiligheidssituatie. In hoofdstuk drie wordt ingegaan op documenten, identiteit en nationaliteit. De stand van zaken met betrekking tot naleving en schending van mensenrechten komt in hoofdstuk vier aan bod. Hoofdstuk vijf behandelt de situatie van ontheemden en vluchtelingen in Sudan. Dit ambtsbericht wordt afgesloten met het hoofdstuk over terugkeer.

1 Politieke ontwikkelingen

Sudan had tijdens de verslagperiode te maken met een ernstig verslechterende economische crisis, een gezondheids crisis door de corona-pandemie, hevige overstromingen en toenemende druk van de Sudanese bevolking om te voldoen aan hun eisen.¹

Volgens de VN voerde de transitieregering belangrijke hervormingen door. Zo voerde de transitieregering aanpassingen in het wetboek van strafrecht door waardoor fundamentele rechten beter beschermd konden worden (zie Hoofdstuk 4), werden in alle 18 staten van Sudan civiele gouverneurs benoemd (zie paragraaf 1.4) en werd een vredesovereenkomst gesloten met een aantal gewapende oppositiebewegingen in Darfur en de Twee Gebieden (zie paragraaf 1.6).²

1.1 Transitieregering

Op 11 april 2019 werd voormalig president Omar al-Bashir (hierna: Al-Bashir), na dertig jaar, afgezet en kwam een Militaire Transitieraad (TMC) aan de macht. Sudanese burgers demonstreerden sinds eind 2018 voor het aftreden van Al-Bashir en eisten een burgerregering.³ Op 17 augustus 2019 tekenden militairen en burgers een constitutioneel akkoord waarin de machtsverdeling werd vastgelegd voor een transitieperiode van drie jaar en drie maanden. Gedurende de transitie vervult een soevereine raad de rol van staatshoofd. De Soevereine Raad bestaat uit elf leden, waarvan zes burgers en vijf militairen. Burgers worden binnen de Soevereine Raad vertegenwoordigd door de *Forces of Freedom and Change* (FFC), een coalitie van vakbonden, oppositiepartijen en gewapende oppositie. Gedurende de eerste 21 maanden van de transitieperiode, tot mei 2021⁴, is een militair voorzitter van de Soevereine Raad. In de achttien resterende maanden wordt een lid van de FFC voorzitter van de soevereine raad.⁵ De Soevereine Raad delegeert de uitvoerende macht grotendeels aan een kabinet van ministers, onder de huidige leiding van minister-president Abdalla Hamdok (hierna: Hamdok). De leden van het kabinet werden benoemd door de FFC.⁶ Een *Transitional Legislative Council* (hierna Wetgevende Raad) dient de rol van het parlement te vervullen door wetten uit te vaardigen, toezicht te houden op het kabinet en de Soevereine Raad en door de diverse groepen in Sudan te vertegenwoordigen. Hoewel de oprichting van de Wetgevende Raad volgens het constitutioneel akkoord binnen drie maanden voltooid moest worden, stelde de transitieregering de oprichting meermaals uit. De belangrijkste vertragende factor waren de vredesonderhandelingen (zie paragraaf 1.6.) met de gewapende rebellenbewegingen. Begin december 2020 werd de oprichting opnieuw uitgesteld tot en met 31 december 2020. Eind januari 2021 was de Wetgevende Raad nog niet opgericht. Tot de Wetgevende Raad is opgericht

¹ UNSC, *S/2020/912*, pagina 1, 17 september 2020; Vertrouwelijke bron, 9 april 2020; European Council on Foreign Relations, *Bad company: How dark money threatens Sudan's transition*, pagina 5, juni 2020.

² UNSC, *S/2020/912*, pagina 1, 17 september 2020.

³ Zie Algemeen Ambtsbericht Sudan, oktober 2019.

⁴ In oktober 2020 tekenden gewapende oppositiebewegingen en de transitieregering een vredesakkoord. In het akkoord is opgenomen dat de transitieperiode van 39 maanden opnieuw start op de dag van ondertekening van het akkoord. Zie ook paragraaf 1.6.

⁵ European Council on Foreign Relations, *Bad company: How dark money threatens Sudan's transition*, pagina 5, juni 2020; Vertrouwelijke bron, 12 januari 2020. Zie ook het Algemeen ambtsbericht Sudan van oktober 2019.

⁶ European Council on Foreign Relations, *Bad company: How dark money threatens Sudan's transition*, pagina 5, juni 2020; Vertrouwelijke bron, 16 februari 2020.

hebben de Soevereine Raad en het kabinet gezamenlijk wetgevende bevoegdheden.⁷

1.1.1

Civiele component

De FFC is verdeeld. De FFC vertegenwoordigde bij de stichting van de coalitie eind december 2018 drie groepen. De eerste groep betrof politieke partijen die oppositie voerden tegen het regime van Al-Bashir; de tweede groep bestond uit gewapende oppositiegroepen uit de periferie, namelijk de *Sudan Liberation Army/Minni Minawi* (SLA-MM), *Sudan People Liberation Movement/Army* factie van Malik Aggar (hierna SPLM-N Aggar) en *Justice and Equality Movement-Gibril* (JEM-Gibril); en de derde groep bestond uit diverse organisaties uit het maatschappelijk middenveld waaronder de *Sudanese Professionals Association*⁸ (SPA), *resistance committees*⁹ en mensenrechtenorganisaties. In april 2019 was de SPA de belangrijkste speler binnen de FFC die met de militairen onderhandelde. In augustus 2019 tekenden politieke partijen uit de FFC het constitutioneel akkoord. De gewapende groeperingen uitten vlak voor ondertekening hun onvrede met het akkoord. De gewapende groeperingen startten uiteindelijk een alternatief onderhandelingstraject met de transitieregering (zie paragraaf 1.6). Tegen het einde van 2019 werd de FFC gedomineerd door de *Umma Party*, de *Sudanese Communist Party*, een aantal linkse kleine partijen zoals de *Sudan Congress Party* en andere kleine partijen of facties daarvan.¹⁰

In 2020 nam de verdeeldheid binnen de FFC verder toe. In april en mei 2020 schortte de Umma Party haar deelname aan de FFC tijdelijk op.¹¹ De Sudan Congress Party riep op tot ontslag van de leden van het kabinet en de civiele leden van de soevereine raad.¹² Beide partijen gaven in juli 2020 wel aan deel te nemen aan de vorming van een nieuwe kabinet (zie ook paragraaf 1.5).¹³ In juni 2020 trok de SPA zich terug uit de FFC en raakte zelf verdeeld in verschillende facties. Volgens een rapport van de VN tastte het onvermogen consensus te bereiken de mate van invloed en beslissingen van de FFC aan. De verzetcomités, die in eerste instantie moeite hadden om de publieke steun die zij genieten om te zetten naar politieke invloed, kwamen op als belangrijke politieke actoren nadat demonstraties zich

⁷ Op 10 februari 2021 werd een nieuw kabinet gevormd met ministerposten voor leiders van de rebellenbewegingen. Volgens een vertrouwelijke bron was de weg daarmee vrij voor het benoemen van de leden van het parlement. Vertrouwelijke bron, 16 februari 2020; European parliament, *Sudan: A transition under pressure*, december 2020; European Council on Foreign Relations, *Bad company: How dark money threatens Sudan's transition*, pagina 5, juni 2020; UNSC, *S/2020/202*, pagina 1, 12 maart 2020; ICG, *Crisis Watch June Alerts and May trends*, pagina 7, 5 juni 2020; Sudan Tribune, *Sudanese political forces to discuss formation of transitional parliament*, 31 oktober 2020; UN, *SC/14376*, 8 december 2020; Radio Dabanga, *SPA calls for Sudanese military restructure and Legislative Council formation*, 2 januari 2021.

⁸ Een verzameling van vakbonden van artsen, advocaten en leraren. De SPA nam de organisatie van demonstraties in 2018 en 2019 op zich en spoorde burgers aan de demonstraties voort te zetten. Zie ook het Algemeen Ambtsbericht Sudan van oktober 2019.

⁹ Deze resistance committees (hierna verzetcomités) zijn hervormingsbewegingen die vanuit de bevolking zelf zijn opgekomen. Volgens een rapport van de VN zijn het lokale wijk-gerelateerde groepen die samenwerken in een nationaal netwerk. De verzetcomités zijn een nieuwe soort politieke organisaties die voorbijgaan aan traditionele politieke partijen. UNSC, *S/2020/912*, pagina 2, 17 september 2020.

¹⁰ European Council on Foreign Relations, *Bad company: How dark money threatens Sudan's transition*, pagina 5, juni 2020; Vertrouwelijke bron, 16 februari 2020.

¹¹ De Umma Party keerde zich echter niet tegen de FFC en maakte nog steeds onderdeel uit van de regering. In februari 2021 werd een nieuw kabinet benoemd met vijf ministerposten voor Umma partijleden, namens het FFC. Vertrouwelijke bron, 14 februari 2021.

¹² UNSC, *S/2020/912*, pagina 1-2, 17 september 2020; European Council on Foreign Relations, *Bad company: How dark money threatens Sudan's transition*, pagina 5, juni 2020; Vertrouwelijke bron, 3 mei 2020.

¹³ Sudan Tribune, *Umma party decides to join Sudan transitional government*, 16 juli 2020. In het nieuwe kabinet van februari 2021 zitten namens het FFC-contingent ook een aantal Umma partijleden, waaronder de leider van de Umma Party, Mariam Sadiq-al-Mahdi. Zij is de dochter van de voormalig leider van de Umma Party, El Sadiq Al-Mahdi overleed in november 2020. Vertrouwelijke bron, 16 februari 2020; VOA, *Sudan Prime Minister Hamdok Names New Cabinet*, 9 februari 2021; Radio Dabanga, *Sudan's Umma Party leader El Sadiq El Mahdi dies*, 26 november 2020.

opnieuw verspreidden over het land vanaf juni 2020 (zie ook paragraaf 1.5).¹⁴ In november 2020 trok de Sudanese Communist Party zich terug uit de FFC en beschuldigde de FFC van samenzwering tegen de revolutie.¹⁵

1.1.2 *Militaire component*

Ondanks het feit dat het Constitutioneel Document van 17 augustus 2019 een akkoord betreft voor een door burgers geleide regering, hebben de militairen binnen de regering veel macht.¹⁶ De militaire component van de regering bestaat uit de *Sudanese Armed Forces* (SAF), oftewel het leger, en de *Rapid Support Forces*¹⁷ (RSF). Abdel Fattah Al-Burhan (hierna: Al-Burhan), een voormalig inspecteur-generaal van het leger en voormalig leider van Janjaweed-milities in Darfur, was gedurende de verslagperiode voorzitter van de Soevereine Raad. Mohamed Hamdan Dagalo, alias 'Hemedti', leider van de RSF was gedurende de verslagperiode tevens lid van de Soevereine Raad en plaatsvervanger van Al-Burhan.¹⁸ SAF en RSF beschikken ieder over een eigen krijgsmacht en hebben zowel gezamenlijk als ieder voor zich militaire macht. De militairen beheren het ministerie van Defensie en het ministerie van Binnenlandse Zaken. De militaire component van de regering heeft, naast controle over het leger en politie, ook controle over een groot aantal semi-overheidsbedrijven waardoor zij de beschikking hebben over een groot deel van Sudans rijkdommen.¹⁹

1.1.3 *Fricties*

De Sudanese transitieregering is fragiel door spanningen tussen en binnen de verschillende componenten ervan. Zo bestaat er binnen de militaire component van de regering rivaliteit tussen de RSF en SAF. Hoge officieren van SAF (voornamelijk uit de centrale regio's van Sudan) zouden beledigd zijn door de hoge positie van Hemedti die in Darfur opgroeide en aan het hoofd staat van een paramilitaire groep. Deze rivaliteit leidde in mei 2020 onder andere tot spanningen en geweldsincidenten tussen soldaten van SAF en RSF in Kadugli, Zuid-Kordofan (zie paragraaf 2.4).²⁰

Tussen de civiele en militaire component van de regering bestaan ook spanningen.²¹ Op 21 augustus 2020 gaf Hamdok in een speech toe dat er verschillen bestonden tussen de burgers en militairen in de regering. Hieronder vielen meningsverschillen over belangrijke hervormingen, in het bijzonder hervormingen van de

¹⁴ UNSC, S/2020/912, pagina 1-2, 17 september 2020.

¹⁵ Sudan Tribune, *Communists quit Sudan's FFC ruling alliance*, 8 november 2020; Vertrouwelijke bron, 16 februari 2020.

¹⁶ European Council on Foreign Relations, *Bad company: How dark money threatens Sudan's transition*, pagina 5, juni 2020; Vertrouwelijke bron, 3 mei 2020; Vertrouwelijke bron, 13 oktober 2020; Vertrouwelijke bron, 29 juni 2020.

¹⁷ De RSF komt voort uit Arabische Janjaweed milities die met steun van de Sudanese regering vanaf 2003 tot doel hadden de gewapende opstand van overwegend Afrikaanse bevolkingsgroepen de kop in te drukken. In 2010 ging de Janjaweed over in de door de NISS aangestuurde Rapid Support Forces (RSF). Hemedti werd daarvan de leider. In 2017 ging de RSF op in het Soedanese leger, zij het met een eigen commandostructuur onder president Bashir. Zie ook het Algemeen Ambtsbericht Sudan van oktober 2019.

¹⁸ Vertrouwelijke bron, 11 februari 2020; European Council on Foreign Relations, *Bad company: How dark money threatens Sudan's transition*, pagina 5, juni 2020.

¹⁹ European Council on Foreign Relations, *Bad company: How dark money threatens Sudan's transition*, pagina 5, juni 2020; The Economist, *Country Report Sudan*, 24 juni 2020.

²⁰ European Council on Foreign Relations, *Bad company: How dark money threatens Sudan's transition*, pagina 5, juni 2020; Vertrouwelijke bron, 15 september 2020; Carnegie Endowment for International Peace, *The ongoing Turf War in Sudan*, 20 februari 2020; The New York Times, *Concerns of a coup stir in Sudan as capital braces for a virus lockdown*, 17 april 2020.

²¹ UNSC, S/2020/912, pagina 1, 17 september 2020; Vertrouwelijke bron, 11 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 9 april 2020; The Economist, *Country Report Sudan*, 24 juni 2020; Vertrouwelijke bron, 15 september 2020; The New York Times, *Concerns of a coup stir in Sudan as capital braces for a virus lockdown*, 17 april 2020.

veiligheidssector, maatregelen ten aanzien van de economische crisis en de overgang van bedrijven in handen van militairen aan het ministerie van Financiën.²²

1.2 Nieuwe politieke partijen

In 2019 stonden 92 politieke partijen geregistreerd bij de *Political Parties Affairs Council*. De *National Umma Party* en de *Democratic Unionist Party* staan niet geregistreerd bij de overheid.²³

Volgens een vertrouwelijke bron zijn er in Sudan geen nieuwe politieke partijen geregistreerd tijdens de verslagperiode. Er waren wel berichten van het stichten van nieuwe partijen maar dit heeft nog niet geleid tot concrete registraties. Volgens de vertrouwelijke bron genieten de traditionele politieke partijen veel aanzien onder de bevolking en zullen nieuwe politieke partijen moeite hebben steun te vinden.²⁴

1.3 Oppositie

1.3.1 Gewapende oppositie

De gewapende oppositiegroepen *Sudan People Liberation Movement/Army* factie van Malik Aggar (hierna SPLM-N Aggar), *Justice and Equality Movement-Gibril* (JEM-Gibril) en de *Sudan Liberation Army/Minni Minawi* (SLA-MM) hadden zich in 2019 aangesloten bij de FFC. Aangezien vertegenwoordigers van de FFC in 2019 tot een politiek akkoord kwamen met de militairen leverde dit de bijzondere situatie op van vredesonderhandelingen tussen de transitieregering en gewapende oppositiegroepen die feitelijk ook onderdeel waren van de transitieregering. Een aantal gewapende oppositiepartijen tekenden in oktober 2020 een vredesakkoord met de transitieregering. Voor informatie over het vredesakkoord zie paragraaf 1.6.

De *Sudan Liberation Army/Abdul Wahid* (SLA-AW) en *Sudan People Liberation Movement/Army* factie van Al-Hilu (SPLM-N Al-Hilu) waren gedurende de verslagperiode de twee gewapende oppositiegroepen die het meeste grondgebied controleerden en de meest significante militaire aanwezigheid hadden. De SLA-AW concentreert zich met name in het Jebel Marrah gebied in Darfur. De SLA-AW weigerde gedurende de verslagperiode deel te nemen aan vredesonderhandelingen.²⁵ In 2020 stemde de SLA-AW in met een de facto staakt-het-vuren. De SPLM-N Al-Hilu factie controleert met name gebieden in Zuid-Kordofan in het Nuba-gebergte en enkele gebieden in Blue Nile. De SPLM-N Al-Hilu nam in 2019 en 2020 deel aan de vredesonderhandelingen maar trok zich in augustus 2020 terug. In september 2020 troffen Hamdok en Al-Hilu wel een principeakkoord (zie ook paragraaf 1.6.2).

Volgens een vertrouwelijke bron werden vermeende leden van gewapende oppositiegroepen, vóór het ondertekenen van het vredesakkoord, door de regering nog steeds beschouwd als vijanden.²⁶ Op 12 november 2020 verleende Al-Burhan amnestie aan alle personen die in Sudan's gewapende conflicten hadden gevochten. In lijn met het vredesakkoord van oktober 2019 werden personen van amnestie

²² UNSC, S/2020/912, pagina 2, 17 september 2020; Darfur24, Hamdok: *Differences between components of the government threaten the transitional period*, 23 augustus 2020.

²³ US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2019, Sudan*, pagina 26, 11 maart 2020

²⁴ Vertrouwelijke bron, 29 juni 2020.

²⁵ UNSC, S/2020/1155, pagina 4, 7 december 2020.

²⁶ Vertrouwelijke bron, 29 juni 2020.

uitgesloten wanneer er een arrestatiebevel tegen hen was uitgevaardigd door het International Strafhof. Ook personen die aangeklaagd zijn vanwege genocide of misdaden tegen de menselijkheid en voor oorlogsmisdaden onder de rechtsmacht van de Speciale Rechtbank voor Darfur zijn uitgesloten van het pardon.²⁷ Tijdens de verslagperiode waren er enkele berichten van arrestaties van vermeende leden of aanhangers van de SPLM-N en de SLA-AW in Zuid-Kordofan, Blue Nile en Darfur (zie voor meer informatie paragraaf 4.3.3).

1.3.2

Niet-gewapende oppositie

Naast de *Democratic Union Party* (DUP) bestaat de oppositie in het post-Bashir tijdperk met name uit islamisten, oftewel "*the Islamic movement*". Partijen behorend tot de islamisten zijn de *Reform Now Party* en de *Popular Congress Party*.²⁸

De voormalige partij van Al-Bashir, de *National Congress Party* (NCP), behoorde ook tot de islamistische partijen maar werd gedurende de verslagperiode ontbonden. Voormalig NCP-leden zijn uitgesloten van deelname in het nieuwe parlement en van deelname aan de verkiezingen aan het einde van de transitieperiode. Tijdens de verslagperiode zette de transitieregering verschillende stappen tegen leiders van het voormalige regime van Al-Bashir, waaronder arrestaties, detentie en het blokkeren van rekeningen.²⁹ Op 14 december 2019 veroordeelde een rechtbank in Khartoum voormalig president Al-Bashir tot twee jaar gevangenisstraf vanwege corruptie en het witwassen van geld. De meeste andere gedetineerde leiders van het voormalige regime werden aangeklaagd voor ongerechtvaardigde verrijking en gebruik van publieke middelen voor privédoeleinden. Anderen werden ook aangeklaagd voor moord en martelingen van opposanten. Het is onduidelijk of hieronder ook misdrijven vallen zoals gepleegd in Darfur.³⁰ Begin februari 2020 verklaarde de Sudanese transitieregering dat zij Al-Bashir en vier andere leden van het oude regime wilde uitleveren aan het Internationaal Strafhof (ICC). Het ICC en de transitieregering waren gedurende 2020 in gesprek over uitlevering.³¹

Vrees voor destabilisatie door de islamisten, met name door voormalig NCP-leiders was gedurende de verslagperiode aan de orde van de dag.³² De mate van invloed van voormalig NCP leden en/of aanhangers was gedurende de verslagperiode moeilijk te peilen. Het netwerk van de NCP reikte ver gedurende de periode dat Al-Bashir aan de macht was. De NCP had een clandestiene veiligheidsstructuur opgericht met loyalisten, de *Popular Security*. Deze groep was doorgedrongen tot alle overheidsinstellingen. De meeste officieren van de voormalige *National Intelligence Security Service*³³ (NISS) waren loyaal aan NCP-leiders. Binnen het leger zou ongeveer een derde van de officieren loyaal zijn geweest aan de NCP. De relevantie van deze relaties, nadat verschillende topleden van de NCP in de

²⁷ UNSC, *S/2020/1155*, pagina 2, 7 december 2020.

²⁸ European Council on Foreign Relations, *Bad company: How dark money threatens Sudan's transition*, juni 2020; Vertrouwelijke bron, 29 juni 2020.

²⁹ European Council on Foreign Relations, *Bad company: How dark money threatens Sudan's transition*, juni 2020; Vertrouwelijke bron, 29 juni 2020; Vertrouwelijke bron, 12 januari 2020; Radio Dabanga, *Sudan dissolves National Congress Party, repeals Public Order Bill*, 29 november 2019; UNHRC, *A/HRC/45/53*, pagina 14, 30 juli 2020.

³⁰ UNHRC, *A/HRC/45/53*, pagina 14, 30 juli 2020.

³¹ Vertrouwelijke bron, 24 februari 2020; Reuters, *Sudan agrees ex-president Bashir should appear before ICC over Darfur*, 11 februari 2020; BBC, *Omar Bashir: ICC delegation begins talks in Sudan over former leader*, 17 oktober 2020; Vertrouwelijke bron, 26 oktober 2020.

³² European Council on Foreign Relations, *Bad company: How dark money threatens Sudan's transition*, juni 2020; Vertrouwelijke bron, 12 januari 2020; Sudan Tribune, *Islamists behind attempt to destabilize Sudanese revolution: Burhan*, 25 april 2020; Vertrouwelijke bron, 23 juli 2020.

³³ De NISS is in juli 2019 vervangen door de *General Intelligence Services* (GIS). De operationele tak van de NISS werd opgeheven. Zie ook paragraaf 4.1.

gevangenis belandden, bleef onduidelijk. Sommige voormalig officieren van de NISS zouden inmiddels loyaal zijn aan Hemedti. Daarnaast melden verschillende bronnen dat de islamisten op weinig steun vanuit de bevolking kunnen rekenen.³⁴

Ondanks de ontbinding van de NCP waren de partij en haar aanhangers zichtbaar, met name via sociale media en via demonstraties. Zo waren er berichten van trollenlegers gelieerd aan het voormalige regime van Al-Bashir die desinformatie verspreidden over de Corona-pandemie in een mogelijke poging om de transitie-regering te destabiliseren.³⁵ Ook organiseerden voormalige NCP-leden demonstraties, met name in grote steden waarin onder andere werd opgeroepen tot een militaire coup.³⁶ In maart 2020 overleefde Hamdok een bomaanslag waarna beschuldigingen volgden ten aanzien van de voormalige NCP en islamisten. Ook waren er berichten van betrokkenheid van Al-Burhan bij de moordaanslag op Hamdok.³⁷

1.4 Militaire/Civiele gouverneurs

Op 22 juli 2020 verving Hamdok de militaire gouverneurs van alle achttien staten van Sudan met tijdelijke civiele gouverneurs, waaronder twee vrouwen. De benoeming van civiele gouverneurs was tijdens de verslagperiode meerdere keren uitgesteld, onder andere om gewapende oppositiegroepen kans te geven op de gouverneursposities. Sudanese burgers demonstreerden meermaals tegen het aanblijven van militaire gouverneurs. In verschillende staten werd de benoeming van tijdelijke gouverneurs bestreden door burgers, waaronder in Kassala, Gedaref, Oost-Darfur en Noord-Kordofan. Hoewel gewapende oppositiebewegingen van de *Sudanese Revolutionary Front* (SRF) in eerste instantie akkoord gingen met de benoeming van tijdelijke gouverneurs bekritiseerde de organisatie later het proces en stelde dat de benoemingen zouden leiden tot verdeeldheid en spanningen tussen gemeenschappen. De benoeming van officiële permanente gouverneurs werd uitgesteld tot na de ondertekening van een vredesakkoord.³⁸ Benoeming van permanente civiele gouverneurs had eind januari 2021 nog niet plaatsgevonden. Tijdens de vredesonderhandelingen en na de ondertekening van het vredesakkoord werd nog onderhandeld over het quotum van de gouverneursposities die zouden toekomen aan de rebellenbewegingen.³⁹

³⁴ European Council on Foreign Relations, *Bad company: How dark money threatens Sudan's transition*, juni 2020; Vertrouwelijke bron, 29 juni 2020; Freedom House, *Freedom on the Net 2020, Sudan*, pagina 2-3, 14 oktober 2020.

³⁵ Vertrouwelijke bron, 12 januari 2020; Freedom House, *Freedom on the Net, Sudan*, 2020; European Council on Foreign Relations, *Bad company: How dark money threatens Sudan's transition*, juni 2020

³⁶ Zie ook 4.2.4. Uit de ACLED database blijkt dat er gedurende 2020, dertien demonstraties plaats vonden door aanhangers van de NCP. ACLED registreerde drie protesten met interventie van de veiligheidstroepen. ACLED, *Danse macabre, Revolution and counter-revolution in post-oil Sudan*, 12 oktober 2020; ACLED, *Armed Conflict Location & Event Data Project*, www.acledata.com.

³⁷ European Council on Foreign Relations, *Bad company: How dark money threatens Sudan's transition*, juni 2020; Middle East Eye, *Attempt on Sudan PM's life sparks accusations against former ruling party*, 10 maart 2020; ACLED, *Danse macabre, Revolution and counter-revolution in post-oil Sudan*, 12 oktober 2020.

³⁸ UNSC, *S/2020/202*, pagina 1, 12 maart 2020; UNSC, *S/2020/912*, pagina 2, 17 september 2020; Vertrouwelijke bron, 11 augustus 2020; Bloomberg, *Sudan to replace military governors after dispute emerges at Top*, 18 april 2020; Radio Dabanga, *Appointment of new governors triggers protests in Sudan*, 24 juli 2020.

³⁹ Vertrouwelijke bron, 16 februari 2020.

1.5 Demonstraties

Vanaf begin juni 2020 nam het aantal demonstraties in Sudan toe. De meeste demonstraties verliepen vreedzaam. Bij enkele tientallen demonstraties grepen de veiligheidstroepen in. Daarbij gebruikten zij in sommige gevallen excessief geweld (zie ook paragraaf 4.2.4 en 4.3.2).⁴⁰ Op 3 juni 2020 gingen honderden burgers de straat op in Khartoum ter herinnering aan het geweld tegen vreedzame demonstranten op 3 juni 2019.⁴¹ Demonstranten uitten kritiek op de commissie die de incidenten van 3 juni 2019 moest onderzoeken en nog geen verslag had uitgebracht. Op 30 juni 2020 gingen honderdduizenden burgers de straat op in heel Sudan en riepen om snellere hervormingen en een belangrijkere rol voor het civiele bestuur in de transitie van Sudan naar democratie. De eisen van demonstranten varieerden naar gelang het gebied, maar allen riepen op tot een snellere implementatie van belangrijke benchmarks uit het constitutioneel akkoord van 17 augustus 2019.⁴²

De demonstraties van 30 juni 2020 werden geleid door verzetcomités. Deze verzetcomités zijn hervormingsbewegingen die vanuit de bevolking zelf zijn opgekomen. Volgens een rapport van de VN zijn het lokale wijkgerelateerde groepen die samenwerken in een nationaal netwerk. De verzetcomités zijn onderdeel van de FFC en hebben dus politieke invloed. De belangrijkste eisen van de verzetcomités waren het vervolledigen van de transitieregering, de benoeming van civiele gouverneurs, de benoeming van leden van de Wetgevende Raad, hervorming van de veiligheids- en defensiesector, de uitvoering van overgangsjustitie en economische hervormingen die gelijkheid en recht brengen.⁴³

Op 9 juli 2020 vroeg Hamdok, in antwoord op de eisen van de bevolking, zeven leden van zijn kabinet ontslag te nemen. Waarnemende ministers werden direct aangesteld in afwachting van de officiële benoemingen die na het tekenen van het vredesakkoord zouden worden aangekondigd.⁴⁴ Zie paragraaf 1.6 voor de benoeming van een nieuw kabinet in februari 2021.

Op 17 augustus 2020, een jaar na de machtswisseling, vonden opnieuw demonstraties plaats onder leiding van de verzetcomités. De eisen waren vergelijkbaar aan de eisen in juni 2020. Demonstranten botsten met de politie die traangas gebruikte en tientallen personen arresteerde. Op 17 september 2020 meldde een rapport van de VN dat er sinds 17 augustus 2020 dagelijks protesten en marsen plaatsvonden in heel Sudan.⁴⁵ In oktober en december 2020 vonden tevens grootschalige protesten plaats in verschillende delen van Sudan.⁴⁶

⁴⁰ ACLED, *Armed Conflict Location & Event Data Project*,

⁴¹ In april 2019 begonnen Sudanese burgers een sit-in in verschillende steden in Sudan. In eerste instantie riepen burgers president Bashir op om af te treden. Nadat de militairen de macht grepen, bleven de sit-ins voortduren en eisten de demonstranten een burgerregering. Op 3 juni 2019 werd de sit-in in Khartoum en andere steden neergeslagen. De Rapid Support Forces speelden hierbij een belangrijke rol. Bij de gewelddadige ingreep kwamen tientallen mensen om en maakten veiligheidstroepen zich schuldig aan mensenrechtenschendingen waaronder willekeurige arrestaties, seksueel geweld en verdwijningen. Voor meer informatie zie het Algemeen Ambtsbericht Sudan van oktober 2019.

⁴² UNSC, *S/2020/912*, pagina 2, 17 september 2020; ICG, *Crisis Watch July Alerts and June trends*, pagina 9, juli 2020.

⁴³ UNSC, *S/2020/912*, pagina 2, 17 september 2020.

⁴⁴ UNSC, *S/2020/912*, pagina 2, 17 september 2020; Al Jazeera, *Sudan PM Abdalla Hamdok replaces ministers in sweeping reshuffle*, 9 juli 2020.

⁴⁵ UNSC, *S/2020/912*, pagina 2, 17 september 2020.

⁴⁶ MEMO, *Fourth day of protests in Sudan after demonstrator killed*, 26 oktober 2020; Al Jazeera, *Sudanese protesters demand 'justice' two years after uprising*, 19 december 2020; Al Jazeera, *Sudanese back on the streets to march against dire living conditions*, 21 oktober 2020.

1.6 Vredesonderhandelingen

Het constitutioneel akkoord van 17 augustus 2019 voorzag in de afronding van eerlijke en volledige vrede in Sudan niet later dan zes maanden na de ondertekening.⁴⁷ In oktober 2019 begonnen vredesonderhandelingen tussen de transitie-regering en de gewapende rebellenbewegingen in Darfur, Zuid-Kordofan en Blue Nile. De onderhandelingen werden verdeeld in vijf regionale onderhandelingstrajecten (*regional tracks*): noord, centrum, oost, Darfur en de Twee Gebieden.⁴⁸ De transitie-regering kondigde het eenzijdig staakt-het-vuren aan voor alle delen van Sudan om een bevorderlijke sfeer te creëren voor de vredesonderhandelingen. De deadline om tot een akkoord te komen werd gedurende de verslagperiode verschillende keren verschoven.⁴⁹

1.6.1 Vredesakkoord

Op 29 augustus 2020 bereikten de transitie-regering en de *Sudan Revolutionary Front*⁵⁰ (SRF) en de *Sudan Liberation Army- Minni Minawi* factie een vredesakkoord. Het akkoord werd op 3 oktober 2020 ondertekend in Juba, Zuid-Sudan. De vredesonderhandelingen werden bemiddeld door de regering van Zuid-Sudan. Onder de SRF-alliantie vielen de *Justice and Equality Movement* (JEM), de *Sudan People's Liberation Movement – North Malik Aggar* (SPLM-N factie van Malik Aggar) en de *Sudan Liberation Movement/Transitional Council*. Het vredesakkoord omvat een aantal protocollen en heeft betrekking op belangrijke kwesties aangaande veiligheidsafspraken en de integratie van strijders van de rebellenbewegingen in het Sudanese leger, landbezit, overgangsjustitie, machtsverdeling en de terugkeer van ontheemden.⁵¹

Waarnemers verwelkomden het vredesakkoord als een eerste stap in het opbouwen van vrede in Sudan. In het akkoord wordt onder meer voorzien in meer autonomie voor Darfur, Zuid-Kordofan en Blue Nile. Drie zetels in de Soevereine raad alsmede vijf ministerposten werden toegewezen aan de leden van de rebellengroepen die het vredesakkoord ondertekenden. Ook werd overeengekomen dat 25% van de zetels in de *Transitional Legislative Council* aan de rebellenbewegingen zouden toekomen.⁵² In december 2020 stelde UNITAMS dat de partijen van het akkoord bij de

⁴⁷ UNSC, S/2019/816, pagina 2, 15 oktober 2019.

⁴⁸ De trajecten voor de regio's Centraal en Noord richtten zich op de implementatie van ontwikkelingsprojecten, landrechten en het management van grote agrarische- en damprojecten. Deze trajecten kwamen als eerste tot een akkoord in respectievelijk december 2019 en januari 2020. Het onderhandelingstraject voor het Oosten van Sudan leidde in februari 2020 tot een akkoord. Dit akkoord kreeg onvoldoende steun bij verschillende groepen waardoor de onderhandelingen in juli 2020 opnieuw begonnen. Het definitieve akkoord voor het Oostelijke traject werd getekend op 3 oktober 2020. European Parliament, *Sudan: A transition under pressure*, december 2020.

⁴⁹ UNSC, S/2020/202, pagina 2, 12 maart 2020; Sudan Tribune, *Sudan peace talks extended sine die*, 9 mei 2020; Al Jazeera, *Sudan's government signs initial peace deal with rebel group*, 25 januari 2020; US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2019, Sudan*, pagina 2, 11 maart 2020; Vertrouwelijke bron, 29 juni 2020; HRW, *Annual report on the human rights situation in 2019 – Sudan*, 14 januari 2020.

⁵⁰ De SRF bestond uit de *Sudan Liberation Army- Minni Minawi* (SLA-MM), de *Justice and Equality Movement* (JEM-Gibril), de *Sudan People's Liberation Movement – North Malik Aggar* (SPLM-N factie van Malik Aggar) en andere Sudanese gewapende bewegingen. In mei 2020 trok de SLA-MM zich terug uit de SRF. UNSC, S/2019/816, pagina 2, 15 oktober 2019; Radio Dabanga, *Sudan peace talks continue despite split in rebel alliance*, 21 mei 2020; ICG, *Crisis Watch June Alerts and May trends*, pagina 7, 5 juni 2020; Vertrouwelijke bron, 29 juni 2020.

⁵¹ UNSC, S/2020/912, pagina 2-3, 17 september 2020; Al Jazeera, *Sudan signs peace deal with rebel groups from Darfur*, 31 augustus 2020; NRC Next, *Soedan is een stap dichterbij vrede*, 1 september 2019; The New York Times, *Sudan signs peace deal with rebel alliance*, 31 augustus 2020; Radio Dabanga, *'Historic agreement' signed by Sudan govt, armed groups in Juba*, 1 september 2020; US Department of State, *Troika statement on the Peace Agreement between Sudan armed opposition groups*, 31 augustus 2020.

⁵² Al Jazeera, *Sudan signs peace deal with rebel groups from Darfur*, 31 augustus 2020; NRC Next, *Soedan is een stap dichterbij vrede*, 1 september 2019; The New York Times, *Sudan signs peace deal with rebel alliance*, 31 augustus 2020; Radio Dabanga, *'Historic agreement' signed by Sudan govt, armed groups in Juba*, 1 september 2020; US Department of State, *Troika statement on the Peace Agreement between Sudan armed opposition groups*, 31 augustus 2020; Vertrouwelijke bron, 13 oktober 2020.

implementatie met uitdagingen werden geconfronteerd. Zo werd in het akkoord vastgelegd dat vertegenwoordigers van de gewapende groepen binnen zeven dagen na ondertekening van het akkoord moesten worden benoemd voor de Soevereine Raad en het kabinet. Aan het eind van de verslagperiode waren deze en andere bepalingen nog niet uitgevoerd.⁵³

In het vredesakkoord is tevens opgenomen dat de transitieperiode van 39 maanden opnieuw zou starten vanaf de datum van ondertekening van het akkoord. Het was ten tijde van het schrijven nog niet bekend hoe lang het militaire voorzitterschap zou voortduren.⁵⁴

In het vredesakkoord was overeengekomen dat een *Council of Transitional Period Partners* (CTP) de transitie zou leiden en geschillen tussen de transitiepartners zou oplossen. De kerntaak van de CTP is om toe te zien op de implementatie van het vredesakkoord. De CTP zou bestaan uit militaire leden, leden van de FFC en leden van de rebellenbewegingen die het vredesakkoord ondertekenden. Begin december 2020 vaardigde Al-Burhan een decreet uit waarmee de CTP werd opgericht. Op dit decreet kwam kritiek van verschillende actoren (waaronder Hamdok en de FFC). De belangrijkste reden hiervoor was dat het mandaat van het CTP te vaag was en daardoor een bedreiging vormde voor het mandaat van het kabinet en de Wetgevende Raad.⁵⁵

In februari 2021 werd een nieuw kabinet gevormd met ministerposten voor de rebellenbewegingen die het vredesakkoord ondertekenden. De rebellenbewegingen kregen zeven van de zesentwintig ministerposten. Zeventien ministerposten bleven in handen van de FFC terwijl de ministeries van Binnenlandse Zaken en Defensie in handen bleven van de militaire component van de regering.⁵⁶

Darfur

Specifiek voor Darfur werd overeengekomen dat een militaire krijgsmacht bestaande uit zesduizend leden van de SAF, RSF en politie enerzijds en zesduizend voormalig rebellenstrijders anderzijds de veiligheid in Darfur zou bewaken. Voor wat betreft de machtsverdeling in Darfur kwamen de partijen overeen dat 40% van de functies binnen de regionale overheid toekwamen aan leden van de *Darfur track*⁵⁷ en 10% aan andere partijen die het vredesakkoord ondertekenden. Daarnaast zal de regionale overheid bestaan uit 30% federale overheidsfunctionarissen en 20% uit andere belanghebbenden.⁵⁸

Zuid-Kordofan en Blue Nile

Met betrekking tot Zuid-Kordofan en Blue Nile kwamen de transitieregering en SPLM-N Aggar overeen dat de regio's autonoom zouden worden. West-Kordofan dat van 2005 tot 2013 onderdeel uitmaakte van Zuid-Kordofan, zal eveneens vallen onder de autonome regio's. De SPLM-N Aggar factie zal de positie van gouverneur in

⁵³ UNSC, S/2020/1155, pagina 2, 7 december 2020.

⁵⁴ African Arguments, *The obstacles to Sudan's landmark peace deal*, 12 oktober 2020; Vertrouwelijke bron, 13 oktober 2020; MEMO, *Sudan extends transitional government period*, 4 november 2020.

⁵⁵ Vertrouwelijke bron, 9 december 2020; Vertrouwelijke bron, 16 februari 2020; Al Jazeera, *Sudan gov't rejects ruling council head's move creating new body*, 5 december 2020; Sudan Tribune, *Sudanese cabinet rejects al-Burhan's transition partners body*, 4 december 2020; UNSC, S/2020/1155, pagina 2, 7 december 2020;

⁵⁶ Vertrouwelijke bron, 14 februari 2021; Reuters, *Darfur rebel leader heads Sudanese finance ministry following cabinet shake-up*, 8 februari 2021.

⁵⁷ De leden van de Darfur track zijn voornamelijk rebellenbewegingen die hun machtsbasis in de Afrikaanse bevolkingsgroepen hebben liggen. Volgens een vertrouwelijke bron gaan de 40% regionale overheidsfuncties met name naar deze rebellenbewegingen maar is in het akkoord niets opgenomen over etniciteit.

⁵⁸ Radio Dabanga, *'Historic agreement' signed by Sudan gov't, armed groups in Juba*, 1 september 2020; Vertrouwelijke bron, 16 februari 2021.

Blue Nile bekleden en van plaatsvervangend gouverneur in Zuid-Kordofan en West-Kordofan.⁵⁹

1.6.2

Rebellenbewegingen die niet aansloten bij het vredesakkoord

De twee rebellenbewegingen die tot op heden grondgebied onder controle hebben en beschikken over significante aantallen strijders, hebben geen vredesakkoord met de Sudanese transitieregering gesloten.⁶⁰ De SLA-Abdul Wahid al-Nur factie (SLA-AW), die zich met name concentreert in het Jebel Marra gebied in Darfur, nam geen deel aan de onderhandelingen in Juba en verwierp het vredesakkoord.⁶¹ De SPLM-N Al-Hilu nam in 2019 en 2020 wel deel aan de vredesonderhandelingen maar trok zich in augustus 2020 terug. Op 3 september 2020 tekenden de Hamdok en de SPLM-N Al-Hilu factie een akkoord over de principes om het staakt-het-vuren te behouden gedurende het vredesproces totdat een vredesakkoord zou worden gesloten. In het akkoord is tevens vastgelegd dat de toekomstige grondwet gebaseerd moet zijn op een principe van scheiding van staat en religie. In het geval dat dit niet nagekomen wordt behouden de Twee Gebieden het recht op zelfbeschikking.⁶²

1.7

VN-missies

In Sudan waren tijdens de verslagperiode twee vredesoperaties actief: *United Nations/African Union Hybrid Operation in Darfur* (UNAMID) en *United Nations Interim Security Force for Abyei* (UNISFA). Het mandaat van UNAMID eindigde op 31 december 2020. Voor meer informatie over de UNAMID en UNISFA missies, zie paragraaf 2.5.1 en 2.6.1.

Op 3 juni 2020 nam de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties (VNVR) resolutie 2524 aan waarmee de *United Nations Integrated Transition Assistance Mission in Sudan* (UNITAMS) in het leven werd geroepen voor een periode van twaalf maanden met als startdatum 1 januari 2021. De VN-missie heeft een hoofdkwartier in Khartoum en zal de voortdurende werkzaamheden van VN-agentschappen, VN-fondsen en programma's aanvullen. UNITAMS zal nauw samenwerken met de Sudanese transitieregering en de burgers van Sudan om de transitie te ondersteunen. UNITAMS is een politieke en civiele missie waarvan het mandaat,

⁵⁹ Uit verschillende bronnen blijkt dat Zuid-Kordofan en Blue Nile per datum ondertekening van het vredesakkoord bestuurlijke autonomie zou krijgen. Dezerzijds is niet bekend in hoeverre de autonomie in de praktijk is ingevoerd. Volgens een artikel van Radio Dabanga blijven de grenzen van West-Kordofan behouden. Radio Dabanga, *'Historic agreement' signed by Sudan govt, armed groups in Juba*, 1 september 2020; Vertrouwelijke bron, 13 oktober 2020; International IDEA, *The Juba Agreement for Peace in Sudan – Summary and analysis*, 23 oktober 2020.

⁶⁰ Acht kleinere (facties) van rebellenbewegingen die het vredesakkoord niet hebben ondertekend hebben zich verenigd in de *Armed Struggle Movements Coalition*. Zie Radio Dabanga, *Rebel factions reject 'distorted' Sudan peace agreement*, 4 oktober 2020. Al Jazeera, *Sudan's government, rebel groups sign landmark deal*, 3 oktober 2020; Vertrouwelijke bron, 15 september 2020; European Council on Foreign Relations, *Bad company: How dark money threatens Sudan's transition*, pagina 5, juni 2020.

⁶¹ UNSC, *S/2020/912*, pagina 2, 17 september 2020; Al Jazeera, *Sudan signs peace deal with rebel groups from Darfur*, 31 augustus 2020; NRC Next, *Soedan is een stap dichterbij vrede*, 1 september 2020; The New York Times, *Sudan signs peace deal with rebel alliance*, 31 augustus 2020; Radio Dabanga, *'Historic agreement' signed by Sudan govt, armed groups in Juba*, 1 september 2020; US Department of State, *Troika statement on the Peace Agreement between Sudan armed opposition groups*, 31 augustus 2020.

⁶² Onderhandelingen met de SPLM-N al-Hilu factie stagneerden in eerste instantie door onenigheid over kwesties van secularisme en autonomie. In augustus 2020 trok de SPLM-N Al-Hilu factie zich terug uit de vredesonderhandelingen in Juba, Zuid-Sudan. Sudan Tribune, *SPLM-N al-Hilu extends unilateral ceasefire for additional three months*, 31 maart 2020; UNSC, *S/2020/912*, pagina 2-3, 17 september 2020; Radio Dabanga, *SPLM-N El Hilu withdraw from Sudan peace negotiations*, 21 augustus 2020.

anders dan bij de vredesmissies UNAMID en UNISFA, geen vredeshandhaving omvat.⁶³

UNITAMS zal de transitie-regering ondersteunen bij het halen van de politieke benchmarks, zoals vastgelegd in het constitutioneel akkoord. Hierin wordt een aantal belangrijke taken genoemd die de transitie-regering moet volbrengen waaronder hervormingen van bestuur en instituties, hervorming van de grondwet en organisatie van verkiezingen. UNITAMS zal ook de implementatie van vredesakkoorden ondersteunen in de conflictgebieden. Voorts zal UNITAMS internationale steun voor de economische hervormingen in Sudan faciliteren.⁶⁴ UNITAMS was, ondanks de beëindiging van het mandaat van UNAMID op 1 januari 2021 nog niet volledig bemand en operationeel.⁶⁵

1.8 Relatie met Zuid-Sudan

De relatie tussen Sudan en Zuid-Sudan verbeterde gedurende de verslagperiode. De Zuid-Sudanese regering en President Salva Kiir speelden een belangrijke rol bij het faciliteren van vredesbesprekingen tussen de Sudanese regering en een aantal rebellenbewegingen. Deze besprekingen leidden in augustus 2020 tot een vredesakkoord, welke in Juba werd ondertekend op 3 oktober 2020. Op 24 september 2020 kwamen de twee landen overeen een gezamenlijk technisch comité te vormen om de olieproductie in Zuid-Sudan te herstarten.⁶⁶

Abyei is een betwist gebied op de grens van Sudan en Zuid-Sudan. Tijdens de onderhandelingen voor het *Comprehensive Peace Agreement* (CPA) tussen Sudan en de *Sudan People Liberation Movement/Army* (SPLM/A) in 2005 kon geen overeenstemming bereikt worden over het gebied van Abyei. Volgens het CPA zou de definitieve status van Abyei worden vastgesteld na een referendum van de lokale bevolking. In 2011 werd besloten dat Abyei onder gemeenschappelijk bestuur van Sudan en Zuid-Sudan zou komen te staan, het *Joint Abyei Oversight Committee* (AJOC). Het AJOC zou tevens het referendum organiseren waarin was voorzien door het CPA.⁶⁷

Ondanks de versterkte relatie tussen Sudan en Zuid-Sudan was er sprake van weinig vooruitgang ten aanzien van de regio Abyei en overige grensgebieden. Sudan en Zuid-Sudan spraken wel de intentie uit om het politieke proces ten aanzien van de grensgebieden te hervatten. Ook werden op lokaal niveau voor het eerst twee bestuurders aangesteld door de regeringen van Sudan en Zuid-Sudan.⁶⁸

⁶³ Vertrouwelijke bron, 24 december 2020; UN Political and Peacebuilding Affairs, *United Nations Integrated Transition Assistance Mission in Sudan*, 3 juni 2020.

⁶⁴ UN Political and Peacebuilding Affairs, *United Nations Integrated Transition Assistance Mission in Sudan*, 3 juni 2020.

⁶⁵ Vertrouwelijke bron, 24 december 2020; Amnesty International, Sudan: UN must extend Darfur peacekeepers mandate by at least six months, 9 december 2020; UNSC, *SC/14376*, 8 december 2020; Security Council Report, *What's in Blue, Resolution on the UN/AU Hybrid Operation in Darfur* (UNAMID), 21 december 2020

⁶⁶ UN, *Secretary-General welcomes Peace Agreement in Sudan, Marking start of New Era*, 31 augustus 2020; UNSC, *S/2020/1019*, pagina 1, 15 oktober 2020; Radio Dabanga, *Sudan and South Sudan to strengthen ties*, 2 september 2020.

⁶⁷ Zie het Algemeen Ambtsbericht Sudan van oktober 2019.

⁶⁸ UNSC, *S/2020/1019*, pagina 1, 15 oktober 2020; UN, *SC/14171*, 28 april 2020; Sudan Tribune, *South Sudanese senior officials arrive in Khartoum for talks on Abyei*, 15 september 2020; Radio Dabanga, *Sudan gov to appoint executive head in Abyei*, 18 september 2020.

2 Veiligheidssituatie

Dit hoofdstuk gaat in op de veiligheidssituatie in Sudan. In de eerste paragrafen wordt ingegaan op algemene aspecten van veiligheid waaronder toegang voor internationale humanitaire organisaties, rekrutering en bewegingsvrijheid. Vervolgens komt de veiligheidssituatie in de conflictgebieden Zuid-Kordofan, Blue Nile, Darfur en Abyei aan bod. In de laatste paragraaf worden geweldsincidenten in andere regio's van Sudan besproken.

In dit ambtsbericht is geregeld gebruik gemaakt van de term 'veiligheidstroepen'. Hieronder vallen de *Sudanese Armed Forces* (SAF), waaronder *Military Intelligence* (MI), de *Rapid Support Forces* (RSF), de *General Intelligence Service* (GIS) en de politie.

2.1 Toegang voor (internationale) humanitaire organisaties

Tijdens het regime van Al-Bashir bestonden aanzienlijke belemmeringen ten aanzien van het werk in de humanitaire dienstverlening. De belangrijkste belemmeringen waren bureaucratische procedures voor het verkrijgen van een vergunning en toestemming voor projecten. Technische overeenkomsten werden geweigerd, procedures regelmatig gewijzigd, ngo-dossiers gekopieerd, bezittingen in beslag genomen en humanitaire hulpverleners werden langdurig ondervraagd. Veiligheidstroepen intimideerden ngo's die internationale hulp ontvingen. Tevens keken de veiligheidsdiensten persoonlijke correspondentie in en beperkten zij de binnenlandse reizen van hulpverleners. In sommige gevallen werden hulpverleners in het openbaar beschuldigd van het ondersteunen van rebellen. ⁶⁹

De *Voluntary and Humanitarian Work Act* uit 2006 bleef gedurende 2019 en 2020 van kracht en geeft de *Humanitarian Aid Commission* (HAC) de macht om de activiteiten van organisaties uit het maatschappelijk middenveld te controleren. De regelgeving beperkt de participatie van het maatschappelijk middenveld door strikte eisen te stellen aan de registratie van organisaties en door de aanstelling van een commissaris die de mogelijkheid heeft om de registratie van elke organisatie te weigeren of te beëindigen. Op grond van de *Voluntary and Humanitarian Work Act* moeten registraties jaarlijks worden vernieuwd en heeft de commissaris een rol bij de goedkeuring van extern gefinancierde projecten. Veel organisaties uit het maatschappelijk middenveld ervaren de regelgeving als een belemmering in de uitvoering van hun werk. De regelgeving reguleert niet alleen de werkzaamheden van humanitaire en liefdadigheidsorganisatie maar ook andere activiteiten van het maatschappelijk middenveld waaronder het werk voor de bevordering van mensenrechten. Organisaties uit het maatschappelijk middenveld moeten zich zowel op federaal als op staatsniveau registreren, hetgeen een administratieve last veroorzaakt voor deze organisaties. ⁷⁰

In november 2019 trok de HAC de vergunningen in van 58 ngo's die vermeende relaties hadden met het regime van Al-Bashir. De ngo's zouden in handen van familieleden van Al-Bashir zijn ofwel door zijn familieleden worden bestuurd.

⁶⁹ US Department of State, *Country Report on Human rights Practices 2019, Sudan*, pagina 15, 11 maart 2020; Center for Strategic & International Studies, *Sudan at a Crossroads: A Humanitarian Opening?*, 5 augustus 2020; Zie ook Algemeen Ambtsbericht Sudan, oktober 2019.

⁷⁰ UNHRC, *A/HRC/45/53*, pagina 7, 30 juli 2020.

Hierdoor waren zij vrijgesteld van belastingen en kregen zij toestemming om gebouwen neer te zetten op grond die hen kosteloos verstrekt werd. De ngo's tekenden, in reactie op de intrekking, bezwaar aan. In juli 2020 was de uitslag hiervan nog niet bekend. Dezerzijds werd geen informatie gevonden over de status van de bezwaarschriften na juli 2020. Uit een bericht van UNOCHA blijkt dat voor enkele organisaties (in Zuid-Kordofan en Kassala) uitzonderingen gemaakt zijn opdat zij humanitaire hulp konden blijven verlenen.⁷¹

Hoewel er eind 2019 berichten waren van verbeterde toegang voor humanitaire organisaties, bleef de praktijk weerbarstig. In oktober 2019 vond een bezoek van een belangrijke vertegenwoordigers van het *World Food Programme* (WFP) aan de eerder onbereikbare delen van Zuid-Kordofan en Blue Nile plaats. Ook in Darfur kregen humanitaire missies, met ondersteuning van UNAMID toegang tot gebieden waar al bijna tien jaar geen toegang meer tot was. De transitieregering kondigde vervolgens aan dat ngo's die gedurende het regime van Al-Bashir waren uitgezet welkom waren om hun activiteiten weer op te pakken.⁷² Alle beperkingen voor humanitaire organisaties en VN-organisaties zouden worden opgeheven. Hoewel deze uitspraken belangrijk waren bleef de implementatie ervan achter, aldus een onderzoeker van het *Center for Strategic and International Studies*. Volgens het artikel hebben WFP en andere VN-organisaties meer bewegingsvrijheid gekregen maar blijven er restricties bestaan voor lokale en internationale ngo's.⁷³ In februari 2020 bracht de mensenrechtenorganisatie *Human Rights Watch* (HRW) voor het eerst na veertien jaar een bezoek aan Sudan.⁷⁴

Bureaus van HAC in de zuidelijke staten van Sudan zouden zich minder ontvankelijk getoond hebben ten op zichte van de hernieuwde aanwezigheid van (inter)nationale ngo's dan HAC in Khartoum. Bureaucratische belemmeringen, zoals bekend van het regime van Al-Bashir, bleven een uitdaging vormen voor minder bekende organisaties.⁷⁵

In juli 2020 rapporteerde de naar eigen zeggen onafhankelijke informatieverstrekker ACAPS⁷⁶ dat humanitaire hulporganisaties in Sudan, ondanks de verbeteringen, opereerden onder hoge beperkingen. De conflictgebieden in Zuid-Kordofan en Blue Nile onder controle van de SPLM-N en in het Jebel Marra gebied in Darfur dat onder controle staat van de SLA-AW, waren moeilijk toegankelijk.⁷⁷

Naast de belemmeringen door de autoriteiten leidden ook de veiligheidssituatie, beperkingen in infrastructuur, hevige regenval en de COVID-19 pandemie tot een gebrekkige toegang voor humanitaire hulpverleners.⁷⁸

⁷¹ UNHRC, *A/HRC/45/53*, pagina 7, 30 juli 2020; OCHA, *Humanitarian organizations to ensure that people are not affected by the closure of national NGOs*, 5 december 2019; UNSC, *S/2020/202*, pagina 5, 12 maart 2020; Radio Dabanga, *Sudan revokes accreditation of organisations affiliated to former regime*, 24 november 2019.

⁷² Center for Strategic & International Studies, *Sudan at a Crossroads: A Humanitarian Opening?*, 5 augustus 2020; US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2019, Sudan*, pagina 15, 11 maart 2020; UNSC, *S/2020/202*, pagina 5, 12 maart 2020.

⁷³ Center for Strategic & International Studies, *Sudan at a Crossroads: A Humanitarian Opening?*, 5 augustus 2020.

⁷⁴ HRW, *Sudan: Progress on Rights, Justice, Key to transition*, 20 februari 2020.

⁷⁵ Center for Strategic & International Studies, *Sudan at a Crossroads: A Humanitarian Opening?*, 5 augustus 2020.

⁷⁶ ACAPS is een non-profit project van een consortium van twee ngo's: NRC en *Save the Children*. ACAPS is een onafhankelijke informatieverstrekker en specialist op het gebied van analyses van humanitaire noden.

⁷⁷ ACAPS, *Sudan, Complex Crisis, Humanitarian Access 14/07/2020*, geraadpleegd op 15 oktober 2020, <https://www.acaps.org/country/sudan/crisis/complex-crisis>; ACAPS, *CrisisInSight, Humanitarian access overview*, juli 2020.

⁷⁸ ACAPS, *Sudan, Complex Crisis, Humanitarian Access 14/07/2020*, geraadpleegd op 15 oktober 2020, <https://www.acaps.org/country/sudan/crisis/complex-crisis>; ACAPS, *CrisisInSight, Humanitarian access overview*, juli 2020; USAID, *Sudan – Complex Emergency, Fact Sheet #3*, 5 juni 2020.

2.2 Rekrutering

Tijdens de verslagperiode waren er, voor zover dezerzijds bekend, geen berichten van gedwongen rekrutering van volwassenen voor de strijd binnen Sudan.

De vredesonderhandelingen tussen de transitie-regering en rebellenbewegingen zorgden voor een toename in rekrutering onder rebellengroepen, waaronder rekrutering van kinderen. Het doel hiervan was om een sterkere positie te creëren in de onderhandelingen over de toekomstige veiligheidsmaatregelen. De SPLM-N Aggar factie zou bijvoorbeeld nieuwe leden rekruteren in Zuid-Kordofan en Blue Nile. Volgens een vertrouwelijke bron zou het gaan om enkele honderden nieuwe rekruten. Volgens het *UN-Panel of Experts* rekruteerde de beweging SLA-MM in Noord-Darfur en onder Darfurese mijnwerkers op de grens met Tsjaad en Libië. SLA-MM was ook actief in Libië en kwam met de Libische regering overeen honderden nieuwe strijders aan te leveren. Volgens het UN-Panel of Experts rekruteerde ook de SLA-AW in 2019 nieuwe leden (voormalig strijders en ontheemden) en richtte de beweging een nieuw trainingscentrum op in Torontonga.⁷⁹

Volgens de HART Foundation, die met een missie in januari 2020 de regio van Blue Nile bezocht, waren er berichten van militaire opbouw in Blue Nile. De geruchten van militaire opbouw werkten onzekerheid en achterdocht in de hand ten aanzien van een mogelijke nieuwe aanval door de Sudanese veiligheidstroepen.⁸⁰

Gedurende de verslagperiode waren er berichten van het lokken van Sudanese mannen voor de strijd in Libië en Jemen door hen een baan aan te bieden in de Verenigde Arabische Emiraten (VAE). De mannen zouden aan de slag gaan als bewakers in de VAE maar werden in plaats daarvan getraind en ingezet als soldaten in Libië en Jemen. Ook waren er berichten van gedetineerde Sudanese migranten in Libië die de keuze kregen om in detentie te blijven of naar het front in Libië gestuurd te worden.⁸¹

Kindsoldaten

Gedwongen rekrutering van kinderen en/of de inzet van kindsoldaten blijven voorkomen in Sudan. In 2020 waren er berichten van rekrutering en inzet van kindsoldaten door rebellenbewegingen.⁸² Volgens de VN-onafhankelijke expert inzake de mensenrechten in Sudan komt rekrutering in mindere mate voor dan in het verleden. Het rapport specificeert geen aantallen. Volgens het rapport van de onafhankelijke expert worden kinderen, met name jongens, in het Jebel Marra gebied (Darfur) ontvoerd en gebruikt voor gedwongen kinderarbeid en als kindsoldaten. Berichten van de inzet van kindsoldaten door gewapende groepen waren beperkt en meestal moeilijk te verifiëren. In het jaarlijkse rapport van de VN over kinderen in gewapende conflicten over het jaar 2019, bevestigde de Secretaris-Generaal dat de VN de rekrutering en inzet van drie jongens door de SLA-AW in

⁷⁹ Sudan Tribune, *SPLM-N Hilu accuses Sudan of providing military support to SPLM-N Aggar*, 14 april 2020; Vertrouwelijke bron, 15 september 2020; Vertrouwelijke bron, 1 oktober 2020; UNSC, *S/2020/36*, pagina 23, 14 januari 2020; UNSC, *S/2021/40*, pagina 17, 13 januari 2021.

⁸⁰ Humanitarian Aid Relief Trust, *Visit report: Abyei, Sudan and South Sudan*, pagina 13, januari 2020.

⁸¹ HRW, *Recruited as security guards in the UAE, deceived into working in conflict-ridden Libya instead*, 1 november 2020; The New Arab, *'No mercenaries': Sudanese protest UAE's devious recruitment of citizens for Yemen war*, 27 januari 2020; Info Migrants, *Migrants recruited in Libya to fight civil war*, 17 januari 2020.

⁸² Volgens een bericht van UNAMID erkenden sommige rebellenbewegingen dat zij kindsoldaten in hun rangen hadden. Cijfers zijn dezerzijds niet bekend. UNAMID, *UNAMID conducts engagement and dialogue with armed groups to end recruitment of children*, 17 november 2020; UNSC, *S/2021/40*, pagina 17, 13 januari 2021.

Darfur verifieerde. Het US Department of State meldt in haar rapport over 2019 dat er berichten waren van de inzet van kindsoldaten door de SPLM-N.

In 2019 en 2020 onderzochten VN-organisaties bij minstens veertien gevallen of er sprake was van ronselpraktijken door de RSF in Darfur. De kinderen zouden getraind zijn om de demonstranten in Khartoum uit elkaar te drijven.⁸³ Voor zover dezerzijds bekend werden tijdens de verslagperiode geen gevallen van de inzet van kindsoldaten binnen de RSF bevestigd.⁸⁴

2.3 Bewegingsvrijheid

Het constitutioneel akkoord van 17 augustus 2019 waarborgt bewegingsvrijheid en het recht op reizen voor alle Sudanese burgers. Volgens het US Department of State was het voor Sudanese burgers, ook onder het regime van Al-Bashir, mogelijk om ongehinderd binnen Sudan te reizen, met uitzondering van reizen naar de conflictgebieden. In gebieden waar de noodtoestand van kracht is, is de bewegingsvrijheid (plaatselijk) ingeperkt. De transitieregering hield de noodtoestand aan in de conflictgebieden Darfur, Blue Nile en Zuid-Kordofan.⁸⁵ Naar aanleiding van geweldsincidenten werd ook tijdelijk de noodtoestand uitgeroepen in delen van Noord-Darfur, Kassala en Port Sudan.⁸⁶ Per 1 augustus 2020 hebben Sudanese burgers geen uitreisvisum meer nodig om het land te verlaten. In het verleden werd het uitreisvisum ook wel gebruikt om buitenlandse reizen van oppositieleiden en activisten te verhinderen.⁸⁷ Buitenlanders hebben een *travel permit* nodig om buiten Khartoum te reizen. Travel permits voor reizen naar conflictgebieden zoals Darfur werden niet altijd afgegeven.⁸⁸

Volgens het US Department of State kwamen veel activisten die het land ontvlucht waren na het gewelddadig opbreken van de sit-ins op en rond 3 juni 2019 terug naar Sudan nadat de transitieregering de macht nam. Prominente oppositieleiden kwamen tijdens en na de revolutie terug naar Sudan. Het rapport gaat niet in op de ontvangst van deze oppositieleiden. Volgens een vertrouwelijke bron waren er geen berichten van problemen bij terugkeer van prominente leden van de diaspora.⁸⁹ Sommige leden van gewapende groeperingen bleven in ballingschap en stelden bezorgd te zijn over hun burger- en politieke rechten, ondanks het generaal pardon van 2015 voor alle deelnemers aan de Nationale Dialoog.⁹⁰

2.3.1 COVID-19

Het eerste geval van COVID-19 werd in Sudan geïdentificeerd op 12 maart 2020. Half december 2020 waren er ruim 22.000 bevestigde gevallen van besmetting. Op 14 maart 2020 nam de Sudanese transitieregering maatregelen om de verspreiding van COVID-19 tegen te gaan. De maatregelen bestonden onder andere uit een

⁸³ In 2019 waren er ook berichten van werving van kindsoldaten voor de strijd in Jemen. Zie voor meer informatie het Algemeen Ambtsbericht Sudan van oktober 2019.

⁸⁴ US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2019, Sudan*, pagina 14, 11 maart 2020; Vertrouwelijke bron, 21 juli 2020; UNHRC, *A/HRC/45/53*, pagina 12, 30 juli 2020; UNOCHA, *Sudan: Humanitarian Needs Overview*, pagina 52, januari 2020; UNGA, *A/74/845*, pagina 22, 9 juni 2020.

⁸⁵ Freedom House, *Freedom in the World 2020, Sudan*, 4 maart 2020; HUDO Centre, *Report on the human rights situation in South Kordofan and Blue Nile states of Sudan, January – June 2020*, 27 juli 2020.

⁸⁶ Reuters, *Sudan declares emergency in North Darfur state after violence*, 13 juli 2020; Radio Dabanga, *Eastern Sudan's Kassala issues emergency order*, 21 oktober 2020; USAID, *Sudan – complex emergency fact sheet number 4 Fiscal year 2020*, 6 november 2020; Radio Dabanga, *State of Emergency declared in Port Sudan*, 26 augustus 2019.

⁸⁷ Radio Dabanga, *Sudanese authorities cancel 'exit visa'*, 3 augustus 2020; Freedom House, *Freedom in the World 2020, Sudan*, 4 maart 2020; UNSC, *S/2020/912*, pagina 5, 17 september 2020.

⁸⁸ Vertrouwelijke bron, 5 januari 2021; US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2019, Sudan*, pagina 20, 11 maart 2020.

⁸⁹ Vertrouwelijke bron, 18 februari 2021.

⁹⁰ US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2019, Sudan*, pagina 21, 11 maart 2020.

afname in bezetting van gebouwen, de sluiting van scholen en het verbieden van grote publieke bijeenkomsten. De regering stelde tevens een nationale avondklok in. Op 16 maart 2020 sloot de regering alle luchthavens, havens en fysieke landsgrenzen met buurlanden. In april 2020 werd een *lockdown* ingesteld in Khartoum. In de weken daarna volgden lockdown maatregelen voor andere provincies. Als gevolg van de lockdown en andere COVID-19 maatregelen sloten veel ziekenhuizen hun deuren waardoor zorg voor zowel COVID-19-patiënten als andere patiënten bijna volledig ontbrak. Begin mei 2020 zette de Sudanese regering 1365 extra politie-manshappen in rond tweehonderd controleposten om de lockdown te handhaven. Deze maatregelen werden genomen tijdens protesten tegen watertekorten in Khartoum. Op 8 juli 2020 werd de lockdown in Khartoum versoepeld. De avondklok werd aangepast en bruggen die eerder gesloten waren om verkeer te voorkomen werden weer geopend. Vliegvelden, waaronder het vliegveld in Khartoum waren beperkt open. De sluiting van scholen en andere onderwijsinstellingen duurde in december 2020 nog voort. Het werk voor overheidsinstellingen werd hervat op 12 juli 2020 met de helft van de capaciteit.⁹¹

2.4 Twee Gebieden

In Zuid-Kordofan en in Blue Nile vonden van 2011 tot en met 2016 gevechten plaats tussen het Sudanese leger SAF en de SPLM-N. Het Sudanese leger kreeg daarbij onder meer versterking van *Popular Defence Forces*⁹² (PDF), *Rapid Support Forces* (RSF) en tribale militie.⁹³ Vanaf 2016 kondigden de Sudanese regering en de twee facties van de SPLM-N⁹⁴ verschillende opeenvolgende periodes van staakt-het-vuren aan.⁹⁵ Op 17 december 2019 bereikten de SPLM-N Aggar factie en de transitie-regering een akkoord over de toegang voor humanitaire hulp en het staken van vijandelijkheden in de Twee Gebieden.⁹⁶

Eind augustus 2020 sloot de SPLM-N Aggar factie, als onderdeel van de rebellencoalitie Sudan Revolutionary Front, een vredesakkoord met de Sudanese transitie-regering. De SPLM-N Al-Hilu factie trok zich op 20 augustus 2020 terug uit deze vredesonderhandelingen (zie ook onder 1.6).⁹⁷

⁹¹ UNOCHA, *Sudan, Covid-19 Situation Overview Response*, 10 oktober 2020; ICG, *Crisis Watch June Alerts and May trends*, pagina 7, 5 juni 2020; Reuters, *Update 1 – Sudan closes airports and borders over coronavirus fears*, 16 maart 2020; Al Jazeera, *Sudan begins easing coronavirus lockdown measures*, 8 juli 2020; ECFR, *Multiplying crises: The coronavirus in Sudan*, 8 juni 2020; UNOCHA, *COVID-19 pandemic's second wave hits twice faster and has major socio-economic impact on families*, 17 december 2020; Radio Dabanga, *Sudan school year postponed until COVID-19 precautions are in place*, 21 november 2020; Radio Dabanga, *University of Khartoum suspends classes amid second COVID-19 wave*, 1 december 2020.

⁹² De *Popular Defence Forces* was een islamistische volksmilitie opgericht in 1989. Het regime van Bashir definieerde de PDF als een semi-militaire kracht van Sudanese burgers. PDF manshappen kregen training, uniformen, wapens en voedsel, maar geen salaris, aldus een artikel van Radio Dabanga. PDF-strijders werden voornamelijk gerekruteerd in Zuid-Kordofan en Darfur om te vechten tegen de gewapende rebellenbewegingen maar zij assisteerden ook het leger (SAF) in noodsituaties.

⁹³ Zie voor meer informatie het Algemeen Ambtsbericht van juni 2017.

⁹⁴ In 2017 splitste de rebellengroep SPLM-N zich in de facties SPLM-N Al-Hilu en SPLM-N Aggar. Raadpleeg voor meer informatie het Algemeen Ambtsbericht Sudan van oktober 2019.

⁹⁵ Vertrouwelijke bron, 1 oktober 2020; Vertrouwelijke bron, 15 september 2020; HUDO Centre, *Report on the human rights situation in South Kordofan and Blue Nile states of Sudan, January – June 2020*, 27 juli 2020; Sudan Tribune, *SPLM-N al-Hilu extends unilateral ceasefire for seven months*, 1 juli 2020; Sudan Tribune, *Sudan, SPLM-N Aggar strike humanitarian and ceasefire agreement*, 19 december 2019; Radio Dabanga, *Sudan rebels suspend Juba peace talks after militia ambush in South Kordofan*, 16 oktober 2019.

⁹⁶ UNSC, *S/2020/202*, pagina 2, 12 maart 2020.

⁹⁷ Vertrouwelijke bron, 3 september 2020; Al Jazeera, *Sudan signs peace deal with rebel groups from Darfur*, 31 augustus 2020; UNSC, *S/2020/917*, pagina 2 en 3, 17 september 2020.

In juni 2020 besloot de transitie-regering de PDF te ontbinden. Volgens een vertrouwelijke bron werden manschappen van de PDF echter niet ontwapend en konden zij zich vrij bewegen, met name in Zuid-Kordofan. Deze voormalig PDF-soldaten verloren hun inkomsten en maakten zich daarom vaker schuldig aan plunderingen en veediefstallen, aldus de bron. Een deel van de PDF-soldaten zou zijn gerekruteerd door de RSF. Zij zouden zijn voorzien van betere wapens en voertuigen. PDF-strijders maakten zich schuldig aan moorden op burgers en plunderingen (zie ook paragraaf 2.4.3). Voormalig PDF-strijders en nieuwe rekruten van de RSF werden regelmatig samen waargenomen bij deze aanvallen.⁹⁸

2.4.1 *Gebieden onder controle van SPLM-N*

Uit verschillende bronnen blijkt dat de gebieden waarover de twee SPLM-N facties controle over hebben niet of nauwelijks veranderd zijn sinds de vorige verslagperiode.⁹⁹ Volgens de *Human Rights and Development Organization* (HUDO) bestaat Zuid-Kordofan uit zeventien zones waarvan sommige (gedeeltelijk) onder SPLM-N controle staan. Blue Nile bestaat uit zeven zones. In vier van de zeven zones is de SPLM-N aanwezig.¹⁰⁰ Volgens een vertrouwelijke bron beslaat het gebied onder controle van de SPLM-N factie van Al-Hilu ongeveer een derde van Zuid-Kordofan. De factie heeft vaste voet in het Nuba-gebergte, met name in Kauda. SPLM-N Al-Hilu controleert daarnaast gebieden bij de grens met Ethiopië. De SPLM-N Aggar factie is met name gevestigd in Blue Nile en controleert kleine gebieden in de *Ingessana Hills*.¹⁰¹ Volgens verschillende bronnen was de SPLM-N Aggar factie verzwakt en had de factie weinig controle over deze gebieden. Uit een rapport van de *Small Arms Survey* blijkt dat het grootste deel van de gebieden in Blue Nile onder controle van SPLM-N onder controle staan van de factie van Al-Hilu.¹⁰²

2.4.2 *Geweldsincidenten tussen de SPLM-N en nationale veiligheidstroepen*

Net als in de voorgaande verslagperiode vonden tussen augustus 2019 en januari 2021 geen militaire offensieven plaats in Zuid-Kordofan en Blue Nile tussen de SPLM-N facties en het Sudanese leger.¹⁰³ In Blue Nile en Zuid-Kordofan waren tijdens de verslagperiode, voor zover bekend, ook geen geweldsincidenten tussen de SPLM-N en regeringstroepen.¹⁰⁴

Tijdens de verslagperiode leidden geweldsincidenten tegen burgers in Zuid-Kordofan meerdere keren tot het opschorten van vredesbesprekingen. Volgens twee bronnen beschuldigde de SPLM-N Al-Hilu factie de regering in oktober 2019 van bombardementen in verschillende gebieden in Khor Waral in Zuid-Kordofan. Andere bronnen meldden echter dat de SPLM-N Al-Hilu factie de regering beschuldigde van het schenden van het staakt-het-vuren door aanvallen op burgers in het gebied

⁹⁸ Vertrouwelijke bron, 1 oktober 2020; Radio Dabanga, *Sudan Armed Forces: 'Popular Defence Forces dissolved, not absorbed'*, 9 juni 2020; Radio Dabanga, *Popular Defence Forces integrated into Sudan army*, 8 juni 2020; HUDO Centre, *Report on the human rights situation in South Kordofan and Blue Nile states of Sudan, January – June 2020*, 27 juli 2020.

⁹⁹ HUDO Centre, *Report on the human rights situation in South Kordofan and Blue Nile states of Sudan, January – June 2020*, 27 juli 2020; Vertrouwelijke bron, 29 juni 2020.

¹⁰⁰ HUDO Centre, *Report on the human rights situation in South Kordofan and Blue Nile states of Sudan, January – June 2020*, 27 juli 2020.

¹⁰¹ Vertrouwelijke bron, 29 juni 2020.

¹⁰² Vertrouwelijke bron, 29 juni 2020; Vertrouwelijke bron, 23 juli 2020; Radio Dabanga, *SPLM-N El Hilu: 'Agar faction does not control any territory in Sudan'*, 25 maart 2020; Small Arms Survey, *Spilling over, Conflict dynamics in and around Sudan's Blue Nile State, 2015-2019*, pagina 39, maart 2020; HUDO Centre, *Report on the human rights situation in South Kordofan and Blue Nile states of Sudan, January – June 2020*, 27 juli 2020.

¹⁰³ ACLED, *Riders on the storm: Rebels, Soldiers and paramilitaries in Sudan's margins*, pagina 10, 27 augustus 2020; ARC, *Sudan Country Report, The situation in South Kordofan and Blue Nile – An Update (3rd edition)*, februari 2021.

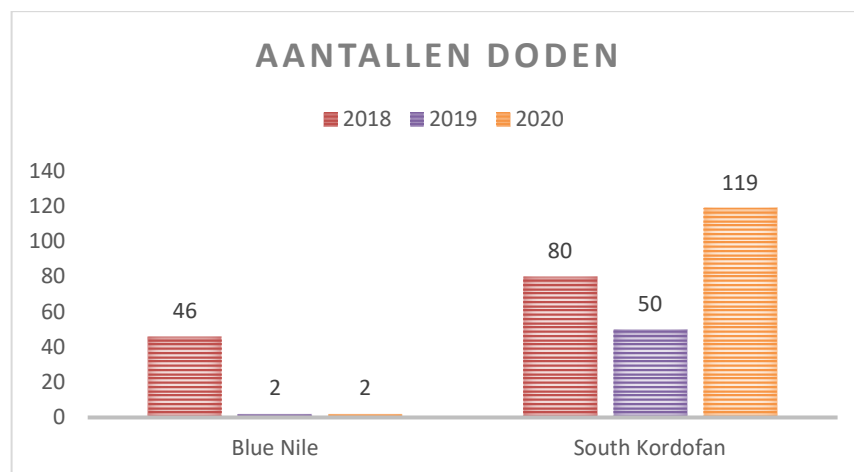
¹⁰⁴ ACLED, *Riders on the storm: Rebels, Soldiers and paramilitaries in Sudan's margins*, pagina 10, 27 augustus 2020.

onder controle van de SPLM-N.¹⁰⁵ In januari 2020 berichtte de HART Foundation na een bezoek aan, onder andere Blue Nile, dat zij bevestigd kregen dat er geen luchtaanvallen meer hadden plaatsgevonden na begin 2017. Wel zouden militaire vliegtuigen blijven overvliegen.¹⁰⁶ In augustus 2020 beschuldigde de SPLM-N Al-Hilu factie de Sudanese regering opnieuw van aanvallen op burgers in het gebied van Khor El Waral, ten zuidoosten van Dilling. Een militia gelieerd aan de regering zou militair geweld hebben gebruikt tegen burgers in de regio waardoor mensen op de vlucht sloegen. De militia zou veehouders van de Baggara stam beschermen tijdens hun seizoenmigratie richting El-Goz. Ze zouden burgers in een hinderlaag hebben gelokt en daarna personen hebben gearresteerd. Het Sudanese leger beschuldigde de SPLM-N van het leggen van landmijnen op de weg naar Khor El Waral en van aanvallen op de herders en hun bewakers. Volgens het leger vielen er enkele doden onder burgers en onder soldaten.¹⁰⁷

2.4.3

Tribale gevechten, geweld tegen burgers en overige geweldsincidenten

In Blue Nile was het gedurende de verslagperiode relatief rustig. In Zuid-Kordofan namen gevechten langs etnische lijnen toe, net als het aantal geweldsincidenten tegen burgers.¹⁰⁸ In figuur 1 zijn gegevens uit de database van de *Armed Conflict Location & Event Data Project* (ACLED) gebruikt om een indicatie te geven van het totaal aantal doden in Zuid Kordofan en Blue Nile als gevolg van geweldsincidenten. In Blue Nile vielen in 2019 en 2020 enkele doden als gevolg van geweldsincidenten. In Zuid-Kordofan nam het aantal doden door geweldsincidenten in 2020 toe ten opzichte van 2019 en 2018.¹⁰⁹

Figuur 1. Indicatie van het totaal aantal doden bij geweldsincidenten in de Twee Gebieden zoals geregistreerd door ACLED op basis van nieuwsberichten.¹¹⁰

¹⁰⁵ ICG, *Crisis Watch november Alerts and october trends*, oktober 2019; Al Jazeera, *Sudan peace talks resume after deadlock*, 18 oktober 2019; UNSC, *S/PV.8643*, pagina 2, 17 oktober 2019; Sudan Tribune, *Sudan peace talks suspended after accusations of fresh attacks in South Kordofan*, 16 oktober 2019; Radio Dabanga, *Sudan rebels suspend Juba peace talks after militia ambush in South Kordofan*, 16 oktober 2019.

¹⁰⁶ Humanitarian Aid Relief Trust, *Visit report: Abyei, Sudan and South Sudan*, pagina 13, januari 2020.

¹⁰⁷ Radio Dabanga, *Sudan military, SPLM-N El Hilu accuse each other of attacking civilians*, 8 augustus 2020; Sudan Tribune, *Sudanese army, SPLM-N Al-Hilu trade accusations over attacks on civilians*, 7 augustus 2020; Vertrouwelijke bron, 11 augustus 2020.

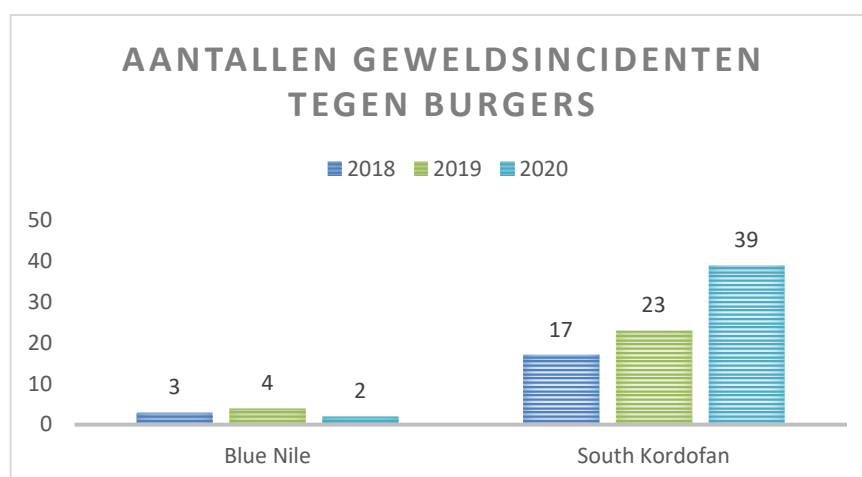
¹⁰⁸ ACLED, *Riders on the storm: Rebels, Soldiers and paramilitaries in Sudan's margins*, pagina 5, 27 augustus 2020; HUDO Centre, *Report on the human rights situation in South Kordofan and Blue Nile states of Sudan, January – June 2020*, 27 juli 2020; Vertrouwelijke bron, 1 oktober 2020; Vertrouwelijke bron, 15 september 2020; Radio Dabanga, *Dozens killed in tribal clashes in South Kordofan capital*, 22 juli 2020.

¹⁰⁹ ACLED, *Armed Conflict Location & Event Data Project*, geraadpleegd op 6 oktober 2020; www.acleddata.com.

¹¹⁰ ACLED, *Armed Conflict Location & Event Data Project*, geraadpleegd op 6 oktober 2020; www.acleddata.com. De laatste volkstelling in Sudan vond plaats in 2008. Toen waren er in Blue Nile 832.000 personen woonachtig en in

Geweld tegen burgers

In Zuid-Kordofan vonden, tijdens de verslagperiode, in toenemende mate incidenten plaats van (grof) geweld tegen burgers. Incidenten vonden plaats tussen veehouders en landbouwers maar ook de nationale veiligheidstroepen waren betrokken bij geweldsincidenten tegen burgers, met name de RSF en de ontbonden PDF.¹¹¹ Volgens een vertrouwelijke bron is er in Zuid-Kordofan en andere delen van Sudan een patroon zichtbaar waarbij milities zoals de PDF en andere milities gelieerd aan SAF en RSF hun aanwezigheid tonen en gebieden onveilig maken, waarbij burgers om het leven komen.¹¹² In figuur 2 is aan de hand van gegevens van ACLED inzichtelijk gemaakt hoe het aantal geweldsincidenten tegen burgers in Blue Nile van 2018 tot 2020 ongeveer gelijk bleef terwijl het aantal geweldsincidenten tegen burgers in Zuid-Kordofan steeg van zeventien in 2018 naar dertig in 2020.¹¹³

Figuur 2. Aantallen incidenten van geweld tegen burgers in de Twee Gebieden zoals geregistreerd door ACLED op basis van online media-artikelen¹¹⁴

Op basis van ACLED kan ook een inschatting gemaakt worden van het aantal burgerdoden als gevolg van geweld tegen burgers. In figuur 3 wordt duidelijk dat er in Blue Nile geen tot enkele doden vielen naar aanleiding van geweld tegen burgers. In Zuid-Kordofan steeg het aantal burgerdoden in 2020 ten opzichte van 2018 en 2019. In 2020 kwamen naar aanleiding van geweld tegen burgers, 56 burgers om ten opzichte van 10 in 2019 en 28 in 2018.¹¹⁵

Zuid-Kordofan 1,4 miljoen. In december 2020 kondigde de transitieregering een nieuwe volkstelling aan. Population Census Council, *5th Sudan population and housing census – 2008*, 26 april 2009; AA, *Sudan launches census to count population, farmlands*, 9 december 2020.

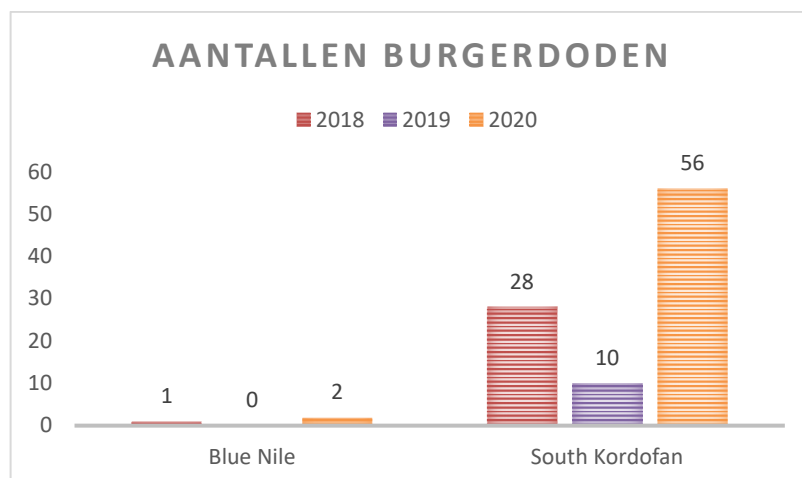
¹¹¹ ACLED, *Riders on the storm: Rebels, Soldiers and paramilitaries in Sudan's margins*, pagina 5, 27 augustus 2020; HUDO Centre, *Report on the human rights situation in South Kordofan and Blue Nile states of Sudan, January – June 2020*, 27 juli 2020; Vertrouwelijke bron, 1 oktober 2020; Vertrouwelijke bron, 15 september 2020; Radio Dabanga, *Dozens killed in tribal clashes in South Kordofan capital*, 22 juli 2020; Vertrouwelijke bron, 11 augustus 2020.

¹¹² Vertrouwelijke bron, 11 augustus 2020.

¹¹³ ACLED, *Armed Conflict Location & Event Data Project*, geraadpleegd op 6 oktober 2020; www.acleddata.com.

¹¹⁴ ACLED, *Armed Conflict Location & Event Data Project*, geraadpleegd op 6 oktober 2020; www.acleddata.com.

¹¹⁵ ACLED, *Armed Conflict Location & Event Data Project*, geraadpleegd op 6 oktober 2020; www.acleddata.com; HUDO Centre, *Report on the human rights situation in South Kordofan and Blue Nile states of Sudan, January – June 2020*, 27 juli 2020; Vertrouwelijke bron, 1 oktober 2020.

Figuur 3. Indicatie van het aantal burgerdoden in de Twee Gebieden bij geweldsincidenten tegen burgers zoals geregistreerd door ACLED op basis van online media-artikelen.¹¹⁶

HUDO Centre monitorde gedurende de verslagperiode mensenrechtenschendingen in de gebieden onder controle van de Sudanese regering in Zuid-Kordofan en Blue Nile. Gedurende de verslagperiode bleven zij mensenrechtenschendingen in de Twee Gebieden rapporteren waaronder willekeurige arrestaties, moorden, ontvoeringen, mishandelingen en vernielingen. Volgens HUDO Centre bleven mensenrechtenschendingen voorkomen voornamelijk vanwege de aanwezigheid van volledig uitgeruste en gewapende RSF-soldaten en PDF-soldaten en de afwezigheid van de centrale regering. Bij veel incidenten van moorden die HUDO rapporteert vormde diefstal van vee, vervoersmiddelen of andere bezittingen de aanleiding voor het geweld. Een vertrouwelijke bron verklaarde dat 82% van de slachtoffers van moorden in de Twee Gebieden Nuba waren. Bij minstens tien incidenten zouden slachtoffers zijn gevraagd naar hun etnische groep alvorens zij vermoord werden. De bron verklaarde voorts dat 65% van de willekeurig gearresteerde personen in de Twee Gebieden gedurende 2020 Nuba waren. Volgens de bron zijn de meeste PDF- en RSF-soldaten in Zuid-Kordofan afkomstig van Arabische nomadische stammen terwijl de Nuba grotendeels landbouwers zijn. Conflicten tussen landbouwers en herders komen van oudsher voor in Zuid-Kordofan. Leden van het regime van Al-Bashir die in het verleden mensenrechtenschendingen negeerden waren nog steeds actief in openbaar bestuurlijke functies. Veelal namen autoriteiten, met name de politie, geen actie bij meldingen van mensenrechtenschendingen, vooral wanneer bij deze incidenten de PDF of RSF betrokken waren. Een vertrouwelijke bron stelde dat dit onder andere te maken had met de wapens die deze strijders tot hun beschikking hadden.¹¹⁷

Hieronder volgen enkele voorbeelden van geweldsincidenten tegen burgers:

- Op 18 september 2019 werden in Garada in het Nuba-gebergte, Zuid-Kordofan, twee landbouwers gedood door herders in PDF-uniform.¹¹⁸
- Op 7 oktober 2019 vielen meer dan 200 RSF-soldaten twee goudmijnen binnen in Talodi in het Nuba-gebergte. Ze vielen mensen aan, namen bezittingen in beslag en arresteerden mensen. Aanleiding voor het incident was een sit-in van de inwoners van Talodi tegen het gebruik van cyanide en

¹¹⁶ ACLED, *Armed Conflict Location & Event Data Project*, geraadpleegd op 6 oktober 2020; www.acleddata.com.

¹¹⁷ Vertrouwelijke bron, 14 februari 2021; HUDO Centre, *Report on the human rights situation in South Kordofan and Blue Nile states of Sudan, January – June 2020*, 27 juli 2020.

¹¹⁸ HUDO Centre, *Killing of two civilians by PDF in Nuba Mountains, Sudan*, 3 oktober 2019.

kwik bij het delven van goud. De demonstranten vielen hierbij een goudmijn en een RSF-kwartier aan. Bij deze aanval zou een RSF-soldaat omgekomen zijn en raakten andere leden van de RSF gewond. Ook zouden drie bewakers van de mijn gedood zijn. Na de ingreep door de RSF demonstreerden inwoners van Talodi voor het hoofdkwartier van het leger en eisten dat het leger zou ingrijpen tegen de RSF-soldaten. Op 8 oktober 2019 werden gearresteerden vrijgelaten en bezittingen teruggegeven.¹¹⁹

- Op 17 november 2019 vielen enkele tientallen gewapende mannen in PDF-uniform een aantal mensen aan in Habila in het Nuba-gebergte (Zuid-Kordofan). De mannen overvielen en plunderden winkels en staken enkele huizen in brand. Vermoedelijk was de aanval een reactie op de verwonding van drie PDF-soldaten enkele kilometers buiten Habila door leden van de SAF.¹²⁰
- Op 4 december 2020 werd een landbouwer in het Nuba-gebergte, in het gebied van Rashad doodgeschoten door gewapende mannen in PDF-uniform nadat hij weigerde zijn oogst af te staan.¹²¹
- Op 22 februari 2020 werd een man nabij de stad Rashad doodgeschoten door drie mannen in PDF-uniform.¹²²
- Op 16 maart 2020 schoten soldaten van de SAF en een luitenant op burgers bij een tankstation in Roro in Blue Nile. Drie burgers raakten gewond door de schoten. Een van de gewonden kwam later om als gevolg van de schotwonden.¹²³
- Op 11 mei 2020 werden twee Ingessana veehouders ontvoerd door ongeïdentificeerde mannen. De Ingessana veehouders hielden hun vee samen met Arabische veehouders. De Arabische veehouders bleven ongedeerd. Op 13 mei 2020 werden de lichamen van de twee Ingessana mannen gevonden in Khartoum Belail village in Geissan (Blue Nile).¹²⁴
- Eind juni en begin juli 2020 vonden drie onafhankelijke incidenten plaats waarbij drie mensen om het leven kwamen. Bij een van de incidenten waren twee leden van voormalige PDF betrokken.¹²⁵
- Op 4 september 2020 vermoordden ongeïdentificeerde gewapende mannen twee burgers.¹²⁶
- Op 2 december 2020 werden twee landbouwers doodgeschoten en een derde ernstig verwond door RSF soldaten in het dorp Elefain vlakbij Kadugli.¹²⁷

Tribale gevechten

Op 2 en 3 november 2019 kwamen acht mensen om bij botsingen tussen herders en landbouwers in Habila in het Nuba-gebergte (Zuid-Kordofan). Er vielen dertig gewonden waaronder enkele zwaargewonden.¹²⁸

¹¹⁹ Freedom House, *Freedom in the World, Sudan*, 4 maart 2020; ACLED, *Regional overview: Africa 29 september – 5 oktober 2019*, 8 oktober 2019; HUDO Centre, *Update (3) on potential confrontation between Talodi residents on a sit-in demonstration and RSF soldiers in Sudan*, 8 oktober 2019; Radio Dabanga, *Sudan paramilitaries attack, detain public after anti-mining protests*, 8 oktober 2019; Radio Dabanga, *South Kordofan anti-mining protesters clash with security forces*, 6 oktober 2019.

¹²⁰ HUDO Centre, *The state of insecurity caused by PDF in Habilla, Sudan*, 25 november 2019.

¹²¹ HUDO Centre, *PDF shot/killed a civilian in Umbrebeta, Sudan*, 10 december 2019.

¹²² HUDO Centre, *Assassination of Hassan by PDF soldiers in Rashad, Sudan*, 24 februari 2020.

¹²³ HUDO Centre, *Report on the human rights situation in South Kordofan and Blue Nile states of Sudan, January – June 2020*, 27 juli 2020.

¹²⁴ HUDO Centre, *Report on the human rights situation in South Kordofan and Blue Nile states of Sudan, January – June 2020*, 27 juli 2020.

¹²⁵ Radio Dabanga, *HUDO reports three murders in Sudan's South Kordofan*, 8 juli 2020.

¹²⁶ ICG, *Tracking conflict Worldwide, Sudan, September 2020*, geraadpleegd op 8 oktober 2020.

¹²⁷ HUDO, *Two farmers shot dead and one injured by RSF near Kadugli, Sudan*, 7 december 2020.

¹²⁸ Radio Dabanga, *Eight dead in South Kordofan violence*, 4 november 2019.

In april 2020 ontstond een serie gewelddadige incidenten tussen leden van de PDF van de Arabische Hawazma (sub-groep van de Baggara) en Angolo Nuba leden van de SAF. Naarmate de incidenten voortduurden liepen gevechten steeds meer langs etnische lijnen. De incidenten ontstonden mogelijk door verschillende veediefstallen over en weer waarbij aan beide zijden een aantal doden vielen. Naarmate het geweld toenam, namen steeds meer leden van de SAF (van de Angolo Nuba en andere etniciteiten binnen SAF) en Hawazma leden van PDF deel aan steeds grotere gevechten. Op 11 mei 2020 kwamen de gevechten tot binnen de hoofdstad van Zuid-Kordofan, Kadugli, waarbij landcruisers met machinegeweren werden ingezet. Leden van de RSF van respectievelijk de Hawazma en Nuba stammen sloten zich, met wapens en transportmiddelen van de RSF, aan bij hun stamgenoten van de PDF en SAF. Hierdoor ontstonden gevechten tussen enkele honderden strijders aan beide kanten. Vanaf 12 mei 2020 werden ook burgers door de verschillende groepen doelwit vanwege hun vermeende etniciteit. Op 13 en 14 mei 2020 werden huizen van personen van de Nuba stam in New Tillo (nabij Kadugli) en in Bardab (ten noordwesten van Kadugli) aangevallen. Door de gevechten raakten ongeveer twintigduizend personen ontheemd. In de omgeving van Tillo nam een gemengd team van staatsactoren (waaronder HAC) en humanitaire partners ook onontploft oorlogsmateriaal waar. Bij het geweld tussen april en mei 2020 kwamen tientallen mensen om; tientallen huizen werden in brand gestoken.¹²⁹

Volgens een vertrouwelijke bron lijkt bewijs erop te duiden dat deze gevechten geen individuele uit de hand gelopen geweldsincidenten zijn. Volgens de bron waren de gevechten in en rond Kadugli een gevolg van interventies door het militaire deel van de transitieregering. Die zou vanaf oktober 2019, om verschillende redenen, proberen het geweld in Zuid-Kordofan op te stoken. Het doel hiervan zou kunnen zijn een veiligheids crisis te organiseren die de transitieregering in gevaar zou brengen ofwel te trachten de SPLM-N Al Hilu factie te verleiden om de Sudanese regeringstroepen aan te vallen.¹³⁰

Op 9 juli 2020 kwamen bij intercommunaal geweld tussen de Angolo en Shatt gemeenschappen, 29 mensen om. Bezittingen werden vernield en vee werd gestolen. Na deze geweldsincidenten in Rashad, werden 283.000 ontheemden geregistreerd in Kadugli.¹³¹

Op 21 en 22 juli 2020 braken volgens twee bronnen opnieuw tribale gevechten uit in de hoofdstad Kadugli (Zuid-Kordofan) en vielen volgens de berichtgeving tussen de twaalf en tientallen doden.¹³² Uit deze berichten is niet op te maken welke stammen betrokken waren bij de gevechten. HUDO Centre berichtte enkele dagen later dat de RSF met geweld reageerde op demonstraties van burgers tegen de onveiligheid in de regio. Volgens HUDO Centre sloegen meer dan tweeduizend personen op de vlucht.¹³³

¹²⁹ Vertrouwelijke bron, 15 september 2020; Middle East Eye, *Renegade Sudan army faction accused of killing RSF troops in clashes*, 14 mei 2020; Radio Dabanga, *Sudanese militiamen killed in 'army attack'*, 15 mei 2020; ICG, *Crisis Watch June Alerts and May trends*, pagina 7, 5 juni 2020; OCHA, *Sudan Situation Report*, pagina 14-15, 4 juni 2020; ACLED, *Riders on the storm: Rebels, Soldiers and paramilitaries in Sudan's margins*, pagina 6, 27 augustus 2020; Inter-agency Rapid Needs Assessment, *Assessment report: Kadugli, South Kordofan State*, pagina 6, 19 mei 2020; Middle East Eye, *Renegade Sudan Army faction accused of killing RSF troops in clashes*, 14 mei 2020.

¹³⁰ Vertrouwelijke bron, 15 september 2020.

¹³¹ Radio Dabanga, *Dozens killed in tribal clashes in South Kordofan capital*, 22 juli 2020; SKBN Coordination Unit, *Humanitarian Update*, pagina 6, juli 2020.

¹³² ICG, *Tracking conflict Worldwide, Sudan, July 2020*, geraadpleegd op 8 oktober 2020; Radio Dabanga, *Dozens killed in tribal clashes in South Kordofan capital*, 22 juli 2020.

¹³³ HUDO Centre, *Furter wave of displacement within Kadugli, Sudan*, 25 juli 2020.

In november 2020 was opnieuw sprake van spanningen en gevechten tussen gemeenschappen in Zuid-Kordofan. Twee herder-gemeenschappen, de Kenana Arifab en de Hawazma raakten in gevecht in Gedir waarbij machinegeweren en zware wapens werden ingezet. Naar aanleiding van de gevechten kondigde de gouverneur van Zuid-Kordofan de noodtoestand af voor Gedir en stelde een avondklok in.¹³⁴

2.5 Darfur

2.5.1 UNAMID

De VN-vredesmacht in Darfur, UNAMID, werd in juli 2007 in het leven geroepen. In juni 2017 besloot de VN-veiligheidsraad om over te gaan tot het afbouwen van de missie. Het doel was om de VN-vredesmacht in 2020 volledig terug te trekken.¹³⁵

Het mandaat van UNAMID eindigde op 31 december 2020. In juni 2020 besloot de VN-Veiligheidsraad, op verzoek van Hamdok, het mandaat van UNAMID te verlengen tot eind december 2020. Eerder zou het mandaat in oktober 2020 eindigen. Mensenrechtenorganisaties, leden van de VN-Veiligheidsraad en burgers uit Darfur uitten hun zorgen over de terugtrekking van UNAMID en de gevolgen hiervan voor de fysieke bescherming van burgers in Darfur.¹³⁶ Op 1 januari 2021 begon de volledige terugtrekking van UNAMID die eind december 2020 nog rond de 7000 militairen en 900 burgers ter plekke had. Zoals eerder aangegeven werd in juni 2020 de politieke missie UNITAMS in het leven geroepen (zie paragraaf 1.7). Het mandaat van UNITAMS valt, anders dan dat van een vredesmissie, niet onder het hoofdstuk VII van het VN-Handvest. UNITAMS heeft zodoende geen mandaat tot vredeshandhaving.¹³⁷

In november 2019 droeg UNAMID hun basis in Nyala over aan de Sudanese regering. Op 27 december 2019 werd het kamp vernield. Honderden bewoners, waaronder geüniformeerd personeel plunderden het kamp tussen 27 december en 31 december 2019. De Sudanese autoriteiten openden een strafrechtelijke zaak om de vernieling en plundering te onderzoeken. Dezerzijds is niet bekend hoe het onderzoek verliep of wat de uitkomsten waren.¹³⁸ Dit incident en een eerdere plundering van een overgedragen basis in El Geneina bracht UNAMID ertoe de overdracht van voormalige basissen op te schorten tot een nieuw raamwerk voor de overdracht kon worden vastgesteld.¹³⁹ Begin 2021 werden de UNAMID basissen in Kutum (Noord-Darfur) en Saraf Omra (Noord-Darfur) overgedragen aan de autoriteiten van Noord-Darfur.¹⁴⁰

2.5.2 Algemene ontwikkeling en cijfers

Na de ondertekening van het constitutioneel akkoord tussen burgers en militairen op 17 augustus 2019, nam het aantal geweldsincidenten in verschillende delen van

¹³⁴ Radio Dabanga, *Curfew in southern Sudan's Gedir*, 2 november 2020

¹³⁵ Zie het Algemeen Ambtsbericht Sudan, oktober 2019.

¹³⁶ Amnesty International, *Sudan: UN and AU must prioritize protection of civilians in Darfur*, 19 mei 2020; Amnesty International, *Sudan: UN must extend Darfur peacekeepers mandate by at least six months*, 9 december 2020; HRW, *Sudan: UN/AU Plan for Darfur Falls Short*, 16 maart 2020; Radio Dabanga, *Darfur sit-in against UNAMID withdrawal continues*, 14 december 2020; Vertrouwelijke bron, 24 december 2020; Al Jazeera, *The UN cannot abandon Darfur amid rising violence*, 24 december 2020; UNSC, *SC/14376*, 8 december 2020.

¹³⁷ UN News, *Security Council extends peacekeeping mission in Darfur, forges new presence in Sudan*, 4 juni 2020; UNSC, *SC/14202*, 4 juni 2020; Vertrouwelijke bron, 24 december 2020

¹³⁸ Eind december 2020 bleek uit een resolutie van de VN-veiligheidsraad dat het onderzoek nog gaande was. UNSC, *S/RES/2559 (2020)*, 22 december 2020.

¹³⁹ UNSC, *S/2020/202*, pagina 8-9, 12 maart 2020.

¹⁴⁰ UNAMID, *UNAMID hands over Saraf Omra team site to government of North Darfur State*, 22 januari 2021; UNAMID, *UNAMID hands over Kutum team site to government of North Darfur State*, 8 februari 2021.

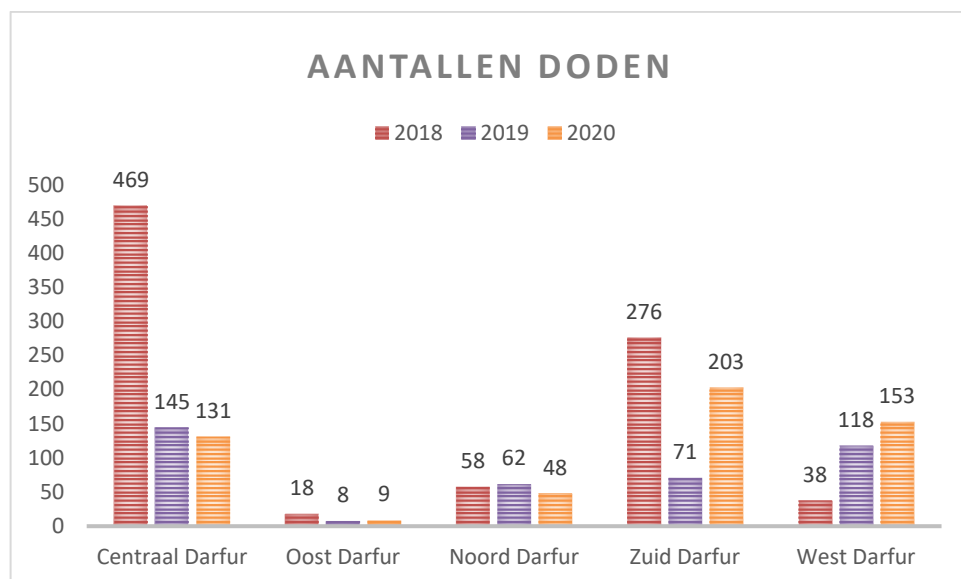
Darfur toe. Gegevens van ACLED geven een indicatie van het aantal doden in Darfur als gevolg van geweldsincidenten. In de maanden september tot december 2019 vielen in verschillende delen van Darfur volgens deze cijfers meer doden dan tussen januari en augustus 2019. In West-Darfur was het verschil het grootst. Tussen januari en augustus 2019 vielen er 32 doden terwijl in de laatste vier maanden 86 doden vielen. In 2020 rapporteerden verschillende bronnen een toename in criminaliteit, intercommunaal geweld en aanvallen op burgers, met name op ontheemden en terugkeerders. Tussen januari en december 2020 vielen in de vijf regio's van Darfur 544 doden ten opzichte van 404 doden in 2019. Zie ook figuur 4 waarin een indicatie van het totaal aantal doden per regio naar aanleiding van geweldsincidenten inzichtelijk is gemaakt op basis van gegevens van ACLED. Figuur 5 toont de indicatie van het aantal burgerdoden in de verschillende regio's van Darfur op basis van gegevens van ACLED. In juli 2020 werd in Noord-Darfur de noodtoestand uitgeroepen na een toename in geweld. Er vonden gewapende aanvallen op nederzettingen van ontheemden plaats en botsingen tussen veiligheidstroepen en demonstranten.¹⁴¹ In januari 2021 kwamen bij intercommunaal geweld in West- en Zuid-Darfur meer dan tweehonderd personen om.¹⁴² Frequente tribale gevechten en gevechten tussen verschillende gemeenschappen in Darfur in 2019 en 2020, met name over toegang tot land, toonden aan dat de ontwapeningscampagne die de regering van Al-Bashir in 2017 begon onvolledig was, met name in rurale gebieden.¹⁴³ In 2019 en 2020 waren er opnieuw berichten van betrokkenheid van veiligheidstroepen, met name de RSF, bij aanvallen op burgers, waaronder aanvallen op demonstranten.¹⁴⁴

¹⁴¹ UNSC, *S/2020/36*, pagina 11, 14 januari 2020; UNSC, *S/2019/816*, pagina 3, 15 oktober 2019; Amnesty International, *Sudan: UN and AU must prioritize protection of civilians in Darfur*, 19 mei 2020; ACLED, *Armed Conflict Location & Event Data Project*, geraadpleegd op 11 november 2020; www.acleddata.com; UNSC, *S/2020/912*, pagina 10, 17 september 2020; UN, *Situation in Darfur Volatile as attacks on civilians increase, Chair of 1591 Committee tells Security council*, 15 september 2020; ACJPS, *Sudan: Urgent call to the transitional government to ensure the safety and protection of all Sudanese*, 6 augustus 2020; OCHA, *Sudan, Security incidents in Kutum, North Darfur – Flash update 1*, 15 juli 2020; The Independent, *Sudan declares emergency in North Darfur state after violence erupts; State governor positions in Sudan are still held by military officers, despite toppling of autocrat Omar al-Bashir*, 14 juli 2020; UNOCHA, *Inter-communal violence increased in Darfur during second half of 2020*, 17 januari 2021.

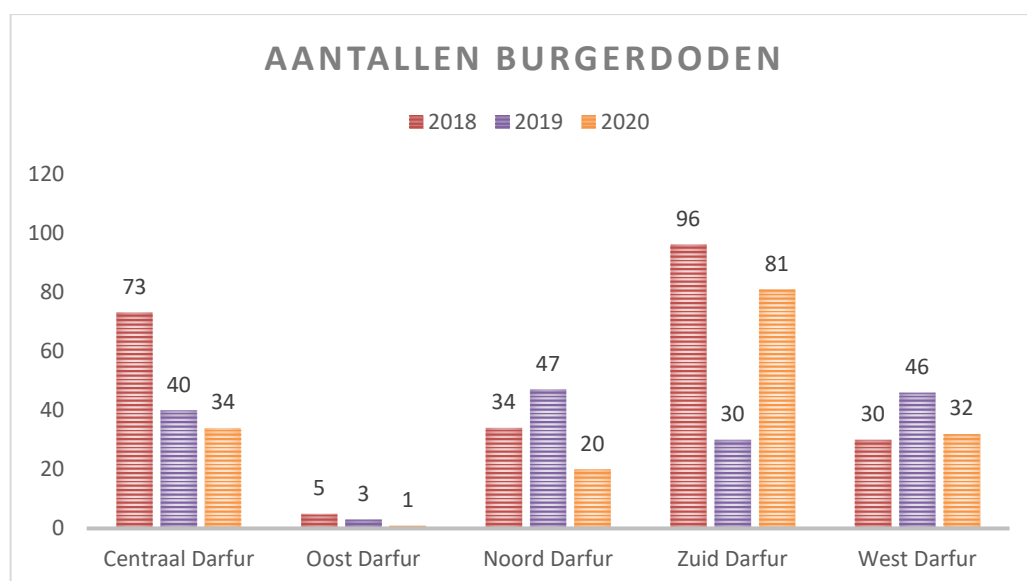
¹⁴² UNOCHA, *Sudan: conflict – flash update #3, as of 21 January 2021*

¹⁴³ In september 2020 gaf de transitieregering aan de ontwapeningscampagne te willen voortzetten. Tijdens de verslagperiode werd de ontwapeningscampagne echter niet hervat. UNSC, *S/2020/36*, pagina 11, 14 januari 2020; UNSC, *S/2020/1115*, pagina 6, 13 november 2020.

¹⁴⁴ UNSC, *S/2020/36*, pagina 41, 14 januari 2020; Amnesty International, *Sudan: UN and AU must prioritize protection of civilians in Darfur*, 19 mei 2020; HRW, *Sudan: UN/AU Plan for Darfur Falls Short*, 16 maart 2020.

Figuur 4. Indicatie van het aantal doden in Darfur zoals geregistreerd door ACLED op basis van online media-artikelen.¹⁴⁵

Figuur 5. Indicatie van het aantal burgerdoden in Darfur bij geweldsincidenten tegen burgers zoals geregistreerd door ACLED op basis van online media-artikelen.

Demonstraties

Na de machtswisseling in augustus 2019 bleven burgers in Darfur demonstreren, met name tegen de onveiligheid. De status van de vredesonderhandelingen leidden in 2019 ook tot demonstraties.¹⁴⁶ UNAMID registreerde tussen 15 oktober 2019 en 31 januari 2020, 85 incidenten van burgerlijke onrust waarbij een persoon omkwam en twaalf personen gewond raakten. In de periode mei tot oktober 2019 werden 54

¹⁴⁵ ACLED, *Armed Conflict Location & Event Data Project*, www.acleddata.com. De laatste volkstelling in Sudan vond plaats in 2008. Darfur was toen verdeeld in drie regio's. In Noord-Darfur waren 2,1 miljoen mensen woonachtig, in West-Darfur 1,3 miljoen en in Zuid-Darfur 4,1 miljoen. In december 2020 kondigde de transitieregering een nieuwe volkstelling aan. Population Census Council, *5th Sudan population and housing census – 2008*, 26 april 2009; AA, *Sudan launches census to count population, farmlands*, 9 december 2020.

¹⁴⁶ ACLED, *Armed Conflict Location & Event Data Project*, geraadpleegd op 11 november 2020; www.acleddata.com; UNSC, *S/2020/202*, pagina 3, 12 maart 2020; UNSC, *S/2020/912*, pagina 10, 17 september 2020; UNSC, *S/2020/1155*, pagina 12, 7 december 2020..

incidenten van onrust geregistreerd met negen doden en twintig gewonden. Op 25 november 2019 demonstreerden ongeveer duizend ontheemden in Sortony en weigerden zij vanwege de onveiligheid elk voorstel voor terugkeer naar hun oorspronkelijke gebieden. Zij plunderden een kantoor en een kliniek die gerund werden door humanitaire organisaties. Vergelijkbare demonstraties en aanvallen tegen hulporganisaties werden ook gemeld in andere ontheemdenkampen en steden in Noord-Darfur waaronder in Zamzam op 3 december 2019 en in Kabkabiya op 22 en 23 januari 2020.¹⁴⁷

2.5.3

Gevechten tussen Sudanese regeringstroepen en rebellenbewegingen

De rebellenbeweging *Sudan Liberation Army- Abdul Wahid* (SLA-AW) is de enige groep die een significante aanwezigheid in Darfur heeft behouden, aldus het UN-Panel of Experts. De activiteiten van deze rebellenbeweging concentreren zich in het Jebel Marra gebied in Centraal-, Noord- en Zuid-Darfur. In 2019 verkreeg de SLA-AW een nieuwe bron van financiering door exploitatie van een goudmijn.¹⁴⁸

In 2019 kondigden de Sudanese regering en de SLA-AW beiden eenzijdige staakt-het-vuren aan. In 2020 gold het eenzijdig staakt-het-vuren van de transitieregering nog steeds. De SLA-AW verlengde het eenzijdig staakt-het-vuren niet. Naar aanleiding van een oproep van de secretaris-generaal van de VN, Antonio Guterres, om een wereldwijd staakt-het-vuren af te kondigen in het licht van de coronacrisis stelde de SLA-AW wel dat er sprake was van een de facto wapenstilstand.¹⁴⁹

In 2019 en 2020 vonden geen grootschalige militaire offensieven plaats van de regering in het Jebel Marra gebied. Desalniettemin bleven in 2019 en 2020 geweldsincidenten voorkomen tussen de SLA-AW en SAF in verschillende gebieden, met name rond Golo en ten oosten van Nertiti.¹⁵⁰ Op 1 juni 2020 viel de SLA-AW, tegen de verklaring van de 'de facto' wapenstilstand in, een checkpoint van de SAF aan in Kutrum (Centraal-Darfur), aldus een rapport van UNAMID. Hierbij vielen 27 doden bij SAF en 9 doden bij de SLA-AW. Volgens de SLA-AW reageerde de SLA-AW uit zelfverdediging op een aanval door SAF. Volgens een artikel van Radio Dabanga kwamen bij de aanval ook drie burgers om en raakten zes kinderen gewond.¹⁵¹ Volgens een bericht van de SLA-AW werden de posities van de SLA-AW in het gebied van Kamaraya (Jebel Marra) op 5 juli 2020 aangevallen door het Sudanese leger. Volgens het bericht kwamen er drie militairen van de SLA-AW om bij de aanval. Het Sudanese leger deed geen uitspraak over een aanval of gevecht in dit gebied, aldus een bericht van Sudan Tribune.¹⁵² Eind september 2020 stelde het Sudanese leger dat de SLA-AW opnieuw posities van SAF had aangevallen in het gebied van Baldong, Jebel Marra. In de berichtgeving werd niet ingegaan op de omstandigheden en/of het aantal doden. De SLA-AW ontkende de aanval.¹⁵³

Onderlinge strijd SLA-AW

Gedurende de verslagperiode vochten twee facties van de SLA-AW onder het bevel van Mubarak Waldook (ook wel Mubakar Aldouk) enerzijds en Saleh Borso (ook wel

¹⁴⁷ UNSC, S/2020/202, pagina 3, 12 maart 2020.

¹⁴⁸ UNSC, S/2020/36, pagina 39, 14 januari 2020.

¹⁴⁹ Sudan Tribune, *Darfur holdout group accepts UN calls for ceasefire over coronavirus*, 31 maart 2020; Middle East Eye, *Sudanese rebels and government sign ceasefire agreement*, 21 oktober 2019; All Africa, *Covid-19 – UN Secretary-General's Call for Global Peace Gains International support*, 6 april 2020; UNSC, S/2020/36, pagina 11-12, 14 januari 2020.

¹⁵⁰ UNSC, S/2020/36, pagina 11-12, 14 januari 2020; UNSC, S/2020/202, pagina 3, 12 maart 2020; UNSC, S/2020/912, pagina 10-11, 17 september 2020; UNSC, S/2020/1115, pagina 4, 13 november 2020

¹⁵¹ UNSC, S/2020/912, pagina 11, 17 september 2020; AA, *Sudan, rebels accuse each other of violating ceasefire*, 3 juni 2020; Radio Dabanga, *Three civilians killed in fighting between Sudan army and Darfur rebels*, 3 juni 2020.

¹⁵² Sudan Tribune, *SLA-AW reports clashes with Sudanese army in western Jebel Marra*, 7 juli 2020.

¹⁵³ Middle East Monitor, *Sudan army repels attack by rebel group in Darfur*, 30 september 2020; Sudan Tribune, *Darfur holdout rebels attack Sudanese army in Jebel Marra: Statement*, 28 september 2020.

Saleh Borsa) anderzijds onderling. Gevechten vonden met name plaats in het gebied van Daya, ten oosten van Golo. Volgens de berichtgeving zou Mubarak Waldoek met de Sudanese autoriteiten onderhandelen over een overgave en vormde dit de aanleiding tot de gevechten. Bij de gevechten in 2019 en 2020 kwamen strijders van beide facties om. Daarnaast vielen de twee groepen dorpsbewoners aan die beschuldigd werden van het ondersteunen van de ene of de andere factie. In het Jebel Marra gebied bleven mede hierdoor berichten van moorden, seksueel geweld en ontheemding van duizenden personen voorkomen. Zo vielen tussen 21 mei 2020 en 11 juni 2020 in het gebied van Daya (Centraal-Darfur) 17 doden door de gevechten. Ruim 6.500 families sloegen op de vlucht. Tussen 26 juli 2020 en 3 augustus 2020 leidden de interne gevechten opnieuw tot tientallen doden en significante ontheemding in Buh en Torong Tongo (Zuid-Darfur). Bij onderlinge strijd tussen facties van de SLA-AW op 30 september 2020 en 12 oktober 2020 in het gebied van Dwo (Oost-Darfur) kwamen minstens zeven burgers om. 525 families, met name vrouwen en kinderen, raakten ontheemd.¹⁵⁴

Cijfers

Het aantal botsingen tussen de SLA-AW en de SAF in Jebel Marra nam af tussen oktober 2019 en maart 2020, aldus UNAMID.¹⁵⁵ Het geweld tussen de SLA-AW facties onderling en tussen de SLA-AW en het leger nam toe tussen maart 2020 en augustus 2020.¹⁵⁶ Zie ook tabel 1 waarin de cijfers inzichtelijk zijn gemaakt. Tussen 15 juli 2019 en 14 oktober 2019 registreerde UNAMID 24 geweldsincidenten tussen overheidstroepen en de SLA-AW en tussen facties van de SLA-AW. Hierbij vielen 26 doden. De SLA-AW richtte zich op posities van de SAF rond Golo.¹⁵⁷ Tussen 15 oktober 2019 en 28 februari 2020 vonden 21 incidenten van gewapend conflict plaats. Hierbij vielen zeventien doden waarvan veertien het gevolg waren van gevechten tussen verschillende facties van de SLA-AW in het Daya gebied (ten noordoosten van Golo).¹⁵⁸ Tussen 1 maart 2020 en 31 mei 2020 registreerde UNAMID 37 gevechten tussen overheidstroepen en gewapende bewegingen. Hierbij vielen 34 doden.¹⁵⁹ Tussen 1 juni 2020 en 31 augustus 2020 registreerde UNAMID 48 incidenten van gewapend conflict tussen gewapende groepen en met veiligheidstroepen van de transitieregering. Bij deze gevechten vielen 115 doden.¹⁶⁰

Registratieperiode	Aantal incidenten	Aantal doden
15 juli 2019 – 14 oktober 2019	24	26
15 okt. 2019 – 28 feb. 2020	21	17
1 maart 2020 – 31 mei 2020	37	34
1 juni 2020 – 31 augustus 2020	48	115
1 sept. 2020 – 23 nov. 2020	21	23

Tabel 1. Aantal geweldsincidenten tussen SAF en SLA-AW en interne gevechten binnen SLA-AW op basis van cijfers van UNAMID en aantal doden.¹⁶¹

¹⁵⁴ UNSC, S/2020/36, pagina 11-12, 14 januari 2020; UNSC, S/2020/912, pagina 11, 17 september 2020; UNSC, S/2019/816, pagina 3, 15 oktober 2019; UNSC, S/2020/202, pagina 3, 12 maart 2020; UNSC, S/2020/1155, pagina 13, 7 december 2020.

¹⁵⁵ UNSC, S/2020/202, pagina 3, 12 maart 2020.

¹⁵⁶ UNSC, S/2020/912, pagina 11, 17 september 2020; UNSC, S/2020/202, pagina 3, 12 maart 2020.

¹⁵⁷ UNSC, S/2020/202, pagina 3, 12 maart 2020; UNSC, S/2019/816, pagina 3, 15 oktober 2019.

¹⁵⁸ UNSC, S/2020/202, pagina 3, 12 maart 2020.

¹⁵⁹ UNSC, S/2020/912, pagina 11, 17 september 2020.

¹⁶⁰ UNSC, S/2020/912, pagina 11, 17 september 2020.

¹⁶¹ Het is onduidelijk in hoeverre deze cijfers ook burgerdoden omvatten die als gevolg van gevechten tussen facties van de SLA-AW of gevechten tussen de SLA-AW en regeringstroepen omkwamen. De cijfers zijn in de rapporten van UNAMID niet uitgesplitst naar onderlinge gevechten en gevechten tussen SLA-AW en regeringstroepen. UNSC, S/2020/912, pagina 11, 17 september 2020; UNSC, S/2020/202, pagina 3, 12 maart 2020; UNSC, S/2020/1155, pagina 2, 7 december 2020.

Overige rebellenbewegingen in Darfur

In het vorige Algemeen Ambtsbericht Sudan van oktober 2019 was reeds aangegeven dat de Darfuri rebellenbewegingen SLA-MM, JEM-Gibril en de *Sudan Liberation Army-Transitional Council (SLA-TC)*, met name actief waren in buurlanden van Sudan zoals Zuid-Sudan, Tsjaad en Libië. Gedurende de huidige verslagperiode voerden deze rebellenbewegingen vredesbesprekingen met de transitieregering. In oktober 2020 tekenden zij een vredesakkoord (zie ook paragraaf 1.6.1).¹⁶² Gedurende de verslagperiode waren er geen berichten van geweldsincidenten tussen deze rebellenbewegingen en de transitieregering.

In 2020 spraken verschillende waarnemers zorgen uit over de aanwezigheid van Darfuri rebellenbewegingen in Libië. De rebellenbewegingen namen daar deel aan militaire operaties gedurende 2020 waaronder in Tripoli en Sirte. Volgens het UN-Panel of Experts rekruteerden de groepen gedurende 2020 op grote schaal en zijn zij aanzienlijk gegroeid in aantal. Ook verkregen zij nieuw materiaal en wapens (veelal van het Libische leger, de *Libyan National Army*).¹⁶³

2.5.4

Geweldsincidenten tussen veehouders en landbouwers en intercommunaal geweld
UNAMID behandelt in haar rapporten onder intercommunaal geweld ook geweldsincidenten tussen veehouders en landbouwers over (landbouw)grond. Intercommunaal geweld en grond-gerelateerd geweld zijn echter soms moeilijk van elkaar te onderscheiden. Onder incidenten van grond-gerelateerd geweld vallen vele incidenten van aanvallen op ontheemden en terugkeerders die hun land proberen te bewerken. In 2019 vormden geweldsincidenten tussen nomadische gemeenschappen en landbouwgemeenschappen het gros van de geweldsincidenten waarbij minimaal een dode viel.¹⁶⁴

Geweldsincidenten tussen veehouders en landbouwers

Gedurende de verslagperiode vonden talloze geweldsincidenten plaats tussen nomadische gemeenschappen die vee houden en landbouwgemeenschappen. Elk jaar nemen gedurende het regenseizoen conflicten over grond toe.¹⁶⁵ De zwakke rechtsstaat in Darfur voedt het plegen van dergelijke aanvallen. Landbouwers die slachtoffer werden van aanvallen zouden in veel gevallen de autoriteiten hebben gevraagd om in te grijpen en hen veiligheid te bieden om hun land te kunnen bewerken. Ook vroegen slachtoffers over het algemeen om schadevergoedingen, voorzieningen in basisdiensten en toegang tot infrastructuur. Slachtoffers beklagden zich over het gebrek aan alomvattend beleid om de zorgen van ontheemden aan te pakken.¹⁶⁶ Volgens het UN-Panel of Experts trachtte de transitieregering in 2020 het intercommunale geweld aan te pakken. Zo werden, na een geweldsincident in Masteri (West-Darfur) in juli 2020 vijfduizend leden van de RSF, SAF en politie ingezet om burgers te beschermen. In sommige gevallen trachtten de autoriteiten ook te bemiddelen tussen gemeenschappen. Het rapport meldde voorts dat intercommunaal geweld zeer waarschijnlijk zal aanhouden zolang

¹⁶² Al Jazeera, *Sudan signs peace deal with rebel groups from Darfur*, 31 augustus 2020; NRC Next, *Soedan is een stap dichterbij vrede*, 1 september 2009; The New York Times, *Sudan signs peace deal with rebel alliance*, 31 augustus 2020; Radio Dabanga, *'Historic agreement' signed by Sudan govt, armed groups in Juba*, 1 september 2020; US Department of State, *Troika statement on the Peace Agreement between Sudan armed opposition groups*, 31 augustus 2020.

¹⁶³ UN, *Situation in Darfur Volatile as attacks on civilians increase, Chair of 1591 Committee tells Security council*, 15 september 2020; ACJPS, *The influx of Sudanese fighters into Libya could be a security threat to Sudan*, 27 oktober 2020; The Guardian, *Mercenaries flock to Libya raising fears of prolonged war*, 24 december 2019; UNSC, *S/2020/36*, pagina 15, 14 januari 2020.

¹⁶⁴ UNSC, *S/2019/816*, pagina 3-4, 15 oktober 2019.

¹⁶⁵ UNSC, *S/2020/36*, pagina 33-34, 14 januari 2020; UNSC, *S/2019/816*, pagina 3-4, 15 oktober 2019; UNSC, *S/2020/912*, pagina 10, 17 september 2020.

¹⁶⁶ UNSC, *S/2020/36*, pagina 33-34, 14 januari 2020.

de kwestie van landrechten niet is opgelost en wapens gemakkelijk verkrijgbaar zijn.¹⁶⁷

In haar rapport over 2019 bericht het UN-Panel of Experts dat in vele incidenten ontheemden grondbezit claimden en probeerden terug te keren naar hun oorspronkelijke gebieden. Zij werden geïntimideerd, bedreigd, weg gejaagd, aangevallen en in sommige gevallen vermoord. Vrouwen en meisjes werden seksueel aangevallen en verkracht. Terugkeerders in Darfur raakten hierdoor opnieuw ontheemd. In de ontheemdenkampen was sprake van een afname van voedselrantsoenen waardoor de situatie van ontheemden verslechterde. Bovendien hadden ontheemden weinig mogelijkheden tot bronnen van inkomen en voorzieningen in dagelijks levensonderhoud.¹⁶⁸

Slachtoffers uit de gemeenschappen van ontheemden en terugkeerders beschreven de daders over het algemeen als 'Arabische nomaden', waarvan sommigen sterk bewapend zijn. Volgens het UN-Panel of Experts is het uiterst zorgwekkend dat, volgens de berichtgeving, de RSF de daders van aanvallen op ontheemden en terugkeerders zou ondersteunen. Op grond van lokale monitoring zouden vele incidenten met betrokkenheid van de RSF zijn geregistreerd. Zo werden op 31 oktober 2019 een man en zijn tienerdochter bij hun boerderij vermoord door vier gewapende en geüniformeerde herders op kamelen. Volgens bronnen waren de daders leden van de RSF in Tawilah. Het UN-Panel of Experts werd geïnformeerd dat de overheid geen gehoor had gegeven aan verzoeken tot onderzoek naar aanvallen door militie.¹⁶⁹ In een vergelijkbaar incident rapporteerden lokale bronnen een niet-uitgelokte aanval door gewapende veehouders op vier dorpen in Centraal Darfur in het plaatsje Amukjar op 28 september 2019. Dit incident leidde tot de ontheemding van drieduizend personen. De bewoners waren terugkeerders uit ontheemdenkampen. Hun dorpen werden geplunderd en in brand gestoken. Een man, een officier van de SAF, werd vermoord en acht personen raakten gewond, waaronder vrouwen en meisjes. Op 21 oktober 2019 raakten honderden bewoners van Graidā (Zuid-Darfur) ontheemd nadat zij werden aangevallen door gewapende mannen. Volgens de berichtgeving waren de daders leden van de RSF met wapens en transportmiddelen. Slachtoffers werden geslagen, markten en huizen geplunderd en bewoners werden onder schot bevolen het dorp te verlaten. Na de aanval lieten de veehouders opzettelijk hun vee los over de landbouwgrond lopen waardoor gewassen vernield werden. Dit bemoeilijkte de humanitaire situatie voor de slachtoffers. Ook leidde dit geweldsincident tot protesten.¹⁷⁰

In 2019 rapporteerde UNAMID dat veehouders een agressievere houding aannamen in de aanvallen tegen landbouwers gedurende het landbouwseizoen dan in 2018. Tussen mei en oktober 2019 registreerde UNAMID 52 grond-gerelateerde incidenten met 33 doden ten opzichte van 40 incidenten met 13 doden in dezelfde periode in 2018. In de cijfers over 2019 waren vanwege het lopende landbouwseizoen ten tijde van rapportage niet alle incidenten opgenomen.¹⁷¹ Vanwege de sluiting van UNAMID-kwartieren had UNAMID bovendien minder toegang tot informatie. De cijfers bevatten zodoende beperkte informatie van West-, Oost- en Zuid-Darfur.¹⁷²

¹⁶⁷ UNSC, S/2021/40, 13 januari 2021.

¹⁶⁸ UNSC, S/2020/36, pagina 33-34, 14 januari 2020.

¹⁶⁹ UNSC, S/2020/36, pagina 33-34, 14 januari 2020.

¹⁷⁰ UNSC, S/2020/36, pagina 33-34, 14 januari 2020.

¹⁷¹ Dezerzijds zijn ook naderhand geen cijfers gevonden van het totaal aantal grond-gerelateerde incidenten in het landbouwseizoen van 2019.

¹⁷² UNSC, S/2019/816, pagina 3-4, 15 oktober 2019.

In het oogstseizoen van 2019 rapporteerde UNAMID een sterke toename in aanvallen op landbouwers door veehouders ten opzichte van 2018. In totaal registreerde UNAMID 102 grond-gerelateerde incidenten, met name van vernieling van gewassen, die tot 23 doden leidden. In dezelfde periode in 2018 vonden 60 dergelijke incidenten plaats met vijf doden tot gevolg. De meest geraakte gebieden waren Saraf Omra, Kabkabiyah, Tawilah en Shangil Tobaya in Noord-Darfur waar veehouders van de Northern Rizeigat stam ontheemden, terugkeerders en landbouwers van de Fur en Tunjur stammen aanvielen. In Zuid-Darfur waren Kass en Mershing de meest getroffen gebieden. In Centraal Darfur betrof het Nertiti-Thur gebied waar de Nawaiba tak van de Northern Rizeigat veehouders, ontheemden van de Fur stam bleven intimideren en zo de toegang tot landbouwgrond verhinderden.¹⁷³

In 2020 namen aanvallen op ontheemde landbouwers opnieuw toe.¹⁷⁴ Tussen 1 juni 2020 en 31 augustus 2020 registreerde UNAMID 85 grond-gerelateerde conflicten met 17 doden ten opzichte van 47 grond-gerelateerde conflicten en 20 doden tussen 1 maart 2020 en 31 mei 2020. Aanvallen op Boronga (Zuid-Darfur) op 26 en 31 juli 2020 door vermoedelijk Misseriya leidden tot een dode, 28 platgebrande huizen en minimaal 20.500 ontheemden. Naar aanleiding van dit incident gingen burgers de straat op in Kass, staken een politiebureau in brand en plunderden een wapenvoorraad.¹⁷⁵

Intercommunaal geweld

Gedurende de verslagperiode nam intercommunaal geweld toe (zie ook tabel 2).¹⁷⁶ Volgens een artikel van UNOCHA vonden tussen juli 2020 en december 2020 28 incidenten van geweld plaats ten opzichte van 15 incidenten in dezelfde periode in 2019.¹⁷⁷ Met name in West-Darfur nam intercommunaal geweld toe. De helft van alle incidenten van intercommunaal geweld in Darfur in 2020 vond plaats West-Darfur.¹⁷⁸ Volgens het rapport van het UN Panel of Experts over 2020 zorgden spanningen tussen gemeenschappen voor verschillende grootschalige gevechten en aanvallen op burgers. De frequentie, schaal en aantallen doden waren volgens het rapport ongekend ten opzichte van de afgelopen jaren.¹⁷⁹ In de periode 15 juli 2019 tot 14 oktober 2019 werden tien gevechten en 30 doden geregistreerd. Tussen oktober 2019 en 31 januari 2020 registreerde UNAMID vijf intercommunale gevechten met 70 doden.¹⁸⁰ Tussen 1 maart 2020 en 31 mei 2020 registreerde UNAMID 13 incidenten en 93 doden. Tussen 1 juni 2020 en 31 augustus 2020 registreerde UNAMID 15 incidenten van intercommunaal geweld met 126 doden.¹⁸¹ Van september 2020 tot 23 november 2020 vonden 15 incidenten van intercommunaal geweld plaats met 29 doden.¹⁸² Intercommunaal geweld leidde gedurende de verslagperiode tot burgerdoden en gewonden, mishandelingen,

¹⁷³ UNSC, S/2020/202, pagina 3-4, 12 maart 2020.

¹⁷⁴ UNSC, S/2020/912, pagina 10, 17 september 2020; ACLED, Riders on the storm, *Rebels soldiers and paramilitaries in Sudan's margins*, 27 augustus 2020; HRW, *UN Human Rights Council Should Continue Scrutiny of Sudan*, 2 oktober 2020.

¹⁷⁵ UNSC, S/2020/912, pagina 10, 17 september 2020.

¹⁷⁶ UNSC, S/2020/202, pagina 3-4, 12 maart 2020; UNSC, S/2020/912, pagina 10, 17 september 2020; ACJPS, *Sudan: urgent call to the transitional government to ensure the safety and protection of all Sudanese*, 6 augustus 2020; ICG, *Tracking conflict worldwide, Sudan, 2019-2020*, geraadpleegd op 8 oktober 2020; HRW, *UN Human Rights Council Should Continue Scrutiny of Sudan*, 2 oktober 2020; UNOCHA, *Inter-communal violence increased in Darfur during second half of 2020*, 17 januari 2021

¹⁷⁷ UNOCHA, *Inter-communal violence increased in Darfur during second half of 2020*, 17 januari 2021.

¹⁷⁸ UNOCHA, *Inter-communal violence increased in Darfur during second half of 2020*, 17 januari 2021; UNSC, S/2021/40, pagina 32, 13 januari 2021.

¹⁷⁹ UNSC, S/2021/40, pagina 32, 13 januari 2021.

¹⁸⁰ UNSC, S/2020/202, pagina 3-4, 12 maart 2020.

¹⁸¹ UNSC, S/2020/912, pagina 10, 17 september 2020.

¹⁸² UNSC, S/2020/1155, pagina pagina 13, 7 december 2020.

plunderingen, nieuwe ontheemding, vernieling van dorpen en boerderijen. In verschillende incidenten werden politiebureaus en overheidsgebouwen, waaronder wapenkamers, aangevallen en geplunderd.¹⁸³ Volgens een rapport van ACLED vormden geweldsincidenten geïnitieerd door perifere groepen (zoals de Masalit in Darfur) op van oudsher regeringsgezinde groepen in de semi-perifere gebieden in toenemende mate de aanleiding voor grootschalig geweld. Een klein incident leidde dan tot een onevenredige vergeldingsaanval door een dominante groep waardoor tientallen mensen om het leven kwamen. Deze gevechten waren bijzonder zorgelijk wanneer de veiligheidstroepen erbij betrokken waren.¹⁸⁴

<i>Periode</i>	<i>Aantal incidenten</i>	<i>Aantal doden</i>
15 juli 2019 – 14 oktober 2019	10	30
15 oktober 2019 – 31 januari 2020	5	70
1 februari 2020 – 28 februari 2020	ontbrekend	ontbrekend
1 maart 2019 -31 mei 2020	13	93
1 juni 2020 – 31 augustus 2020	15	126
1 sept. 2020 – 23 nov. 2020	15	29

Tabel 2. Aantal incidenten en aantal doden als gevolg van intercommunaal geweld zoals geregistreerd door UNAMID.¹⁸⁵

Hieronder volgen enkele voorbeelden van intercommunaal geweld:

- Een van de meest significante incidenten vond plaats in West Darfur eind december 2019. Een persoonlijk dispuut tussen een Arabisch persoon en een ontheemde leidde tot een aanval van grote omvang door gewapende Arabische mannen, met ondersteuning van de RSF, tegen het ontheemdenkamp in Krinding op 29 december 2019. Een ziekenhuis in El Geneina werd geplunderd. En op 30 en 31 december 2019 vielen de RSF en gewapende Arabische mannen 18 terugkeerdorsdorpen ten zuiden en zuidoosten van El Geneina en drie dorpen rond El Geneina aan. Op 3 januari 2020 werd het totaal aantal doden tussen de 65 en de 72 geschat en het aantal gewonden tussen de 54 en 109. Volgens Amnesty International raakten 46.000 personen ontheemd.¹⁸⁶ In januari 2021 berichtte het UN Panel of Experts dat de Sudanese regering nog geen resultaten bekend had gemaakt van een onderzoek naar de geweldsincidenten.¹⁸⁷
- Volgens bronnen van de VN-onafhankelijke expert inzake de mensenrechten in Sudan pleegde een gewapende groep van voornamelijk Masalit-strijders een moord op twee Arabische personen op 26 maart 2020 in het gebied van *Silik Mountain* in Centraal-Darfur. In reactie op de moord stak een groep Arabische nomaden op 29 en 30 maart 2020 in de dorpen Ball, Thur-Bogoj en Solla-Morrei in het gebied van Azoum (Centraal-Darfur) huizen in brand.¹⁸⁸

¹⁸³ UNSC, S/2020/912, pagina 10, 17 september 2020; ACJPS, *West-Darfur: Investigation into krinding camp massacre is urgently needed*, 31 januari 2020; Amnesty International, *Sudan: UN and AU must prioritize protection of civilians in Darfur*, 19 mei 2020; ACLED, *Riders on the storm, Rebels soldiers and paramilitaries in Sudan's margins*, 27 augustus 2020.

¹⁸⁴ ACLED, *Riders on the storm: Rebels, soldiers and paramilitaries in Sudan's margins*, pagina 6-7, 27 augustus 2020.

¹⁸⁵ UNSC, S/2020/202, pagina 3-4, 12 maart 2020; UNSC, S/2020/912, pagina 10, 17 september 2020; UNSC, S/2020/1155, pagina 2, 7 december 2020.

¹⁸⁶ UNSC, S/2020/202, pagina 3-4, 12 maart 2020; Amnesty International, *Sudan: UN and AU must prioritize protection of civilians in Darfur*, 19 mei 2020; ACJPS, *West-Darfur: Investigation into krinding camp massacre is urgently needed*, 31 januari 2020; UNHRC, A/HRC/45/53, pagina 11, 30 juli 2020.

¹⁸⁷ UNSC, S/2021/40, pagina 32, 13 januari 2021.

¹⁸⁸ UNHRC, A/HRC/45/53, pagina 11, 30 juli 2020; FIDH, *West Darfur: Investigation into Krinding Camp Massacre is urgently needed*, 3 februari 2020.

- Eind maart 2020 werden bewoners van een gebied nabij Dreissa (West-Darfur) op een gewelddadige manier ondervraagd door leden van een militie. Volgens de berichtgeving van Amnesty International droegen vele mannen militaire uniformen. Zij ondervroegen bewoners over een groep vermeende rebellen die zich in het gebied zou schuilhouden. Ondervraagden werden mishandeld, hun eigendommen geplunderd en verschillende huizen in brand gestoken.¹⁸⁹
- In Centraal-Darfur werd op 21 april 2020 het dorp Tamar Bol-Jimeil ten noordoosten van Zalingei, aangevallen door een gewapende militie van de Rizeigat (Arabische nomaden). Verschillende militieleden droegen militaire uniformen. De aanval vond volgens de berichtgeving plaats na de vondst van het lichaam van een jonge herder in een waterput. Een tot twee personen werden vermoord en meer dan 400 gezinnen raakten ontheemd.¹⁹⁰
- Op 5 mei 2020 kwamen dertig burgers om en raakten tientallen gewond in Tulus (Zuid-Darfur) door gevechten tussen veehouders van de Rizeigat (Mahariya tak) en de Fallata.¹⁹¹
- In Noord-Darfur werden ontheemden in het kamp van Fata Borno aangevallen door nomadische milities op 13 juli 2020. Bij de aanval kwamen negen ontheemden om.¹⁹²
- In Zuid-Darfur leidde een conflict tussen de Masalit en de Fallata tussen 23 en 26 juli 2020 tot 18 doden.¹⁹³
- In West Darfur leidden gevechten tussen de Masalit en Northern Rizeigat in het gebied van Masteri en El Geneina in juli 2020 tot de dood van ongeveer 75 burgers en de ontheemding van ongeveer 7000 personen in Masteri en 13.000 in El Geneina. Meer dan 30 dorpen hadden onder het geweld te lijden en 1500 huizen werden in brand gestoken.¹⁹⁴
- In oktober 2020 raakten 20.000 personen uit Graidia (Zuid-Darfur) na conflicten tussen Fallata en Masalit gemeenschappen. In zestien dorpen in het gebied werden huizen in brand gestoken. Op 20 oktober 2020 staken Masalit verschillende huizen en winkels in brand nadat een aantal Fallata gezinnen terugkeerden naar het dorp Dika (Zuid-Darfur). De Fallata reageerden door de Masalit aan te vallen in Graidia. Zeven Masalit kwamen om, 25 raakten gewond en verschillende huizen werden platgebrand. Overheidstroepen werden ingezet om te verder geweld te voorkomen.¹⁹⁵
- Op 16 en 17 januari 2021 vielen Arabische Rizeigat het ontheemdenkamp Krinding in West-Darfur aan nadat een Arabische man op 15 januari 2021 was neergestoken door een Masalit. Hoewel de dader werd gearresteerd zochten familieleden van het slachtoffer wraak. Bij de aanval kwamen,

¹⁸⁹ Amnesty International, *Sudan: UN and AU must prioritize protection of civilians in Darfur*, 19 mei 2020.

¹⁹⁰ Amnesty International, *Sudan: UN and AU must prioritize protection of civilians in Darfur*, 19 mei 2020; Radio Dabanga, *One dead, five wounded in Central Darfur village raid*, 22 april 2020; ACJPS, *Sudan: armed militias attacks Tamur Jameel village, North East Zalingi in Central Darfur State*, 4 mei 2020.

¹⁹¹ Amnesty International, *Sudan: UN and AU must prioritize protection of civilians in Darfur*, 19 mei 2020; Radio Dabanga, *Dozens killed in South Darfur tribal clashes*, 7 mei 2020; Sudan Tribune, *30 people killed in intercommunal violence in South Darfur*, 6 mei 2020; ICG, *Crisis Watch June Alerts and May trends*, pagina 7, 5 juni 2020.

¹⁹² UNSC, *S/2020/912*, pagina 10, 17 september 2020; Amnesty International, *Sudan: promptly investigate protester killings at Fata Borno*, 14 juli 2020; ACJPS, *North Darfur: urgent call to the transitional government to investigate the killing of 12 peaceful protesters and injury of 14 others in Kotoum city*, 16 juli 2020; ACLED, *Riders on the storm: Rebels, soldiers and paramilitaries in Sudan's margins*, pagina 7, 27 augustus 2020.

¹⁹³ UNSC, *S/2020/912*, pagina 10, 17 september 2020; ACLED, *Riders on the storm, Rebels soldiers and paramilitaries in Sudan's margins*, 27 augustus 2018.

¹⁹⁴ UNSC, *S/2020/912*, pagina 10, 17 september 2020; ACJPS, *Sudan: urgent call to the transitional government to ensure the safety and protection of all Sudanese*, 6 augustus 2020; ACLED, *Riders on the storm: Rebels, soldiers and paramilitaries in Sudan's margins*, pagina 7, 27 augustus 2020.

¹⁹⁵ UNSC, *S/2020/1155*, pagina 13, 7 december 2020; SIHA, *Obituary: The invisible victims of armed militia attacks in Darfur*, 7 januari 2021.

volgens UNOCHA 162 mensen om en raakten meer dan 200 personen gewond. Negentig duizend personen raakten ontheemd. De gouverneur van West-Darfur kondigde op 16 januari 2021 een volledig uitgaansverbod aan voor onbepaalde tijd en voor de hele staat West-Darfur. De transitieregering stuurde militairen naar het gebied.¹⁹⁶

- In januari 2021 ontstond ook geweld tussen de Arabische Rizeigat en Falata gemeenschappen in El Gereida (Zuid-Darfur). Tientallen personen kwamen om, tientallen personen raakten gewond en ongeveer 30.000 personen raakten ontheemd. De transitieregering zette veiligheidstroepen in om buffer zones te creëren tussen de gemeenschappen.¹⁹⁷

Maatregelen om de veiligheid te verbeteren

Op 3 december 2019 riep de Sudanese transitieregering op tot maatregelen om de veiligheid in Darfur te verbeteren en om de aanwezigheid van reguliere veiligheidstroepen in de landbouwgebieden in Darfur uit te breiden met als doel de bescherming van de oogst en een afname van geweld. Op 4 december 2019 werd volgens de media door de veiligheidstroepen geïntervenieerd tussen landbouwers en herders in Kutum. De kamelen die het landbouwgebied hadden verwoest werden in beslag genomen. Een comité beval dat de landbouwers voor de schade moesten worden gecompenseerd door de herders voordat de kamelen zouden worden terug gegeven.¹⁹⁸

Tussen november 2019 en februari 2020 organiseerde UNAMID samen met lokale autoriteiten en traditionele leiders 19 dialogen in verschillende delen van Darfur. Hieraan namen ongeveer 2.500 mensen deel waaronder duizend vrouwen. De fora waren bedoeld om oorzaken van conflict tussen landbouwers en veehouders te bespreken en aan te pakken.¹⁹⁹ De transitieregering verbeterde, volgens UNAMID, tevens hun pogingen van bescherming van de bevolking door gezamenlijke missies van veiligheidstroepen (RSF, SAF en politie) in te zetten in gebieden waar veel geweld voorkwam.²⁰⁰ Op 26 juli 2020 kondigde Hamdok de inzet van aanvullende gezamenlijke teams van veiligheidstroepen aan in Darfur om de lokale bevolking te beschermen tijdens het landbouwseizoen. UNAMID wendde in samenwerking met de nationale veiligheidstroepen grootschalig geweld af in het ontheemdenkamp Kalma nadat twee nomaden vermoord waren op 10 juni 2020. In verschillende gevallen waaronder bij geweldsincidenten in het ontheemdenkamp van Fata Borno en in het ontheemdenkamp van Hamadiya (Centraal-Darfur), schaalde UNAMID haar aanwezigheid op om geweld te voorkomen en de Sudanese autoriteiten te ondersteunen.²⁰¹ Desondanks geeft UNAMID in haar rapport van december 2020 aan dat de lokale autoriteiten beperkte middelen heeft om ontheemden en landbouwers te beschermen.²⁰²

¹⁹⁶ Sudan tribune, *83 people killed in West Darfur tribal attacks: medical group*, 17 januari 2021; Radio Dabanga, *More than 80 killed in attacks on West Darfur capital*, 18 januari 2021; Al Jazeera, *Scores killed in Sudan's Darfur clashes*, 17 januari 2021; UNOCHA, *Flash Update 2, Conflict Ag Geneina, West Darfur State*, 19 januari 2021

¹⁹⁷ UN News, *UN Independent expert call for 'justice, accountability and reparation to victims' in Sudan*, 1 februari 2021; UNOCHA, *Sudan: conflict – flash update #3, as of 21 January 2021*.

¹⁹⁸ UNSC, *S/2020/36*, pagina 33-34, 14 januari 2020.

¹⁹⁹ In het rapport van UNAMID wordt niet gespecificeerd wie de deelnemers waren aan de fora. Uit een nieuwsbericht van UNAMID waarin bericht wordt over een van de fora in Noord-Darfur blijkt dat deelnemers werden toegesproken door leiders van de landbouw- en veehouders-gemeenschappen, vreedzame samenlevingscomités, comités voor landbouwbescherming en lokale cheikhs. In de toespraken werd het belang van vreedzame samenleving benadrukt en werden deelnemers aangespoord om geschillen op te lossen middels de lokale vredesmechanismen. UNAMID, *UNAMID conducts dialogue forums to prevent tension between farmers and herders in North Darfur*, 16 november 2020.

²⁰⁰ UNSC, *S/2020/202*, pagina 3-4, 12 maart 2020.

²⁰¹ UNSC, *S/2020/912*, pagina 10, 17 september 2020.

²⁰² UNSC, *S/2020/1155*, pagina 12, 7 december 2020

De transitie-regering kwam met de rebellenbewegingen overeen dat een gezamenlijk macht van 16.000 troepen de veiligheid zal bewaken in Darfur na de terugtrekking van de VN-vredesmacht UNAMID. In januari 2021 waren de gezamenlijke troepen echter nog niet ingezet terwijl het mandaat van UNAMID inmiddels was verlopen.²⁰³ Volgens het UN Panel of Experts bleef het onzeker of de Sudanese regering de middelen en capaciteiten had om het plan voor de bescherming van burgers in Darfur te implementeren na het vertrek van UNAMID.²⁰⁴

2.5.5 *Criminaliteit en banditisme*

In Darfur bleven milities en opportunistische criminele bendes gebruik maken van handvuurwapens. Zij veroorzaakten instabiliteit en onveiligheid en maakten zich schuldig aan mensenrechtenschendingen waaronder seksueel- en gendergerelateerd geweld, aanvallen op personeel van internationale ngo's en op bezittingen van UNAMID²⁰⁵. Een in 2017 gestarte ontwapeningscampagne is gestopt. Deze campagne had volgens het UN-Panel of Experts een tijdelijk positief effect op het aantal gewapende incidenten in Darfur, met name in steden. In 2019 en 2020 hebben gewapende incidenten zich veelvuldig voorgedaan in heel Darfur.²⁰⁶

Verschillende Arabische milities zijn actief in Darfur en houden zich bezig met criminele activiteiten zoals ontvoeringen voor losgeld, mensenhandel, wapensmokkel, drugssmokkel en veediefstallen. Arabische groepen zijn de belangrijkste aanbieder van wapens en munitie geworden voor de SLA-AW in het Jebel Marra gebied.²⁰⁷

2.5.6 *Mensenrechtensituatie*

In Darfur hebben burgers te maken met verschillende humanitaire en mensenrechtencrisis aldus de Secretaris-Generaal voor de mensenrechten van de VN. Elf maanden na de transitie waren in Darfur nog steeds militaire commandanten, aangesteld door het regime van Al-Bashir, als gouverneur aan de macht. Vanwege de tijdelijke aanstelling van de militaire gouverneurs en het politieke vacuüm was net als in voorgaande verslagperioden sprake van zwak bestuur en werden mensenrechtencrisissen, waaronder veiligheid, bescherming en welzijn van burgers niet aangepakt. De belangrijkste zorgen in Darfur zijn de voortdurende aanvallen op burgers en de betrokkenheid van nationale veiligheidstroepen bij deze aanvallen, fragiliteit, zwakke rechtsstaat en de situatie ten aanzien van justitiële instanties, aldus de VN.²⁰⁸

Overheidstroepen, milities en rebellenbeweging SLA-AW bleven zich in 2019 en 2020 schuldig maken aan mensenrechtenschendingen waaronder moorden, (conflictgerelateerd) seksueel geweld, gendergerelateerd geweld, arbitraire arrestatie en detentie, ontvoeringen tegen losgeld, diefstal van transportmiddelen, plunderingen van burgers en gebouwen van de overheid en humanitaire organisaties en gedwongen ontheemding.²⁰⁹ Uit het UN Panel of Experts rapport over 2020 kan

²⁰³ Sudan Tribune, *83 people killed in West Darfur tribal attacks: medical group*, 17 januari 2021

²⁰⁴ UNSC, *S/2021/40*, pagina 3, 13 januari 2021.

²⁰⁵ Tussen juni 2019 en november 2020 registreerde UNAMID 165 incidenten gericht op VN-personeel of humanitaire hulpverleners. In de meeste gevallen (exacte cijfers onbekend) ging het om criminele incidenten.

²⁰⁶ Volgens een artikel van Sudan Tribune duurde de ontwapeningscampagne zes maanden. Sudan Tribune, *Sudan destroys 300,000 illegal firearms*, 30 september 2020; UNSC, *S/2020/36*, pagina 37, 14 januari 2020; UNSC, *S/2021/40*, pagina 36, 13 januari 2021.

²⁰⁷ UNSC, *S/2020/36*, pagina 41, 14 januari 2020.

²⁰⁸ UNHRC, *A/HRC/45/53*, pagina 11, 30 juli 2020.

²⁰⁹ UNSC, *S/2019/816*, pagina 3, 15 oktober 2019; UNSC, *S/2020/202*, pagina 3, 12 maart 2020; US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2019, Sudan*, pagina 13, 11 maart 2020; UNHRC, *A/HRC/45/53*, pagina 11, 30 juli 2020; SIHA, *Obituary: The invisible victims of armed militia attacks in Darfur*, 7 januari 2021.

worden opgemaakt dat SLA-AW facties zich regelmatig schuldig maakten aan mensenrechtenschendingen tegen (vermeende) aanhangers of familieleden van andere SLA-AW facties. In 2020 waren verschillende berichten van gerichte acties door overheidstroepen tegen (vermeende) aanhangers en leden van de SLA-AW. Ontheemden en terugkeerders werden veelal slachtoffer van mensenrechtenschendingen na grond-gerelateerde geschillen.²¹⁰ Volgens een bericht van het netwerk *Strategic Initiative for Women in the Horn of Africa*²¹¹ (SIHA) bleven systematische buitengerechtigde moorden door gewapende milities in Darfur voorkomen na het aantreden van de transitie-regering in augustus 2019. Het netwerk waarschuwde voor de hoge mate van straffeloosheid en uitte zorgen over de betrokkenheid van het leger en de RSF bij het toelaten van aanvallen op burgers. SIHA stelde daarnaast dat een illusie van stabiliteit in Darfur heeft geleid tot een afname in meldingen van mensenrechtenschendingen en verslaggeving door de media.²¹²

Gedurende 2020 steeg het aantal incidenten en het aantal slachtoffers van mensenrechtenschendingen zoals geregistreerd door UNAMID. Ondanks het voorkomen van onderrapportage werden tussen 15 oktober 2019 en 22 januari 2020, 89 gevallen van vermeende mensenrechtenschendingen met 152 slachtoffers (waaronder 16 minderjarigen en 37 vrouwen) gerapporteerd. Slachtoffers beschreven daders als gewapende mannen met een Arabisch uiterlijk, 'ongeïdentificeerde gewapende burgers' en leden van de veiligheidstroepen, waaronder de RSF. Tussen maart 2020 en mei 2020 rapporteerde UNAMID 97 gevallen van mensenrechtenschendingen met 299 slachtoffers. Tussen juni 2020 en augustus 2020 werden 403 personen slachtoffer van mensenrechtenschendingen bij 93 incidenten. In september en oktober 2020 documenteerde UNAMID 47 vermeenden mensenrechtenschendingen met 169 slachtoffers. Op de meeste meldingen van mensenrechtenschendingen werd na registratie en opening van een dossier geen actie ondernomen. Arrestaties kwamen weinig voor en alleen in zeldzame gevallen gingen zaken door de gehele judiciële procedure tot aan een veroordeling. Volgens het UN Panel of Experts rapport over 2020 misbruikten sommige leden van de veiligheidstroepen en van gewapende groepen hun macht terwijl anderen gebruik maakten van het zwakke rechtssysteem om ongestraft mensenrechtenschendingen te plegen.²¹³

Seksueel geweld en verkrachting bleef evenals tijdens de vorige verslagperiode een ernstig probleem in Darfur.²¹⁴ Voor meer informatie zie paragraaf 4.2.6.1.

2.6 Abyei

2.6.1 UNISFA

Abyei is een betwist gebied op de grens van Sudan en Zuid-Sudan (zie ook paragraaf 1.8). Abyei valt onder toezicht van de *United Nations Interim Security Force for Abyei* (UNISFA). De VN-veiligheidsraad stelde de UNISFA in op 27 juni

²¹⁰ UNSC, S/2021/40, 13 januari 2021.

²¹¹ SIHA is een netwerk van organisaties uit het maatschappelijk middenveld uit de landen Sudan, Zuid-Sudan, Somalie, Ethiopië Eritrea, Djiboutu, Uganda en Kenia.

²¹² SIHA, *Obituary: The invisible victims of armed militia attacks in Darfur*, 7 januari 2021.

²¹³ UNSC, S/2020/202, pagina 6, 12 maart 2020; UNSC, S/2020/912, pagina 13, 17 september 2020; UNSC, S/2020/1115, pagina 8, 13 november 2020; UNSC, S/2020/1155, pagina 16, 7 december 2020; UNSC, S/2021/40, pagina 34, 13 januari 2021.

²¹⁴ UNHRC, A/HRC/45/53, pagina 12, 30 juli 2020; OCHA, *Sudan: Humanitarian Needs Overview*, pagina 52, januari 2020; UNSC, S/2020/912, pagina 13, 17 september 2020; Radio Dabanga, *Rape of displaced women in North Darfur on the rise*, 22 juni 2020; UNSC, S/2020/1155, pagina 16, 7 december 2020.

2011. De inzet van UNISFA was bedoeld als tijdelijke vredesmacht tot een permanent akkoord over de status van Abyei was vastgelegd. Het tweede onderdeel van het mandaat bestaat uit ondersteuning van de politieke mechanismen die Sudan en Zuid-Sudan overeenkwamen. UNISFA ondersteunt en bemiddelt zodoende enerzijds de regelmatige besprekingen tussen de twee landen onder het *Joint Political and Security Mechanism* (JPSM) en anderzijds het verificatie- en monitoringsproces van de noord-zuid grens, oftewel *Joint Border Verification and Monitoring Mechanism* (JBVMM).²¹⁵

In november 2019, mei 2020 en november 2020 verlengde de VNVR het mandaat van UNISFA met telkens zes maanden. Ten tijde van publicatie van dit ambtsbericht liep het mandaat van UNISFA tot en met 15 mei 2021. Bij de mandaatverlengingen besloot de VNVR een geplande troepenvermindering van 295 UNISFA-manschappen uit te stellen.²¹⁶

2.6.2

Veiligheid

In Abyei bestaan van oudsher spanningen tussen de Ngok Dinka en Misseriya over toegang tot land. De Ngok Dinka zijn sedentaire landbouwers en veehouders die het hele jaar in het Abyei gebied verblijven. De Misseriya zijn nomadische veehouders die het grootste deel van het jaar in het noorden van Zuid-Kordofan verblijven. Gedurende het droge seizoen trekken zij zuidwaarts richting Abyei om daar hun vee te laten grazen.²¹⁷

Gedurende de verslagperiode bleef de veiligheidssituatie in Abyei fragiel. UNISFA bleef incidenten rapporteren van intercommunaal geweld waarbij de spanningen tussen Ngok Dinka en Misseriya gemeenschappen met name gedurende 2020 opliepen. Ook was er sprake van toegenomen criminaliteit en de aanwezigheid van gewapende groepen in het gebied onder controle van UNISFA, waaronder in de *Safe Demilitarized Border Zone*. Gewapende groepen kwamen in toenemende mate het Abyei gebied binnen via het westen, oosten en zuidoosten van Abyei waar UNISFA niet aanwezig was. Zij maakten zich schuldig aan criminaliteit waaronder veediefstallen, moorden en ontvoeringen, waarna ze Abyei weer verlieten. In reactie hierop opende UNISFA twee permanente controleposten en verhoogde het aantal mobiele patrouilles. UNISFA meldde voorts dat zij berichten ontving dat sommige veehouders gewapend Abyei zouden binnentreden. UNISFA tracht Abyei wapenvrij te houden. Armoede, werkloosheid, onveiligheid in de gebieden die aan Abyei grenzen en de afwezigheid van effectief bestuur en gerechtelijke instanties droegen volgens UNISFA bij aan een potentieel volatiele situatie.²¹⁸

Tussen 16 april 2019 en 15 oktober 2019 rapporteerde UNISFA achttien incidenten van gewapend geweld waarbij tien doden vielen, waaronder een medewerker van UNISFA. Drie van deze incidenten vonden plaats bij veediefstallen en zeven incidenten betroffen gewapende aanvallen.²¹⁹ In januari 2020 nam het aantal aanvallen langs intercommunale lijnen toe. In een grote escalatie op 19 januari 2020 werden drie Misseriya vermoord door vermeende Ngok Dinka aanvallers in Nainai. Op 22 januari 2020 werden in een vermeende vergeldingsaanval 33 Dinka

²¹⁵ UNISFA, *Summary of UNISFA Mandate*, geraadpleegd op 14 oktober 2020,

<https://unisfa.unmissions.org/mandate>; Algemeen Ambtsbericht Sudan, oktober 2019.

²¹⁶ UNSC, *S/RES/2519 (2020)*, 14 mei 2020; UNSC, *S/RES/2497 (2019)*, 14 november 2019; UNSC, *S/RES/2550 (2020)*, 12 november 2020.

²¹⁷ Sudan Tribune, *Ngok-Dinka, Misseriya fail to strike deal ending Abyei tribal tensions*, 12 april 2020.

²¹⁸ UNSC, *S/2019/817*, Pagina 3-4, 15 oktober 2019; UNSC, *S/2020/308*, pagina 3-4, 16 april 2020.

²¹⁹ UNSC, *S/2019/817*, Pagina 3-4, 15 oktober 2019.

vermoord door gewapende Misseriya in Kolom.²²⁰ In andere gewapende aanvallen tussen 16 oktober 2019 en 15 april 2020 raakten 28 personen, waaronder 14 kinderen gewond.²²¹ Op 13 april 2020 vond, volgens UNISFA, een georganiseerde aanval door Misseriya plaats in het dorp Mabok in het zuiden van Abyei. Vier Ngok Dinka kwamen om bij de aanval, enkele kinderen werden ontvoerd en vijftig huizen werden platgebrand.²²² Tussen 16 april 2020 en 15 oktober 2020 vonden 40 geweldsincidenten plaats volgens UNISFA. Acht van deze incidenten waren bijzonder ernstig waarvan vier aanvallen op UNISFA-personeel en vier gevallen van intercommunaal geweld.²²³ UNISFA rapporteert in haar rapporten niet consistent over het aantal incidenten en dodelijke slachtoffers. In de volgende tabel zijn cijfers van het aantal incidenten en dodelijke slachtoffers opgenomen op basis van gegevens van ACLED.

	2018	2019	2020
Aantal incidenten	5	15	16
Aantal dodelijke slachtoffers	18	29	57

Tabel 3. Indicatie van het aantal geweldsincidenten en aantal dodelijke slachtoffers in Abyei zoals geregistreerd door ACLED op basis van nieuwsberichten.²²⁴

Pogingen van UNISFA om traditionele leiders van de Ngok Dinka en de Misseriya tot een vredesakkoord dan wel akkoord over de seizoenmigratie te bewegen hebben gedurende de verslagperiode niet geleid tot een concreet akkoord.²²⁵

2.7 Overige provincies

2.7.1 Geweldsincidenten in Khartoum

Op 14 januari 2020 braken gevechten uit tussen voormalige leden van de NISS²²⁶ en de RSF in verschillende delen rondom Khartoum en in El Obeid, Noord-Kordofan. Ongeveer vijfhonderd voormalige personeelsleden van de NISS demonstreerden tegen hun ontslag en beklagden zich over salarisachterstanden. Zij schoten met scherp in de lucht. Bij de beschietingen over en weer, die de hele dag duurden, raakten vier mensen gewond. Volgens een bericht van Al Jazeera vielen er ook twee doden onder soldaten.²²⁷

Bij verschillende demonstraties in Khartoum gebruikten de veiligheidstroepen buitensporig geweld. In februari 2020 bijvoorbeeld raakten tientallen personen gewond nadat de politie ingreep bij een demonstratie tegen het ontslag van officieren in het leger.²²⁸ Volgens het Sudanese ministerie van Gezondheid gebruikten de veiligheidstroepen onder andere traangas, wapenstokken en stenen;

²²⁰ UNSC, S/2020/308, pagina 3-4, 16 april 2020; Humanitarian Aid Relief Trust, *Visit report: Abyei, Sudan and South Sudan*, pagina 13, januari 2020; Reuters, *Tribal Attack in disputed South Sudan border region kills 29*, 22 januari 2020.

²²¹ UNSC, S/2020/308, pagina 3-4, 16 april 2020.

²²² UNISFA, *UNISFA condemns the armed attack on Mabok Village*, 16 april 2020; Radio Tamazuj, *Four killed in fresh Abyei attack*, 14 april 2020.

²²³ UNSC, S/2020/1019, pagina 3, 15 oktober 2020.

²²⁴ ACLED, *Armed Conflict Location & Event Data Project*, www.acleddata.com.

²²⁵ Sudan Tribune, *Ngok-Dinka, Misseriya fail to strike deal ending Abyei tribal tensions*, 12 april 2020; UNSC, S/2020/308, pagina 3-4, 16 april 2020.

²²⁶ De NISS werd eerder ontbonden en van naam veranderd naar *General Intelligence Service (GIS)*.

²²⁷ UNSC, S/2020/202, pagina 2, 12 maart 2020; Al Jazeera, *Sudan government forces quell armed protest by security agents*, 29 juni 2020.

²²⁸ De officieren zouden zijn ontslagen omdat zij de revolutie tegen Bashir hadden ondesteund.

er werd met scherp geschoten en een schoolbus met kinderen werd aangevallen.²²⁹ In oktober 2020 kwam een demonstrant in Khartoum Noord om en raakte veertien andere demonstranten gewond (waarvan vier door schotwonden). Journalisten die verslag legden van de demonstraties werden volgens de berichtgeving aangevallen door de politie en moesten beeldmateriaal verwijderen.²³⁰

2.7.2

Geweldsincidenten in het oosten van Sudan

In het oosten van Sudan waren tijdens de verslagperiode verschillende geweldsincidenten, met name in de steden Kassala en Port Sudan. De incidenten in Port Sudan betroffen met name conflicten tussen de Nuba²³¹ en de Beni Amir; en incidenten tussen de Hadendwa (tak van de Beja) en de Beni Amir. ACLED stelde dat tussen augustus 2019 en oktober 2020 ongeveer honderd doden en honderden gewonden vielen naar aanleiding van de incidenten. De grootste incidenten van geweld vonden plaats in augustus 2019, januari 2020 en augustus 2020. Volgens de ngo *African Centre for Justice and Peace Studies* (ACJPS) hadden gevechten tussen de groepen vaak geen duidelijke oorzaak. Uit verschillende bronnen werd wel duidelijk dat de aanstelling van interim-gouverneurs aanleiding vormde voor demonstraties die uit de hand de liepen. Om de orde te bewaken werden RSF-troepen ingezet. Volgens bronnen van ACJPS diende de oorzaak van de conflicten gezocht te worden bij lokale actoren die politiek baat kunnen hebben bij onrust in het land. Regionale actoren in Oost-Afrika zouden hierbij een rol spelen evenals groepen die gelieerd waren aan het oude regime van Al-Bashir.²³²

Hieronder enkele voorbeelden:

- Spanningen tussen verschillende stammen leidden in Port Sudan (Red Sea State) tussen 10 en 15 augustus 2020 tot gevechten waarbij volgens humanitaire organisaties minimaal 32 personen omkwamen en honderd personen gewond raakten. Volgens ACJPS ontstonden de gevechten tussen de Afrikaanse Nuba stam en de Arabische Beni Amer stam naar aanleiding van de benoeming van een nieuwe gouverneur in Zuid-Kordofan. De gevechten waar volgens UNOCHA ook veiligheidstroepen bij betrokken waren, duurden vier dagen. Een onbekend aantal huizen en auto's werd in brand gestoken, met name aan de oostkant van Port Sudan. Het geweld leidde ertoe dat een onbekend aantal mensen op de vlucht sloeg richting andere delen van de stad en richting gastgemeenschappen. Op 10 augustus 2020 stelde de lokale overheid een avondklok in. Op 11 augustus 2020 werd een algeheel uitgaansverbod aangekondigd waardoor ook humanitaire hulpverleners zich niet meer konden verplaatsen. De transitie regering stuurde troepen naar Port Sudan om de orde te herstellen. Op 15 augustus 2020 arresteerden de Sudanese veiligheidstroepen 46 personen van zowel de Nuba als Beni Amer stam die betrokken zouden zijn bij de gevechten. Tot eind augustus 2020 waren de noodtoestand en bijbehorende beperkende maatregelen ten aanzien van de bewegingsvrijheid in ieder geval van kracht.

²²⁹ Radio Dabanga, *Sudan PM forms committee to investigate use of force against demos*, 23 februari 2020; Radio Dabanga, *Police violence at Sudan demonstrations*, 21 februari 2020; Sudan Tribune, *Sudanese police use force to disperse protesters, gov't pledges probe*, 20 februari 2020.

²³⁰ Radio Dabanga, *One dead, several injured as Sudan forces fire on Khartoum North demo*, 22 oktober 2020; MEMO, *Fourth day of protests in Sudan after demonstrator killed*, 26 oktober 2020.

²³¹ Volgens ACJPS gaat om Nuba die tientallen jaren geleden vanuit Zuid-Kordofan naar Port Sudan zijn getrokken om daar in de haven te werken. ACJPS, *Eastern Sudan: A tribal conflict leaves 33 dead and 77 injured*, 17 augustus 2020

²³² ACLED, *Danse macabre: revolution and counter-revolution in post-oil Sudan*, 12 oktober 2020; ACJPS, *Eastern Sudan: A tribal conflict leaves 33 dead and 77 injured*, 17 augustus 2020; ICG, *Crisis Watch June Alerts and May trends*, pagina 7, 5 juni 2020; Radio Dabanga, *34 dead in Port Sudan tribal strife*, 27 augustus 2019; UNOCHA, *Sudan: Violence in Eastern Sudan – Kassala and Red Sea, Flash Update no. 2*, 27 augustus 2020.

Op 18 oktober 2020 werd de avondklok opgeheven. Het is dezerzijds niet bekend of en wanneer de noodtoestand is opgeheven.²³³

- In Kassala namen de spanningen tussen verschillende stammen eind augustus 2020 toe. De aanstelling van een nieuwe burgerlijke gouverneur in juli 2020 was vermoedelijk de aanleiding voor het geweld. Bij de opvolgende gevechten tussen groepen die de nieuwe gouverneur steunden dan wel afwezen vielen tussen de twee en vijftien doden. Op 27 augustus 2020 liepen verschillende demonstraties in en om Kassala uit de hand waarbij een onbekend aantal doden viel. De weg tussen Sawakin en Port Sudan werd geblokkeerd waardoor er geen toegang meer was tot de haven in Port Sudan.²³⁴ Op 14 oktober 2020 escaleerden de spanningen opnieuw, nadat Hamdok de interim-gouverneur ontsloeg. Zes leden van de Beja stam kwamen om en twintig personen raakten gewond bij de gevechten tussen stammen. Op 15 oktober 2020 vielen zeven doden en raakten tientallen personen gewond nadat veiligheidstroepen met geweld ingrepen bij demonstraties tegen het ontslag van de interim-gouverneur in Kassala. De veiligheidstroepen schoten met scherp om de demonstraties uiteen te drijven.²³⁵

2.7.3

Schermutselingen in het Al Fashaga gebied

In 2020 en 2021 vond een aantal schermutselingen plaats tussen Ethiopische troepen en milities en het Sudanese leger in het gebied Al Fashaga. Al Fashaga is een betwist gebied gelegen op de grens tussen de regio Gedaref in Sudan en de aangrenzende Tigray en Amhara regio's in Ethiopië. Ethiopië en Sudan beschuldigden elkaars legers en milities van hinderlagen en aanvallen, waaronder aanvallen op dorpen en hun bewoners. Sudan en Ethiopië kwamen in 2008 overeen dat de Ethiopiërs die in het gebied woonachtig waren daar konden blijven zonder dat Sudan haar claim op het land zou verliezen. Naar aanleiding van een schermutseling waarbij vier Sudanese militairen omkwamen stuurde de transitie-regering in december 2020 meer militairen naar het gebied. Eind december 2020 kwamen Hamdok en zijn Ethiopisch counterpart Abiy Ahmed overeen dat ze opnieuw zouden onderhandelen over het grensgebied. Een geplande onderhandeling begin januari 2021 vond geen doorgang omdat de landen het niet eens werden over de randvoorwaarden. Op 12 januari 2021 beschuldigde de Sudanese minister van Buitenlandse Zaken Ethiopische troepen van de moord op vijf Sudanese vrouwen en een kind.²³⁶

2.8

Janjaweed

Volgens vertrouwelijke bronnen wordt de RSF, waaronder leden van de RSF die onderdeel zijn van de regering, tot op heden 'janjaweed' genoemd door burgers in Darfur en daarbuiten. Ook zijn er Arabische groepen, met name in Darfur maar ook in Zuid-Kordofan, die door niet-Arabische groepen worden beschouwd als janjaweed. Hieronder vallen ook voormalig leden van milities gelieerd aan het

²³³ OCHA, *Sudan: Violence in Port Sudan, Red Sea – Flash Update No. 1*, 13 augustus 2020; ACJPS, *Eastern Sudan: A tribal conflict leaves 33 dead and 77 injured*, 17 augustus 2020; UNOCHA, *Sudan: Violence in Eastern Sudan – Kassala and Red Sea, Flash Update no. 2*, 27 augustus 2020; Vertrouwelijke bron, 5 januari 2021.

²³⁴ OCHA, *Sudan: Violence in Eastern Sudan – Kassala and Red Sea, Flash Update No. 2*, 27 augustus 2020.

²³⁵ Radio Dabanga, *Eight people killed in demonstrations in eastern Sudan*, 16 oktober 2020; The New Arab, *Seven shot dead during east Sudan protest: medics*, 15 oktober 2020; UNSC, *S/2020/1155*, pagina 3-4, 7 december 2020

²³⁶ The economist, *Border dispute adds to tensions between Ethiopia and Sudan*, 13 januari 2021; BBC, *Viewpoint: Why Ethiopia and Sudan have fallen out over al-Fashaga*, 3 januari 2021; Al Jazeera, *Sudan regains full control of border with Ethiopia: Ministry*, 31 december 2020; Al Jazeera, *Sudan, Ethiopia hold border talks; area near Tigray contested*, 22 december 2020; The Independent, *Sudan's PM meets Ethiopian leader after cross-border attack*, 20 december 2020; Radio Dabanga, *Sudan's army regains control of border region after 25 years*, 3 december 2020; Radio Dabanga, *New attacks at the Ethiopian border in eastern Sudan*, 12 januari 2021.

regime van Al-Bashir die later in het leger of in andere veiligheidstroepen werden geïntegreerd.²³⁷

De geschiedenis van janjaweed milities gaat terug tot in de jaren '80 van de vorige eeuw. Volgens sommige bronnen betekent de term janjaweed van oorsprong 'gewapende man te paard'. Van oudsher zijn janjaweed milities bewapend door de Sudanese regering om buitenlandse aanvallen af te weren en om binnenlandse rebellenbewegingen af te weren. Er zijn verschillende nationale veiligheidstroepen, of componenten daarvan, die voortkomen uit voormalige janjaweed milities. De RSF is daar het bekendste voorbeeld van in het huidige Sudan. Na de omdoping tot Rapid Support Forces werden zij eerst ondergebracht onder de *National Intelligence Services of Sudan* (NISS) en later onder het leger in de SAF. Ook de in 2017 ontbonden *Border Guard Forces* onder leiding van Musa Hilal bestonden uit janjaweed milities, net als de *Central Reserve Police* (ook wel 'Abu Tera' genoemd).²³⁸

²³⁷ Vertrouwelijke bron, 26 juni 2020; Vertrouwelijke bron, 27 juli 2020; Amnesty International, *Sudan: UN must extend Darfur peacekeepers mandate by at least six months*, 9 december 2020.

²³⁸ Vertrouwelijke bron, 26 juni 2020; Skye green, *Sudan Report, An in-depth analysis into the Rapid Support Forces of Sudan*, 2 december 2019; The Conversation, *Explainer: tracing the history of Sudan's Janjaweed militia*, 18 juni 2019.

3 Identiteit, nationaliteit en documenten

3.1 Documenten voor buitenlanders in Sudan

Voor uitgebreide informatie over documenten die buitenlanders en vluchtelingen in Sudan kunnen verkrijgen, wordt verwezen naar het Algemeen Ambtsbericht Sudan van oktober 2019.

Buitenlanders, waaronder vluchtelingen, die in Sudan geboren zijn kunnen in Sudan een geboorteakte verkrijgen. Volgens UNOCHA blijft de toegang tot documenten en geboorteakten echter een uitdaging, in het bijzonder voor vluchtelingen en kinderen die woonachtig zijn in conflictgebieden of moeilijk toegankelijke gebieden. UNHCR meldt dat vluchtelingen die binnen kampen verblijven binnen een tot twee weken na aankomst geregistreerd worden maar dat hiaten in de toegang tot documenten, waaronder geboorteakten, blijven bestaan. Vluchtelingen ondervonden problemen bij het verkrijgen van reistoestemmingen en bij het vernieuwen van ID-kaarten.²³⁹

Naturalisatie en fraude

Volgens een vertrouwelijke bron kunnen buitenlanders de Sudanese nationaliteit verkrijgen wanneer zij minimaal tien jaar aaneengesloten in Sudan woonachtig zijn. Een buitenlandse vrouw die gehuwd is met een Sudanese man kan de Sudanese nationaliteit verkrijgen na twee jaar huwelijk. Deze regel geldt alléén voor vrouwen. Hiernaast geldt dat de Sudanese nationaliteit kan worden verkregen door presidentieel besluit.²⁴⁰

In het Algemeen Ambtsbericht Sudan van oktober 2019 is melding gemaakt van berichten van fraude door Syrische burgers die de Sudanese nationaliteit verkregen. In 2020 vaardigde de Soevereine Raad een decreet uit waarmee de Sudanese nationaliteit en paspoorten van dertienduizend vreemdelingen werden ingetrokken. Volgens een bericht van de *Sudan Tribune* had het voormalige regime Sudanese paspoorten uitgegeven aan een aantal leiders van islamitische oppositiegroepen van Arabische landen. Volgens de autoriteiten werd het Sudanese paspoort misbruikt en werden diplomatieke paspoorten verkocht aan extremistische religieuze groepen. De intrekking volgde op een onderzoek van een speciaal hiertoe opgericht comité en had betrekking op de verkregen nationaliteit en paspoorten in de periode van 1989 tot 2019. Volgens een vertrouwelijke bron ging het vooral om Syrische burgers maar ook om personen met andere nationaliteiten zoals de Jemenitische of Eritrese nationaliteit.²⁴¹ Volgens een vertrouwelijke bron is het onduidelijk wat er gebeurd is met personen die hun nationaliteit en/of paspoort verloren. Sommigen stelden bezwaar in te zullen dienen en anderen gebruikten opnieuw de paspoorten van hun land van oorsprong, aldus de bron.²⁴²

²³⁹ UNOCHA, *Humanitarian Needs Overview Sudan*, pagina 50, januari 2020; UNHCR, *Sudan Country Refugee Response Plan, January 2020 – december 2020*, pagina 40, 13 januari 2020; Vertrouwelijke bron, 21 september 2020; UNHCR, *Being a refugee in Sudan, 2019 participatory assessment report*, 15 december 2019.

²⁴⁰ Vertrouwelijke bron, 21 september 2020.

²⁴¹ Algemeen Ambtsbericht Sudan, oktober 2019; Sudan Tribune, *Sudan stripes citizenship and passports of 13,00 naturalized foreigners*, 3 maart 2020; Radio Dabanga, *Sudan to investigate cases of illegally granted citizenship*, 22 november 2019; Vertrouwelijke bron, 29 juni 2020; Vertrouwelijke bron, 21 september 2020; Vertrouwelijke bron, 27 juli 2020.

²⁴² Het is niet bekend of personen daadwerkelijk bezwaar hebben aangetekend. Vertrouwelijke bron, 16 februari 2021; Zie ook: Syria Untold, *Sudan: no longer a visa-free haven for Syrians*, 15 januari 2021.

3.2 Identiteitsdocumenten

Identificatieplicht

Volgens twee vertrouwelijke bronnen geldt er in Sudan geen algemene identificatieplicht. Beide bronnen geven aan dat de autoriteiten identiteitsdocumenten kunnen vragen wanneer je verdacht wordt van een strafbaar feit. Sudanese veiligheidstroepen, waaronder de politie, vragen in sommige gevallen naar identiteitsdocumenten om individuen onder druk te zetten en hen steekpenningen te laten betalen.²⁴³ Het verkrijgen van een nationale identiteitskaart is volgens de wet verplicht vanaf 16 jaar.²⁴⁴ In de praktijk hebben weinig Sudanese burgers een nationale identiteitskaart. Veel mensen zouden nog in het bezit zijn van een zogenoemd nationaliteitscertificaat waarmee ze zich identificeren.²⁴⁵ Dezerzijds zijn geen cijfers/percentages bekend van het aantal Sudanese dat beschikking heeft over een ID-kaart dan wel een nationaliteitscertificaat. Volgens een vertrouwelijke bron zijn er regionale verschillen in het bezit van een nationaal nummer.²⁴⁶ In november 2020 zou de regering een oproep hebben gedaan aan burgers om zich te laten registreren. De bron geeft aan dat de registratie voor nationale nummers in Khartoum vollediger is dan in de perifere gebieden.²⁴⁷

Identiteitsdocumenten

Verschillende bronnen geven aan dat men zich binnen Sudan kan identificeren met een bewijs van het nationaal nummer (onbeperkt geldig), een nationaliteitscertificaat²⁴⁸ (onbeperkt geldig), ID-kaart (vijf jaar geldig) of paspoort (vijf jaar geldig). Ook een rijbewijs kan in sommige gevallen voldoende zijn indien het geldig is en voorzien is van een foto en adres. Voor reizen naar het buitenland is een paspoort verplicht.²⁴⁹ Een geboorteakte is nodig voor het verkrijgen van een nationaal nummer. Het nationaal nummer wordt gratis verstrekt. Een bewijs van je nationaal nummer is verplicht bij onder andere het openen van een bankrekening, de aanschaf van een telefoonnummer en administratieve handelingen bij de overheid.²⁵⁰ De aanvraag en vernieuwing van documenten loopt via de *Civil Roll* kantoren in de verschillende regio's van Sudan.²⁵¹ Paspoorten, identiteitskaarten en nationale nummers dienen in persoon te worden aangevraagd. Deze documenten bevatten een foto die ter plekke gemaakt wordt, een handtekening en/of biometrische gegevens.²⁵²

Volgens twee vertrouwelijke bronnen is het voor vrouwen mogelijk om zelfstandig een ID-kaart of paspoort te verkrijgen. Toestemming of begeleiding van een mannelijk familielid zou niet wettelijk verplicht zijn. Volgens een vertrouwelijke bron kwam het tijdens het regime van Al-Bashir voor dat vrouwen gevraagd werd

²⁴³ Vertrouwelijke bron, 27 juli 2020; Vertrouwelijke bron, 29 juni 2020.

²⁴⁴ The Civil Registry Act for the year 2011.

²⁴⁵ Vertrouwelijke bron, 27 juli 2020; Vertrouwelijke bron, 29 juni 2020; Vertrouwelijke bron, 16 februari 2021.

²⁴⁶ Het nationaal nummer is nodig om een ID-kaart aan te vragen.

²⁴⁷ Vertrouwelijke bron, 16 februari 2021

²⁴⁸ Volgens een vertrouwelijke bron gaat het om een document op A4-formaat. In een rapport van het Canadese *Immigration and Refugee Board* uit 2013 wordt echter aangegeven dat oudere versies van een nationaliteitscertificaat groen zijn en een beetje kleiner dan een half-A4 formaat. Nieuwere versies zouden echter kleiner zijn (*wallet-sized*) en aan beide kanten bedrukt. Uit het rapport blijkt tevens dat de nationaliteitscertificaten zijn vervangen door de identiteitskaarten danwel door de nationale nummers. Een vertrouwelijke bron bevestigt dat de nationaliteitscertificaten formeel zijn vervangen door de afgifte van nationale nummers. Immigration and Refugee Board of Canada, *Sudan: National identity cards, including issuance procedures; information contained in the cards, including physical description (2001 – June 2013)*, 3 juli 2013; Vertrouwelijke bron, 16 februari 2021; Vertrouwelijke bron, 27 juli 2020.

²⁴⁹ Vertrouwelijke bron, 27 juli 2020; Vertrouwelijke bron, 29 juni 2020; Vertrouwelijke bron, 21 september 2020.

²⁵⁰ Vertrouwelijke bron, 27 juli 2020; Vertrouwelijke bron, 21 september 2020.

²⁵¹ Vertrouwelijke bron, 21 september 2020.

²⁵² Vertrouwelijke bron, 21 september 2020.

toestemming van een mannelijk familielid te bewijzen, ook al was dit niet verplicht.²⁵³ Het is niet bekend of dergelijke praktijken na de machtswisseling van augustus 2019 nog voorkomen.

Uit de laatste cijfers van 2014 blijkt dat ongeveer 67% van de geboortes van kinderen onder de vijf jaar oud is geregistreerd bij de autoriteiten.²⁵⁴

Voor meer informatie over het verkrijgen documenten wordt verwezen naar het Algemeen Ambtsbericht Sudan van oktober 2019. Voor zover bekend hebben zich geen wijzigingen voorgedaan in de aanvraagprocedures van deze documenten.²⁵⁵

²⁵³ Vertrouwelijke bron, 27 juli 2020; Vertrouwelijke bron, 21 september 2020.

²⁵⁴ UNICEF, *UNICEF Data Warehouse*, geraadpleegd op 28 september 2020, https://data.unicef.org/resources/data_explorer/unicef_f/?ag=UNICEF&df=GLOBAL_DATAFLOW&ver=1.0&dq=SD_N.PT_CHLD_Y0T4_REG.&startPeriod=1970&endPeriod=2020.

²⁵⁵ Vertrouwelijke bron, 21 september 2020; Vertrouwelijke bron, 27 juli 2020.

4 Mensenrechten

In dit hoofdstuk worden de ontwikkelingen op het gebied van de mensenrechtensituatie in Sudan besproken. In de paragrafen onder 4.1. worden de ontwikkelingen ten aanzien van algemene vrijheden besproken voor zover deze niet aan bod komen onder 4.2. en 4.3. In paragraaf 4.2. wordt de positie van specifieke groepen behandeld. Paragraaf 4.3 gaat in op de vrijheid van meningsuiting.

4.1 Ontwikkelingen na machtsovername

Na de machtsovername van de door burgers geleide transitieregering in augustus 2019 opende de burgerlijke ruimte zich voor zowel individuen als oppositiegroepen en organisaties uit het maatschappelijk middenveld. Volgens verschillende bronnen was er gedurende de verslagperiode sprake van toegenomen respect voor rechten als de vrijheid van meningsuiting (waaronder persvrijheid), vrijheid van vereniging en vergadering en bewegingsvrijheid. Ook was er sprake van ontwikkelingen op het gebied van het verantwoording afleggen over mensenrechtenschendingen.²⁵⁶ De VN-onafhankelijke expert inzake de mensenrechten in Sudan, Aristide Nononsi, stelde dat de transitieregering behoorlijke inspanningen had geleverd om systemische mensenrechtenkwesties aan te pakken. De transitieregering zegde onder andere toe om de straffeloosheid in Sudan te bestrijden. Nononsi zei dat er desondanks aanzienlijke uitdagingen bleven bestaan.²⁵⁷

In september 2019 tekende de regering een overeenkomst met het VN-Hoge Commissariaat voor de Rechten van de Mens voor het openen van kantoren in Sudan. Volgens het akkoord zouden naast een hoofdkantoor in Khartoum ook kantoren openen in Darfur, de Twee Gebieden en in Oost-Sudan. In juli 2020 was het kantoor in Khartoum operationeel. De andere kantoren waren in de verslagperiode nog niet geopend.²⁵⁸

In november 2019 werd de *Public order law* opgeheven. Het voormalige regime gebruikte deze wet om de islamitische ideologie – vaak met geweld – op te leggen aan de Sudanese samenleving. De wet was ten tijde van het regime van Al-Bashir met name van invloed op vrouwen, personen van religieuze minderheden en personen uit lagere sociaaleconomische klassen.²⁵⁹

In juli 2020 kondigde de transitieregering een aantal wetsaanpassingen aan. Onder de aanpassingen vielen onder andere de annulering van de doodstraf voor moorden gepleegd door minderjarigen en de annulering van de doodstraf en lijfstraffen voor

²⁵⁶ HRW, *The Human Rights Council should support systemic human rights reforms in Sudan*, 9 september 2020; HRW, *Sudan: Progress on Rights, Justice, Key to transition*, 20 februari 2020; Freedom House, *Freedom on the Net 2020, Sudan*, pagina 2-3, 14 oktober 2020; US Department of State, *Country Report on Human rights Practices 2019, Sudan*, 11 maart 2020.

²⁵⁷ United Nations Human Rights, *Sudan: Considerable reforms but major challenges remain – independent expert*, 23 oktober 2020.

²⁵⁸ UNSC, *S/2019/816*, pagina 3, 15 oktober 2019; Freedom House, *Freedom in the World, Sudan*, 4 maart 2020; US Department of State, *Country Report on Human rights Practices 2019, Sudan*, pagina 27, 11 maart 2020; UNHRC, *A/HRC/45/53*, pagina 6, 30 juli 2020.

²⁵⁹ USCIRF, *Annual report 2020, Sudan*, pagina 80, april 2020; CSW, *Concern remains regarding the Criminal Code despite the repeal of the Public Order Laws*, 6 december 2019; Freedom House, *Freedom in the World, Sudan*, 4 maart 2020; US Department of State, *Country Report on Human rights Practices 2019, Sudan*, pagina 5, 11 maart 2020; UNHRC, *A/HRC/45/53*, pagina 9-10, 30 juli 2020.

sodomie. Genderdiscriminatie werd strafbaar gesteld en er werden maatregelen genomen om de rechten van vrouwen beter te beschermen (zie ook paragraaf 4.2.6).²⁶⁰

Veiligheidstroepen

De NISS werd in juli 2019 hervormd. Volgens de berichtgeving werd de naam veranderd naar de *General Intelligence Service* (GIS). De GIS richt zich sindsdien op terrorismebestrijding en corruptiebestrijding. De bevoegdheid van GIS is beperkt tot de bescherming van de nationale veiligheid door middel van het verzamelen en analyseren van informatie en deze door te geven aan de bevoegde instanties. De operationele tak van NISS die gedurende de vorige verslagperioden verantwoordelijk was voor willekeurige arrestaties, langdurige detenties zonder aanklachten, martelingen en andere mensenrechtenschendingen werd opgeheven.²⁶¹ In juli 2020 trok de transitieregering een aantal artikelen uit de *National Security Act* van 2010 in. De intrekking had onder andere betrekking op de immuniteit van NISS waardoor medewerkers van NISS niet konden worden vervolgd voor handelingen verricht tijdens hun werk.²⁶² Volgens vertrouwelijke bronnen waren er aanwijzingen die erop duiden dat de *Military Intelligence* (onderdeel van SAF, hierna militaire inlichtingendienst) de operationele rol van de voormalige NISS over heeft genomen.²⁶³

Eind 2020 waren er verschillende berichten van illegale arrestaties, detentie en marteling van activisten door RSF.²⁶⁴ Twee vertrouwelijke bronnen stelden eind 2020 naar aanleiding van, onder andere, deze incidenten dat de RSF de voormalige taken van de NISS had overgenomen.²⁶⁵ Het mediakanaal MonteCarro²⁶⁶ publiceerde vanaf augustus 2020 verschillende artikelen over arrestaties en detentie door de RSF. In september 2020 werd een artikel uitgebracht waarin gesteld werd dat de RSF een geheime gevangenis had buiten het toezicht van de regering.²⁶⁷ Volgens een vertrouwelijke bron stelt de RSF, bij gevallen van detentie en/of mishandeling, dat het gaat om individuele gevallen waarbij leden van de RSF naar eigen inzicht gehandeld hebben. Volgens de bron is dit echter niet geloofwaardig gezien het toenemende aantal gevallen en de berichtgeving over de geheime detentiecentra.²⁶⁸

Tijdens de verslagperiode waren er, net als in voorgaande verslagperioden, berichten van veiligheidstroepen die zich schuldig maakten aan mensenrechtenschendingen binnen en buiten de conflictgebieden. Eind december 2019 vielen gewapende Arabische mannen met ondersteuning van de RSF twee ontheemdenkampen in El Geneina (West-Darfur) aan. Bij de aanval vielen tientallen

²⁶⁰ UNHRC, *A/HRC/45/53*, pagina 6, 30 juli 2020.

²⁶¹ Freedom House, *Freedom in the World, Sudan*, 4 maart 2020; US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2019, Sudan*, pagina 2 en 8, 11 maart 2020; ACLED, *Danse macabre, Revolution and counter-revolution in post-oil Sudan*, 12 oktober 2020; HRW, *Sudan's law reforms a positive first step*, 16 juli 2020.

²⁶² UNHRC, *A/HRC/45/53*, pagina 11, 30 juli 2020; REDRESS, *Further historic changes made to Sudanese laws*, 16 juli 2020.

²⁶³ Vertrouwelijke bron, 1 oktober 2020; Vertrouwelijke bron, 15 september 2020.

²⁶⁴ ACJPS, *Sudan: Urgent call for an investigation into the disappearance and custodial death of Mr. Baha Eldeen Nory Mohamed Ali*, 30 december, 2020; The Independent, *Sudanese man's death draws attention to paramilitary force*, 27 december 2020; Radio Dabanga, *RSF officers detained after killing of Sudan activist*, 29 december 2020.

²⁶⁵ Vertrouwelijke bron, 5 januari 2021; Vertrouwelijke bron, 5 januari 2021.

²⁶⁶ MonteCarro is een platform voor Sudanese burgerjournalisten. De artikelen worden in het Arabisch gepubliceerd. Volgens de *Committee to Protect Journalists* wordt frequent gerefereerd aan MonteCarro in de Sudanese lokale media en op AlJazeera Arabic. Publicatie van artikelen vindt ad-hoc plaats en het platform wordt niet extern gefinancierd.

²⁶⁷ Committee to Protect Journalists, *Sudan tightens cybercrime law as army pursues "fake news"*, 23 november 2020; Vertrouwelijke bron, 14 januari 2021; Vertrouwelijke bron, 5 januari 2021.

²⁶⁸ Vertrouwelijke bron, 5 januari 2021

doden en gewonden en raakten veertigduizend personen ontheemd (zie ook paragraaf 2.5.4.).²⁶⁹ In mei 2020 rapporteerde de mensenrechtenorganisatie *African Centre for Justice and Peace Studies* over een aantal mensenrechtenschendingen gepleegd door SAF en RSF tussen maart en mei 2020.²⁷⁰ In Darfur registreerde UNAMID tussen mei en oktober 2020 36 gevallen van mensenrechtenschendingen waarvan de vermeende daders leden van de veiligheidstroepen (RSF, SAF en politie) waren. Het US Department of State haalde het voorbeeld aan van veiligheidstroepen die op 5 september 2019 een man doodden en drie burgers verwonden in het gebied van Golo in Jebel Marra (Darfur). Lokale activisten organiseerden een wake en eisten vervolging van de betrokken veiligheidsfunctionarissen. De veiligheidstroepen zouden, naar aanleiding hiervan, vijf lokale activisten gearresteerd en later weer vrijgelaten hebben. In een rapport over de eerste helft van 2020 stelt HUDO Centre dat in Zuid-Kordofan en Blue Nile de meeste mensenrechtenschendingen jegens burgers worden gepleegd door leden van de RSF en de ontbonden PDF.²⁷¹ In december 2020 overleed Ezz El-Din Hamid Ali een dag na vrijlating uit politiehechtenis vanwege vermeende autodiefstal. Hamid Ali werd op 17 december 2020 gearresteerd en op 15 december 2020 weer vrijgelaten. De Sudanese politie startte een onderzoek naar de detentie en marteling van Hamid Ali en kondigde aan dat de betrokken politieagenten gearresteerd waren en vervolgd werden.²⁷²

Accountability

De transitie-regering zegde toe aandacht te zullen besteden aan de verantwoording ten aanzien van mensenrechtenschendingen gepleegd door veiligheidstroepen.²⁷³ Eind 2019 begon de transitie-regering een onderzoek naar mensenrechtenschendingen tijdens het gewelddadige uiteendrijven van de protesten van 3 juni 2019 (zie ook paragraaf 1.5). Het mandaat van de commissie werd meermaals verlengd. Eind 2020 had de onderzoekscmissie nog geen verslag uitgebracht van haar bevindingen.²⁷⁴

In oktober 2019 werd conform de nieuwe interim-grondwet een nieuwe officier van justitie benoemd, Taj al-Ser Ali al-Hebr. Een van de eerste zaken die de nieuwe officier van justitie, behandelde was de zaak van voormalig president Al-Bashir.²⁷⁵ Het kantoor van de officier van justitie richtte zich volgens HRW op aanklachten van corruptie en de militaire coup die Al-Bashir aan de macht hielp in 1989. In december 2019 werd Al-Bashir veroordeeld tot twee jaar gevangenisstraf voor financiële misdaden. In april 2020 werden nieuwe aanklachten tegen hem en vijftien andere voormalig militaire officieren ingediend voor hun betrokkenheid bij de coup in 1989. Daarnaast zijn nog 23 andere voormalig overheidsfunctionarissen gedetineerd in de Kober gevangenis in Khartoum. Geen van hen werd aangeklaagd voor misdaden die

²⁶⁹ UNHRC, *A/HRC/45/53*, pagina 11, 30 juli 2020.

²⁷⁰ ACJPS, *Sudan: continued violations of human rights by the Sudanese Armed Forces and the Rapid Support Forces*, 14 mei 2020.

²⁷¹ US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2019, Sudan*, pagina 13, 11 maart 2020; UNSC, *S/2020/1115*, pagina 8, 13 november 2020; Vertrouwelijke bron, 1 oktober 2020.

²⁷² ACJPS, *Sudan: urgent call for investigation into the death of Ezz El-Din Hamid Ali in Omdurman*, 8 januari 2021; Radio Dabanga, *RSF officers detained after killing of Sudan activist*, 28 december 2020.

²⁷³ Universal Rights Group, *Human Rights in Sudan: the new test case for the Human Rights Council*, 27 oktober 2020.

²⁷⁴ Bij het opbreken van de sit-ins in verschillende steden van Sudan vielen tientallen doden en gewonden. Veiligheidstroepen maakten zich schuldig aan mensenrechtenschendingen, waaronder seksueel geweld. Voor meer informatie zie het Algemeen Ambtsbericht Sudan van oktober 2019. UNHRC, *A/HRC/45/53*, pagina 15, 30 juli 2020; HRW, *Sudan; Justice for June 3 Crackdown Delayed*, 2 juni 2020; Radio Dabanga, *Vigil in Khartoum for results of June 3 massacre investigation*, 2 november 2020.

²⁷⁵ Freedom House, *Freedom in the World, Sudan*, 4 maart 2020.

in verband stonden met de gewelddadigheden in juni 2019 of andere mensenrechtenschendingen.²⁷⁶

Eind 2019 spande de nieuwe officier van justitie ook een zaak aan tegen 27 leden van de veiligheidstroepen die betrokken waren bij de detentie, marteling en moord van een leerkracht in februari 2019. Volgens HRW betrof het de eerste rechtszaak tegen leden van veiligheidstroepen in een reguliere rechtbank. Eind december 2019 werden de aangeklaagden veroordeeld tot de doodstraf. HRW stelde dat strafrechtelijke vervolgingen niet beperkt moesten blijven tot officieren met lage rangen.²⁷⁷ Volgens een vertrouwelijke bron werd de officier van justitie regelmatig bedreigd en wordt het hem bemoeilijkt om mensen met een hoog profiel te vervolgen.²⁷⁸

4.1.1 *Vrijheid van vereniging en vergadering*

Volgens het US Department of State respecteerde de transitieregering in 2019 over het algemeen het recht op samenkomst, in tegenstelling tot het regime van Al-Bashir.²⁷⁹ Hoewel de meeste demonstraties vreedzaam verliepen gebruikten de veiligheidstroepen in sommige gevallen geweld, soms buitensporig geweld, om demonstraties uiteen te drijven. Voor meer informatie over demonstraties zie onder 4.2.4 en 4.3.2.²⁸⁰

Zoals aangegeven in paragraaf 2.1 bleef gedurende de verslagperiode de *Voluntary and Humanitarian Work Act* uit 2006 van kracht. Deze regelgeving beperkt in ernstige mate de participatie van het maatschappelijk middenveld, aldus een rapport van de VN-onafhankelijk Expert van de mensenrechtensituatie in Sudan. De regelgeving reguleert naast werkzaamheden van humanitaire en liefdadigheidsorganisaties, ook andere activiteiten van het maatschappelijk middenveld waaronder het werk voor de bevordering van mensenrechten.²⁸¹

In november 2019 trok HAC de vergunningen van 58 ngo's die vermeende relaties hadden met het regime van Al-Bashir in. Uit een bericht van UNOCHA blijkt dat voor enkele organisaties (in Zuid-Kordofan en Kassala) uitzonderingen gemaakt zijn opdat zij humanitaire hulp konden blijven verlenen.²⁸²

Vakbonden

De interim-grondwet van augustus 2019 bevestigt het recht van werknemers om lid te worden van een vakbond of om een vakbond op te richten. De *Sudanese Professionals Association* (SPA), een verzameling van vakbonden van artsen, advocaten en leraren, was tot en met juni 2020 onderdeel van de civiele component van de transitieregering (zie ook paragraaf 1.1.1). De transitieregering richtte een comité op dat de verantwoordelijkheid kreeg om instituties gelieerd aan de voormalig partij van Al-Bashir, de NCP, te ontmantelen. De transitieregering ontbond zo ook vakbonden met vermeende banden met het voormalige regime. Volgens de onafhankelijk expert voor de Rechten van de Mens van de VN gebeurde dit zonder rechterlijke toetsing. De Centrale Bank besloot in december 2019 het

²⁷⁶ HRW, *Sudan: A Year on, justice needed for crackdowns*, 10 april 2020.

²⁷⁷ Freedom House, *Freedom in the World, Sudan*, 4 maart 2020; HRW, *Sudan: Progress on Rights, Justice, Key to transition*, 20 februari 2020; BBC, *Sudan sentences 29 to death for teacher's killing in custody*, 30 december 2019.

²⁷⁸ Vertrouwelijke bron, 5 januari 2021.

²⁷⁹ US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2019, Sudan*, pagina 19, 11 maart 2020.

²⁸⁰ Freedom House, *Freedom in the World, Sudan*, 4 maart 2020.

²⁸¹ UNHRC, *A/HRC/45/53*, pagina 7, 30 juli 2020.

²⁸² UNHRC, *A/HRC/45/53*, pagina 7, 30 juli 2020; OCHA, *Humanitarian organizations to ensure that people are not affected by the closure of national NGOs*, 5 december 2019; UNSC, *S/2020/202*, pagina 5, 12 maart 2020; Radio Dabanga, *Sudan revokes accreditation of organisations affiliated to former regime*, 24 november 2019.

vermogen van deze vakbonden te bevriezen en er beslag op te leggen. De onafhankelijk expert voor de Rechten van de Mens van de VN stelde dat dit mogelijk een schending was van de vrijheid van vereniging en het recht van werknemers om vakbonden te vormen of er lid van te worden. De Afrikaanse tak van de *International Trade Union Confederation* uitte kritiek op de beslissing en stelde dat het een schending van het recht op vereniging betrof.²⁸³

4.1.2 *Persvrijheid*

Het recht op persvrijheid is opgenomen in het constitutioneel akkoord van augustus 2019. In september 2019 gaf Hamdok in een speech aan dat er in Sudan nooit meer sprake zou zijn van onderdrukking of detentie van journalisten. Ook gaf hij aan dat persvrijheid een belangrijke pilaar is van democratie, goed bestuur en mensenrechten.²⁸⁴ De transitieregering verlengde de registratie van buitenlandse journalisten. Journalisten van Al-Jazeera, BBC News en Monte Carlo keerden terug naar Sudan.²⁸⁵ Journalisten en commentatoren die gedurende het regime van Al-Bashir verbannen waren van televisie en van het publiceren in kranten en die daarom online publiceerden zijn volgens *Freedom House* weer zichtbaar in andere media.²⁸⁶ In juli 2020 werd de registratie van vijftien nieuwe televisie- en radiozenders goedgekeurd door het ministerie van Informatie en Cultuur. Volgens de VN-onafhankelijke expert inzake de mensenrechten in Sudan is een dergelijke stap onontbeerlijk voor de bevordering van pluralisme van de media.²⁸⁷

Volgens *Freedom House* nam de overgangsregering afstand van de meest agressieve tactieken die het regime van Al-Bashir tegen journalisten gebruikt.²⁸⁸ Volgens de persorganisatie *Reporters Without Borders* maakte de Sudanese transitieregering zich niet meer schuldig aan systematische intimidatie van de media en van journalisten. De belofte van Hamdok om geen journalisten onder druk te zetten of te arresteren hield grotendeels stand, aldus de organisatie in april 2020. Censuur middels invallen bij persbureaus en confiscaties van geprinte pers nam sterk af sinds april 2019 maar is niet volledig verdwenen. Volgens de persorganisatie vindt de controle over nieuwsbronnen nu op subtielere wijze plaats. Zo zou de journalist Lubna Abdella zijn ontslagen van de krant Al Sudani Al Dawlia na publicatie van een onderzoek over corruptie binnen de nationale mensenrechtencommissie. Volgens journalisten waren de meeste kranten nog verbonden aan het voormalige regime of aanhangers daarvan. Journalisten deden ook hun beklag over de infiltratie van persorganisaties door leden van veiligheidsdiensten van het voormalige regime.²⁸⁹ Volgens het US Department of State was corruptie, na de machtsovername door de transitieregering, geen *red line* meer voor de pers. De media bleef echter zelfcensuur toepassen als het ging om onderwerpen gelieerd aan corruptie.²⁹⁰ In januari 2021 beschuldigde de *Sudanese Journalists Network* Sudanese militairen ervan journalisten te verhinderen naar Darfur af te reizen om over geweldsincidenten te berichten. Verschillende

²⁸³ UNHRC, *A/HRC/45/53*, pagina 8, 30 juli 2020; African Regional Organisation of the International Trade Union Confederation, *Protest against dissolution of trade Unions in Sudan*, 15 december 2019.

²⁸⁴ US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2019, Sudan*, pagina 18, 11 maart 2020; RSF, *Sudan: Press freedom still in transition a year after Omar al-Bashir's removal*, 10 april 2020; UNHRC, *A/HRC/45/53*, pagina 8, 30 juli 2020.

²⁸⁵ US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2019, Sudan*, pagina 18, 11 maart 2020

²⁸⁶ Freedom House, *Freedom on the Net 2020, Sudan*, pagina 11, 14 oktober 2020.

²⁸⁷ UNHRC, *A/HRC/45/53*, pagina 8, 30 juli 2020.

²⁸⁸ Freedom House, *Freedom in the World, Sudan*, 4 maart 2020.

²⁸⁹ RSF, *Sudan: Press freedom still in transition a year after Omar al-Bashir's removal*, 10 april 2020.

²⁹⁰ US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2019, Sudan*, pagina 26, 11 maart 2020.

journalisten zouden geen *travel permit* hebben gekregen om naar Darfur te reizen.²⁹¹

Hoewel de positie van Sudan op de wereldranglijst van persvrijheid met 16 punten verbeterde in 2020 waarmee Sudan op plek 159 (van 180) kwam, bleef de situatie ten aanzien van persvrijheid zeer ernstig, aldus *Reporters Without Borders*.²⁹² In juni 2020 stelde de organisatie *International Press Institute* zich ernstige zorgen te maken over de afnemende persvrijheid in Sudan. Berichten van intimidatie en in sommige gevallen arrestatie bleven bestaan.²⁹³ De RSF bleef zich actief richten op journalisten, aldus Freedom House in haar rapport over 2019. Zo diende de RSF in november 2019 een klacht in tegen Hanadi el-Siddig, hoofdredacteur van de krant Akhbar El-Watan. El-Siddig werd vervolgens beschuldigd van schending van de *Information Crimes Act*.²⁹⁴ In mei 2020 waren er berichten van bedreigingen en intimidatie van de journalisten en mensenrechtenverdedigers Lana Awad en Aida Abel Qader. Deze journalisten hadden, onder andere via Facebook, berichten gepubliceerd over hoge aantallen doden onder oudere personen in ziekenhuizen in Noord-Darfur tijdens de COVID-19 crisis. Volgens de VN-Commissie voor de Rechten van de Mens vreesden de twee mensenrechtenverdedigers voor hun leven.²⁹⁵ In een artikel van het *Committee to Protect Journalists*²⁹⁶ wordt een lid van een Sudanese persvrijheidsgroep aangehaald die stelt dat er tussen mei en november 2020 acht journalisten telefonisch bedreigd werden door personen die claimden militaire officieren te zijn. De journalisten werden onder druk gezet, middels dreigingen van arrestatie en/of mishandelingen, om online artikelen en berichten op sociale media te verwijderen.²⁹⁷ Ook de in Zwitserland gebaseerde ngo *Euro-Med Monitor for Human Rights*²⁹⁸ berichtte over bedreigingen van journalisten in de tweede helft van 2020.²⁹⁹

Gedurende de verslagperiode waren er berichten over het sluiten van nieuwszenders omdat zij vermeende banden hadden met het regime van Al-Bashir. In december 2019 besloot de overheid om vakbonden die gelieerd waren aan het oude regime, waaronder de *Sudanese Journalists Union*, te sluiten.³⁰⁰ In januari 2020 sloot de transitie-regering de kranten Al-Sudani en Al-Rai al-Am en twee satellietzenders Al-Shorouk³⁰¹ en Taiba TV. Al-Sudani en Al-Shorouk hadden populaire digitale mediaplatformen, aldus Freedom House. Al-Shorouk hervatte in april 2020 zijn activiteiten.³⁰²

²⁹¹ VOA, *Sudanese journalists accuse military of blockig access to troubled Darfur*, 28 januari 2021.

²⁹² RSF, 2020 World Press Freedom Index, geraadpleegd op 12 februari 2020, <https://rsf.org/en/ranking>

²⁹³ IPI, IPI concerned over deteriorating press freedom in Sudan, 15 juni 2020.

²⁹⁴ Freedom House, *Freedom in the World, Sudan*, 4 maart 2020.

²⁹⁵ Freedom House, *Freedom on the Net 2020, Sudan*, pagina 9-10, 14 oktober 2020; UNHRC, *A/HRC/45/53*, pagina 8, 30 juli 2020; Front Line Defenders, *Harassment against women human rights defenders Lana Awad and Aida Abdel Qader*, 5 juni 2020.

²⁹⁶ Het *Committee to Protect Journalists* (CPJ) beschrijft zichzelf al seen onafhankelijke ngo die wereldwijd de persvrijheid probeert te bevorderen. De organisatie verdedigt het recht van journalisten om vrij te kunnen publiceren in veiligheid en zonder angst voor represailles. Zie <https://cpi.org/about/>, geraadpleegd op 14 december 2020.

²⁹⁷ CPJ, *Sudan tightens cybercrime law as army pursues "fake news"*, 23 november 2020.

²⁹⁸ Volgens de website is Euro-Med Monitor for Human Rights een onafhankelijk organisatie met regionale kantoren in de MENA-regio en in Europa. De nonprofit organisatie heeft als doel om op te komen voor mensenrechten in Europa en de MENA regio.

²⁹⁹ Euro-Med Monitor for Human Rights, *Sudan: Amendments to combatting cybercrimes law make authorities loose to stifle opinion*, 8 december 2020.

³⁰⁰ Freedom House, *Freedom in the World, Sudan*, 4 maart 2020; International Press Institute, *Sudan shuts more media*, 11 augustus 2020.

³⁰¹ Al-Shorouk diende volgens Freedom House als een archief van beslissingen van de overheid en bracht uitgebreid verslag uit van strafbare feiten op het gebied van digitale media en cybercriminaliteit. Freedom House, *Freedom on the Net, Sudan*, 2020.

³⁰² Freedom House, *Freedom on the Net, Sudan*, 2020; International Press Institute, *Sudan shuts more media*, 11 augustus 2020.

De VN-onafhankelijke expert inzake de mensenrechten in Sudan uitte in juli 2020 zijn zorgen over nieuwe wetswijzigingen die de vrijheid van meningsuiting beperken en strenge straffen stellen. Op 31 mei 2020 trad een nieuwe wet in werking voor de 'bescherming van artsen, medisch personeel en gezondheidsfaciliteiten'. Het doel van de wetgeving was om een afschrikwekkend effect te hebben op burgers na herhaalde aanvallen op artsen en medisch personeel die gedurende de coronapandemie plaatsvonden. In de wet werd onder 'strafbare feiten en strafmaatregelen' opgenomen dat het publiceren van misleidende of incorrecte informatie die van invloed is op de uitvoering van het werk van medisch personeel bestraft kan worden met gevangenisstraffen tot tien jaar.³⁰³

4.1.3 *Doodstraf*

De interim-grondwet van augustus 2019 staat het opleggen van de doodstraf toe. In juli 2020 schafte de transitieregering de doodstraf af voor afvalligheid, sodomie en voor minderjarige kinderen (zie respectievelijk de paragrafen 4.2.2, 4.2.5 en 4.2.8).³⁰⁴

Volgens een rapport van Amnesty International werd in Sudan gedurende 2019, 31 keer de doodstraf opgelegd. In hetzelfde rapport wordt een geval van executie vermeld.³⁰⁵ In december 2019 werd de doodstraf opgelegd aan 27 leden van de veiligheidstroepen. De aangeklaagden waren betrokken bij de detentie, marteling en moord van een leerkracht in februari 2019.³⁰⁶ Voor zover dezerzijds bekend zijn nog geen cijfers van 2020 gepubliceerd.

4.2 **Positie van specifieke groepen**

4.2.1 *Etnische groepen*

In het constitutioneel akkoord van 17 augustus 2019 stelt de Sudanese transitieregering dat de rechten van Sudanese burgers gerespecteerd zullen worden zonder discriminatie. Tevens waarborgt de interim grondwet gelijke behandeling in het justitiële systeem.³⁰⁷

Volgens *Minority Rights Group International* zijn er geen accurate demografische gegevens over Sudan beschikbaar. De Sudanese bevolking is een multi-etnische mix van meer dan vijfhonderd etnische groepen. De meerderheid (zeventig procent) beschouwt zichzelf als Arabisch. Dertig procent van de bevolking is Afrikaans.³⁰⁸ In 2020 classificeerde *Minority Rights Group International* Sudan op de achtste positie als het gaat om bedreiging van minderheden. Met name de Fur, Zaghawa, Massalit

³⁰³ UNHRC, *A/HRC/45/53*, pagina 8, 30 juli 2020; IPI, IPI concerned over deteriorating press freedom in Sudan, 15 juni 2020.

³⁰⁴ BBC, *Sudan scraps apostasy law and alcohol ban for non-muslims*, 12 juli 2020; Siha Network, *A collaborative civil society statement in response to the law of various amendments – exposing 'a wolf in sheep's clothing'*, 12 augustus 2020; UNHRC, *A/HRC/45/53*, pagina 6, 30 juli 2020; Vertrouwelijke bron, 21 juli 2020.

³⁰⁵ Amnesty International, *Death sentences and executions 2019*, 21 april 2020.

³⁰⁶ Freedom House, *Freedom in the World, Sudan*, 4 maart 2020; HRW, *Sudan: Progress on Rights, Justice, Key to transition*, 20 februari 2020; BBC, *Sudan sentences 29 to death for teacher's killing in custody*, 30 december 2019.

³⁰⁷ Freedom House, *Freedom in the World, Sudan*, 4 maart 2020.

³⁰⁸ US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2019, Sudan*, pagina 31, 11 maart 2020; Minority Rights Group International, *Sudan*, geraadpleegd op 26 oktober 2020, <https://minorityrights.org/country/sudan/>.

en andere groepen in Darfur worden bedreigd, net als de Ngok Dinka, de Nuba en de Beja.³⁰⁹

Arabische stammen uit het Noorden (uit de Nijlvallei) van het land domineren traditioneel de regering. In het nieuwe kabinet van februari 2021 is, volgens een vertrouwelijke bron, bewust plaats gemaakt voor andere groepen. De goed opgeleide Arabische stammen uit de Nijlvallei die tevens een goed netwerk hebben zijn echter nog steeds oververtegenwoordigd. Hemedti is als plaatsvervangend voorzitter van de Soevereine Raad hierop een uitzondering.³¹⁰

Afrikaanse Sudanese worden gediscrimineerd op grond van hun donkere huidskleur. Afrikaanse Sudanese worden uitgemaakt voor *abid*, het arabische woord voor 'slaaf'.³¹¹ Volgens een Sudanese politieke analist, aangehaald in een artikel van Radio Dabanga, is racisme een belangrijke oorzaak van de massale gruweldaden die in Darfur, het Nuba-gebergte en andere delen van Sudan in het verleden hebben plaatsgevonden. Volgens de analist is het nodig om racisme uit de Sudanese cultuur weg te nemen om te voorkomen dat dergelijke daden nogmaals plaatsvinden.³¹² Volgens de VN-onafhankelijke expert inzake de mensenrechten in Sudan blijft langdurige discriminatie en ongelijkheid de Sudanese samenleving teisteren met gevolgen voor de economische, sociale en culturele rechten van burgers. Ongelijkheid bleef hoog, met name voor personen in de conflictgebieden. Ongelijkheden bleven gedurende 2019 en 2020 grondoorzaak van burgerlijke onrust en conflicten in Sudan.³¹³ Het Britse *Asylum Research Center* haalt een Chatham House medewerker aan die in augustus 2019 stelde dat racistische vooroordelen diepgeworteld waren in de Sudanese maatschappij en dat het onwaarschijnlijk was dat deze op korte termijn zouden verdwijnen.³¹⁴ Volgens het US Department of State rapport over 2019 kwam discriminatie op grond van, onder andere, etniciteit voor op de arbeidsmarkt. Etnische minderheden rapporteerden dat bij rekrutering voor de overheid er een voorkeur was voor *riverine* Arabieren uit Noord Sudan. Uit het rapport van het US Department of State is niet duidelijk of dit ook gebeurde na het aantreden van de transitieregering.³¹⁵ In oktober 2019 stelde de Britse ngo *Waging Peace* dat Nuba discriminatie ondervinden in gelijkwaardig burgerschap, arbeid, religieuze vrijheid, onderwijs, toegang tot medische zorg en onderdak. Volgens de bron houdt dit verband met het gebrek aan toegang tot officiële documentatie die nodig is om toegang te krijgen tot overheidsdiensten. De ngo stelde tevens berichten te hebben ontvangen dat de *Public Order Law* was opgeheven in Centraal Khartoum maar dat de wet gehandhaafd bleef in het '*black belt*' gebied van Khartoum, waar de meeste Nuba woonachtig zijn. Politie viel huizen binnen, beschuldigde inwoners van het produceren van alcohol en nam bezittingen in beslag.³¹⁶

In februari 2020 kwamen de SRF en de transitieregering, in het kader van de vredesonderhandelingen, overeen dat 20% van de overheidsfuncties bekleed moest worden door Darfuri's. Naast de lange-termijn projecten om meer Darfuri's een kans

³⁰⁹ Minority Rights Group International, *Sudan*, geraadpleegd op 26 oktober 2020, <https://peoplesunderthreat.org/countries/sudan/#background>.

³¹⁰ US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2019, Sudan*, pagina 31, 11 maart 2020; Vertrouwelijke bron, 16 februari 2021.

³¹¹ BBC News, *Viewpoint from Sudan – where black people are called slaves*, 25 juli 2020; Al Jazeera, *Do black lives matter in Sudan*, 13 augustus 2020; Vertrouwelijke bron, 23 juli 2020; ARC, *Sudan Country Report, The Situation in South Kordofan and Blue Nile*, pagina 88, februari 2021.

³¹² Radio Dabanga, *'Racism root of human rights violations in Sudan'*, 3 november 2019.

³¹³ UNHRC, *A/HRC/45/53*, pagina 4, 30 juli 2020.

³¹⁴ ARC, *Sudan Country Report, The Situation in South Kordofan and Blue Nile*, pagina 88, februari 2021.

³¹⁵ US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2019, Sudan*, pagina 31, 11 maart 2020

³¹⁶ ARC, *Sudan Country Report, The Situation in South Kordofan and Blue Nile*, pagina 90-91, februari 2021

te geven op overheidsfuncties, was het de bedoeling om op korte termijn, via positieve discriminatie, Darfuri's aan te nemen.³¹⁷ Een vertrouwelijke bron verduidelijkt dat het vredesakkoord pas in oktober 2020 in werking trad. Volgens de bron was er in januari 2021 nog weinig te zien van een toenemend aantal Darfuri's die overheidsfuncties kregen toegewezen.³¹⁸

Niet-Arabische bevolkingsgroepen in Darfur

In publicaties over Darfur wordt frequent onderscheid gemaakt tussen gemeenschappen van veehouders en van landbouwers. De nadruk wordt dan in eerste instantie gelegd op het productiesysteem van een bepaalde groep en daarna pas op etnische groep of stam. De Fur en Masalit stammen staan bekend als landbouwers terwijl de Northern Rizeigat bijvoorbeeld bekend staan als nomadische kameelhouders (veehouders).³¹⁹ In de literatuur wordt zodoende niet altijd onderscheid gemaakt tussen Arabische en niet-Arabische groepen.

In Darfur lopen niet-Arabische Darfuri, met name ontheemden en terugkeerders, risico op geweld door Arabische personen en of groepen. Volgens het UN-Panel of Experts vonden in 2019 vele geweldsincidenten plaats tussen nomadische veehouders en sedentaire landbouwers. Deze incidenten waren gedurende 2019 de belangrijkste doodsoorzaak bij intercommunaal geweld. In veel incidenten probeerden ontheemden stukken grond in hun oorspronkelijke gebieden te claimen maar werden zij geïntimideerd, bedreigd, verjaagd, aangevallen en in sommige gevallen vermoord. Meisjes en vrouwen werden seksueel aangevallen en verkracht. Slachtoffers binnen ontheemdengemeenschappen en terugkeerders beschreven de daders over het algemeen als 'Arabische nomaden' waarvan sommigen zwaarbewapend waren. Het UN-Panel of Experts uitte in januari 2020 ernstige zorgen over de betrokkenheid van de RSF bij aanvallen op ontheemden en terugkeerders. In Darfur zijn verschillende Arabische milities actief.³²⁰

Volgens het UN-Panel of Experts trachtte Hemedti gedurende de verslagperiode om Darfurese gewapende groepen en andere Darfurese leiders voor zich te winnen door het gezamenlijke voordeel voor Darfuri te benadrukken. Hemedti komt zelf uit Darfur. In zijn toespraken en afspraken met Darfuri leiders benadrukt hij dat alle Darfuri, Arabisch en niet-Arabisch gezamenlijk de macht zouden moeten grijpen in Khartoum tegen de *riverine* Arabische elite die de Sudanese regering domineren. Het UN-Panel of Experts meldt voorts dat deze strategie in sommige gevallen werkte. Zo allieerde de sultan van de Fur gemeenschap zich openlijk aan Hemedti en trachtte hij de verzoening tussen Fur leiders en Hemedti te vergemakkelijken.³²¹

Gedurende de verslagperiode werd nauwelijks of geen informatie gepubliceerd over de situatie van niet-Arabische Darfuri (waaronder Fur, Zaghawa, Masalit) in Khartoum.³²² In november 2019 publiceerde Radio Dabanga een artikel over een staking van Darfurese studenten voor het ministerie van Hoger Onderwijs in Khartoum. Zij demonstreerden tegen de racistische behandeling van Darfurese studenten door de universiteit in Dongola (Northern State). Tweehonderd studenten

³¹⁷ Sudan Tribune, *Government, armed groups agree to allocate 20% of Sudan civil service for Darfur*, 25 februari 2020.

³¹⁸ Vertrouwelijke bron, 16 februari 2021.

³¹⁹ Tufts University, *Lessons for Taadoud II - Improving natural resource management*, pagina 31, april 2019.

³²⁰ UNSC, *S/2020/36*, pagina 41, 14 januari 2020.

³²¹ UNSC, *S/2020/36*, pagina 15, 14 januari 2020.

³²² Zie bijvoorbeeld ook: EASO, *COI query, Non-Arab Darfuris in Khartoum*, 16 juni 2020; ARC, *Sudan Query Response, The situation in Khartoum and Omdurman, an update*, 5 februari 2020.

stopten hun opleiding nadat vier Darfurese studenten door de universiteit werden beschuldigd van het oproepen van klachten.³²³

Etnische groepen uit het Nuba-gebergte

In het Nuba-gebergte in Zuid-Kordofan wonen personen van ongeveer vijftig verschillende etnische groepen. Gezamenlijk identificeren deze diverse groepen zich als de Nuba door hun gedeelde woonplaats in het Nuba-gebergte en door een gezamenlijke geschiedenis van onderdrukking.³²⁴

In april en mei 2020 waren er berichten van moorden en (gericht) geweld tegen de Nuba in Zuid-Kordofan (zie ook 2.4.3). Het HUDO Centre rapporteerde een aantal incidenten van discriminatie en geweld tegen de Nuba in Zuid-Kordofan. In februari 2020 arresteerden de veiligheidstroepen een Nuba man tijdens een busrit op grond van zijn huidskleur. Hij werd geïntimideerd en meegenomen naar het politiebureau. De man werd dezelfde dag vrijgelaten onder druk van de overige buspassagiers die niet zonder hem wilden vertrekken. Op 13 mei 2020 mishandelden en doodden RSF-soldaten personen die verklaarden Nuba te zijn in het dorp Albardab in Kadugli. Negen personen kwamen om bij de aanval en meer dan tweehonderd huizen werden platgebrand. Tweeduizend personen sloegen op de vlucht. Op 21 mei 2020 werd in Albardab volgens HUDO Centre een Nuba-Reika man doodgeschoten door gewapende mannen in RSF-uniform nadat hij was gevraagd naar zijn etniciteit. Begin juni 2020 kwamen drie Nuba landbouwers om bij een aanval door RSF-soldaten.³²⁵ In juli 2020 berichtte HUDO Centre over de moord op een man in Kadugli. De man zou volgens een getuige zijn aangehouden door een groep militieleden die vroegen naar zijn gegevens waaronder zijn etnische achtergrond waarna hij werd doodgeschoten.³²⁶

Dezerzijds werd geen recente informatie gevonden over de positie van etnische groepen afkomstig uit het Nuba-gebergte in Khartoum en Omdurman.

4.2.2

Religieuze groepen

Vrijheid van godsdienst is verankerd in de interim-grondwet van augustus 2019, net als in de interim-grondwet die gold tijdens de regering van Al-Bashir. De interim-grondwet van augustus 2019 identificeert de islam echter niet langer als de Sudanese religieuze voorkeur. Tevens wordt er niet langer aan de sharia gerefereerd als zijnde een grond voor wetgeving. De interim-grondwet van augustus 2019 verbiedt onvrijwillige bekering naar een andere godsdienst, discriminatie op grond van godsdienst en aanzetting tot religieuze haat in de media.³²⁷

Volgens het US Department of State is ongeveer 91% van de Sudanese bevolking moslim (vrijwel allen soennieten). Het US Department of State merkt op dat het hierbij onduidelijk is of in deze schatting de Zuid-Sudanezen (voornamelijk christelijk of animistisch) worden meegenomen die na 2011 in Sudan woonachtig zijn gebleven. Het US Department of State meldt voorts dat sommige religieuze belangenorganisaties stellen dat meer dan 13% van de bevolking uit niet-moslims bestaat. Andere bronnen stellen dat 97% van de bevolking moslim is. Er zijn 36

³²³ Radio Dabanga, *Darfuri students continue sit-in in Khartoum*, 29 november 2019.

³²⁴ Minority Rights Group International, *Sudan*, geraadpleegd op 26 oktober 2020, <https://minorityrights.org/country/sudan/>.

³²⁵ HUDO Centre, *Report on the human rights situation in South Kordofan and Blue Nile states of Sudan, January – June 2020*, 27 juli 2020; Vertrouwelijke bron, 15 september 2020.

³²⁶ HUDO Centre, *Report on the human rights situation in South Kordofan and Blue Nile of Sudan, January-December 2020*, 28 januari 2021.

³²⁷ Freedom House, *Freedom in the World, Sudan*, 4 maart 2020; US Department of State, *Sudan 2019, International religious freedom report*, pagina 1-4, juni 2019.

christelijke denominaties in Sudan. Christenen zijn met name woonachtig in grote steden als Khartoum, Port Sudan, Kassala, Gedaref, El Obeid en El Fasher. In sommige delen van het Nuba-gebergte en Blue Nile zijn ook relatief veel christenen woonachtig.³²⁸

Positieve ontwikkelingen

Tijdens de verslagperiode zette de Sudanese regering stappen om de godsdienstvrijheid te verbeteren.³²⁹ Kort na zijn aantreden, in september 2019, kondigde Hamdok aan dat de transitieregering discriminatie op grond van religie zou aanpakken. De minister van Religieuze Zaken nodigde Joden en christenen die Sudan hadden verlaten uit terug te komen naar Sudan.³³⁰ Volgens *US Commission on International Religious Freedom* (USCIRF) kreeg de moslimminderheid *Republican Party* meer vrijheid om openlijk te handelen. Ook werd de vertegenwoordiging van traditioneel beschouwde christelijke gemeenschappen binnen de regering verbeterd, onder andere door een Koptische vrouw zetel te laten nemen in de Soevereine Raad, aldus USCIRF.³³¹ In november 2019 werd de *Public order law* opgeheven. Het voormalige regime gebruikte deze wet om de islamitische ideologie – vaak met geweld – op te leggen aan de Sudanese samenleving, waaronder met name aan vrouwen van religieuze minderheden en aan lagere sociaaleconomische klassen.³³²

Onder de verbeteringen die de transitieregering doorvoerde vielen volgens verscheidene bronnen ook het terugdraaien van een eerdere beslissing die christelijke scholen verplichtte op zondag onderwijs te bieden;³³³ een toezegging tot publicatie van duidelijke richtlijnen ten aanzien van het verkrijgen van vergunningen voor het bouwen van kerken;³³⁴ het retourneren van kerkbezittingen en grond die in beslag waren genomen door aanhangers van het regime van Al-Bashir;³³⁵ de afschaffing van toezichtcomités op kerken benoemd door het regime van Al-Bashir;³³⁶ de aanmerking van kerstmis en orthodox kerstmis als nationale feestdagen;³³⁷ de mogelijkheid voor christenen om openlijk te demonstreren dan wel hun beklag te doen wanneer zij discriminatie ervoeren.³³⁸

³²⁸ US Department of State, *Sudan 2019, International religious freedom report*, pagina 2-3, juni 2019; Radio Dabanga, *Sudan abolishes strict Islamic legislation*, 13 juli 2020; BBC, *Sudan scraps apostasy law and alcohol ban for non-muslims*, 12 juli 2020.

³²⁹ USCIRF, *Annual report 2020, Sudan*, pagina 80, april 2020; US Department of State, *Sudan 2019, International religious freedom report*, pagina 1-2, juni 2019; Freedom House, *Freedom in the World, Sudan*, 4 maart 2020; Nederlands Dagblad, *Sudan gaat richting echte religieuze vrijheid*, 2 januari 2020.

³³⁰ US Department of State, *Sudan 2019, International religious freedom report*, pagina 1-2, juni 2019.

³³¹ Het gaat om de koptisch christelijke vrouwelijke rechter, Raja Abdul Masih. Zij werd gezamenlijk door de militairen en burgers gekozen als elfde lid van de soevereine raad. USCIRF, *Annual report 2020, Sudan*, pagina 80, april 2020; CSW, *Sudan General Briefing*, pagina 1, 1 mei 2020; Al Jazeera, *Sudan forms 11-member sovereign council, headed by al-Burhan*, 20 augustus 2019; International Christian Concern, *March for Jesus held in Sudan after years of oppression*, 10 januari 2020; US Department of State, *Sudan 2019, International religious freedom report*, pagina 1, juni 2019.

³³² USCIRF, *Annual report 2020, Sudan*, pagina 80, april 2020; CSW, *Concern remains regarding the Criminal Code despite the repeal of the Public Order Laws*, 6 december 2019.

³³³ Freedom House, *Freedom in the World, Sudan*, 4 maart 2020.

³³⁴ Freedom House, *Freedom in the World, Sudan*, 4 maart 2020.

³³⁵ International Christian Concern, *Sudan decides to replace military governors*, 28 april 2020.

³³⁶ USCIRF, *USCIRF commends Sudan's disbanding of former regime appointed church councils*, 17 maart 2020; Morning Star News, *Sudan orders removal of church committees appointed by Bashir regime*, 12 maart 2020.

³³⁷ Uit verschillende nieuwsberichten blijkt dat christenen in 2019 voor het eerst in lange tijd openlijk kerstmis konden vieren. In december 2019 werd tevens een mars voor Jezus georganiseerd door de evangelische Bahri kerk. Onder het regime van Bashir stond de traditie van de mars voor Jezus onder druk en werd deze opgeschort. Nederlands Dagblad, *Sudan gaat richting echte religieuze vrijheid*, 2 januari 2020; International Christian Concern, *March for Jesus held in Sudan after years of oppression*, 10 januari 2020; Middle East Eye, *Sudan celebrates Christmas publicly for first time in 10 years*, 25 december 2019; USCIRF, *Annual report 2020, Sudan*, pagina 80, april 2020; US Department of State, *Sudan 2019, International religious freedom report*, pagina 1-2, juni 2019.

³³⁸ Ter illustratie gaf de bron het volgende voorbeeld. Tijdens de coronacrisis stelde de regering via televisie lesstof beschikbaar voor middelbare scholieren. Er werd onder andere aandacht besteed aan koranleer. Christelijke

Van 1999 tot 2018 stond Sudan als 'land van bijzondere zorg' op de lijst van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken van landen waar de godsdienstvrijheid 'systematisch, voortdurend en vergaand wordt geschonden'. Eind december 2019 verplaatste de VS Sudan uit de zwaarste categorie naar de lichtere categorie van 'landen met bijzondere aandacht'.³³⁹

Op 10 juli 2020 schafte de Soevereine Raad van Sudan officieel de doodstraf af voor afvalligheid. Artikel 126 van het Wetboek van Strafrecht op basis waarvan personen die schuldig werden bevonden aan afvalligheid ter dood veroordeeld konden worden werd afgeschaft. De regering voerde, voor zover bekend geen wijzigingen door ten aanzien van de artikelen die blasfemie verbieden. De regering voerde tevens een wetswijziging in waardoor het voor niet-moslims mogelijk werd om alcohol te drinken, te importeren en te verkopen. Volgens een vertrouwelijke bron was het, ook na de wetswijzigingen, in de praktijk niet mogelijk om alcohol te importeren.³⁴⁰

In september 2020 tekenden de SPLM-N Al-Hilu en Hamdok in Addis Abeba een akkoord waarin werd afgesproken dat Sudan een seculiere staat zal worden. Wanneer de eis voor een seculiere staat niet ingewilligd wordt geldt het recht tot zelfbeschikking voor de Twee Gebieden, aldus het akkoord.³⁴¹

Zorgelijke incidenten en ontwikkelingen

Hoewel verschillende organisaties verbeteringen rapporteerden ten aanzien van de godsdienstvrijheid in Sudan, gaven deze organisaties desondanks aan dat er grote uitdagingen blijven bestaan en dat de situatie van, onder andere, christenen fragiel blijft.³⁴² Zo rapporteerde de organisatie *Christian Solidarity Worldwide*³⁴³ (CSW) in mei 2020 naast een aantal beperkte positieve ontwikkelingen, dat verschillende zorgen blijven bestaan ten aanzien van religieuze minderheidsgroepen. Onder deze zorgen vielen het afbranden van kerken, dreiging jegens kerkleiders en strafrechtelijke vervolging van kerkleiders.³⁴⁴

In juli 2019 heropenden de Sudanese autoriteiten een zaak tegen acht leiders van de *Sudanese Church Christ* (SCOC). De mannen werden op 23 augustus 2017 gearresteerd omdat zij weigerden de administratieve controle van de kerk over te dragen aan een door de overheid gekozen comité. De strafzaak werd geseponeerd in 2018 omdat het een administratieve zaak betrof. Op 7 oktober 2019 besloot het hooggerechtshof dat de acht mannen alsnog strafrechtelijk vervolgd konden worden. De spanningen zijn volgens *World Watch Monitor* te wijten aan een door de regering in 2013 opgezet comité dat zich bezighoudt met grond en gebouwen. Na de

groepen riepen de regering op om ook materiaal beschikbaar te maken voor christelijke studenten. Volgens de vertrouwelijke bron, was deze openlijke roep om gelijkheid eerder niet mogelijk en werd er bovendien gehoor aan gegeven door de autoriteiten. Vertrouwelijke bron, 29 juni 2020; Radio Dabanga, *Evangelical church in Sudan demands return of seized assets*, 10 februari 2020.

³³⁹ Nederlands Dagblad, *Sudan gaat richting echte religieuze vrijheid*, 2 januari 2020; US Department of State, *Sudan 2019, International religious freedom report*, pagina 1, juni 2019.

³⁴⁰ CSW, *Death penalty for apostasy abolished*, 15 juli 2020; Radio Dabanga, *Sudan abolishes strict Islamic legislation*, 13 juli 2020; BBC, *Sudan scraps apostasy law and alcohol ban for non-muslims*, 12 juli 2020; USCIRF, *USCIRF applauds Sudan's repeal of apostasy law through passage of new fundamental rights and freedoms acts*, 15 juli 2020; Vertrouwelijke bron, 5 januari 2021.

³⁴¹ Vertrouwelijke bron, 13 oktober 2020; Christianity Today, *Sudan agrees with rebels to remove islam as state religion*, 5 september 2020; Radio Dabanga, *Sudan govt, SPLM-N El Hilu agreement in Addis Ababa – rebels to retain arms*, 4 september 2020.

³⁴² USCIRF, *Annual report 2020, Sudan*, pagina 80, april 2020; CSW, *Sudan General Briefing*, pagina 2, 1 mei 2020

³⁴³ CSW is een mensenrechtenorganisatie die zich specialiseert op het gebied van vrijheid van godsdienst of levensovertuiging.

³⁴⁴ CSW, *Sudan General Briefing*, pagina 2, 1 mei 2020.

oprichting van dit comité werden meerdere kerkeigendommen in beslag genomen.³⁴⁵

Tijdens de verslagperiode werden meerdere incidenten gemeld van brandstichting bij kerken in de staten Khartoum en Blue Nile. Hieronder een overzicht:

- Op 28 december 2019 werden drie kerken van de *Sudan Internal Church*, de katholieke kerk en de orthodoxe kerk met de grond gelijk gemaakt in Bout in Blue Nile. Volgens de berichtgeving deed de politie geen onderzoek naar de vernielingen. Nadat de gemeenschappen de kerken opnieuw opbouwden, werden de drie kerken opnieuw in brand gestoken op 16 januari 2020.³⁴⁶
- Een gebouw van de SCOC in Jabarona in de staat Khartoum, werd op 18 december 2019 en drie keer in de maand januari 2020 aangevallen. Volgens CSW probeerden de daders delen van de kerk in brand te steken. Leiders van de kerken werden meermaals bedreigd door moslimextremisten in de buurt, aldus CSW.³⁴⁷
- Op 29 februari 2020 zetten onbekende daders een kerk van de SCOC in brand in Ombadda, Omdurman in de staat Khartoum.³⁴⁸
- Op 9 maart 2020 werd, volgens bronnen van CSW, een Evangelische Presbyteriaanse kerk in Bout in Blue Nile afgebrand.³⁴⁹
- In augustus 2020 werd opnieuw brand gesticht bij een kerk van de SCOC in Jabarona, die reeds eerder aangevallen was.³⁵⁰

Mensenrechtenorganisaties en christelijke organisaties meldden daarnaast de volgende incidenten:

- Op 27 januari 2020 keerde de Sudanese christelijke zakenman Ashraf Samir Mousad Obid terug naar Sudan nadat hij in 2015 uit Sudan gevlucht was. Volgens christelijke organisaties vluchtte hij destijds het land uit omdat hij werd geïntimideerd door de NISS nadat hij een stuk grond verkocht aan een lokale kerk. Bij aankomst op het vliegveld werd Obid gearresteerd door de GIS en korte tijd later werd hij vrijgelaten. Het ministerie van Binnenlandse Zaken informeerde hem op 30 januari 2020 dat hij Sudan niet mocht verlaten.³⁵¹
- In augustus 2020 werd volgens CSW een bijeenkomst van de *Bethel International Christian Church* verhinderd. De congregatie hield deze bijeenkomsten gedurende twee jaar in een gehuurde woonruimte maar werd nu daarin verhinderd vanwege vermeende geluidsoverlast. Volgens het bericht zijn er verschillende 'huiskerken' in Sudan aangezien het moeilijk tot onmogelijk zou zijn om een vergunning te krijgen voor het bouwen van kerken. Volgens CSW is er geen wet die huiskerken verbiedt.³⁵²
- Op 13 augustus 2020 veroordeelde een rechter in Khartoum een christelijke vrouw tot twee maanden gevangenisstraf en een boete van vijftigduizend Sudanese ponden vanwege verkoop van alcohol. Deze veroordeling kwam

³⁴⁵ CSW, *Sudan General Briefing*, pagina 2, 1 mei 2020; World Watch Monitor, *Who owns the church? Sudan court puts elders on trial for trespass and theft*, 21 oktober 2019; US Department of State, *Sudan 2019, International religious freedom report*, pagina 1, juni 2019.

³⁴⁶ Radio Dabanga, *Three churches torched twice in Sudan's Blue Nile state*, 20 januari 2020; CSW, *Sudan General Briefing*, pagina 2, 1 mei 2020; US Department of State, *Sudan 2019, International religious freedom report*, pagina 2, juni 2019; HUDO Centre, *Report on the human rights situation in South Kordufan and Blue Nile states of Sudan, January – June 2020*, pagina 28, 27 juli 2020.

³⁴⁷ CSW, *Sudan General Briefing*, pagina 2, 1 mei 2020; Sudan Tribune, *Sudan to probe attacks on Jabarona Church in Khartoum State*, 21 maart 2020.

³⁴⁸ CSW, *Sudan General Briefing*, pagina 2, 1 mei 2020.

³⁴⁹ CSW, *Sudan General Briefing*, pagina 2, 1 mei 2020.

³⁵⁰ CSW, *Churches targeted despite positive developments*, 9 september 2020.

³⁵¹ CSW, *Sudan General Briefing*, pagina 2, 1 mei 2020; International Christian Concern, *Sudanese businessman detained at airport after return from 5 years in exile*, 2 februari 2020.

³⁵² CSW, *Churches targeted despite positive developments*, 9 september 2020.

na de aanpassing van de wet waardoor niet-moslims niet meer veroordeeld zouden kunnen worden voor de verkoop van alcohol aan niet-moslims. Volgens een artikel van *Darfur Network for Monitoring and Documentation* werden na de wetswijzigingen meer dan vijftig vrouwen veroordeeld voor de verkoop van alcohol.³⁵³

Andere religieuze minderheidsgroepen

Volgens het US Department of State is er een kleine Sjiitische gemeenschap in Sudan, met name in Khartoum gevestigd. Sjiitische moslims zouden geen erediensten mogen houden maar worden wel toegelaten in Sunni moskeeën om te bidden. Gedurende de protesten eind 2018 en 2019 rapporteerden Sjiitische moslims dat wanneer zij gearresteerd werden, de veiligheidstroepen vroegen naar hun geloofsovertuiging. Sommige Sjiitische moslims rapporteerden aan het US Department of State dat hen verboden werd te publiceren over hun geloof.³⁵⁴ Het is onduidelijk of de positie van Sjiitische moslims is veranderd na het aantreden van de transitie regering.

Volgens USCIRF ondervinden religieuze minderheden in Sudan, ondanks de positieve stappen die de transitie regering zette in 2020, de bureaucratische, juridische en ideologische last van het voormalige regime van Al-Bashir. Sjiitische moslims, Bah'is, Hindoes en personen met inheemse geloofsovertuigingen in perifere gebieden bleven achtergesteld ten aanzien van formele instituties en van het opkomende debat over de bevordering van vrijheid van religie.³⁵⁵

Afvalligen, atheïsten en niet-praktiserende moslims

Zoals eerder aangegeven schafte de transitie regering in juli 2020 de doodstraf af voor afvalligheid.³⁵⁶ Voor zover dezerzijds kon worden nagegaan waren er geen berichten van arrestaties of vervolging vanwege afvalligheid gedurende de verslagperiode.

Dezerzijds kon geen betrouwbare informatie gevonden worden over de positie van atheïsten en niet-praktiserende moslims in Sudan.

4.2.3

Dienstplichtweigeraars en deserteurs

Volgens een vertrouwelijke bron kondigden de Sudanese autoriteiten in 2020 (datum onbekend) aan dat een bewijs van het vervullen van de dienstplicht niet langer verplicht zou zijn bij het laten authenticeren van onderwijscertificaten³⁵⁷ en voor de rekrutering in de publieke en private sectoren. Tevens werd aangekondigd dat het bewijs van vervullen van de dienstplicht niet langer nodig was bij het vertrekken vanaf de luchthaven. Volgens de vertrouwelijke bron werd in de praktijk op de luchthaven nog steeds gecontroleerd op een dergelijk bewijs.³⁵⁸ Twee vertrouwelijke bronnen stellen dat er gedurende de verslagperiode geen berichten waren van personen die op straat willekeurig werden aangehouden en gevraagd

³⁵³ CSW, *Churches targeted despite positive developments*, 9 september 2020; Darfur Network for Monitoring and Documentation, *Sudan: a judge convicts a Christian woman with her little baby and imprisoned her for two months and a fine for possession of four glasses of wine*.

³⁵⁴ US Department of State, *Sudan 2019, International religious freedom report*, pagina 3,4, 9 en 10, juni 2019

³⁵⁵ USCIRF, *Sudan, Annual report on religious freedom*, pagina 2, april 2020.

³⁵⁶ CSW, *Death penalty for apostasy abolished*, 15 juli 2020; Radio Dabanga, *Sudan abolishes strict Islamic legislation*, 13 juli 2020; BBC, *Sudan scraps apostasy law and alcohol ban for non-muslims*, 12 juli 2020; USCIRF, *USCIRF applauds Sudan's repeal of apostasy law through passage of new fundamental rights and freedoms acts*, 15 juli 2020; Siha Network, *A collaborative civil society statement in response to the law of various amendments – exposing 'a wolf in sheep's clothing'*, 12 augustus 2020; UNHRC, *A/HRC/45/53*, pagina 6, 30 juli 2020.

³⁵⁷ Sudanese burgers die in het buitenland willen werken of studeren dienen hun diploma's en certificaten te laten authenticeren door het ministerie van Hoger Onderwijs

³⁵⁸ Vertrouwelijke bron, 11 januari 2021.

bewijs te tonen dat zij aan de militaire en/of nationale dienstplicht hadden voldaan.³⁵⁹

Ten aanzien van de militaire en nationale dienstplicht hebben zich, met uitzondering van de hierboven genoemde informatie, tijdens de verslagperiode geen belangrijke wijzigingen voorgedaan. Voor informatie over de militaire en nationale dienstplicht wordt verwezen naar het Algemeen Ambtsbericht Sudan van oktober 2019.

4.2.4

Leden van oppositiepartijen / politieke activisten

Voor informatie over hoe de transitie-regering omgaat met kritiek op hun handelen wordt verwezen naar paragraaf 4.3. 'Vrijheid van meningsuiting' en in het bijzonder paragraaf 4.3.4.

Demonstranten

Gedurende de verslagperiode vonden in verschillende delen van Sudan demonstraties plaats, waaronder verschillende meerdaagse sit-ins. Na het aantreden van de transitie-regering in augustus 2019 nam het aantal demonstraties af ten opzichte van de periode eind 2018 tot 2019. Het aantal demonstraties bleef echter hoger dan in 2018 en de jaren ervoor (zie ook figuur 6). Vanaf eind juni 2020 nam het aantal demonstraties en protesten weer toe. Volgens vertrouwelijke bronnen was er meer ruimte voor demonstraties dan gedurende het regime van Al-Bashir.³⁶⁰

Demonstranten gingen tijdens de verslagperiode onder andere de straat op om hun beklag te doen over de slechte economische situatie, het tekort aan basisvoorzieningen, corruptie, trage democratische hervormingen, coronamaatregelen, het aanblijven van militaire gouverneurs en het zuiveren van lokale besturen en administratie van NCP leden. In rurale gebieden en kleine steden waren er protesten tegen specifieke lokale problemen zoals geschillen over land en aantasting van het milieu door goudwinning in Zuid-Kordofan en Northern State. In toenemende mate vonden in Darfur demonstraties plaats tegen onveiligheid. In 2020 was ook sprake van een toename van kleinschalige demonstraties van Arabische veehouder-gemeenschappen met de roep om vreedzame samenleving met Afrikaanse gemeenschappen.³⁶¹ Ook vonden er tijdens de verslagperiode grootschalige demonstraties plaats ter herinnering aan de revolutie in 2018 en 2019. In deze demonstraties werd ook kritiek geuit op de FFC.³⁶²

Islamisten, waaronder de organisaties die de ontbonden NCP opvolgden, organiseerden demonstraties in grote steden. Tussen januari en september 2020 vond volgens ACLED een tiental dergelijke demonstraties plaats waarvan de meeste in Khartoum. De demonstranten riepen in toenemende mate de militairen op een coup te plegen. Volgens ACLED waren deze demonstraties over het algemeen kleinschalig en vonden zij onregelmatig plaats. Stigma, gebrek aan populariteit en een tekort aan ervaring in het organiseren van demonstraties zou deze groepen

³⁵⁹ Vertrouwelijke bron, 11 januari 2021; Vertrouwelijke bron, 5 januari 2021.

³⁶⁰ ACLED, *Danse macabre: revolution and counter-revolution in post-oil Sudan*, 12 oktober 2020; Vertrouwelijke bron, 14 september 2020; Vertrouwelijke bron, 26 juni 2020; Vertrouwelijke bron, 27 juli 2020; Radio Dabanga, *Sit-ins spread in Sudan*, 13 juli 2020.

³⁶¹ Radio Dabanga, *South Darfur FFC to cooperate with new governor*, 2 september 2020; Radio Dabanga, *Nomads in West Darfur demand peace, justice and public services*, 31 augustus 2020; ACLED, *Danse macabre: revolution and counter-revolution in post-oil Sudan*, 12 oktober 2020; Vertrouwelijke bron, 14 september 2020; HRW, *UN Human Rights Council should continue scrutiny of Sudan*, 2 oktober 2020.

³⁶² ACLED, *Danse macabre: revolution and counter-revolution in post-oil Sudan*, 12 oktober 2020; Radio Dabanga, *Anniversary of SPA revolution rally marked in Sudan capital*, 26 december 2019.

hinderen in het ondernemen van significante acties.³⁶³ Hoewel verschillende demonstraties van de NCP zonder interventie van de autoriteiten plaatsvonden waren er verschillende berichten van arrestaties van personen die deelnamen aan demonstraties of beschuldigd werden van sabotage van vreedzame demonstraties. Zo berichtte Radio Dabanga eind juni 2020 over negen arrestaties van leiders van de ontbonden NCP en de *Islamic movement* in Khartoum. Zij werden beschuldigd van het beramen van sabotage van vreedzame demonstraties.³⁶⁴ In juli 2020 werd de voormalig voorzitter van het parlement en prominente Islamist Ibrahim Ahmed Omar gearresteerd voor zijn deelname aan protesten die volgens de autoriteiten waren georganiseerd door de voormalige NCP.³⁶⁵ In februari 2021 protesteerden burgers in verschillende delen van het land tegen de slechte economische situatie en hoge prijzen van basisproducten. De protesten gingen gepaard met plunderingen en geweld door demonstranten. NCP-leiders werden beschuldigd van het aanstichten van de onrust tijdens de demonstraties. Het comité verantwoordelijk voor de ontmanteling van de NCP gelastte acht leden van de voormalige NCP te vervolgen voor het stoken van onrust. In zeven staten werd de noodtoestand afgekondigd.³⁶⁶

Onderdrukking van protesten vond ook plaats gedurende de verslagperiode.³⁶⁷ Bij een protest in augustus 2020 zouden bijvoorbeeld tientallen demonstranten zijn aangehouden. De veiligheidstroepen gebruikten traangas en rubberen kogels.³⁶⁸ Sommige protesten werden met excessief geweld uiteengedreven door milities uit de semi-perifere gebieden en door veiligheidstroepen. Zo werden in juli 2020 de sit-ins in Fata Borno (Noord-Darfur) en Misterei uiteengedreven waarbij respectievelijk een tiental en enkele personen omkwamen. Het gebruik van excessief geweld door veiligheidstroepen leidde in sommige gevallen tot nieuwe protesten in grote steden.³⁶⁹ In oktober 2020 gebruikten de veiligheidstroepen excessief geweld tegen demonstranten in Kassala. Demonstranten gingen de straat op vanwege het ontslag van de gouverneur Saleh Ammar. Bij de protesten kwamen acht mensen om, waaronder een lid van de RSF. In Port Sudan kwamen enkele dagen later vier personen om bij protesten. In beide gevallen werd in de berichtgeving tevens gesproken van aanvallen op ziekenhuizen door de veiligheidstroepen.³⁷⁰

In toenemende mate zijn de RSF en SAF verantwoordelijk voor interventies bij demonstraties en sit-ins, aldus ACLED. Reguliere politie-eenheden waren gedurende 2019, na de val van Al-Bashir in mindere mate betrokken bij het onderdrukken van

³⁶³ ACLED, *Danse macabre: revolution and counter-revolution in post-oil Sudan*, 12 oktober 2020; Middle East Eye, *Pro-Bashir Sudanese protesters march on army HQ despite coronavirus ban*, 17 april 2020; Vertrouwelijke bron, 26 juni 2020; Vertrouwelijke bron, 27 juli 2020.

³⁶⁴ Radio Dabanga, *'NCP sabotage plotters' held in Khartoum raid*, 30 juni 2020; Vertrouwelijke bron, 27 juli 2020.

³⁶⁵ Sudan Tribune, *Sudan arrests former speaker of parliament*, 26 juli 2020.

³⁶⁶ Het ging om de staten Zuid-Darfur, West-Darfur, Noord-Darfur, Oost Darfur, Noord-Kordofan, West-Kordofan en Sennar. MEMO, *Sudan: 7 states declare state of emergency following mass protests outbreak*, 11 februari 2021; Middle East Eye, *Sudan cracks down on supporters of former ruler Omar al-Bashir after protests*, 12 februari 2021.

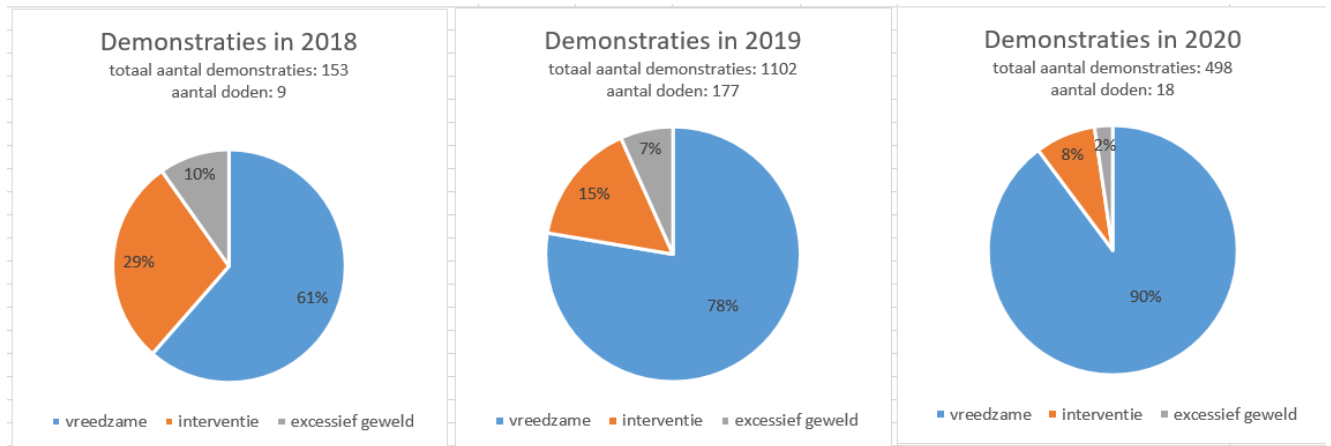
³⁶⁷ ACLED, *Danse macabre: revolution and counter-revolution in post-oil Sudan*, 12 oktober 2020; Vertrouwelijke bron, 14 september 2020; AA, *Sudan: 53 people injured in anti-army protests*, 21 februari 2020.

³⁶⁸ The New Arab, *Dozens arrested in Sudan protests marking anniversary of power-sharing deal*, 18 augustus 2020; Al Jazeera, *Sudanese protest a year after power-sharing deal with army*, 17 augustus 2020.

³⁶⁹ ACLED, *Danse macabre: revolution and counter-revolution in post-oil Sudan*, 12 oktober 2020; Radio Dabanga, *Man dies after tear gas fired in Sudan capital*, 19 november 2019; Radio Dabanga, *Demos in Khartoum, El Gezira – several protesters injured*, 18 november 2019; Radio Dabanga, *Khartoum activists protest violent repression of demos*, 20 november 2019; ACJPS, *North Darfur: Urgent call to the transitional government to investigate the killing of 12 peaceful protesters and injury of 14 other in Kotoum city*, 16 juli 2020; Radio Dabanga, *Violence in West Darfur capital leaves three dead*, 20 juli 2020; HRW, *UN Human Rights Council should continue scrutiny of Sudan*, 2 oktober 2020; HRW, *The Human Rights Council should support systemic human rights reforms in Sudan*, 9 september 2020; Radio Dabanga, *Four killed in Port Sudan protests*, 19 oktober 2020; Vertrouwelijke bron, 20 november 2020.

³⁷⁰ Radio Dabanga, *Eight people killed in demonstrations in eastern Sudan*, 16 oktober 2020; Radio Dabanga, *Four killed in Port Sudan protests*, 19 oktober 2020; Vertrouwelijke bron, 20 november 2020

protesten. Volgens ACLED nam de betrokkenheid van politie-eenheden in 2020 toe. De GIS, opvolger van de NISS, is in steeds mindere mate betrokken bij interventies bij demonstraties vanwege hun reductie en veranderde rol.³⁷¹

Figuur 6. Aantallen demonstraties en percentages van vreedzaam verlopen demonstraties, demonstraties waarbij de veiligheidstroepen intervenieerden en demonstraties waarbij de veiligheidstroepen excessief geweld gebruikten, op basis van gegevens van ACLED.

Studenten

De transitieregering ontbond, voor de opening van het schooljaar in 2019, in het hoger onderwijs studentengroepen gelieerd aan de NCP. Hamdok ontsloeg daarnaast 28 rectoren en 35 vice-rectoren, waarvan velen verbonden waren met de NCP.³⁷² Desondanks bleven campussen van universiteiten conflictzones, aldus Freedom House. Studenten die verbonden waren aan de NCP vielen eind oktober 2019 een groep studenten die de transitieregering ondersteunden aan op de Alzaiem Alazhari Universiteit. Hierbij vielen 27 gewonden.³⁷³

Monitoring Sudanese diaspora-groepen

In het verleden waren NISS-medewerkers op Sudanese ambassades en consulaten betrokken bij de monitoring van Sudanese leden van de diaspora. Uit verschillende bronnen blijkt dat medewerkers van de voormalige NISS op Sudanese ambassades en consulaten niet (direct) vervangen zijn na het aantreden van de transitieregering ofwel dat voormalig NISS medewerkers opnieuw benoemd werden op posten in het buitenland.³⁷⁴ Volgens twee vertrouwelijke bronnen werd in het verleden informatie ingewonnen via informanten.³⁷⁵ Volgens één vertrouwelijke bron is het onduidelijk of er nog steeds monitoring plaatsvindt van oppositionele activiteiten van Sudanese in het buitenland sinds de transitieregering is aangetreden. De bron geeft aan dat het aannemelijk is dat de voormalig NISS-medewerkers die op de ambassades werken, nog steeds informatie verzamelen maar dat ze hier weinig mee kunnen doen omdat de operationele tak van de NISS is opgeheven.³⁷⁶ Twee vertrouwelijke bronnen geven aan dat leden van de diaspora die zich, tijdens de verslagperiode, kritisch

³⁷¹ ACLED, *Danse macabre: revolution and counter-revolution in post-oil Sudan*, 12 oktober 2020.

³⁷² Freedom House, *Freedom in the World, Sudan*, 4 maart 2020.

³⁷³ Freedom House, *Freedom in the World, Sudan*, 4 maart 2020.

³⁷⁴ Radio Dabanga, *Protests againts former NISS officials' appointment at Sudan embassies*, 18 september 2020; Vertrouwelijke bron, 27 juli 2020; Vertrouwelijke bron, 23 september 2020; Vertrouwelijke bron, 14 januari 2021.

³⁷⁵ Vertrouwelijke bron, 27 juli 2020; Vertrouwelijke bron, 14 januari 2021.

³⁷⁶ Vertrouwelijke bron, 27 juli 2020.

uitten over het regime van Bashir en opriepen tot gerechtigheid voor Darfur, in sommige gevallen anonieme telefoongesprekken ontvingen die als bedreigend werden ervaren. Ook zorgde het plaatsen van kritische berichten op sociale media en websites voor online commentaar door vermeende veiligheidsdiensten; ook dit werd als bedreigend ervaren. Het Sudanese initiatief *Sudanese Women Rights Action* (SUWRA) stelde eveneens dat sommige vrouwelijke Sudanese activisten en journalisten in het buitenland die berichtten over corruptiezaken met betrokkenheid van het leger en milities alsmede over de controle die de militairen hebben over economische sectoren, te maken kregen met dreigingen via sociale media. Volgens verschillende bronnen zou de Sudanese regering bijzondere aandacht hebben voor Sudanese die in verband worden gebracht met het Internationaal Strafhof.³⁷⁷ In december 2020 publiceerde *The Guardian* een artikel over een Sudanese zanger waarvan de asielaanvraag werd geweigerd. Volgens het artikel stelde de zanger dat zijn moeder was bedreigd nadat hij een lied publiceerde in herinnering aan de slachtoffers van 3 juni 2019.³⁷⁸

Dezerzijds is geen informatie gevonden ten aanzien van brieven die door Sudanese in het buitenland worden verzonden naar consulaten of ambassades en waarin bepaalde personen zouden worden beledigd of waarin kritiek wordt geuit op Sudan.

4.2.5

LHBTI

Homoseksuele geaardheid is op zichzelf geen strafbaar delict maar op grond van artikel 148 van de *1991 Criminal Law Act* is sodomie wel strafbaar.³⁷⁹ Op 9 juli 2020 pasten de Sudanese autoriteiten de wetten aan ten aanzien van de straffen op sodomie. De doodstraf en lijfstraffen voor deze handeling werden opgeheven.³⁸⁰ Op grond van artikel 148 van het Wetboek van Strafrecht is sinds juli 2020 de volgende strafmaat voorgeschreven:

- een gevangenisstraf van maximaal vijf jaar bij de eerste veroordeling;
- een gevangenisstraf van maximaal zeven jaar bij de tweede veroordeling;
- levenslange gevangenisstraf bij de derde veroordeling.³⁸¹

De regering maakte de afschaffing van de lijfstraffen en doodstraffen voor sodomie discreet bekend door een aanpassing aan te kondigen op artikel 148 zonder in te gaan op de inhoud ervan. In een artikel van Reuters geven activisten aan dat de afschaffing van deze straffen een goede ontwikkeling is maar weinig impact zal hebben op het dagelijkse leven van LHBTI-persoon in Sudan.³⁸² Volgens twee vertrouwelijke bronnen vond drie weken na de wetsaanpassing een incident plaats waarbij twee mannen die een intieme relatie hadden werden opgepakt door de politie. De mannen kregen ieder veertig zweepslagen, conform de oude wetgeving.³⁸³

³⁷⁷ Vertrouwelijke bron, 14 januari 2021; Vertrouwelijke bron, 18 januari 2021; SUWRA, *Sudan Women Freedom of Expression & Assembly Threatened by Military and Militias*, 28 september 2020; Vertrouwelijke bron, 21 januari 2021.

³⁷⁸ Het ging om de zanger Mohamed al-Tayeb. Al-Tayeb had een asielerzoek in Nederland ingediend. *The Guardian*, *Sudanese singer faces deportation from Netherlands despite safety fears*, 11 december 2020.

³⁷⁹ US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2019, Sudan*, pagina 31-32, 11 maart 2020; Siha Network, *A collaborative civil society statement in response to the law of various amendments – exposing 'a wolf in sheep's clothing'*, 12 augustus 2020.

³⁸⁰ UNHRC, *A/HRC/45/53*, pagina 6, 30 juli 2020; Siha Network, *A collaborative civil society statement in response to the law of various amendments – exposing 'a wolf in sheep's clothing'*, 12 augustus 2020; Reuters, *'Great first step' as Sudan lifts death penalty and flogging for gay sex*, 16 juli 2020.

³⁸¹ Bedaaya, *Sudan abolishes flogging and death penalty of Sodomy's article 148 of the Penal Code 1991*, datum onbekend; Human Dignity Trust, *Sudan*, geraadpleegd op 24 september 2019, <https://www.humandignitytrust.org/country-profile/sudan/>.

³⁸² Reuters, *'Great first step' as Sudan lifts death penalty and flogging for gay sex*, 16 juli 2020; Independent, *Sudan lifts death penalty and flogging for gay sex*, 19 juli 2020.

³⁸³ Vertrouwelijke bron, 2 oktober 2020; Vertrouwelijke bron, 22 oktober 2020.

LHBTI's kunnen ook op grond van artikel 151, artikel 152 ('*indecent*' or '*obscene and indecent acts*'), artikel 153 (*materials and displays contrary to public morality*) en 154 (*prostitution*) van de 1991 *Criminal Law Act* worden opgepakt en worden veroordeeld tot boetes en/of een gevangenisstraf van maximaal een jaar.³⁸⁴ Volgens een vertrouwelijke bron werden LHBTI-personen, met name transgenders, in het verleden ook gestraft op grond van de *Public Order Law*. Zoals eerder aangegeven werd deze wet in november 2019 afgeschaft.³⁸⁵

Voor zover dezerzijds bekend waren er tijdens de verslagperiode geen gevallen van vervolging op grond van artikel 148.³⁸⁶ Het verbod op relaties met personen van hetzelfde geslacht werd volgens Freedom House in 2019 wisselend gehandhaafd. Institutionele en sociale discriminatie jegens LHBTI bleef echter wijdverbreid.³⁸⁷

In maart 2020 rapporteerden drie LHBTI-organisaties in een gezamenlijk bericht over de dood van een Sudanese burger in Abu Hamad in de regio River Nile. In de berichtgeving over het incident werd aangegeven dat er gevechten ontstonden in de stad, waarbij winkels en cafés werden vernield en ongeveer tachtig personen werden gearresteerd. De berichtgeving gaf verschillende oorzaken aan voor de gevechten waaronder een protest met eisen over de lokale mijnen, een uit de hand gelopen feest in een café en geruchten van een homohuwelijk. De gemeenschap kenmerkte de overledene als een persoon met slechte gewoontes en weigerde hem te laten begraven op de lokale begraafplaats. Kort na dit incident werden video's gepubliceerd waarin een persoon slachtoffer werd van verbaal en ernstig fysiek homofoob geweld, aldus de organisaties. Hierop volgde, volgens de bron, een sociale mediacampagne waarin werd opgeroepen tot het doden van personen met een andere seksuele oriëntatie.³⁸⁸ Dezerzijds is geen informatie gevonden ten aanzien van eventuele gevolgen van deze mediacampagne.

Homoseksuelen worden, indien hun gaardheid openlijk bekend is, maatschappelijk gediscrimineerd en gestigmatiseerd, en lopen het risico op ontslag en sociale uitsluiting. Mishandeling van LHBTI's komt voor, ook door familieleden. Veel homoseksuelen houden hun gaardheid verborgen, ook voor familie en vrienden. homoseksuelen uit welvarende families genieten meer vrijheid. Clubs of festivals voor LHBTI's bestaan niet in Sudan. Volgens een vertrouwelijke bron zijn er wel cafés en andere plekken waar LHBTI's uit welvarende families zich vrijer kunnen uitten. Dit zijn plekken waar veelal leden van de diaspora bijeenkomen en waar bezoekers (ook niet-LHBTI's) zich uiten via minder gebruikelijke uiterlijke kenmerken waaronder kleding, geverfd haar en piercings. Bijeenkomsten van LHBTI's worden alleen binnenshuis georganiseerd. LHBTI's houden contact via sociale media waaronder twitter, facebook en *gay dating apps*.³⁸⁹ Ook 'licht-gefeminiseerde' mannen, worden gestigmatiseerd, aldus vertrouwelijke bronnen. Een vertrouwelijke bron gaf een voorbeeld van september 2020 waarin twee mannen met henna op en met geblondeerd haar, uit de bus werden gezet en door een groep mensen aangevallen werden die stelden dat het homoseksuelen waren.³⁹⁰

³⁸⁴ Human Dignity Trust, *Sudan*, geraadpleegd op 24 september 2019, <https://www.humandignitytrust.org/country-profile/sudan/>; Vertrouwelijke bron, 22 oktober 2020.

³⁸⁵ Vertrouwelijke bron, 2 oktober 2020.

³⁸⁶ US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2019, Sudan*, pagina 31-32, 11 maart 2020; Human Dignity Trust, *Sudan*, geraadpleegd op 24 september 2019, <https://www.humandignitytrust.org/country-profile/sudan/>.

³⁸⁷ Freedom House, *Freedom in the World, Sudan*, 4 maart 2020; US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2019, Sudan*, pagina 31-32, 11 maart 2020.

³⁸⁸ Bedayaa, *Statement*, 10 maart 2020; Vertrouwelijke bron, 2 oktober 2020.

³⁸⁹ Vertrouwelijke bron, 2 oktober 2020; Vertrouwelijke bron, 22 oktober 2020.

³⁹⁰ Vertrouwelijke bron, 14 september 2020; Vertrouwelijke bron, 2 oktober 2020.

Er bestaat in en buiten Sudan een klein aantal organisaties (zoals *Bedayaa*, *Shades of Ebony* en *Mesahat*) die de belangen van LHBTI-personen behartigen. De organisaties kunnen zich volgens een vertrouwelijke bron niet officieel registreren.³⁹¹ Er zijn in Sudan geen maatschappelijke organisaties die openlijk de belangen van LHBTI's behartigen.³⁹²

4.2.6

Vrouwen

Gedurende de verslagperiode heeft de transitieregering wijzigingen doorgevoerd ten behoeve van de verbetering van de positie van vrouwen in Sudan. Aan het einde van deze verslagperiode was het te vroeg om de effecten van deze wijzigingen op de positie van vrouwen te kunnen beoordelen.

Sudan is één van de weinige landen die het Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen (CEDAW)³⁹³ niet heeft ondertekend.³⁹⁴ De VN plaatste Sudan op de 139ste plaats (van de 189) qua vrouwenongelijkheid in 2019.³⁹⁵

In het constitutioneel akkoord van augustus 2019 is aandacht besteed aan de rechten van vrouwen. Artikel 7 heeft betrekking op de garanties om de rechten van vrouwen in Sudan te bewaken en te bevorderen in het sociale, politieke en economische domein. Het document spreekt over het bestrijden van alle vormen van discriminatie van vrouwen. Artikel 48 breidt de bepalingen ten aanzien van vrouwenrechten uit door te stellen dat alle rechten van vrouwen zijn verankerd in internationale en regionale verdragen die ondertekend zijn door Sudan en beschermd zullen worden door de Sudanese staat.³⁹⁶

Gedurende de verslagperiode paste de Sudanese regering een aantal wetten aan, waaronder een aantal die vooral van invloed waren op vrouwen. Zo hief de Sudanese regering eind 2019 de omstrede *Public Order Law* op. Op basis van deze wet werden vrouwen voordien gearresteerd, geslagen en veroordeeld bijvoorbeeld vanwege 'onbescheiden kleding'. De wet had ook tot gevolg dat vrouwen het recht op vrijheid van vereniging en vrijheid van meningsuiting werd ontnomen.³⁹⁷ Onderliggende wetgeving uit het Wetboek van Strafrecht die via de *Public Order Law* werd uitgevoerd bleef echter ongewijzigd tot en met juli 2020.³⁹⁸ Op 9 juli 2020 voerde de Sudanese transitieregering een aantal aanpassingen van bepalingen uit het Wetboek van Strafrecht van 1991 door. Onder de reeks aanpassingen vielen onder andere de invoering van levenslange gevangenisstraffen voor verkrachtingen (artikel 149); het verwijderen van 'onbescheiden kleding' als delict waarvoor vrouwen konden worden veroordeeld (artikel 152) en de voorziening in alternatieve taakstraffen voor veroordeelde zwangere vrouwen, lacterende vrouwen en vrouwen met kinderen jonger dan vijf jaar oud (artikel 47). De VN-mensenrechtencommissie karakteriseerde deze aanpassingen, alsmede de intrekking van de *Public Order Law*

³⁹¹ Freedom House, *Freedom in the World, Sudan*, 4 maart 2020; Bedayaa, *Research and Documentation Program*, geraadpleegd op 24 september 2020, <https://www.bedayaa.org/research-and-documentation>.

³⁹² Vertrouwelijke bron, 2 oktober 2020; Vertrouwelijke bron, 22 oktober 2020.

³⁹³ Een wereldwijd verdrag dat gendergerelateerd geweld een halt toe wil roepen.

³⁹⁴ Ayin, *The struggle for Sudanese women's rights: gains at home, losses abroad*, 7 augustus 2020; Radio Dabanga, *Sudanese women demand govt to sign CEDAW*, 3 januari 2020; Sudan Tribune, *Sudan officially promulgates law ensuring women freedom*, 11 juli 2020.

³⁹⁵ UNDP, *Human Development Index, Table 5 Gender Inequality Index*, geraadpleegd op 28 mei 2019, <http://hdr.undp.org/en/composite/GII>.

³⁹⁶ UNHRC, *A/HRC/45/53*, pagina 9, 30 juli 2020.

³⁹⁷ Freedom House, *Freedom in the World, Sudan*, 4 maart 2020; USCIRF, *Annual report 2020, Sudan*, pagina 80, april 2020; US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2019, Sudan*, pagina 5, 11 maart 2020; UNHRC, *A/HRC/45/53*, pagina 9-10, 30 juli 2020.

³⁹⁸ Freedom House, *Freedom in the World, Sudan*, 4 maart 2020; US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2019, Sudan*, pagina 5, 11 maart 2020.

als belangrijke stappen waarbij de Sudanese transitie regering aanbevelingen van de mensenrechtencommissie doorvoerde.³⁹⁹

Organisaties uit het maatschappelijk middenveld bekritiseerden de wetswijzigingen als onvoldoende en vaag waardoor vrouwen (en mannen) nog steeds veroordeeld konden worden tot zware straffen, waaronder lijfstraffen en de doodstraf. Voorts gaven organisaties uit het maatschappelijk middenveld aan dat verschillende wetten uit het Wetboek van Strafrecht, de *Personal Status Law* en de *Evidence Law* onveranderd zijn gebleven. Onder andere de artikelen aangaande overspel, ontucht en gendergerelateerd geweld alsmede de mogelijkheden voor bewijs van deze criminele handelingen zijn niet aangepast. Vrouwen kunnen op grond van deze bepalingen onevenredig gestraft worden en ze worden niet beschermd door de wet. Tevens is het nog steeds legaal voor meisjes vanaf tien jaar oud om in het huwelijk te treden. Volgens een verklaring van organisaties uit het maatschappelijk middenveld geeft de *Personal Status Law* mannelijke familieleden nog steeds het recht om het leven van vrouwen op allerlei gebieden waaronder op het gebied van onderwijs, werk, huwelijk en scheiding te controleren.⁴⁰⁰

In de conflictgebieden zijn vrouwen achtergesteld als het gaat om gelijke rechten met betrekking tot besluitvorming, toegang tot onderwijs, controle over huishoudelijke middelen en toegang tot de arbeidsmarkt. Vrouwen en meisjes in de conflictgebieden bleven onderworpen aan geweld, waaronder seksueel en gendergerelateerd geweld en conflict-gerelateerd seksueel geweld. Op deze vormen van geweld rust een diepgeworteld stigma en stilzwijgen. Slachtoffers lopen het risico te worden verbannen uit hun gemeenschappen en de toegang tot justitie te worden ontzegd. Dit probleem wordt versterkt door straffeloosheid, met name wanneer de misdaad is begaan door de veiligheidstroepen.⁴⁰¹

Vertegenwoordiging in de politiek

Volgens het Chr. Michelsen Institute blijkt de vertegenwoordiging van vrouwen in de Sudanese overgangsregering een uitdaging. Vrouwenrechtenactivisten moeten vechten tegen de patriarchale mentaliteit.⁴⁰² Vrouwenrechtengroepen in Sudan bekritiseerden de overgangsregering ten aanzien van de geringe vertegenwoordiging van vrouwen in de overgangsregering.⁴⁰³ In het constitutioneel akkoord is opgenomen dat veertig procent van de zetels in de *Legislative Council* bekleed moeten worden door vrouwen. Aan het einde van de verslagperiode was deze council echter nog niet gevormd. Vrouwen zijn tevens ondervertegenwoordigd in commissies van de regering.⁴⁰⁴ In de Soevereine Raad die in augustus 2019 werd gevormd zijn twee van de elf leden, vrouwen. Hamdok benoemde in september 2019 vier vrouwen in zijn kabinet, waaronder de minister van Buitenlandse Zaken.⁴⁰⁵ In oktober 2019 werd Nemat Abdallah Khair de eerste vrouwelijke

³⁹⁹ UNHRC, *A/HRC/45/53*, pagina 9-10, 30 juli 2020.

⁴⁰⁰ Siha Network, *A collaborative civil society statement in response to the law of various amendments – exposing 'a wolf in sheep's clothing'*, 12 augustus 2020; The Criminal Law Blow, *Sudan's criminal law amendments and the state of women's rights*, 18 mei 2020; Ayin, *The struggle for Sudanese women's rights: gains at home, losses abroad*, 7 augustus 2020; Freedom House, *Freedom in the World, Sudan*, 4 maart 2020; Chr. Michelsen Institute, *COVID-19 and the urgent need to protect Sudanese women against violence*, juli 2020.

⁴⁰¹ UNHRC, *A/HRC/45/53*, pagina 10, 30 juli 2020.

⁴⁰² Chr. Michelsen Institute, *Patriarchy, Politics and Women's activism in Post-Revolution Sudan*, juni 2020.

⁴⁰³ HRW, *Annual report on the human rights situation in 2019 – Sudan*, 14 januari 2020.

⁴⁰⁴ Radio Dabanga, *Sudan campaign demands women governors*, 16 juli 2020; US Department of State, *Country Report on Human rights Practices 2019, Sudan*, pagina 26, 11 maart 2020; Freedom House, *Freedom in the World, Sudan*, 4 maart 2020.

⁴⁰⁵ Het kabinet bestaat uit 18 leden. Freedom House, *Freedom in the World, Sudan*, 4 maart 2020; UNSC, *S/2019/816*, pagina 2, 15 oktober 2019; US Department of State, *Country Report on Human rights Practices 2019, Sudan*, pagina 26, 11 maart 2020.

opperrechter van Sudan.⁴⁰⁶ In juli 2020 benoemde Hamdok civiele gouverneurs voor de achttien Sudanese staten. Twee vrouwen werden tot gouverneur benoemd. Uit mediaberichten blijkt dat feministische groepen in Khartoum een protest organiseerden tegen de geringe vertegenwoordiging van vrouwen onder de nieuw benoemde gouverneurs en de totale afwezigheid van vrouwen in de kandidaat lijsten voor ambassadeursbenoemingen in het buitenland.⁴⁰⁷ In februari 2021 werden in een nieuw kabinet slechts vier vrouwen benoemd tot minister.⁴⁰⁸

4.2.6.1 Seksueel geweld

Context

Seksueel geweld en verkrachting bleef evenals tijdens de vorige verslagperiode een ernstig probleem in Sudan, met name in Darfur.⁴⁰⁹ Hoewel 90% van de slachtoffers van geregistreerd gender-gerelateerd geweld vrouwen of meisjes zijn, zijn ook mannen en jongens slachtoffer geworden van seksueel geweld.⁴¹⁰ In mei 2020 tekenden de Sudanese regering en de VN een samenwerkingskader om conflictgerelateerd geweld in Darfur te voorkomen en slachtoffers te beschermen.⁴¹¹ In de Twee Gebieden waren tijdens de verslagperiode ook berichten van verkrachtingen. In mei 2020 werden zeven vrouwen en meisjes verkracht tijdens het tribale geweld tussen de Nuba en de Arabische Hawazma in Kadugli (Zuid-Kordofan).⁴¹²

In een rapport van juli 2020 uitte de VN-onafhankelijke expert inzake de mensenrechten in Sudan zorgen over berichten van voortdurend voorkomen van seksueel geweld in Darfur. Het grootste deel van de slachtoffers zijn ontheemde vrouwen en kinderen die aangevallen worden wanneer zij de ontheemdenkampen verlaten voor werk of voor het verzamelen van hout of gras. Er zijn echter ook berichten van seksueel geweld tegen mannen en jongens. Onder de vermeende daders bevinden zich leden van de nationale veiligheidstroepen, politie, strijders en splintergroepen van de SLA-Abdul Wahid rebellengroep, gewapende milities en individuen.⁴¹³

⁴⁰⁶ Freedom House, *Freedom in the World, Sudan*, 4 maart 2020.

⁴⁰⁷ De gouverneurs zijn geselecteerd uit een lijst kandidaten aangedragen door de verschillende partijen binnen de regering. De Forces of Freedom and Change zou geen vrouwen hebben aangedragen voor de post van gouverneur. Radio Dabanga, *Appointment of new governors triggers protests in Sudan*, 24 juli 2020; Radio Dabanga, *Sudan campaign demands women governors*, 16 juli 2020; Sudan Tribune, *Sudan's women demonstrate for fair representation in transitional government*, 26 juli 2020.

⁴⁰⁸ Het gaat om 4 van de 27 beschikbare ministerposten. Dit komt uit op 15% vertegenwoordiging door vrouwen in plaats van de beoogde 40%. Vertrouwelijke bron, 14 februari 2021.

⁴⁰⁹ UNHRC, *A/HRC/45/53*, pagina 12, 30 juli 2020; OCHA, *Sudan: Humanitarian Needs Overview*, pagina 52, januari 2020; UNSC, *S/2020/912*, pagina 13, 17 september 2020; Radio Dabanga, *Rape of displaced women in North Darfur on the rise*, 22 juni 2020.

⁴¹⁰ In 2019 registreerde UNAMID twee gevallen van seksueel geweld tegen jongens. Dezerzijds werden geen cijfers gevonden voor het jaar 2020. SIHA rapporteerde een incident in 2020 in Zuid-Darfur waarbij herders een aantal vissers, mannen en jongens, onder schot dwongen tot seksuele activiteiten. UNOCHA, *Humanitarian Needs Overview Sudan*, pagina 50, januari 2020; Radio Dabanga, *Women protest rape, violence, and sexual harassment in Darfur*, 12 januari 2021; UNSC, *S/2020/487*, pagina 18, 3 juni 2020; SIHA, *Obituary: The invisible victims of armed militia attacks in Darfur*, 7 januari 2021

⁴¹¹ UN, *The government of Sudan and the United Nations sign a Framework of Cooperation to prevent and respond to conflict-related sexual violence*, 11 maart 2020; UNSC, *S/2020/912*, pagina 13, 17 september 2020.

⁴¹² Zie ook onder paragraaf 2.4. Inter-agency Rapid Needs Assessment, *Assessment report: Kadugli, South Kordofan State*, pagina 6, 19 mei 2020; HUDO Centre, *Report on the human rights situation in South Kordofan and blue Nile states of Sudan, January –December 2019*, pagina 19-20, 27 januari 2020.

⁴¹³ UNHRC, *A/HRC/45/53*, pagina 12, 30 juli 2020; UNSC, *S/2020/912*, pagina 13, 17 september 2020; SIHA, *Obituary: The invisible victims of armed militia attacks in Darfur*, 7 januari 2021.

Wetgeving

In juli 2020 verzwaarde de Sudanese regering de wettelijk straf op verkrachting van een gevangenisstraf van tien jaar naar een levenslange gevangenisstraf.⁴¹⁴ Een aanpassing van het Wetboek van Strafrecht uit 2015 waarmee verkrachting van overspel werd onderscheiden, heeft nog geen bekendheid gekregen in de perifere gebieden waar seksueel geweld het meest voorkomt.⁴¹⁵ Volgens lokale mensenrechtenorganisaties lopen slachtoffers van seksueel geweld in de praktijk nog steeds het risico om wegens overspel te worden vervolgd als de verkrachting niet bewezen geacht wordt.⁴¹⁶ Verkrachting binnen het huwelijk is wettelijk niet expliciet strafbaar waardoor het veelal niet gerapporteerd wordt en onbestraft blijft. Volgens het Chr. Michelsen Institute bestaat het concept van verkrachting binnen het huwelijk niet in de Sudanese wet. Vrouwen dienen volgens de wet te gehoorzamen aan hun echtgenoot en als gevolg daarvan kunnen zij geslachtsgemeenschap met hun echtgenoot niet weigeren.⁴¹⁷

Systematisch seksueel geweld

In de tweede helft van 2019 vonden in Noord-Darfur rond Tawilah verschillende incidenten plaats waarbij groepen vrouwen slachtoffer werden van groepsverkrachting en ander geweld. Volgens UNAMID duidt het patroon van deze incidenten op een toename van het gebruik van verkrachting in het conflict tussen nomaden en landbouwers. Tribale milities zouden gebruik maken van verkrachtingen om gemeenschappen te doen vluchten en/of te voorkomen dat zij terugkeren naar hun landbouwgrond.⁴¹⁸

Mogelijkheden tot aangifte

Uit verschillende bronnen blijkt dat het grootste deel van de incidenten van seksueel geweld niet gesignaleerd wordt als gevolg van de angst voor sociale stigmatisering en het zwakke rechtssysteem. Slachtoffers zouden er soms voor kiezen om daders niet aan te geven bij de politie omdat de politie geen of geen adequate actie onderneemt tegen de daders.⁴¹⁹ Volgens de Secretaris-Generaal van de VN bestaat er in Sudan geen systeem voor bescherming van getuigen, is er sprake van inadequate juridische hulp en zijn instellingen van de rechtsstaat zoals politie en rechtbanken slechts beperkt aanwezig in verafgelegen gebieden.⁴²⁰

Toegang tot bescherming

Vrouwen en meisjes in Sudan hebben weinig toegang tot levensreddende diensten bij seksueel en gendergerelateerd geweld. Zo is in 90% van de gemeenten in Sudan geen toegang tot gespecialiseerde zorg bij verkrachting, psychosociale hulp, juridische hulp, beheer en doorverwijzing van rechtszaken. Volgens UNOCHA verlenen in Darfur slechts 14% tot 21% van de gezondheidsposten gespecialiseerde zorg bij verkrachting. Personeel is onvoldoende getraind en de verwijzingsmechanismen zijn zwak. Gemeenschapsstructuren met beschermingsmechanismen tegen seksueel en gendergerelateerd geweld zijn zwak en er zijn slechts enkele gemeenten waarin een werkzaam beschermingsnetwerk

⁴¹⁴ Library of Congress, *Sudan: New Law amending Penal Code takes effect*, 23 juli 2020.

⁴¹⁵ UNSC, *S/2020/487*, pagina 19, 3 juni 2020.

⁴¹⁶ ACJPS, *Central Darfur State: A minor raped by an officer of the Sudanese armed forces*, 2 mei 2020; Siha Network, *A collaborative civil society statement in response to the law of various amendments – exposing 'a wolf in sheep's clothing'*, 12 augustus 2020.

⁴¹⁷ CMI, *COVID-19 and the urgent need to protect Sudanese women against violence*, juli 2020.

⁴¹⁸ UNSC, *S/2020/36*, pagina 29, 14 januari 2020; UNSC, *S/2020/202*, pagina 11, 12 maart 2020.

⁴¹⁹ UNHRC, *A/HRC/45/53*, pagina 12, 30 juli 2020; UNSC, *S/2020/487*, pagina 19, 3 juni 2020; Vertrouwelijke bron, 14 september 2020.

⁴²⁰ UNSC, *S/2020/487*, pagina 19, 3 juni 2020.

bestaat dat diensten verleent aan vrouwen en meisjes.⁴²¹ In Khartoum kunnen vrouwen die vrezes voor geweld bellen naar het nummer 9696 waarmee de politie kan worden ingeschakeld. Dezerzijds is niet bekend hoe effectief deze dienst is.⁴²²

Straffeloosheid

Toegang tot gerechtigheid voor slachtoffers van geweld is zeer laag, aldus UNOCHA. De oorzaken liggen in een gebrek aan kennis van het wettelijke en justitiële systeem van gemeenschappen, tekort aan rechtsbijstand, tekort aan vrouwelijke politiemedewerkers, wantrouwen in het formele justitiële systeem, gecentraliseerde behandeling van zaken in regio-hoofdsteden waardoor minder bemiddelde slachtoffers achtergesteld zijn door de transport- en juridische kosten en door zwakke verwijzingsmechanismen.⁴²³ Volgens een VN-rapport is de straffeloosheid in algemene zin te wijten aan het moeilijk identificeren van daders maar worden ook daders die geïdentificeerd zijn door slachtoffers meestal niet gearresteerd.⁴²⁴ In de vorige verslagperiode werd melding gemaakt van tientallen verkrachtingen gepleegd door veiligheidstroepen, waaronder de RSF, bij de ontruiming van de sit-in in Khartoum en andere steden in juni 2019. In september 2020 werd een comité aangesteld om onder andere het seksueel geweld tijdens de ontruiming van de sit-in te onderzoeken. Het comité had ten tijde van publicatie van dit ambtsbericht nog geen rapport met bevindingen gepubliceerd. Hierdoor wachtten slachtoffers, waaronder slachtoffers van seksueel geweld, al meer dan een jaar op gerechtigheid.⁴²⁵ Het jaarlijkse rapport van de VN over kinderen in gewapende conflicten over het jaar 2019 vermeldt een geval van veroordeling vanwege een verkrachting van een minderjarig meisje door een lid van het Sudanese leger. Hij werd veroordeeld tot twintig jaar celstraf.⁴²⁶

4.2.6.2 Alleenstaande en ontheemde vrouwen

In openbare bronnen is nauwelijks informatie te vinden over de positie van alleenstaande vrouwen en alleenstaande ontheemde vrouwen.

Het is in Sudan ongebruikelijk voor vrouwen om alleenstaand te blijven of zich zelfstandig te vestigen. Volgens een vertrouwelijke bron is het mogelijk voor vrouwen om alleenstaand te blijven na een scheiding of nadat zij weduwe geworden zijn. Sommige vrouwen die niet in het huwelijk willen treden zullen trachten zich op te werpen als de enige verzorgers voor hun ouders. Deze vrouwen blijven dan in het ouderlijk huis.⁴²⁷ Een vertrouwelijke bron gaf aan dat hij zeldzame gevallen kende van vrouwen uit de midden- en bovenklasse die zich samen met andere vrouwen vestigden. De bron gaf aan dat het sterk afhankelijk was van de familie van de betrokken vrouw of dit mogelijk was. Ook vrouwelijke studenten die in de stad komen studeren kunnen zich tijdelijk met medestudenten vestigen.⁴²⁸

Volgens UNOCHA zijn vrouwen en meisjes uit meer dan 200.000 vluchtelingen gezinnen met een vrouw aan het hoofd van het gezin bijzonder kwetsbaar voor gender-gerelateerd geweld, waaronder seksueel geweld (zie ook paragraaf 4.2.6.1).⁴²⁹ Huishoudens met een vrouw aan het hoofd kennen een hogere mate

⁴²¹ OCHA, *Sudan: Humanitarian Needs Overview*, pagina 52, januari 2020.

⁴²² Vertrouwelijke bron, 14 september 2020.

⁴²³ OCHA, *Sudan: Humanitarian Needs Overview*, pagina 52, januari 2020.

⁴²⁴ UNSC, *S/2020/36*, pagina 29, 14 januari 2020.

⁴²⁵ HRW, *Sudan: justice for June 3 crackdown delayed*, 2 juni 2020; OCHRC, *Sudan: Khartoum Massacre victims and their relatives still waiting for justice one year on*, 3 juni 2020; Al Jazeera, *A year later: Sudanese women raped in crackdown seek justice*, 3 juni 2020.

⁴²⁶ UNSC, *A/74/845 - S/2020/525*, 9 juni 2020.

⁴²⁷ Vertrouwelijke bron, 21 juli 2020.

⁴²⁸ Vertrouwelijke bron, 14 september 2020.

⁴²⁹ UNOCHA, *Humanitarian Needs Overview Sudan*, pagina 52, januari 2020.

van voedselonzekeerheid.⁴³⁰ In een onderzoek uit 2019 naar huishoudens waar een vrouw aan het hoofd stond in El Geneina (West-Darfur), concludeerden de onderzoekers dat deze huishoudens gekenmerkt werden door een zwak sociaal vangnet en multidimensionale armoede (zowel politieke, materieel, financieel en humanitair). Sociale voorzieningen voor deze huishoudens waren niet toereikend. Bestaande projecten voor sociale steun aan deze huishoudens kwamen slechts ten goede aan een fractie van de doelgroep.⁴³¹

4.2.6.3 Buitenechtelijke zwangerschappen en buitenechtelijke kinderen *Buitenechtelijke zwangerschappen*

Het Sudanese Wetboek van Strafrecht verbiedt ontucht en overspel in artikelen 145 en 146. Deze artikelen zijn niet aangepast in juli 2020 met als gevolg dat lijfstraffen en de doodstraf nog steeds opgelegd kunnen worden aan personen die consensuele seksuele relaties hebben. Ontucht en overspel kunnen bewezen worden aan de hand van (1) de verklaring van vier mannen, (2) zwangerschap wanneer het gaat om ongehuwden of (3) een verklaring onder ede van de echtgenoot van de beschuldigde. Organisaties uit het maatschappelijk middenveld hebben onder andere kritiek op de discriminatie van vrouwen die volgt uit de bewijslast. Twee van de drie mogelijke bewijzen gelden alleen voor beschuldigde vrouwen.⁴³²

Het stigma verbonden aan een zwangerschap buiten het huwelijk is in Sudan aanzienlijk. Vrouwen die buiten een huwelijk om zwanger raken zouden uit angst voor de stigmatisering en voor mogelijke maatregelen door de autoriteiten trachten een illegale en veelal gevaarlijke abortus te ondergaan. Wanneer dit niet lukt zouden vrouwen hun kind te vondeling leggen op straat. Volgens een vertrouwelijke bron is de discriminatie ten aanzien van vrouwen die een buitenechtelijk kind krijgen dusdanig groot dat dit kan leiden tot de dood van het kind. Volgens een vertrouwelijke bron, worden ouders van een meisje of vrouw die een buitenechtelijk kind draagt beschouwd te hebben gefaald in hun opvoeding. De familie van de vrouw zal een huwelijk proberen te organiseren. Een andere vertrouwelijke bron stelt dat deze vrouwen direct gevaar lopen om opgesloten, mishandeld of vermoord te worden. Vanwege het stilzwijgen rond deze zwangerschappen zouden dit soort zaken nauwelijks in de media worden besproken, aldus deze vertrouwelijke bron.⁴³³

Buitenechtelijke kinderen

Volgens UNICEF heerst er een aanzienlijk stigma op buitenechtelijke kinderen. Zoals aangegeven in de vorige alinea brengt de stigmatisering verbonden aan buitenechtelijke kinderen, vrouwen ertoe hun kinderen te vondeling te leggen op straat. Veel buitenechtelijke kinderen worden opgevangen in het opvanghuis Maygoma in Khartoum. Volgens een rapport van UNICEF geloven veel Sudanese dat een buitenechtelijk kind onvermijdelijk de onzedelijke handelswijze van zijn ouders zal volgen; dat ongehuwde moeders streng gestraft zouden moeten worden; dat een buitenechtelijke geboorte een zonde is; en dat buitenechtelijke kinderen een schandelijke afkomst hebben die hun kindertijd en hun kansen voor een huwelijk zullen beïnvloeden. Deze factoren dragen enerzijds bij aan de beslissing van ongehuwde moeders om hun baby achter te laten en betreffen anderzijds bezwaren

⁴³⁰ UNOCHA, *Humanitarian Needs Overview Sudan*, pagina 20, januari 2020; CMI, *Food Security and Agricultural Development in Sudan: The Case of Kassala State*, juli 2020.

⁴³¹ Afhad Journal, *Targeting the poor for social protection: a study of female headed households in West Darfur, Genina Locality*, Abstract, December 2019.

⁴³² Siha Network, *A collaborative civil society statement in response to the law of various amendments – exposing 'a wolf in sheep's clothing'*, 12 augustus 2020; HRW, *Sudan's law reforms a positive first step*, 16 juli 2020.

⁴³³ UNICEF Sudan, *Child protection 2019, Child protection annual report*, pagina 21, 30 maart 2020; Vertrouwelijke bron, 21 juli 2020; Vertrouwelijke bron, 14 september 2020.

voor de adoptie van buitenechtelijke kinderen. Volgens een vertrouwelijke bron is het voor buitenechtelijke kinderen moeilijker om werk te vinden en om een huwelijk te sluiten. Personen die buiten het huwelijk geboren zijn zullen daarom proberen hun afkomst te verhullen.⁴³⁴

In Sudan bestaat een speciale term om buitenechtelijke kinderen aan te duiden, namelijk 'wad' voor jongens en 'al-haram' voor meisjes. De term betekent 'zoon/dochter van onrein/verboden'. De termen dienen ook als scheldwoord.⁴³⁵

4.2.6.4

Verwesterde vrouwen

Voor zover bekend is geen openbare informatie beschikbaar over de positie van verwesterde vrouwen in Sudan.

Uit verschillende bronnen blijkt dat vrouwen in Sudan, met name in Khartoum, sinds de afschaffing van de *Public Order Law*, meer vrijheid ervaren om zich uit te drukken in hun eigen (kleding)stijl.⁴³⁶ De maatschappelijke kijk op vrouwen die een westerse kledingstijl hebben is echter nauwelijks veranderd. Vrouwen met een westerse kledingstijl ervaren intimidatie. Een vertrouwelijke bron stelde dat vrouwen met een westerse kleding en/of haarstijl mogelijk aangezien zullen worden voor prostituees. Volgens een Sudanese activist is de mentaliteit uit de *Public Order Law* ingebakken in de Sudanese maatschappij en worden vrouwen in Sudan nog steeds veroordeeld op grond van hun uiterlijk. Mannen zouden nog steeds geloven dat zij mogen bepalen wat een vrouw in het openbaar mag dragen. Ook zouden mannen nog steeds van mening zijn dat zij een vrouw die zich niet houdt aan de (voormalige) maatschappelijke kledingvoorschriften mogen aanspreken op haar kleding of haar met geweld mogen bejegenen.⁴³⁷ Volgens een vertrouwelijke bron zijn er sinds de revolutie in 2019 meer vrouwen zichtbaar in de steden die hun haren niet bedekken. De bron geeft daarnaast aan dat kledingstijl ook een kwestie van persoonlijke keuze en tolerantie binnen het gezin betreft. Dochters uit welgestelde gezinnen waarvan de ouders hoogopgeleid zijn hebben meer keuzevrijheid qua kledingstijl dan vrouwen uit armere gezinnen waar weinig onderwijs is gevolgd.⁴³⁸

Volgens een vertrouwelijke bron is het moeilijk aan te geven hoe de omgeving zal reageren op bepaalde kleding, haarstijl, piercings of tatoeages omdat de Sudanese cultuur zeer divers is. Binnen die verschillende culturen zijn allerlei tradities, normen en waarden die vergelijkbaar zijn met de westerse tradities, normen en waarden en die zodoende min of meer geaccepteerd zullen worden.⁴³⁹ Twee vertrouwelijke bronnen geven aan dat er regionale verschillen bestaan in de tolerantie ten aanzien van een afwijkende kledingstijl.⁴⁴⁰ Volgens één bron worden onbedekte haren en het dragen van korte rokjes meer getolereerd in stedelijke gebieden dan op het platteland.⁴⁴¹ In een online artikel wordt echter gesteld dat meisjes en vrouwen op het platteland vaker zonder hoofddoek verschijnen omdat zij zich binnen de kring van de samengestelde familie bevinden.⁴⁴²

⁴³⁴ UNICEF Sudan, *Child protection 2019, Child protection annual report*, pagina 21, 30 maart 2020; Vertrouwelijke bron, 14 september 2020; Vertrouwelijke bron, 21 juli 2020.

⁴³⁵ Vertrouwelijke bron, 14 september 2020; Vertrouwelijke bron, 27 juli 2020.

⁴³⁶ Vertrouwelijke bron, 14 september 2020; Vertrouwelijke bron, 27 juli 2020; Reuters, *Dress codes and dancing: Sudan sees culture thaw after Bashir*, 16 maart 2020; 500 Words Magazine, *Modesty in Sudan – Part I: Crack the dress code*, 22 juni 2020.

⁴³⁷ Vertrouwelijke bron, 14 september 2020; Vertrouwelijke bron, 27 juli 2020; 500 Words Magazine, *Modesty in Sudan – Part I: Crack the dress code*, 22 juni 2020.

⁴³⁸ Vertrouwelijke bron, 27 juli 2020.

⁴³⁹ Vertrouwelijke bron, 14 september 2020.

⁴⁴⁰ Vertrouwelijke bron, 21 september 2020; Vertrouwelijke bron, 27 juli 2020.

⁴⁴¹ Vertrouwelijke bron, 27 juli 2020.

⁴⁴² 500 Words Magazine, *Modesty in Sudan – Part I: Crack the dress code*, 22 juni 2020.

In een rapport uit 2013 stelt de organisatie Chr. Michelsen Institute dat de Sudanese regering van Al-Bashir erin slaagde om vrouwelijke activisten en feministen die zich inzetten voor gendergelijkheid te kwalificeren als 'verwesterd'. De noties van feminisme en de roep om gendergelijkheid werden door de regering gezien als vreemd aan de Sudanese cultuur.⁴⁴³ Volgens een vertrouwelijke bron is er sprake van een nieuwe golf feminisme in Sudan sinds de val van Al-Bashir. Nieuwe feministische activisten bekommeren zich minder om de maatschappelijke regels ten aanzien van vrouwen. Online worden feministische activisten getreiterd en geïntimideerd.⁴⁴⁴

Jonge mannen dragen volgens een vertrouwelijke bron in toenemende mate westerse kleding, zoals bijvoorbeeld korte broeken en T-shirts met kort mouwen. Dit wordt gezien als vreemd of ongepast.⁴⁴⁵

4.2.6.5 Female Genital Mutilation

In Sudan is landelijk ongeveer 87% van de vrouwen en meisjes boven de vijftien jaar oud besneden (*Female Genital Mutilation*, FGM). De laatste officiële cijfers dateren uit 2014 en zijn afkomstig van de *Multiple Indicator Cluster Survey* (MICS).⁴⁴⁶ Voor meer informatie over de prevalentie, typen FGM, en regionale verschillen wordt verwezen naar het Algemeen Ambtsbericht Sudan van oktober 2019.

Op 9 juli 2020 stelde de Sudanese overgangsregering FGM strafbaar. Op grond van de nieuwe wet kunnen daders veroordeeld worden tot een gevangenisstraf van maximaal drie jaar, een boete en/of sluiting van eigendommen zoals klinieken.⁴⁴⁷ Mensenrechtenverdedigers, vrouwenactivisten en organisaties werkzaam op het gebied van FGM waarschuwden dat de wet op zichzelf alleen verandering teweeg kan brengen wanneer de Sudanese regering de wet ook voldoende handhaaft.⁴⁴⁸ In het verleden was FGM reeds bij wet verboden in zes staten.⁴⁴⁹ Volgens een vertrouwelijke bron vonden gedurende de verslagperiode de eerste twee gevallen van vervolging van uitvoerders van FGM in Sudan plaats in de staat Noord-Kordofan. Het is niet bekend of de daders veroordeeld zijn.⁴⁵⁰ Een tweede vertrouwelijke bron, werkzaam op het gebied van FGM gaf aan niet bekend te zijn met gevallen van strafrechtelijke vervolging vanwege FGM.⁴⁵¹

Uit vertrouwelijke bronnen blijkt dat de mogelijkheden tot bescherming tegen FGM door de Sudanese autoriteiten zeer beperkt zijn. Een vertrouwelijke bron gaf aan geen aanwijzingen te hebben dat er mogelijkheden zijn tot bescherming door de Sudanese autoriteiten, waaronder de politie. In Khartoum kunnen kinderen en hun

⁴⁴³ Chr. Michelsen Institute, *The Women's Quota in Conflict Ridden Sudan: Ideological Battles for and against Gender Equality*, November/December 2013.

⁴⁴⁴ Vertrouwelijke bron, 14 september 2020.

⁴⁴⁵ Vertrouwelijke bron, 21 september 2020; Vertrouwelijke bron, 5 januari 2020.

⁴⁴⁶ De MICS onderzoeken worden uitgevoerd door de Sudanese regering met ondersteuning van UNICEF. 28 Too Many, *Country profile: FGM in Sudan*, pagina 48-52, november 2019; UNOCHA, *Humanitarian Needs Overview Sudan*, pagina 50, januari 2020.

⁴⁴⁷ UNFPA, *UNFPA celebrates Sudan's decision to outlaw FGM*, 11 juli 2020; The Guardian, *Sudan bans FGM and breaks with hardline Islamist policies*, 12 juli 2020; Al Jazeera, *Sudan ratifies law criminalizing female genital mutilation*, 10 juli 2020; UNICEF, *Sudan enters new era for girl rights with criminalization of FGM*, 29 april 2020.

⁴⁴⁸ Vertrouwelijke bron, 23 juni 2020; The Guardian, *Sudan to outlaw female genital mutilation*, 1 mei 2020; UNICEF, *UNICEF Child Protection expert talks about Sudan's recent legal reforms, including FGM law*, 19 juli 2020.

⁴⁴⁹ Algemeen ambtsbericht Sudan, oktober 2019; 28 Too Many, *Country profile: FGM in Sudan*, pagina 31-32, november 2019.

⁴⁵⁰ Vertrouwelijke bron, 21 juli 2020.

⁴⁵¹ Vertrouwelijke bron, 23 juni 2020.

ouders sinds 2009 het telefoonnummer 9696 bellen om advies en dienstverlening te vragen inzake bescherming van kinderen. Volgens een vertrouwelijke bron werd in 2020 een geval van FGM voorkomen via dit telefoonnummer.⁴⁵² Om aan de sociale druk van hun gemeenschap om hun dochter te besnijden te ontkomen, trachten sommige ouders om hun dochters naar familieleden in een andere stad te sturen, aldus een vertrouwelijke bron. Het familielid dient dan wel achter de bescherming tegen FGM te staan.⁴⁵³

4.2.7

Bloed- en eerwraak

Dezerzijds is geen informatie gevonden over de mate waarin Sudanese autoriteiten optreden tegen bloed- en eerwraak, noch van beschermingsmogelijkheden door de Sudanese autoriteiten.

Bloedwraak

Bloedwraak, in het Arabisch *Tha'ir*, bestaat uit het wreken van de gewelddadige dood van een familielid op de moordenaar of diens familie. Tijdens de verslagperiode werden geen berichten gevonden ten aanzien van bloedwraak in Sudan.⁴⁵⁴

Bloedgeld, oftewel *Diya* in het Arabisch, is een vorm van compensatie die betaald wordt door een dader of zijn gezin aan de familie van het slachtoffer. De betaling van bloedgeld dient om bloedwraak te voorkomen. De betaling van bloedgeld is een traditionele methode voor het beslechten van moordzaken. De betaling van bloedgeld varieert per regio en wordt over het algemeen gebruikt bij zaken van (onopzettelijke) dood door schuld, verwondingen en vernieling van bezittingen.⁴⁵⁵ Gedurende 2020 waren er verschillende mediaberichten waarin werd verwezen naar uitspraken van Sudanese autoriteiten en burgers die zaken via het formele rechtssysteem wilden beslechten en de betaling van bloedgeld afwezen.⁴⁵⁶ Volgens het US Department of State waren ontvoeringen een lucratieve methode voor verschillende stammen in Darfur om andere gemeenschappen te dwingen *diya* (bloedgeld) te betalen gedurende 2019.⁴⁵⁷

Eerwraak

Eerwraak is een moord waarbij familieleden een persoon - meestal een vrouw - vermoorden omdat deze de eer van de familie zou hebben geschonden. In 2018 en 2019 deed de organisatie *Arab Barometer* een onderzoek onder respondenten uit verschillende landen in Noord-Afrika en het Midden-Oosten, waaronder Sudan. Uit dit onderzoek bleek dat 14% van de Sudanese respondenten eerwraak beschouwden als aanvaardbaar.⁴⁵⁸

Volgens twee vertrouwelijke bronnen komt eerwraak jegens vrouwen voor in Sudan.⁴⁵⁹ Voor zover bekend, zijn tijdens de verslagperiode geen gevallen van eerwraak gemeld in de internationale en lokale pers, dan wel op sociale media.⁴⁶⁰

⁴⁵² Vertrouwelijke bron, 23 juni 2020; Vertrouwelijke bron, 21 juli 2020; Zie ook UNICEF, *Child Notice Sudan*, pagina 70, 2016.

⁴⁵³ Vertrouwelijke bron, 21 juli 2020.

⁴⁵⁴ In verschillende delen van Sudan, waaronder in Darfur, Zuid-Kordofan en Abyei kwamen wel vergeldingsaanvallen voor die uitliepen in intercommunaal geweld. Voor meer informatie, zie hoofdstuk 2.

⁴⁵⁵ Humanitarian Aid Relief Trust, *Visit reports: Abyei, Sudan and South Sudan*, pagina 4, januari 2020; Tufts University, *Lessons for Taadoud II: Improving natural resource management*, pagina IX, april 2019.

⁴⁵⁶ Radio Dabanga, *Clashing South Darfur herders to face justice*, 10 mei 2020; Radio Dabanga, *Hamdok, Hemedti visit strife-torn West Darfur*, 2 januari 2020; Reuters, *Sudanese celebrate uprising anniversary, demand justice for victims*, 19 december 2019.

⁴⁵⁷ US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2019, Sudan*, pagina 13, 11 maart 2020

⁴⁵⁸ BBC, *The Arab world in seven charts: Are Arabs turning their backs on religion?*, 23 juni 2019.

⁴⁵⁹ Vertrouwelijke bron, 27 juli 2020; Vertrouwelijke bron, 14 september 2020.

⁴⁶⁰ Vertrouwelijke bron, 27 juli 2020; ARC, *Sudan Country Report, Updated report on Darfur*, pagina 116, januari 2020.

Volgens een vertrouwelijke bron komen dit soort gevallen vrijwel nooit in de pers omdat de familie de schaamte die een dochter over de familie heeft gebracht verzwijgt.⁴⁶¹

4.2.8

(Alleenstaande) minderjarigen

In Sudan bestaat de helft van alle hulpbehoevende personen uit minderjarigen. Hieronder vallen 585 000 vluchtelingen en ontheemden, 76.000 terugkeerders en een miljoen andere kwetsbare Sudanese minderjarigen. In vrijwel alle Sudanese staten zijn er kinderen die op het hoogste urgentieniveau van nood verkeren, waaronder in alle conflictgebieden.⁴⁶²

In juli 2020 voerde de transitieregering een aantal wetsaanpassingen door. Een aantal van deze aanpassingen had betrekking op minderjarigen. Zo werd FGM bij wet verboden, werd het voor vrouwen toegestaan om met hun kinderen te reizen en werd de doodstraf voor kinderen afgeschaft.⁴⁶³

Mensenrechtenschendingen

Kinderen bleven slachtoffer worden van ernstige mensenrechtenschendingen waaronder doding en verminking, aanvallen op scholen en gezondheidsfaciliteiten en gendergerelateerd geweld, inclusief seksueel geweld. Ook bleven er berichten opduiken van vermeende rekrutering van kinderen. In het jaarlijkse rapport over 2019 van de Secretaris-Generaal van de VN over kinderen in gewapende conflicten werd melding gemaakt van 208 schendingen tegen 199 kinderen in Darfur. 119 kinderen werden gedood of raakten verminkt waarvan 47 door explosieve oorlogsrestanten. Sudanese veiligheidstroepen waren verantwoordelijk voor 42 slachtoffers. Het rapport bericht daarnaast over 59 gevallen van seksueel geweld en zes aanvallen op scholen en ziekenhuizen. Ook waren er in 2019 18 gevallen van ontvoering. In Zuid-Kordofan, Blue Nile en Abyei zorgden restricties ten aanzien van de toegang voor beperkingen van monitoring door de VN. Het rapport gaat in op de moord van een baby, seksueel geweld tegen twee meisjes en het gebruik van twee scholen en een ziekenhuis door het Sudanese leger.⁴⁶⁴ Voor informatie over de rekrutering van kindsoldaten, zie paragraaf 2.2.

Straatkinderen

Er zijn geen betrouwbare cijfers van het aantal straatkinderen in Sudan. De laatste cijfers zouden uit 2012 dateren en waren niet betrouwbaar. Volgens een rapport van UNOCHA telden Khartoum en Gezira de hoogste aantallen straatkinderen en minderjarigen die op straat werken.⁴⁶⁵ Volgens een vertrouwelijke bron, kan slechts gesteld worden dat er in steden veel straatkinderen zijn en dat naarmate de economische crisis in Sudan voortduurt er steeds meer straatkinderen bijkomen. Gedurende de corona-crisis startten een aantal organisaties met het uitdelen van voedsel aan straatkinderen. Volgens een vertrouwelijke bron deelden de organisaties dagelijks zeventienduizend maaltijden uit.⁴⁶⁶ Onder de straatkinderen bevinden zich kinderen uit andere Afrikaanse landen, aldus een vertrouwelijke bron. Deze kinderen zijn migranten die verder willen reizen naar Egypte en Libië.⁴⁶⁷

⁴⁶¹ Vertrouwelijke bron, 14 september 2020.

⁴⁶² UNOCHA maakt onderscheid tussen vijf niveau's van de ernst van nood. De niveau's lopen van 'geen/minimaal' tot 'catastrofaal'. UNOCHA, *Humanitarian Needs Overview Sudan*, pagina 50, januari 2020.

⁴⁶³ Vertrouwelijke bron, 21 juli 2020.

⁴⁶⁴ UNGA, *A/74/845*, pagina 22, 9 juni 2020; UNSC, *S/2020/202*, pagina 6, 12 maart 2020; UNSC, *S/2019/816*, pagina 5, 15 oktober 2019; Vertrouwelijke bron, 21 juli 2020; UNSC, *S/2020/1155*, pagina 16, 7 december 2020.

⁴⁶⁵ UNOCHA, *Humanitarian Response Plan, Sudan, COVID-19 addendum, maart-december 2020*, pagina 20, 19 juli 2020.

⁴⁶⁶ Vertrouwelijke bron, 21 juli 2020.

⁴⁶⁷ Ibid.

Alleenstaande kinderen

In 2019 waren er volgens UNOCHA ongeveer tienduizend kinderen die buiten elk gezinsverband als alleenstaande of gescheiden minderjarigen woonden. Daarnaast meldde de organisatie dat ongeveer dertien duizend alleenstaande of gescheiden minderjarige vluchtelingenkinderen in Sudan hulpbehoevend waren.⁴⁶⁸ In de eerste helft van 2019 steeg het aantal alleenstaande en gescheiden kinderen ten op zichte van 2018 met 73% van ongeveer 3500 kinderen naar 9300 kinderen. De hoogste aantallen alleenstaande en gescheiden kinderen werden geregistreerd in Jebel Marra, Abyei, Khartoum, Red Sea en Noord-Darfur.⁴⁶⁹ Volgens een vertrouwelijke bron komen de meeste alleenstaande kinderen uit de conflictgebieden van Sudan (Darfur, Zuid-Kordofan, Blue Nile en Abyei).⁴⁷⁰ In 2020 nam het aantal alleenstaande en gescheiden kinderen toe naar aanleiding van de sluiting van heropvoedingsfaciliteiten, gevangenissen en *khalwas* (koran scholen). De transitieregering nam het besluit voor de sluiting als maatregel om de verspreiding van COVID-19 tegen te gaan. Volgens UNOCHA waren er in maart 2020 65.000 alleenstaande en gescheiden kinderen in Sudan die herenigd moesten worden met hun families.⁴⁷¹ Eind juni 2020 waren ongeveer elfduizend minderjarigen herenigd met hun families.⁴⁷²

In 2020 schatte het ministerie van Sociale Zaken het aantal kinderen in *khalwas* (koran scholen waar kinderen intern verblijven) op 125.000, aldus een vertrouwelijke bron. Ook kinderen uit het buitenland zoals uit Zuid-Sudan en Tsjaad verblijven in deze scholen.⁴⁷³ In oktober 2020 berichtte *BBC News Arabic* over de slechte omstandigheden waarin kinderen verkeren in de *khalwas*. De BBC publiceerde video's en foto's van mishandelingen van kinderen waaronder zweepslagen en kinderen die vastgeketend werden.⁴⁷⁴

Opvang en voogdij

De zorg voor kinderen wordt in Sudan over het algemeen beschouwd als een taak van de familie en niet van de overheid. Minderjarigen die niet langer opvang hebben bij hun ouders, worden in de regel door de familie in brede zin (*extended family*) opgevangen. Mocht er geen familie zijn, dan zal iemand van dezelfde stam, die bevriend was met de familie van de minderjarige, veelal voor opvang zorgen. Deze praktijk wordt in het Arabisch *Kaffala* genoemd en wordt gezien als een plicht voor moslims. Deze vorm van opvang wordt georganiseerd door de gemeenschap en staat dus buiten een wettelijk kader.⁴⁷⁵ Toch komt het voor dat wezen binnen de gemeenschap geen opvang krijgen, of dat pasgeborenen te vondeling worden gelegd (zie ook paragraaf 4.2.6.3).⁴⁷⁶

Volgens een vertrouwelijke bron is er in elke staat van Sudan een opvanglocatie voor weeskinderen. De omstandigheden verschillen van staat tot staat, onder andere vanwege het feit dat de opvanglocaties niet op nationaal niveau aangestuurd

⁴⁶⁸ UNOCHA, *Humanitarian Needs Overview Sudan*, pagina 50, januari 2020.

⁴⁶⁹ UNOCHA, *Humanitarian Needs Overview Sudan*, pagina 51, januari 2020.

⁴⁷⁰ Vertrouwelijke bron, 21 juli 2020.

⁴⁷¹ UNOCHA, *Humanitarian Response Plan, Sudan, COVID-19 addendum, maart-december 2020*, pagina 20, 19 juli 2020.

⁴⁷² UNICEF, *National council for Child Welfare and UNICEF welcome National Plan to close Khalwas and reunite children with families*, 25 juni 2020.

⁴⁷³ Vertrouwelijke bron, 21 juli 2020.

⁴⁷⁴ BBC News, *Going undercover in the schools that chain boys*, 7 december 2020; BBC News, *Sudan Khalwas: Undercover in the schools that chain boys*, 18 oktober 2020.

⁴⁷⁵ Vertrouwelijke bron, 21 juli 2020.

⁴⁷⁶ UNICEF Sudan, *Child protection 2019, Child protection annual report*, pagina 21, 30 maart 2020; Vertrouwelijke bron, 14 september 2020; Vertrouwelijke bron, 21 juli 2020.

worden.⁴⁷⁷ In Khartoum heet de opvanglocatie Maygoma. Volgens een vertrouwelijke bron kwam de opvanglocatie begin 2020 in opspraak vanwege de slechte omstandigheden waarin de kinderen verkeerden. Een gebrek aan hygiëne zorgde voor een snelle verspreiding van ziekten.⁴⁷⁸

Heropvoedingsfaciliteiten

Volgens een vertrouwelijke bron worden straatkinderen in sommige gevallen naar heropvoedingsfaciliteiten gestuurd.⁴⁷⁹ Het US Department of State rapport over 2019 stelde dat de politie dakloze kinderen die strafbare feiten pleegden naar overheidskampen stuurde voor onbepaalde tijd. De levensomstandigheden waren over het algemeen heel eenvoudig, aldus het rapport. Alle kinderen in de kampen moesten de Koran leren, ook niet-moslims.⁴⁸⁰ In 2020 werden, als gevolg van de COVID-19 pandemie, met behulp van belangenorganisaties, achthonderd van de negenhonderd kinderen uit deze heropvoedingsfaciliteiten vrijgelaten.⁴⁸¹

Kindhuwelijken

Van oudsher is het op jonge leeftijd uithuwelijken van meisjes gebruikelijk in Sudan. Op grond van artikel 40 van de *Personal Status Law of Muslims (1991)* is de wettelijke leeftijd van meisjes om te trouwen tien jaar en voor jongens vijftien jaar (of het bereiken van de puberteit). Voor een burgerlijk huwelijk is de minimumleeftijd zestien jaar voor meisjes en achttien voor mannen. Voor Sudanezen met een geloofsovertuiging anders dan de islam is de minimumleeftijd dertien jaar voor meisjes en vijftien jaar voor jongens. Vrouwen en meisjes hebben altijd toestemming nodig van een mannelijke voogd om in het huwelijk te treden.⁴⁸² De wetten ten aanzien van de leeftijd om in het huwelijk te treden zijn tijdens de verslagperiode niet gewijzigd.⁴⁸³

Uit een rapport van UNOCHA van 2020 blijkt dat 34% van de meisjes in Sudan trouwen voor de leeftijd van achttien jaar en 12% van de meisjes voor de leeftijd van vijftien jaar. Kindhuwelijken komen het meest voor in Zuid-Darfur en Oost-Darfur waar 56% van de meisjes getrouwd is voordat zij 18 jaar oud zijn. Daarna volgen Centraal-Darfur, Blue Nile en Gedaref met respectievelijk 55%, 50% en 49% getrouwde meisjes.⁴⁸⁴ Een vertrouwelijke bron geeft aan dat het uitbannen van kindhuwelijken een lang proces is en dat vooralsnog niet gesproken kan worden van een daling in het aantal kindhuwelijken.⁴⁸⁵

Een nationale strategie die de *National Council for Child Welfare* in 2014 uitwerkte voor het uitbannen van kindhuwelijken is voor zover bekend nog niet goedgekeurd door de ministerraad.⁴⁸⁶ Volgens een vertrouwelijke bron zijn de mogelijkheden tot bescherming door de autoriteiten zeer wisselend en beperkt. In enkele gevallen

⁴⁷⁷ Vertrouwelijke bron, 21 juli 2020.

⁴⁷⁸ Vertrouwelijke bron, 21 juli 2020.

⁴⁷⁹ Vertrouwelijke bron, 21 juli 2020.

⁴⁸⁰ USDoS, *Country report on human rights practices in 2019, Sudan*, 11 maart 2020.

⁴⁸¹ Vertrouwelijke bron, 21 juli 2020.

⁴⁸² Algemeen Ambtsbericht Sudan, pagina 84-85, oktober 2019. Zie ook, *Girls not Brides, Sudan*, geraadpleegd op 28 september 2020, <https://www.girlsnotbrides.org/child-marriage/sudan/>.

⁴⁸³ UNICEF, *UNICEF Child Protection expert talks about Sudan's recent legal reforms, including FGM Law*, 19 juli 2020; Siha Network, *A collaborative civil society statement in response to the law of various amendments – exposing 'a wolf in sheep's clothing'*, 12 augustus 2020; Vertrouwelijke bron, 21 juli 2020.

⁴⁸⁴ Voor zover dezerzijds bekend dateren de meest recente cijfers ten aanzien van kindhuwelijken uit 2014. In het aangehaalde rapport van UNOCHA wordt niet verwezen naar de oorsprong van de data. UNOCHA, *Humanitarian Needs Overview Sudan*, pagina 50, januari 2020.

⁴⁸⁵ Vertrouwelijke bron, 21 juli 2020.

⁴⁸⁶ UNICEF, *UNICEF Child Protection expert talks about Sudan's recent legal reforms, including FGM Law*, 19 juli 2020.

zouden rechters zich hebben uitgesproken tegen een kindhuwelijk. Bij het voorkómen van kindhuwelijken zouden de *Family and Child Protection Units* (FCPU) een belangrijke rol spelen. Deze eenheid van de politie is aanwezig in alle regionale hoofdsteden van Sudan en daarnaast in een aantal gemeenten en districten. In Khartoum kan de hulp van een FCPU worden ingeschakeld door de hulplijn 9696 te bellen. Effectieve bescherming door een FCPU is afhankelijk van de mate van bewustzijn en motivatie van de medewerkers.⁴⁸⁷

In een online persbericht stelt *The New Arab* dat de organisatie *SEEMA Center*⁴⁸⁸ in maart 2020 campagne voerde tegen het huwelijk van twee zussen van vier en zestien jaar oud in West-Kordofan. Volgens het artikel hadden organisaties uit het maatschappelijk middenveld in het verleden met succes huwelijken laten annuleren door de autoriteiten onder druk te zetten.⁴⁸⁹

Reis- en identiteitsdocumenten

Op grond van artikel 27.1 van de *Civil Registry Act* van 2011 is het verkrijgen van een identiteitskaart verplicht voor elke Sudanese die de leeftijd van 16 jaar heeft bereikt. Identiteitskaarten kunnen worden uitgegeven aan personen die deze leeftijd niet bereikt hebben wanneer dat nodig is.⁴⁹⁰ Volgens een vertrouwelijke bron is het verkrijgen van een identiteitskaart verplicht vanaf 18 jaar.⁴⁹¹ Op grond van artikel 6.1. van de *Passports and Immigration Act* van 1994 kan elke Sudanese een paspoort een verkrijgen.⁴⁹² Vertrouwelijke bronnen bevestigen dat minderjarigen een zelfstandig paspoort kunnen verkrijgen. Het is onduidelijk of minderjarigen in de praktijk zelfstandig een identiteitskaart kunnen verkrijgen.⁴⁹³

4.3 Vrijheid van meningsuiting

In onderstaande paragrafen wordt ingegaan op de nalevingen en schendingen van de vrijheid van meningsuiting in Sudan.

4.3.1 Mensenrechtenactivisten

Volgens mensenrechtenorganisaties hebben Sudanese burgers, waaronder mensenrechtenverdedigers meer ruimte gekregen om hun meningen te uiten en zich te verenigen.⁴⁹⁴ Een vertrouwelijke bron stelde dat de NISS gedurende het regime van Bashir een ijzeren greep had op het publieke leven maar dat de GIS niet langer het recht had om personen op te pakken en gevangen te zetten. Ook de opheffing van de *Public Order Law* zorgde voor meer vrijheid, met name voor vrouwen.⁴⁹⁵ Desondanks waren er tijdens de verslagperiode verschillende gevallen van intimidatie, arrestatie en mishandeling van personen die beschouwd werden actief te zijn op het gebied van mensenrechten. Volgens een vertrouwelijke bron gaat het hierbij om kleine aantallen en vinden dit soort incidenten met name plaats buiten Khartoum.⁴⁹⁶ In de verslagperiode van het vorige Algemeen Ambtsbericht Sudan van oktober 2019 was sprake van tientallen incidenten van arrestaties en langdurige detentie van mensenrechtenverdedigers.⁴⁹⁷ Hieronder volgt een aantal voorbeelden.

⁴⁸⁷ Vertrouwelijke bron, 21 juli 2020.

⁴⁸⁸ SEEMA is een ngo die jaarlijks aan honderden vrouwen en meisjes hulp verleent als het gaat om FGM, gedwongen en vroege huwelijken, verkrachting, foltering en huiselijk geweld.

⁴⁸⁹ *The New Arab, Uproar in Sudan after marriage of four-year-old girl*, 18 juni 2020.

⁴⁹⁰ *The Civil Registry Act for the year 2011*.

⁴⁹¹ Vertrouwelijke bron, 21 september 2020;

⁴⁹² *The Passport and Immigration Act, 1994*.

⁴⁹³ Vertrouwelijke bron, 21 september 2020; Vertrouwelijke bron, 21 juli 2020.

⁴⁹⁴ ACJPS, *The Human Rights Council should support systemic human rights reforms in Sudan*, 10 september 2020.

⁴⁹⁵ Vertrouwelijke bron, 16 februari 2021.

⁴⁹⁶ Vertrouwelijke bron, 16 februari 2021

⁴⁹⁷ Algemeen Ambtsbericht Sudan, pagina 63, oktober 2019.

Onder 4.1.2. is reeds het voorbeeld genoemd van de journalisten en mensenrechtenverdedigers Lana Awad en Aida Abel Qader.⁴⁹⁸

- In september 2019 werd de mensenrechtenverdediger, bekend onder de naam 'Ibrahim Showtime' omvergereden door een militair voertuig. Volgens een vertrouwelijke bron was de GIS vermoedelijk verantwoordelijk voor de aanrijding. Ibrahim Showtime kwam op voor de rechten van Darfuri's, jongeren en mensen die streven naar vrijheid en democratie. Hij publiceerde online artikelen en vlogs aan de hand van eigen onderzoek en interviews. Hij raakte met name bekend tijdens de revolutie en sit-ins in 2018/2019. In 2020 werd Ibrahim Showtime gearresteerd voor belediging van de politie. Er werd geen aanklacht tegen hem ingediend.⁴⁹⁹
- In maart 2020 diende een groep Sudanese advocaten een klacht in over de arrestatie van een mensenrechtenactivist, Abdelmalik Mousa in Khartoum door de RSF. De activist zou zijn opgepakt met verbaal en fysiek geweld op een manier die leek op een ontvoering. Volgens artikelen van Radio Dabanga werd Mousa in april 2020 weer vrijgelaten.⁵⁰⁰
- Op 20 juli 2020 werd de advocaat Madani Ali Abdel Rahman, actief op het gebied van mensenrechten, gearresteerd in Noord-Darfur. Hij werd op 26 juli 2020 weer vrijgelaten zonder dat er aanklachten tegen hem werden ingediend. Volgens de berichtgeving werd hij tijdens zijn detentie ernstig mishandeld en blootgesteld aan elektrische schokken.⁵⁰¹
- Op 17 augustus 2020 werd de vrouwenrechtenverdediger Hala Khalid Abugroun gedetineerd in Khartoum nadat zij een aanklacht probeerde in te dienen over mensenrechtenschendingen door NISS-officieren tijdens een vreedzaam protest. Volgens de berichtgeving werd zij ondervraagd en fysiek mishandeld. Abugroun werd bedreigd toen ze naar aanleiding van dit incident trachtte aanklachten in te dienen tegen de agenten die haar mishandelden.⁵⁰²
- In september 2020 werden vijf Sudanese artiesten veroordeeld tot twee maanden gevangenisstraf en een boete van vijfduizend Sudanese ponden (ongeveer 75 EUR) op aanklachten van het verstoren van de openbare rust en het veroorzaken van openbare overlast. Tien artiesten werden in augustus 2020 gearresteerd toen zij een theaterstuk aan het oefenen waren en door buurtbewoners beschuldigd werden van overlast. Volgens een artikel van HRW werden de artiesten veroordeeld vanwege het roepen van pro-democratische slogans in het politiekantoor. Een van de artiesten werd door de politie geslagen en van een andere artiest werd het haar afgeknipt. Van twee van de artiesten is bekend dat zij in beroep gingen en begin oktober vrijgesproken werden. Volgens de rechter was de veroordeling in strijd met het constitutioneel akkoord dat de vrijheid van meningsuiting waarborgt.⁵⁰³

⁴⁹⁸ Freedom House, *Freedom on the Net 2020, Sudan*, pagina 9-10, 14 oktober 2020; UNHRC, *A/HRC/45/53*, pagina 8, 30 juli 2020; Front Line Defenders, *Harassment against women human rights defenders Lana Awad and Aida Abdel Qader*, 5 juni 2020.

⁴⁹⁹ Twitter, Haleim Osmā, #Free_Ibrahim_Showtime, 16 november 2020; Vertrouwelijke bron, 14 september 2020; Vertrouwelijke bron, 19 november 2020.

⁵⁰⁰ Radio Dabanga, *Human rights activist detained by Sudan militia released*, 8 april 2020; Radio Dabanga, *Human rights activist, businessman detained in Sudan capital*, 6 maart 2020.

⁵⁰¹ CCBE, *Ill-treatment of lawyer Madani Ali Abdel Rahman*, 17 augustus 2020; Front Line Defenders, *Arbitrary detention of human rights defender Madani Ali Abdel Rahman*, 28 juli 2020.

⁵⁰² Front Line Defenders, *Arbitrary detention of woman human rights defender Hala Khalid Abugroun*, 26 augustus 2020; CCBE, *Arbitrary detention and ill-treatment of lawyer Hala Khalid Abugroun*, 16 september 2020.

⁵⁰³ Front Line Defenders, *Sentence handed down to human rights defenders Duaa Tariq and Hajooj Kuka*, 2 oktober 2020; HRW, *Sudanese artists imprisoned for pro-democracy chants*, 21 september 2020; Radio Dabanga, *Calls for release of second group of Sudanese artists increase*, 6 oktober 2020; ACJPS, *Urgent call to release five Sudanese artists imprisoned on baseless charges*, 29 september 2020; Vertrouwelijke bron, 20 november 2020.

- Op 8 november 2020 arresteerde een politieagent en legerofficier de vrouwenrechtenactiviste Waad Bahjat. Volgens de berichtgeving werd zij opgepakt terwijl zij via een livestream op Facebook probeerde om politieagenten en legerofficieren vast te leggen die een aantal vrouwen intimideerden en hen toegang ontzegden tot een tankstation in Khartoum. ACJPS en de organisatie *Front Line Defenders* berichtten dat Bahjat slecht behandeld werd en dat zij hieraan snijwonden en kneuzingen overhield. Bahjat werd op 9 november 2020 vrijgelaten en aangeklaagd voor laster (art. 159, Wetboek van Strafrecht), belediging van een ambtenaar in dienst (art. 116), het publiceren van vals nieuws (art.66) en het verstoren van de openbare orde (art. 77). Op 10 januari 2021 verwierp de rechtbank in Khartoum de drie eerste aanklachten maar hield de aanklacht wegens verstoren van de openbare orde aan en voegde daar de aanklacht van het gebruik van strafbaar geweld aan toe.⁵⁰⁴

Volgens de organisatie HUDO Centre die mensenrechtenschendingen in Zuid-Kordofan en Blue Nile monitort verdenken de veiligheidstroepen RSF en de militaire inlichtingendienst elke persoon die het onderwerp van mensenrechten benadert. Volgens de organisatie vormde dit een belemmering voor het onderzoek dat zij doen in de Twee Gebieden.⁵⁰⁵ Volgens de ngo was het leven in Sudan en de situatie ten aanzien van mensenrechten, met uitzondering van Khartoum, niet wezenlijk veranderd met de aanstelling van de nieuwe transitieregering. Zo was de noodtoestand nog steeds van kracht in de conflictgebieden en bleven RSF, SAF en andere milities zoals de PDF mensenrechtenschendingen plegen, aldus het rapport over 2020. HUDO Centre noemde in haar rapport over 2020 geen incidenten van arrestatie of intimidatie specifiek jegens mensenrechtenverdedigers. Wel maakte het rapport melding van intimidatie van een activist die het belang van (gratis) onderwijs zou hebben benadrukt om te voorkomen, onder andere, dat jongeren het leger in gaan. HUDO meldde ook de twee arrestaties van dhr. Elbur, een sociaal activist aldus het rapport.⁵⁰⁶ Een vertrouwelijke bron gaf aan dat er geen aanwijzingen waren dat mensenrechtenverdedigers in Darfur expliciet doelwit zouden zijn van de RSF en MI.⁵⁰⁷

4.3.2

Demonstranten

Gedurende de verslagperiode vonden in verschillende delen van Sudan demonstraties plaats, waaronder verschillende meerdaagse sit-ins. Demonstranten gingen onder andere de straat op om hun beklag te doen over de slechte economische situatie, het tekort aan basisvoorzieningen, corruptie, trage democratische hervormingen, coronamaatregelen, het aanhouden van militaire gouverneurs en het zuiveren van lokale besturen en administratie van NCP leden. In toenemende mate vonden in Darfur demonstraties plaats tegen de onveiligheid.⁵⁰⁸ Zie ook paragraaf 4.2.4.

Het recht op demonstreren werd door de transitieregering vaker gerespecteerd dan onder het regime van Al-Bashir. In de media waren minder berichten te vinden van arrestaties en detentie van demonstranten dan in de vorige verslagperiode. Desondanks werden demonstranten in sommige gevallen gearresteerd. Een

⁵⁰⁴ ACJPS, *A female human rights defender faces one year imprisonment for facebook video*, 13 januari 2021; Front Line Defenders, *Judicial harassment against Waad Bahjat & Sulafa Alsidig Alhaj*, 6 januari 2021

⁵⁰⁵ HUDO Centre, *Report on the human rights situation in South Kordofan and Blue Nile of Sudan, January- June 2020*, pagina 10, 27 juli 2020.

⁵⁰⁶ HUDO Centre, *Report on the human rights situation in South Kordofan and Blue Nile of Sudan, January- December 2020*, 28 januari 2021.

⁵⁰⁷ Vertrouwelijke bron, 16 februari 2021.

⁵⁰⁸ UNSC, *S/2020/912*, pagina 10, 17 september 2020; ACLED, *Danse macabre: revolution and counter-revolution in post-oil Sudan*, 12 oktober 2020.

vertrouwelijke bron verklaarde dat arrestaties van demonstranten niet structureel voorkwamen. Een mogelijke reden voor arrestatie was het hebben van kritiek op de militaire component van de regering. Volgens de bron bevond deze kritiek zich veelal aan de linkerkant van het politieke spectrum en was deze niet etnisch bepaald. Wel was het mogelijk dat niet-arabische personen harder werden aangepakt door de veiligheidstroepen. In juli 2020 werden enkele buitenlandse demonstranten gearresteerd die beschuldigd werden van betrokkenheid bij demonstraties die opriepen tot een coup. Bij een protest in augustus 2020 werden tientallen demonstranten aangehouden. Dezerzijds is niet bekend of deze demonstranten vervolgd werden.⁵⁰⁹ In oktober 2020 kwam een demonstrant in Khartoum om en raakten veertien andere demonstranten gewond (waarvan vier door schotwonden). Journalisten die verslag legden van de demonstraties werden volgens de berichtgeving aangevallen en werden door veiligheidstroepen gedwongen beeldmateriaal te verwijderen.⁵¹⁰

Vanaf eind juni 2020 nam het aantal demonstraties en het aantal interventies toe waaronder interventies met excessief geweld (zie ook figuur 6 in paragraaf 4.2.4). In 2020 gebruikten veiligheidstroepen, volgens gegevens van ACLED, bij twaalf protesten excessief geweld tegen demonstranten. Demonstraties die met excessief geweld uiteengeslagen werden kwamen vaker voor in Darfur dan in Khartoum. Tien van de twaalf demonstraties die met geweld uiteengeslagen werden vonden plaats in tussen eind juni en eind oktober 2020, waarvan vijf in Darfur. Door het geweld kwamen volgens gegevens van ACLED 18 personen om, waarvan 14 in Darfur. Volgens een vertrouwelijke bron intervierden veiligheidstroepen ook vaker met geweld tegen demonstraties in de buitenwijken van Khartoum waar veel ontheemden, vluchtelingen en personen met minder financiële middelen woonachtig zijn.⁵¹¹

In tegenstelling tot de vorige verslagperiode waren er in de media geen berichten te vinden van slechtere behandeling en gerichte arrestaties en detenties van niet-Arabische Darfuri in Khartoum. Een vertrouwelijke bron bevestigde dat hierover geen berichten bekend zijn na de machtswisseling in augustus 2019.⁵¹²

4.3.3 *Politieke activisten of leden van politieke partijen*

In tegenstelling tot de vorige verslagperiode waren er weinig berichten van politiek activisten of leden van oppositiepartijen die gedetineerd werden door de transitieregering. Volgens het US Department of State waren er tussen augustus en december 2019 geen berichten van politieke gedetineerden of gevangenen door de transitieregering.⁵¹³ Freedom House berichtte in haar jaarlijks rapport over 2019 over een aanklacht van de RSF tegen de partijleider van de *Sudanese Communist*

⁵⁰⁹ Vertrouwelijke bron, 27 juli 2020; Vertrouwelijke bron, 14 september 2020; The New Arab, *Dozens arrested in Sudan protests marking anniversary of power-sharing deal*, 18 augustus 2020; Al Jazeera, *Sudanese protest a year after power-sharing deal with army*, 17 augustus 2020; ACLED, *Danse macabre: revolution and counter-revolution in post-oil Sudan*, 12 oktober 2020; Freedom House, *Freedom in the World, Sudan*, 4 maart 2020; Asharq Al-Awsat, *Sudan arrests foreigner who participated in muslim Brotherhood protests*, 26 juli 2020; The New Arab, *Mistaken identity? Sudan activists urge release of Palestinian preacher detained for 'attending' Khartoum protest*, 26 juli 2020; ACJPS, *The Human Rights Council should support systemic human rights reforms in Sudan*, 10 september 2020; Vertrouwelijke bron, 16 februari 2021.

⁵¹⁰ Radio Dabanga, *One dead, several injured as Sudan forces fire on Khartoum North demo*, 22 oktober 2020; MEMO, *Fourth day of protests in Sudan after demonstrator killed*, 26 oktober 2020; UNSC, *S/2020/1155*, pagina 3, 7 december 2020.

⁵¹¹ Vertrouwelijke bron, 14 september 2020; ACLED, *Danse macabre: revolution and counter-revolution in post-oil Sudan*, 12 oktober 2020; Al Jazeera, *One killed as thousands rally for faster reform*, 1 juli 2020; Radio Dabanga, *Sudan: protests against Sudanese security forces brutality*, 23 oktober 2020; ACJPS, *The Human Rights Council should support systemic human rights reforms in Sudan*, 10 september 2020.

⁵¹² Vertrouwelijke bron, 14 september 2020.

⁵¹³ US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2019, Sudan*, pagina 6, 11 maart 2020.

Party (SCP), Siddig Yousef. De SCP speelde een belangrijke rol tijdens de protesten in 2019 maar weigerde later, vanwege de militaire aanwezigheid, mee te tekenen in het constitutioneel akkoord van augustus 2019. De RSF diende de klacht in naar aanleiding van de kritiek van Yousef over betrokkenheid van de RSF bij het opbreken van de protesten in Khartoum in juni 2019.⁵¹⁴ Een vertrouwelijke bron op het gebied van mensenrechten meldde één gedocumenteerd geval van arrestatie van een lid van een politieke partij. Het ging om de arrestatie en detentie van de leider van de *United Popular Movement*, Muammar Musa. Musa werd op 2 juni 2020 gearresteerd op verzoek van het comité verantwoordelijk voor de ontmanteling van de NCP. In november 2020 zat hij nog vast zonder dat er aanklachten tegen hem waren ingediend. De bron gaf aan dat er gedurende de verslagperiode geen berichten van onderscheid in behandeling door de autoriteiten waren naar gelang de achtergrond of herkomst van opposanten of activisten.⁵¹⁵

Leden van de voormalige NCP

Gedurende de verslagperiode zaten Al-Bashir en andere kopstukken van de voormalige NCP vast in Sudanese gevangenissen, met name in de Kober gevangenis in Khartoum. De meeste van hen waren opgepakt kort na de val van Al-Bashir. Onder andere de volgende personen waren gedurende de verslagperiode gedetineerd: Awad Ahmed Al-Jazeera, Ata Almanan, Ali Osman Mohammed Tara, Abd Elrahim Mohamed Hussein, Ibrahim Ahmed Omer, Mohamed Taher Ila, Nafi Ali Nafi, Amin Hassn Omer, Motrif Sidqe, Anas Omer. De transitieregering liet gedurende de verslagperiode verschillende islamisten, waaronder leden van de voormalige NCP, oppakken voor onder andere betrokkenheid bij de militaire coup van 1989 waarbij Al-Bashir aan de macht kwam en het oproepen tot een nieuwe coup.⁵¹⁶ Zo vaardigde de openbare aanklager op 12 november 2019 arrestatiebevelen uit voor de voormalig vice president van Sudan Ali Osman Taha, de voormalig directeur van de NISS Nafie Ali Nafie, de voormalig presidentieel adviseur en minister van Petroleum Awad Ahmed Eljaz en de secretaris-generaal van de *Popular Congress Party* (PCP), Ali Al-Haj. Andere prominente leden werden onder huisarrest geplaatst.⁵¹⁷ In november 2019 werd de NCP ontbonden en de bezittingen in beslag genomen.⁵¹⁸

Op 13 december 2019 werd Al-Bashir veroordeeld tot een gevangenisstraf van twee jaar wegens corruptie en het witwassen van geld. Op 11 februari 2020 kondigde de transitieregering aan bereid te zijn om Al-Bashir over te dragen aan het Internationaal Strafhof in Den Haag.⁵¹⁹

⁵¹⁴ Voor meer informatie over de evenementen van juni 2019, raadpleeg het Algemeen ambtsbericht Sudan, oktober 2019. Freedom House, *Freedom in the World, Sudan*, 4 maart 2020.

⁵¹⁵ Vertrouwelijke bron, 20 november 2020.

⁵¹⁶ Sudan Tribune, *Sudan arrests more Islamist figures*, 2 februari 2020; Sudan Tribune, *Sudan arrests Islamists for holding protests hostile to Hamdok government*, 13 april 2020; Sudan Tribune, *Sudan arrests Islamists planning riots and violence during pro-democracy demonstrations*, 28 juni 2020; Sudan Tribune, *Sudan arrests more Islamists leaders*, 2 juli 2020; Vertrouwelijke bron, 27 juli 2020; Vertrouwelijke bron, 27 juli 2020; VOA News, *Sudan: Families of former Bashir officials want them released from prison due to COVID-19*, 29 april 2020; MEMO, *Ex-Sudan FM arrested for 'involvement in sabotage operations*, 1 juli 2020; Freedom House, *Freedom in the World, Sudan*, 4 maart 2020.

⁵¹⁷ Freedom House, *Freedom in the World, Sudan*, 4 maart 2020; UNSC, *S/2020/202*, pagina 1-2, 12 maart 2020; Sudan Tribune, *Sudan arrests two Islamists over participation in al-Bashir's coup*, 21 november 2019; Radio Dabanga, *Arrest warrants against Popular Congress Party leaders for 1989 coup*, 13 november 2019.

⁵¹⁸ Freedom House, *Freedom in the World, Sudan*, 4 maart 2020; UNSC, *S/2020/202*, pagina 1-2, 12 maart 2020; US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2019, Sudan*, pagina 9, 11 maart 2020.

⁵¹⁹ UNSC, *S/2020/202*, pagina 2, 12 maart 2020; BBC News, *Omar al-Bashir: Sudan agrees ex-president must face ICC*, 11 februari 2020; US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2019, Sudan*, pagina 27, 11 maart 2020.

Krijgsgevangenen en leden van de rebellenbewegingen

Gedurende de verslagperiode bleven krijgsgevangenen van de rebellenbewegingen die gearresteerd waren door het regime van Al-Bashir, in detentie. In de vredesonderhandelingen tussen de transitieregering en de rebellenbewegingen werd gesproken over de vrijlating van krijgsgevangenen. Als teken van goede wil en als voorloper op de vredesonderhandelingen, liet de militaire raad in juli 2019 meer dan tweehonderd krijgsgevangenen van de SLM-MM en SLM-TC bewegingen vrij. In augustus 2019 werden de ter dood veroordelingen van 17 SPLM-N leiders waaronder Malik Aggar en Yassir Arman ingetrokken. Ook kwamen de partijen overeen dat alle politiek gedetineerden vrijgelaten zouden worden.⁵²⁰ Voor zover bekend waren er geen berichten van vrijlating van krijgsgevangenen na de ondertekening van het vredesakkoord in oktober 2020.

Verschillende organisaties riepen ook op tot de vrijlating van leden van de politieke partij *Revolutionary Awakening Council* (RAC). Deze partij werd opgericht door Musa Hilal, een voormalig Janjaweed militie leider en leider van de voormalige *Border Guards*. In 2017 werden Hilal en enkele honderden aanhangers opgepakt en zonder aanklachten gedetineerd nadat zij weigerden hun wapens in te leveren gedurende de ontwapeningscampagne in Darfur.⁵²¹ Volgens *Human Rights Watch* werden gedurende 2020 verschillende leden van de Mahamid stam gedetineerd vanwege hun links et Musa Hilal.⁵²²

Hieronder volgt een aantal voorbeelden van arrestatie en/of detentie van (vermeende) leden van de gewapende rebellenbewegingen. HUDO Centre rapporteerde over verschillende berichten van arrestaties en detentie van personen die beschuldigd werden lid te zijn van de SPLM-N, met name van de factie van Al-Hilu. Volgens een vertrouwelijke bron konden veiligheidstroepen in de Twee Gebieden nog steeds personen aanhouden op verdenking van banden met de SPLM-Al-Hilu omdat de noodtoestand nog steeds van kracht was in de conflictgebieden en omdat er nog geen vredesakkoord werd getroffen met deze factie.⁵²³ Zie hieronder ook een voorbeeld van personen die beschuldigd werden van relaties met de SLA-AW in Darfur.

- In oktober 2019 berichtte Radio Dabanga over een groep personen die kort werd aangehouden door de militaire inlichtingendienst omdat zij verdacht werden van lidmaatschap aan de SPLM-N. Een persoon werd langer vastgehouden.⁵²⁴ Dezerzijds is niet bekend of deze persoon later is vrijgelaten.
- HUDO Centre rapporteerde over de arrestatie en detentie van Adam Suliman door de militaire inlichtingendienst, in februari 2020. Volgens HUDO werd de man gearresteerd omdat hij lid was van de SPLM-N. Na bedreigingen van

⁵²⁰ US Department of State, *Country Report on Human rights Practices 2019, Sudan*, pagina 11, 11 maart 2020; Sudan Tribune, Military council, SPLM-N Agree on measures ahead of peace talks in Sudan, 27 juli 2019; Vertrouwelijke bron, 20 november 2020; Radio Dabanga, *Sudan junta to release SLM prisoners of war 'immediately'*, 4 juli 2019; Radio Dabanga, *235 SLM prisoners of war released, claim that they were tortured*, 5 juli 2019; Sudan Tribune, *Significance of JEM peace delegation's visit to Khartoum*, 22 december 2019; Sudan Tribune, *Juba Peace Agreement: optimism and Hopes in Darfur*, 31 augustus 2020; Radio Dabanga, *Darfur lawyers: 'No legal grounds to keep political prisoners'*, 1 maart 2020.

⁵²¹ Radio Dabanga, *Darfur lawyers: 'No legal grounds to keep political prisoners'*, 1 maart 2020; Radio Dabanga, *Sudanese lawyers call for release of Musa Hilal supporters*, 16 april 2020; ACJPS, *Sudan: free border guard detainees and review the condition of detention centers to prevent the spread of covid-19 amongst the prison population*, 9 april 2020.

⁵²² HRW, *Annual report on the human rights situation in 2020 – Sudan*, 23 januari 2021.

⁵²³ HUDO Centre, *Report on the human rights situation in South Kordofan and Blue Nile of Sudan, January-December 2020*, pagina 17, 28 januari 2021; Vertrouwelijke bron, 14 februari 2021.

⁵²⁴ Radio Dabanga, *'Rebel supporters' assaulted in South Kordofan*, 21 oktober 2019.

detentie en martelingen liet de militaire inlichtingendienst hem dezelfde dag weer vrij.⁵²⁵

- In april 2020 werd een man die in het verleden lid was van de SPLM-N opgepakt door SAF. De man werd de dag na zijn arrestatie overgebracht naar een militaire basis waarna, volgens HUDO, geen contact meer mogelijk was met familie of een advocaat. HUDO sprak zorgen uit over mogelijke martelingen.⁵²⁶
- In september 2020 waren er in Sortony (Noord-Darfur), berichten van intimidatie, detentie, willekeurige arrestatie en mishandeling van ontheemden door een legercommandant. De meeste slachtoffers werden ervan beschuldigd lid te zijn van de SLA-AW. Naar aanleiding van deze incidenten raakten bijna vierhonderd gezinnen ontheemd. Sommige vrouwen rapporteerden te zijn aangevallen door de RSF.⁵²⁷
- In december 2020 werden twaalf deelnemers aan een openbare bijeenkomst in Gambaraya (Zuid-Kordofan) gearresteerd en twee dagen in detentie gehouden. De gedetineerden werden ondervraagd over hun relaties tot de SPLM-N.⁵²⁸

Politiek activisten

Gedurende 2020 kwam er geen duidelijkheid over tientallen tot honderden demonstranten, activisten, journalisten en burgers die tijdens de revolutie in 2019 waren opgepakt door de veiligheidstroepen en in 2020 nog steeds vermist waren. Hoewel Al-Burhan had aangegeven dat alle politieke gevangenen vrijgelaten waren in april 2019, bleven sommigen van hen vermist. Een vertrouwelijke bron geeft aan dat een deel van deze vermisten mogelijk in detentie zit. In november 2020 kondigde een officier van justitie de ontdekking van een massagraf aan waarin mogelijk lichamen van vermisten van de revolutie gevonden waren.⁵²⁹

In december 2020 kwam Baha Eldeen Nory Mohamed Ali, een lid van een verzetcomité, om nadat hij volgens de berichtgeving werd ontvoerd en gemarteld door de RSF. Baha Eldeen werd op 16 december 2020 aangehouden in de wijk Kalakla in Khartoum. Op 17 december 2020 gaven zijn familieleden hem als vermist op bij het lokale politiebureau. Op 21 december 2020 kreeg de familie via een anoniem telefoongesprek te horen dat het lichaam van Baha Eldeen in het ziekenhuis in Omdurman lag. Het Openbaar Ministerie liet vervolgens een autopsie uitvoeren waaruit bleek dat Baha Eldeen verschillende verwondingen had opgelopen die tot zijn dood hadden geleid.⁵³⁰

4.3.4 *Kritiek uiten tegen de regering*

Uit verschillende bronnen blijkt dat er, sinds augustus 2019, meer ruimte is voor de vrijheid van meningsuiting in Sudan. Burgers gaan sneller de straat op en

⁵²⁵ HUDO Centre, *Arrest and intimidation of Suliman by MI in Rashad, Sudan*, 24 februari 2020.

⁵²⁶ HUDO Centre, *Report on the human rights situation in South Kordofan and Blue Nile states of Sudan, January – June 2020*, pagina 10, 27 juli 2020.

⁵²⁷ UNSC, *S/2020/1115*, pagina 4, 13 november 2020; UNSC, *S/2021/40*, pagina 30, 13 januari 2021.

⁵²⁸ De gedetineerden werden door de SAF uitgeschoold met het woord "nyakat", een lokale term die gebruikt wordt voor Nuba rebellen. HUDO Centre, *Report on the human rights situation in South Kordofan and Blue Nile of Sudan, January- December 2020*, pagina 17, 28 januari 2021.

⁵²⁹ ACJPS, *Enforced disappearance in Africa: Baseline study for Sudan*, pagina 11, september 2020; Vertrouwelijke bron, 20 november 2020; MEMO, *Sudan discovers mass graves of persons missing since revolution*, 12 november 2020; AA, *Sudan discovers new Bashir era mass graves*, 12 november 2020.

⁵³⁰ ACJPS, *Sudan: Urgent call for an investigation into the disappearance and custodial death of Mr. Baha Eldeen Nory Mohamed Ali*, 30 december, 2020; The Independent, *Sudanese man's death draws attention to paramilitary force*, 27 december 2020; Radio Dabanga, *RSF officers detained after killing of Sudan activist*, 29 december 2020; Vertrouwelijke bron, 5 januari 2021

verschillende groepen laten van zich horen.⁵³¹ Volgens een vertrouwelijke bron zouden Sudanese burgers kritiek kunnen uiten tegen de transitieregering en de leden daarvan zonder problemen te ondervinden.⁵³² Twee andere bronnen wijzen echter op het verschil tussen het uiten van kritiek tegen de civiele versus de militaire component van de regering. In algemene zin stellen deze bronnen dat de burgerlijke component geen actie onderneemt tegen kritiek door burgers en activisten. Kritiek gericht tegen de militaire component (SAF, RSF of politie) van de transitieregering leidde gedurende de verslagperiode wel tot acties (zie hieronder).⁵³³ Volgens een vertrouwelijke bron probeert de militaire component van de regering de vrijheid van meningsuiting in te perken middels intimidatie.⁵³⁴

Het is onduidelijk of de militaire component van de regering zich richt op bekende personen of *influencers*. Hieronder volgen voorbeelden van personen die kritiek uitten tegen de regering en daarvan gevolgen ondervonden. Eerder werd al het voorbeeld genoemd van een klacht die de RSF indiende tegen de partijleider van de SCP, Siddig Yousef (zie ook 4.3.3.).⁵³⁵

Verschillende bronnen noemden het voorbeeld van een jonge vrouw die gedurende een demonstratie in 2020 kritiek uitte tegen de militaire component van de regering en hierbij een scheldwoord gebruikte. Een video van de vrouw terwijl ze kritiek uitte werd breed gedeeld via sociale media. Volgens een artikel van HRW werden de vrouw en haar familieleden telefonisch bedreigd. Het is onduidelijk of de vrouw gearresteerd of vervolgd is naar aanleiding van haar uitspraken.⁵³⁶

Zoals eerder aangegeven stelde de militaire component in juli 2020 een commissaris aan die "beledigingen" van het leger ging monitoren en stappen kon zetten richting strafrechtelijke vervolging.⁵³⁷ Volgens een vertrouwelijke bron zijn er weinig voorbeelden te vinden van een commissaris die beledigingszaken onderzocht en vervolgde. De bron noemde het voorbeeld van de woordvoerder van de ontmantelingscommissie van het oude regime (*Empowerment Removal Committee*), Salah Manna. Manna werd op 6 februari 2021 gearresteerd nadat hij Al-Burhan via Twitter beschuldigde van het opwerpen van obstakels voor de ontmantelingscommissie.⁵³⁸ Op 18 november 2020 begon de RSF een strafrechtelijke zaak tegen sport commentator en politiek activist Ahmed Al-Day Bishara. Hij werd beschuldigd van het opnemen en publiceren van video's op Facebook waarin hij militaire informatie prijs gaf. Bishara werd in oktober 2020 gearresteerd en op borgtocht vrijgelaten. Eind november 2020 was de zaak nog niet afgehandeld. Volgens een vertrouwelijke bron is het onduidelijk of Bishara doelwit werd vanwege zijn grote groep volgers op sociale media.⁵³⁹

⁵³¹ Vertrouwelijke bron, 14 september 2020; Vertrouwelijke bron, 20 november 2020; Vertrouwelijke bron, 27 juli 2020.

⁵³² Vertrouwelijke bron, 27 juli 2020.

⁵³³ Vertrouwelijke bron, 20 november 2020; Vertrouwelijke bron, 14 september 2020.

⁵³⁴ Vertrouwelijke bron, 20 november 2020.

⁵³⁵ Freedom House, *Freedom in the World, Sudan*, 4 maart 2020; Sudan Tribune, *Sudan's militia sues communist politician for defamation*, 17 november 2019.

⁵³⁶ Vertrouwelijke bron, 14 september 2020; Vertrouwelijke bron, 20 november 2020; Vertrouwelijke bron, 27 juli 2020; HRW, *Sudan's Army threatens activists, journalists with lawsuits*, 24 juli 2020.

⁵³⁷ Freedom House, *Freedom on the Net 2020, Sudan*, pagina 18, 14 oktober 2020; Vertrouwelijke bron, 14 september 2020; HRW, *Sudan's Army threatens activists, journalists with lawsuits*, 24 juli 2020.

⁵³⁸ Volgens een vertrouwelijke bron werd Manna kort vastgehouden. Dezerzijds is niet bekend hoe lang hij vast zat. Vertrouwelijke bron, 16 februari 2021. Zie ook: Darfur24, *Police arrest ERC Rapporteur, Salah Manna*, 7 februari 2021.

⁵³⁹ Vertrouwelijke bron, 20 november 2020.

Kritiek uiten vanuit het buitenland

Twee vertrouwelijke bronnen kenden geen gevallen van personen die zich vanuit het buitenland kritisch hadden geuit tegen de Sudanese regering en die bij terugkeer naar Sudan werden gearresteerd of strafrechtelijk vervolgd.⁵⁴⁰ Volgens één vertrouwelijke bron onderneemt de transitieregering geen actie tegen personen die zich kritisch uitlaten over de transitieregering in het buitenland maar is het wel mogelijk dat individuen, met name gelieerd aan het voormalige regime van Al-Bashir, kunnen ingrijpen wanneer iemand terugkeert. De bron gaf desgevraagd aan geen gevallen te kennen van dit soort problemen na het aantreden van de transitieregering.⁵⁴¹

In augustus 2019 publiceerde de site Doorbraak een artikel dat eerder via Twitter verscheen waarin een Sudanese man aangaf bedreigd te worden door leden van de Sudanese ambassade. Volgens het artikel konden illegale Sudanese in Nederland niet demonstreren omdat de Sudanese ambassade zou dreigen met onder meer vergelding op familieleden. In het artikel staan geen concrete voorbeelden van personen die bedreigd zijn dan wel familieleden die gevolgen hebben ondervonden van oppositie activiteiten in het buitenland.⁵⁴² Deze informatie kon niet via andere bronnen worden geverifieerd.

Op de vraag op welke personen binnen de diaspora die Sudanese autoriteiten zich zouden richten kon geen antwoord geformuleerd worden nu bronnen aangaven dat het onduidelijk is in hoeverre de transitieregering de diaspora monitort en zij geen concrete voorbeelden kenden. Zie ook paragraaf 4.3.5.

4.3.5

Internet

Sudanese wetgeving kan gebruikt worden om online activisten, journalisten en gewone internetgebruikers te straffen, aldus *Freedom House*. In juli 2020 kondigde de transitieregering aanpassingen aan van de wet op het bestrijden van cybermisdaden uit 2008. De gevangenisstraffen op verschillende misdaden genoemd in deze wet werden verhoogd waaronder de straffen op laster, afpersing, het hacken van overheidswebsites en het delen van valse informatie via sociale media. Straffen bestaan uit gevangenisstraffen van minder dan een jaar, zweepslagen en boetes. De mensenrechtencommissie van de VN uitte zorgen over de verhoogde straffen die zouden kunnen leiden tot een verdere beperking van online activiteiten en van de vrijheid van meningsuiting. Online sociale platformen waren cruciaal gedurende de protesten in 2018 en 2019 en bleven cruciaal eind 2019 en gedurende 2020, aldus de mensenrechtencommissie.⁵⁴³

Het is onduidelijk in hoeverre onderdelen van de transitieregering de inhoud van Facebook- en Twittpagina's en van internetdiscussiegroepen in de gaten proberen te houden en op welke schaal. De *Cyber Jihadist Unit*, een eenheid van de voormalige NISS en gelieerd aan het voormalige regime van Al-Bashir monitorde online activiteiten door het actief volgen (en onderscheppen) van e-mailverkeer, blogs, sociale media en nieuwsfora. Volgens de organisatie *Reporters without borders* was de Cyber Jihadist Unit gedurende de verslagperiode actief onder andere middels infiltratie van WhatsApp groepen en door verspreiding van valse informatie. Monitoring werd onder het regime van Al-Bashir ook bewerkstelligd door infiltratie

⁵⁴⁰ Vertrouwelijke bron, 20 november 2020.

⁵⁴¹ Vertrouwelijke bron, 27 juli 2020; Vertrouwelijke bron, 18 februari 2021.

⁵⁴² Doorbraak, *De Soedanese ambassade in Den Haag terroriseert Soedanese vluchtelingen zonder papieren*, 5 augustus 2019.

⁵⁴³ Freedom House, *Freedom on the Net 2020, Sudan*, pagina 18, 14 oktober 2020; UNHRC, *A/HRC/45/53*, pagina 7, 30 juli 2020.

van nieuwszenders door leden van de NISS. In december 2019 riepen journalisten tijdens een demonstratie op tot de verwijdering van infiltranten en vervanging van kopstukken van openbare nieuwszenders.⁵⁴⁴

De militaire component van de transitieregering speelt een belangrijke rol in de telecommunicatie sector in Sudan. De *Telecommunication and Post Regulatory Authority* (TPRA), de organisatie die het internet en telecommunicatie reguleert was tot september 2019 ondergebracht onder het ministerie van Defensie. De TPRA heeft de macht om het internet te monitoren en af te sluiten. In september 2019 werd de TPRA onder de directe administratie van de Soevereine Raad geplaatst. Desondanks bleven personen gelieerd aan het voormalige regime werkzaam in hun functies. De transitieregering zei toe het gebruik van het internet te liberaliseren. Volgens Freedom House was het in oktober 2020 nog onduidelijk in hoeverre hervormingen daadwerkelijk waren doorgevoerd. Volgens een bron van de Libanese ngo SMEX⁵⁴⁵ wil de militaire component van de transitieregering grip houden op de telecommunicatie sector om de vrijheid van meningsuiting te beperken.⁵⁴⁶ Internet dienstverleners dienen de Sudanese regering te helpen bij het monitoren van gebruikers. Volgens Freedom House werden er tussen juni 2019 en mei 2020 geen meldingen gemaakt van incidenten waarbij de regering dienstverleners vroeg om informatie over gebruikers te delen. Dienstverleners registreren gebruikers op grond van hun identiteitskaart en zijn verplicht gegevens op te slaan waaronder namen, adressen, telefoonnummers en werkadres.⁵⁴⁷ Tussen juli en december 2019 ontving Facebook 52 verzoeken van de Sudanese regering voor het delen van data van 76 gebruikersaccounts. Facebook deelde geen informatie met de Sudanese regering.⁵⁴⁸

In juli 2020 kondigden militaire functionarissen de aanstelling aan van een commissaris die "beledigingen" van het leger zou gaan monitoren en vervolgen. De aankondiging doelde specifiek op activisten en journalisten die online in Sudan en daarbuiten publiceren.⁵⁴⁹ Zie ook paragraaf 4.3.5.

Volgens een vertrouwelijke bron is het onduidelijk in hoeverre de Sudanese veiligheidsdiensten de online activiteiten van Sudanese diaspora in de gaten hielden.⁵⁵⁰ Zie ook paragraaf 4.2.4.

Intimidatie, arrestatie en detentie van online activisten en journalisten

Hoewel stelselmatige intimidatie van online activisten afnam tussen juni 2019 en mei 2020, bleven internetgebruikers geconfronteerd worden met arrestatie en intimidatie naar aanleiding van hun online activiteiten, aldus Freedom House. Volgens het US Department of State respecteerde de transitieregering in 2019 over het algemeen vrijheid op internet.⁵⁵¹ Volgens een vertrouwelijke bron was er gedurende de verslagperiode geen bewijs van systematische online monitoring of van gerichte actie (*targetting*) van online activisten, maar waren er wel individuele

⁵⁴⁴ RSF, *Sudan still awaits its press freedom revolution*, 3 december 2019; Freedom House, *Freedom on the Net 2020, Sudan*, pagina 18, 14 oktober 2020; ifex, *Press freedom in Sudan still in transition*, 14 april 2020.

⁵⁴⁵ SMEX is een geregistreerde Libanese ngo die zich als doel stelt om digitale rechten in het Midden Oosten en Noord Afrika te bevorderen middels onderzoek, campagnes en belangenbehartiging.

⁵⁴⁶ Freedom House, *Freedom on the Net 2020, Sudan*, pagina 2-3 en 8, 14 oktober 2020; SMEX, *Military-controlled Telecom Sector and Internet Shutdowns in Sudan*, 12 november 2020; Radio Dabanga, *Sudan social media activists harassed, bribed by authorities*, 29 november 2019.

⁵⁴⁷ Freedom House, *Freedom on the Net 2020, Sudan*, pagina 22, 14 oktober 2020; Global Voices, *The right to privacy in Sudan: A call to enact a data protection act*, 5 november 2019.

⁵⁴⁸ Freedom House, *Freedom on the Net 2020, Sudan*, pagina 22, 14 oktober 2020.

⁵⁴⁹ Freedom House, *Freedom on the Net 2020, Sudan*, pagina 18, 14 oktober 2020; Vertrouwelijke bron, 14 september 2020; HRW, *Sudan's Army threatens activists, journalists with lawsuits*, 24 juli 2020.

⁵⁵⁰ Vertrouwelijke bron, 27 juli 2020.

⁵⁵¹ US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2019, Sudan*, pagina 18, 11 maart 2020.

gevallen van intimidatie en arrestatie op basis van hun uitspraken op sociale media. Volgens de bron intimideerden GIS en leden van de regering internetgebruikers om berichten op Facebook waar zij bezwaren tegen hadden te laten verwijderen.⁵⁵² Een andere vertrouwelijke bron verklaarde dat er gevallen waren van intimidatie door veiligheidstroepen tegen kritische personen, waaronder leden van de verzetcomités.⁵⁵³ In april 2020 confisqueerden veiligheidstroepen telefoons van activisten en journalisten tijdens een protest. Volgens *Freedom House* bleef het internet een relatief open ruimte voor wat betreft vrijheid van meningsuiting in vergelijking met de traditionele media die gekarakteriseerd werd door censuur, confiscaties van volledige oplagen van kranten en waarschuwingen door GIS-agenten over bepaalde onderwerpen. Op verschillende online platformen wordt kritiek geuit op de Sudanese regering. Online nieuwskanalen als Al Tareeq, Al Taghyeer, Radio Dabanga, Hurriyat en Al Rakoba publiceren over controversiële onderwerpen als corruptie en mensenrechtenschendingen.⁵⁵⁴

Tijdens de verslagperiode waren er berichten van intimidatie, arrestatie of bevelen daartoe en detentie naar aanleiding van online publicaties en berichten op sociale media platformen. Eerder kwamen al enkele voorbeelden aan bod van personen die hinder ondervonden na online publicaties. Zie bijvoorbeeld paragraaf 4.3.1 voor het voorbeeld van Ibrahim 'Showtime' en paragraaf 4.1.3. voor het voorbeeld van de journalisten/mensenrechtenverdedigers Lana Awad en Aida Abel Qader. Dezerzijds is niet bekend om hoeveel berichten en/of gevallen het gaat. Een vertrouwelijke bron verklaarde desgevraagd dat cijfers moeilijk te schatten waren omdat de gevallen van intimidatie en arrestatie moeilijk te herleiden zijn tot enkel online acties van personen.⁵⁵⁵

- In november 2019 stelden sociale media activisten dat zij geïntimideerd, bedreigd en omgekocht werden door autoriteiten wanneer zij publiceerden over gevoelige onderwerpen in Khartoum.⁵⁵⁶
- In september 2019 werd de mensenrechtenverdediger, bekend onder de naam 'Ibrahim Showtime' omvergereden door een militair voertuig. Volgens een vertrouwelijke bron was de GIS vermoedelijk verantwoordelijk voor de aanrijding. Ibrahim Showtime komt op voor de rechten van Darfuri's, jongeren en mensen die streven naar vrijheid en democratie. Hij publiceert online artikelen en vlogs aan de hand van eigen onderzoek en interviews. Hij raakte met name bekend tijdens de revolutie en sit-in in 2018/2019. In 2020 werd Ibrahim Showtime gearresteerd voor belediging van de politie. Er werd geen aanklacht tegen hem ingediend.⁵⁵⁷
- In december 2019 vaardigde de Sudanese regering een arrestatiebevel uit voor de journalist Abdel-Moneim Suleiman. Volgens het bevel had Suleiman valse informatie verspreid op, onder andere, zijn Facebook pagina over een conservatieve geestelijke. Ten tijde van het arrestatiebevel verbleef Suleiman niet in Sudan.⁵⁵⁸
- In april 2020 werd de activist Edriss Elbur gearresteerd en twee dagen gedetineerd door de RSF. Gedurende de detentie ondervroeg de RSF hem over zijn Facebook bericht waarin hij de RSF bekritiseerde. Hij werd gewaarschuwd niet opnieuw dergelijke berichten online te delen. Later in de

⁵⁵² Vertrouwelijke bron, 20 november 2020.

⁵⁵³ Vertrouwelijke bron, 16 februari 2021

⁵⁵⁴ Freedom House, *Freedom on the Net 2020*, 14 oktober 2020.

⁵⁵⁵ Vertrouwelijke bron, 16 februari 2021

⁵⁵⁶ Radio Dabanga, *Sudan social media activists harassed, bribed by authorities*, 29 november 2019.

⁵⁵⁷ Twitter, Haleim Osma, #Free_Ibrahim_Showtime, 16 november 2020; Vertrouwelijke bron, 14 september 2020; Vertrouwelijke bron, 19 november 2020.

⁵⁵⁸ Freedom House, *Freedom on the Net 2020, Sudan*, pagina 19, 14 oktober 2020.

maand werd Elbur opnieuw gearresteerd nadat hij een klacht zou hebben ingediend tegen de officieren die hem oorspronkelijk gearresteerd hadden.⁵⁵⁹

- Op 21 juli 2020 dreigde een majoor-generaal tijdens een praatprogramma op televisie een journalist te vervolgen op aanklachten van het openbaar maken van militaire geheimen. De journalist had kritiek geuit op het handelen van het leger in bekende incidenten.⁵⁶⁰

⁵⁵⁹ Freedom House, *Freedom on the Net 2020, Sudan*, pagina 19, 14 oktober 2020; HUDO Centre, *Report on the human rights situation in South Kordufan and Blue Nile states of Sudan, January – June 2020*, 27 juli 2020; ACJPS, *Sudan: continued violations of human rights by the Sudanese armed Forces and the Rapid Support Forces*, 14 mei 2020.

⁵⁶⁰ HRW, *Sudan's Army threatens activists, journalists with lawsuits*, 24 juli 2020.

5 Vluchtelingen en ontheemden

5.1 Binnenlandse ontheemden

In Sudan zijn ongeveer 2 miljoen binnenlandse ontheemden. Zij komen voornamelijk uit Darfur, Zuid Kordofan en Blue Nile.⁵⁶¹ In tabel 3 is het aantal ontheemden per regio inzichtelijk gemaakt. Volgens een VN-bron wonen ongeveer 1,8 miljoen ontheemden in ontheemdenkampen.⁵⁶² Gedurende 2019 raakten naar schatting 83.000 personen ontheemd in Jebel Marra, Blue Nile en Zuid-Kordofan als gevolg van conflict en geweld, aldus het *Internal Displacement Monitoring Centre* (IDMC).⁵⁶³ De *International Organisation for Migration* (IOM) registreerde gedurende 2019 31.700 nieuwe ontheemden.⁵⁶⁴ Dit is een stijging ten opzichte van 2018 toen 24.000 personen ontheemd raakten.⁵⁶⁵ In de eerste helft van 2020 raakten, volgens de IDMC, 39.000 personen ontheemd in Sudan als gevolg van conflicten en geweld.⁵⁶⁶

Regio	Aantal ontheemden
Centraal-Darfur	431.373
Oost-Darfur	60.396
Noord-Darfur	424.073
Zuid-Darfur	676.438
Zuid-Kordofan	192.099
West-Darfur	216.020
West Kordofan	86.535
Totaal	2.086.934

Tabel 3. Aantal ontheemden in 2019 per regio op basis van gegevens van IOM. Er zijn geen gegevens van Blue Nile beschikbaar.⁵⁶⁷

De onderliggende oorzaken van ontheemding werden volgens VN-bronnen niet aangepakt, noch zijn er duurzame oplossingen voor ontheemden gevonden. Ontheemden leefden in moeilijke omstandigheden met weinig toegang tot basisvoorzieningen. Veel ontheemden, met name vrouwen en meisjes, werden blootgesteld aan hoge beschermingsrisico's. Ongeveer 55% van de binnenlandse ontheemden zijn vrouwen en meisjes. 27% van de vrouwen zijn minderjarig. Zij zijn bijzonder kwetsbaar voor intimidatie, dreiging, seksueel geweld en soms moord

⁵⁶¹ UNOCHA, *Sudan Humanitarian Needs Overview*, pagina 18, januari 2020; UNHCR, *Sudan Fact sheet*, pagina 5, februari 2020; IDMC, *Sudan Country information*, <https://www.internal-displacement.org/countries/sudan> geraadpleegd op 6 november 2020.

⁵⁶² UNSC, *S/2020/2020*, pagina 10, 12 maart 2020.

⁵⁶³ Het IDMC registreerde daarnaast 272.000 ontheemden als gevolg van rampen. In Sudan was de meeste ontheemding het gevolg van overstromingen. IDMC, *Sudan Country information*, <https://www.internal-displacement.org/countries/sudan> geraadpleegd op 6 november 2020.

⁵⁶⁴ Een verklaring voor het verschil tussen cijfers van IDMC en IOM is dat IOM enkel geregistreerde ontheemden meerekent terwijl IDMC een schatting maakt van het aantal nieuwe ontheemden op basis van gegevens van UNOCHA, UNSC, de Europese Commissie, UNAMID en lokale mediaberichten. IDMC rekent tevens herhaalde ontheemding mee in haar schattingen. IOM registreert daarnaast geen ontheemden in Blue Nile. IOM, *Displacement Tracking Matrix, Registration Factsheet 2019*, 10 maart 2020; IDMC, *Global Report on Internal Displacement*, pagina 128, april 2020.

⁵⁶⁵ *Sudan Humanitarian Snapshot as of 1 march 2019*, 26 maart 2019; Zie Algemeen Ambtsbericht Sudan, oktober 2019.

⁵⁶⁶ IDMC, *Sudan Country information*, <https://www.internal-displacement.org/countries/sudan> geraadpleegd op 6 november 2020.

⁵⁶⁷ IOM Sudan, *DTM Round Zero*, oktober 2019.

gepleegd door gewapende mannen, wanneer zij in hun dagelijks levensonderhoud voorzien door hout te verzamelen, het land te bewerken of water te halen.⁵⁶⁸

Het grootste deel van de ontheemden vluchtten voor intercommunale of andere gewapende conflicten. In toenemende mate trachtten ontheemden gedurende 2019 terug te keren of toegang te zoeken tot hun grondgebieden in Darfur. Veel ontheemden kregen te maken met chronische voedseltekorten en inadequaat medische zorg.⁵⁶⁹

5.1.1 *Levensomstandigheden*

Volgens UNOCHA leven ontheemden in Darfur, Zuid-Kordofan en Blue Nile al jaren in slechte omstandigheden met beperkte basisvoorzieningen. Ontheemden vallen onder de groepen met de hoogste beschermingsrisico's.⁵⁷⁰ In januari 2020 kon 90% van de ontheemde bevolking, ook vanwege hoge kosten, zich niet dagelijks een lokaal voedselpakket veroorloven. De transitieregering zette, net als het regime van Al-Bashir, in 2019 geen formele ontheemdenkampen op in Khartoum of in de Twee Gebieden.⁵⁷¹ De regering verleende weinig steun of bescherming aan ontheemden in Darfur. De meeste ontheemdenkampen hadden geen functionerende politie-eenheid. In verschillende ontheemdenkampen opereerden criminele *gangs*, gelieerd aan rebellenbewegingen, op openlijke wijze.⁵⁷²

Uit een onderzoek naar de ontheemdenkampen in Abu Shouk en El Salam in Darfur blijkt dat de ontheemden in slechtere levensomstandigheden verkeren dan niet-ontheemde personen uit de stad El Fasher. Ontheemden in de kampen lopen tegen belemmeringen aan als het gaat om toegang tot onderwijs, gezondheidszorg en elektriciteit. Deze belemmeringen hebben te maken met de kosten van deze diensten en de fysieke afstand ervan. De onderzoekers merken op dat deze belemmeringen ook bestaan voor niet-ontheemden in de buitenwijken van de stad maar niet in dezelfde mate als voor ontheemden. Andere uitdagingen waar ontheemden tegenaan liepen waren de toegang tot diensten, criminaliteit, werkloosheid, gebrekkige toegang tot documenten en grondbezit.⁵⁷³

5.1.2 *Bewegingsvrijheid*

UNOCHA meldde in een rapport in januari 2020 dat de bewegingsvrijheid, met name in de conflictgebieden, beperkt bleef. De beperkte bewegingsvrijheid had gevolgen voor de mogelijkheden van gemeenschappen, waaronder ontheemden, om te voorzien in hun dagelijkse basisbehoeften en ondermijnde daardoor de kansen op onafhankelijkheid en duurzame oplossingen voor ontheemding.⁵⁷⁴

5.1.3 *Abyei*

De laatste cijfers van het aantal ontheemden in Abyei van het IDMC stammen uit 2018. Toen waren er 31.000 ontheemden. In 2019 werd geen nieuwe ontheemding gerapporteerd voor Abyei. Ontheemding wordt in Abyei echter niet standaard gemonitord door organisaties of instituten. Volgens het IDMC is het mogelijk dat er

⁵⁶⁸ UNOCHA, *Sudan Humanitarian Needs Overview*, pagina 28 en 50, januari 2020; UNHCR, *Sudan Fact sheet*, pagina 5, februari 2020.

⁵⁶⁹ US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2019, Sudan*, pagina 21, 11 maart 2020.

⁵⁷⁰ UNOCHA, *Humanitarian Needs Overview*, pagina 18, januari 2020.

⁵⁷¹ US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2019, Sudan*, pagina 22, 11 maart 2020.

⁵⁷² US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2019, Sudan*, pagina 21, 11 maart 2020; SIDA, *The Sudan, Humanitarian Crisis Analysis 2020*, 30 mei 2020.

⁵⁷³ JIPS, *Progress towards durable solutions in Abu Shouk and El Salam IDP camps, North Darfur, Sudan*, 20 december 2019.

⁵⁷⁴ UNOCHA, *Humanitarian Response Plan*, pagina 13, januari 2020.

ontheemding heeft plaatsgevonden die niet geregistreerd is.⁵⁷⁵ Naar aanleiding van gewelddadige botsingen tussen de Misseriya en Ngok Dinka in januari 2020 (zie paragraaf 2.6), rapporteerden IOM en UNOCHA wel over de ontheemding van 4.500 personen uit Kolom (Abyei) en omliggende gebieden. Door het geweld kwamen 33 personen om het leven, raakten 18 personen gewond en raakten 15 kinderen vermist.⁵⁷⁶

5.1.4

Twee Gebieden

In Zuid-Kordofan en Blue Nile waren de aantallen ontheemden in de gebieden onder controle van de SPLM-N moeilijk na te gaan vanwege een gebrek aan toegang voor humanitaire organisaties.⁵⁷⁷ Volgens het US Department of State schatte de SPLM-N het aantal ontheemden op 545.000 terwijl de regering een schatting van 200.000 gaf. Ongeveer zestig procent van de ontheemden waren kinderen.⁵⁷⁸ Een artikel van de *Bundeszentrale für politische Bildung* haalt cijfers aan van de Sudanese HAC van 2019. Op basis van deze gegevens zouden er in 2019 ruim 47.000 ontheemden zijn in Blue Nile en 168.000 in Zuid-Kordofan.⁵⁷⁹

Tijdens de verslagperiode vond, voor zover dezerzijds bekend geen nieuwe ontheemding plaats in Blue Nile.⁵⁸⁰

In Zuid-Kordofan waren wel berichten van ontheemding. In Zuid-Kordofan registreerde IOM tussen oktober en december 2019, 8500 nieuwe ontheemden. Voor het hele jaar 2019 registreerde IOM ongeveer 11.000 ontheemden.⁵⁸¹ Het totaal aantal personen dat ontheemd raakte in 2020 was in januari 2021 nog niet bekend. Tussen januari 2020 en september 2020 registreerde IOM ongeveer 17.500 ontheemden.⁵⁸² In mei 2020 registreerde HAC in Zuid-Kordofan 20.400 ontheemden naar aanleiding van geweld tussen verschillende gewapende groepen die verbonden zijn aan twee stammen. De meeste ontheemden kwamen uit Albardab, Alban-Jadid, Burnuo en uit de ontheemdenkampen in Tillo.⁵⁸³ In juli 2020 sloegen meer dan tweeduizend personen uit noordelijke wijken van de stad Kadugli op de vlucht. De RSF zou personen hebben bedreigd en zou schoten hebben gelost naar aanleiding van demonstraties van personen uit deze wijken.⁵⁸⁴ Voor meer informatie over geweldsincidenten in de Twee Gebieden, zie paragraaf 2.4.3.

Terugkeer

In Zuid-Kordofan registreerde IOM gedurende 2019 geen terugkeer van ontheemden.⁵⁸⁵ IOM registreert geen gegevens van ontheemding in Blue Nile. Ten

⁵⁷⁵ iDMC, *Abyei Area, Displacement associated with Conflict and Violence*, 29 april 2020.

⁵⁷⁶ IOM, *Displacement tracking Matrix, South Sudan, Event tracking report*, 7 februari 2020; UNOCHA, *Sudan Situation Report*, 27 januari 2020.

⁵⁷⁷ US Department of State, *Country Report on Human rights Practices 2019, Sudan*, pagina 21, 11 maart 2020; BpB, *More than a Side Effect: Internal Displacement in Sudan*, 21 april 2020; iDMC, *Sudan, What's Behind our data?*, geraadpleegd op 6 november 2020.

⁵⁷⁸ US Department of State, *Country Report on Human rights Practices 2019, Sudan*, pagina 21, 11 maart 2020.

⁵⁷⁹ In het artikel wordt het totaal aantal ontheemden in 2019 vastgesteld op 1.86 miljoen. Onder andere vanwege gebrekkige toegang voor humanitaire organisaties en het gebrek aan betrouwbare cijfers, kan het aantal ontheemden significant hoger zijn dan deze officiële cijfers, aldus het artikel. BpB, *More than a Side Effect: Internal Displacement in Sudan*, 21 april 2020.

⁵⁸⁰ Zie ook EASO, *IDPs in Darfur and the Two Areas*, 1 juli 2020; EASO, *Displacement situation in Darfur and the Two Areas – Update*, 13 oktober 2020.

⁵⁸¹ IOM, *Displacement Tracking Matrix, october –december 2019*, 25 februari 2020; IOM, *Displacement Tracking Matrix, Registration Factsheet 2019*, 10 maart 2020.

⁵⁸² IOM, *Displacement Tracking Matrix Sudan Registration Report, January – March 2020*; IOM, *Displacement Tracking Matrix Sudan Registration Report, April – June 2020*; IOM, *Displacement Tracking Matrix Sudan Registration Report, July – September 2020*.

⁵⁸³ OCHA, *Sudan Situation Report*, pagina 14-15, 4 juni 2020.

⁵⁸⁴ HUDO, *Further Wave of Displacement within Kadugli, Sudan*, 25 juli 2020.

⁵⁸⁵ IOM, *Displacement Tracking Matrix, Registration Factsheet 2019*, 10 maart 2020.

aanzien van Blue Nile gaf de VN-Onafhankelijke expert inzake de mensenrechten in Sudan aan dat sommige ontheemden vrijwillig zijn teruggekeerd naar hun herkomstgebieden. Dit ondanks het gebrek aan basisvoorzieningen waaronder water, elektriciteit, huisvesting, gezondheidsvoorzieningen en onderwijs. Sommige terugkeerders constateerden dat hun grondgebieden door de overheid verkocht waren aan landbouwbedrijven van grote omvang. De eigenaren van deze bedrijven hebben macht en rijkdom waardoor kleinschalige landbouwers met lege handen achterblijven.⁵⁸⁶

5.1.5

Darfur

IOM registreerde in 2019 ongeveer 20.750 nieuwe ontheemden in Darfur. De ontheemden werden geregistreerd in Centraal-Darfur (12.820 ontheemden), Zuid-Darfur (5.796 ontheemden) en West-Darfur (2.130 ontheemden).⁵⁸⁷ Het totaal aantal personen dat ontheemd raakte in 2020 was in januari 2021 nog niet bekend. Tussen januari 2020 en september 2020 registreerde IOM ongeveer 26.500 ontheemden.⁵⁸⁸

Hieronder volgt een aantal voorbeelden van ontheemding naar aanleiding van geweldsincidenten:

- In december 2019 leidde intercommunaal geweld tussen de Massalit en Arabische bevolkingsgroepen in El Geneina (West-Darfur) tot de ontheemding van 41.000 tot 46.000 personen. De meeste personen waren eerder al ontheemd geraakt en verbleven in ontheemdenkampen. Naar schatting 11.000 tot 16.000 Sudanese vluchtelingen trokken vanuit Sudan naar Tsjaad en vestigden zich vlak over de grens in de stad Adré.⁵⁸⁹
- In maart 2020 raakten ongeveer 1.800 personen ontheemd na geweldsincidenten in de steden Hejaar en Dwanaa. De personen vluchtten naar het ontheemdenkamp in Kalma (Zuid-Darfur).⁵⁹⁰
- Eind juli 2020 leidde een aanval op een Masalit gemeenschap in Masterei tot de ontheemding van ongeveer 20.000 personen. Op 21 augustus was het aantal ontheemden bijgesteld naar ongeveer 13.000 nadat sommige families waren terug gekeerd naar hun gebieden.⁵⁹¹
- Eind juli 2020 leidde intercommunaal geweld tussen Misseriya en Fur gemeenschappen in Kass (Zuid-Darfur) tot de ontheemding van meer dan 13.000 personen.⁵⁹²

Buiten ontheemdenkampen en steden legde onveiligheid de bewegingsvrijheid aan banden. Vrouwen en meisjes liepen buiten kampen en steden het risico op seksueel geweld.⁵⁹³

⁵⁸⁶ UNHRC, *A/HRC/45/53*, pagina 12, 30 juli 2020; SKBN Coordination Unit, *Humanitarian Update*, pagina 6, juli 2020.

⁵⁸⁷ IOM, *Displacement Tracking Matrix, Registration Factsheet 2019*, 10 maart 2020.

⁵⁸⁸ IOM, *Displacement Tracking Matrix Sudan Registration Report*, January – March 2020; IOM, *Displacement Tracking Matrix Sudan Registration Report*, April – June 2020; IOM, *Displacement Tracking Matrix Sudan Registration Report*, July – September 2020.

⁵⁸⁹ UNHCR, *Sudan Factsheet*, pagina 2, 4 februari 2020; UNSC, *S/2020/202*, pagina 5, 12 maart 2020.

⁵⁹⁰ IOM, *DTM Sudan, Update 1*, 23 april 2020.

⁵⁹¹ UNHCR, *Clashes in Sudan's West Darfur force 2,500 to seek safety in Chad*, 11 augustus 2020; IOM, *DTM Sudan, Update 3*, 23 augustus 2020.

⁵⁹² IOM, *DTM Sudan, Emergency Event Tracking, Kas, South Darfur*, 10 augustus 2020.

⁵⁹³ US Department of State, *Country Report on Human rights Practices 2019, Sudan*, pagina 21, 11 maart 2020; UNHRC, *A/HRC/45/53*, pagina 12, 30 juli 2020.

Terugkeer

In 2019 registreerde IOM ongeveer 155.000 terugkeerders in de vijf staten van Darfur. 83% van deze terugkeerders keerde terug vanuit Sudan en 17% keerde terug vanuit het buitenland. De grootste aantallen terugkeerders werden geregistreerd in Noord-Darfur (ongeveer 77,500) en in Centraal-Darfur (ongeveer 42.000). In Zuid-Darfur registreerde IOM ongeveer 21.000 terugkeerders, in Oost-Darfur ongeveer 11.500.⁵⁹⁴

Volgens de VN-Onafhankelijke expert inzake de mensenrechten in Sudan werkt de aanhoudende conflictsituatie en algemene onveiligheid in Darfur weinig stimulerend voor ontheemden die terug zouden willen keren naar hun oorspronkelijke gebieden. Toegang tot land en grondgeschillen waren zowel onderliggende oorzaak als versterkende factor van het conflict.⁵⁹⁵ Zoals eerder aangegeven in paragraaf 2.5.4 en 4.2.1 kregen veel ontheemden die hun land teruggeisten om ernaar terug te keren te maken met intimidatie, bedreigingen en aanvallen waarbij soms doden vielen. Vrouwen en kinderen werden seksueel aangevallen en verkracht. De VN-Onafhankelijke expert inzake de mensenrechten in Sudan uitte ernstige zorgen over de betrokkenheid van de RSF bij aanvallen op terugkeerders.⁵⁹⁶

Op 25 november 2019 demonstreerden ongeveer duizend ontheemden in Sortony (Noord-Darfur) tegen plannen voor terugkeer naar hun oorspronkelijke herkomstgebieden vanwege de veiligheidssituatie. De demonstranten plunderden een kantoor en kliniek van humanitaire organisaties. Vergelijkbare demonstraties en aanvallen op humanitaire organisaties vonden plaats in andere ontheemdenkampen en steden in Noord-Darfur, waaronder in Zamzam op 3 december 2019 en in Kabkabiya op 22 en 23 januari 2020.⁵⁹⁷

5.2 Sudanese vluchtelingen in het buitenland

In de omliggende landen van Sudan bevindt zich een groot aantal Sudanese vluchtelingen. De grootste aantallen Sudanese vluchtelingen bevinden zich in Tsjaad (365.000), Egypte (49.000) en Ethiopië (43.729).⁵⁹⁸

In de paragrafen hieronder wordt ingegaan op nieuwe beschikbare informatie over Sudanese asielzoekers en vluchtelingen in de regio. Voor informatie over Sudanese vluchtelingen in Ethiopië wordt verwezen naar het Algemeen Ambtsbericht Ethiopië van februari 2021.

5.2.1 Tsjaad

De meeste Sudanese vluchtelingen in Tsjaad zijn afkomstig uit Darfur en verblijven in kampen aan de grens met Sudan. In 2020 kwamen in Tsjaad duizenden nieuwe Sudanese vluchtelingen aan. Zij sloegen op de vlucht voor geweld in Darfur begin 2020 en in juli en augustus 2020. Voor deze vluchtelingen zette UNHCR een nieuw

⁵⁹⁴ IOM, *Displacement Tracking Matrix, DTM Sudan, Registration Factsheet 2019*, 10 maart 2020.

⁵⁹⁵ UNHRC, *A/HRC/45/53*, pagina 12, 30 juli 2020; UNSC, *S/2020/36*, pagina 33, 14 januari 2020.

⁵⁹⁶ UNSC, *S/2020/36*, pagina 33, 14 januari 2020; UNSC, *S/2020/202*, pagina 3, 12 maart 2020.

⁵⁹⁷ UNSC, *S/2020/202*, pagina 3, 12 maart 2020.

⁵⁹⁸ Tijdens de vorige verslagperiode waren er ongeveer 270.000 Sudanese vluchtelingen in Zuid-Sudan. In de huidige verslagperiode konden geen cijfers worden achterhaald van het aantal Sudanese vluchtelingen in Zuid-Sudan. In juli 2020 rapporteerde IOM dat ontheemdenkampen in Zuid-Sudan (specifiek de kampen Ida, Agung en Faamir) waren ge-evacueerd. Dit had als gevolg dat een groot deel van deze vluchtelingen terugkeerde naar Sudan. IOM, *Displacement Tracking Matrix Sudan Registration Report, April – June 2020*; UNHCR, *Des affrontements au Darfour occidental au Soudan forcent 2500 personnes à fuir au Tchad*, 11 augustus 2020 ; UNHCR, *Fact sheet Ethiopia*, september 2020 ; UNHCR, *Fact Sheet Egypt*, september 2020.

kamp op in Adré.⁵⁹⁹ In februari 2020 braken gevechten uit tussen verschillende clans van de Zaghawa stam in Tina in Tsjaad. Naar aanleiding hiervan vluchtten zesduizend personen naar Noord-Darfur. Onder hen waren Sudanese vluchtelingen die in Tsjaad verbleven en nieuwe Tsjaadse vluchtelingen.⁶⁰⁰

In 2018 werd een tripartite akkoord ondertekend door UNHCR, Sudan en Tsjaad voor de vrijwillige terugkeer van Sudanese en Tsjadische vluchtelingen naar respectievelijk Sudan en Tsjaad.⁶⁰¹ In april 2019 werd de vrijwillige terugkeer opgeschort. In mei 2020 was de terugkeer nog niet hervat. Uit een rapport van UNHCR blijkt dat de terugkeer van vluchtelingen uit Tsjaad naar Darfur verhinderd werd doordat hun grond bezet werd door andere groepen. UNHCR rapporteerde tevens dat de mechanismen voor het aanpakken van gronddisputen zwak zijn.⁶⁰²

5.2.2

Egypte

In Egypte staan ongeveer 49.000 Sudanese asielzoekers en vluchtelingen geregistreerd bij UNHCR. De groep Sudanese migranten in Egypte wordt door IOM geschat op 3,8 miljoen, aldus een artikel van Reuters.⁶⁰³ Sudanese migranten in Egypte kregen, als gevolg van de corona-pandemie, te maken met financiële tegenslagen.⁶⁰⁴

Meer dan de helft van de asielzoekers en vluchtelingen in Egypte zijn kinderen en jongeren die onderwijs zouden moeten volgen. Sudanese vluchtelingen en asielzoekers hebben toegang tot het publieke onderwijs.⁶⁰⁵

Gedurende de verslagperiode waren er berichten van discriminatie en geweld jegens Sudanese vluchtelingen in Egypte.⁶⁰⁶ Op 29 oktober 2020 werd een Sudanese kind in Cairo verminkt en vermoord. Naar aanleiding van de moord gingen Sudanese vluchtelingen en migranten de straat op om te demonstreren. De Egyptische veiligheidstroepen gebruikten traangas en een waterkanon om de demonstraties uiteen te drijven. De veiligheidstroepen gebruikten ook wapenstokken en bejegenden de Sudanese demonstranten op een racistische en xenofobe manier, aldus Amnesty International. Volgens de mensenrechtenorganisatie werden tientallen Sudanese vluchtelingen en migranten willekeurig gearresteerd. Ongeveer 70 demonstranten zouden in de gevangenis mishandeld en racistisch bejegend zijn. Zij werden de volgende dag vrijgelaten. Een tiental demonstranten was enkele dagen later nog niet vrijgelaten.⁶⁰⁷

⁵⁹⁹ UNHCR, *Chad emergency update*, 14 februari 2020; UNHCR, *Des affrontements au Darfour occidental au Soudan forcent 2500 personnes à fuir au Tchad*, 11 augustus 2020.

⁶⁰⁰ UNHCR, *Sudan Factsheet*, pagina 2, 4 februari 2020.

⁶⁰¹ Zie ook Algemeen Ambtsbericht Sudan, oktober 2019.

⁶⁰² UNHCR, *Sudan Fact sheet*, pagina 6-7, februari 2020.

⁶⁰³ UNHCR, *Fact Sheet Egypt*, september 2020; Reuters, *After losing jobs, many Sudanese struggle to make ends meet in Egypt*, 13 juli 2020.

⁶⁰⁴ Reuters, *After losing jobs, many Sudanese struggle to make ends meet in Egypt*, 13 juli 2020; The Borgen Project, *Sudanese refugees in Egypt face impoverished conditions*, 13 oktober 2020.

⁶⁰⁵ UNHCR, *Fact sheet Ethiopia*, september 2020; UNHCR, *Fact Sheet Egypt*, september 2020.

⁶⁰⁶ Amnesty International, *Egypt: Protests by Sudanese migrants and refugees over brutal killing of a child met with violence and arrests*, 4 november 2020; The Times of Israel, *Fleeing war and poverty, African migrants face racism in Egypt*, 6 januari 2020.

⁶⁰⁷ Amnesty International, *Egypt: Protests by Sudanese migrants and refugees over brutal killing of a child met with violence and arrests*, 4 november 2020; The Borgen Project, *Sudanese refugees in Egypt face impoverished conditions*, 13 oktober 2020; Vertrouwelijke bron, 6 november 2020.

Begin november 2020 vielen de Egyptische veiligheidstroepen, naar aanleiding van de demonstraties, de huizen van vijf Sudanese activisten binnen in Cairo. Drie andere activisten werden via de telefoon bedreigd met arrestatie en uitzetting.⁶⁰⁸

5.2.3 Libanon

In Libanon verblijven ongeveer tweeduizend door UNHCR geregistreerde vluchtelingen. In 2019 en 2020 demonstreerde een aantal Sudanese (en Ethiopische) vluchtelingen en asielzoekers voor het kantoor van UNHCR in Beirut. De demonstranten overnachtten gedurende enkele maanden voor het UNHCR gebouw. In december 2019 probeerden beveiligers van UNHCR en Libanese veiligheidstroepen de demonstratie op te breken. Volgens de berichtgeving werd daarbij gebruik gemaakt van geweld.⁶⁰⁹

5.2.4 Israël

In 2020 maakten de Sudanese en Israëlische autoriteiten bekend hun relatie te normaliseren. Verschillende mediaberichten publiceerden artikelen waarin de vrees van Sudanese asielzoekers om uitgezet te worden naar voren kwam. In Israël verblijven ongeveer zesduizend Sudanese asielzoekers. Volgens mediaberichten duurt de afhandeling van de aanvragen van Sudanese en andere Afrikaanse asielzoekers jaren en hebben de Israëlische autoriteiten geen asiel verleend aan Sudanese asielzoekers in Israël. De Israëlische autoriteiten verstrekten wel tijdelijke verblijfsvergunningen op humanitaire gronden aan Sudanese (en met name Darfuri) asielzoekers. Een Israëlische ngo trachtte via de rechtbank een beslissing in de asielverzoeken af te dwingen in 2020. Kort voordat de zaak voorkwam werden aanpassingen doorgevoerd waardoor de tijdelijke verblijfsvergunningen werden verstrekt voor periodes van een jaar, in plaats van steeds korte periodes. Ook werd de toegang tot de arbeidsmarkt vergemakkelijkt.⁶¹⁰

5.3 Asielzoekers en vluchtelingen

Sudan ving tijdens de verslagperiode vluchtelingen op uit buurlanden. Eind januari 2020 stonden in totaal ongeveer een miljoen vluchtelingen en asielzoekers in Sudan geregistreerd bij UNHCR.⁶¹¹ Veruit de grootste groep vluchtelingen, met schattingen tussen de 800.000 en 1,3 miljoen personen bestaat uit Zuid-Sudanese vluchtelingen. Bij UNHCR stonden daarnaast ongeveer 120.000 vluchtelingen en asielzoekers uit Eritrea en 93.500 Syrische staatsburgers geregistreerd. De vierde groep vluchtelingen en asielzoekers bestaat uit burgers uit Centraal Afrikaanse Republiek met ongeveer 33.000 personen. In mei 2020 stonden 13.000 Ethiopische vluchtelingen geregistreerd in Sudan. In november en december 2020 vluchtten ongeveer 50.000 Ethiopiërs naar Sudan naar aanleiding van oplaaiend geweld in Ethiopië in de noordelijke Tigray regio die grenst aan Sudan (zie ook 5.3.6). Overige geregistreerde vluchtelingen en asielzoekers komen met name uit Tsjaad (3.500) en

⁶⁰⁸ Amnesty International, *Egypt: Protests by Sudanese migrants and refugees over brutal killing of a child met with violence and arrests*, 4 november 2020.

⁶⁰⁹ Anti-Racism Movement – Lebanon, *UNHCR complicit in detention of Sudanese refugees and asylum seekers*, 22 december 2019; Middle East Eye, *'We want help': African asylum seekers denounce UNHCR inaction in Lebanon*, 15 januari 2020.

⁶¹⁰ Al Jazeera, *'Not safe to go back': Sudanese in Israel fear deportation*, 28 oktober 2020; AP, *Sudan deal plunges migrants in Israel into new uncertainty*, 31 oktober 2020; The Times of Israel, *Israel, Sudan discuss draft proposal for repatriating Sudanese refugees – report*, 27 oktober 2020; The Times of Israel, *Minister says Sudan deal to include sending back asylum seekers*, 19 augustus 2020; MEMO, *Israeli court delays ruling on Sudanese asylum seekers*, 28 september 2020; The Jerusalem Post, *Israel gives Sudanese migrants more rights following NGO lawsuit*, 3 februari 2020.

⁶¹¹ UNHCR, *Sudan Fact sheet*, pagina 2, 24 februari 2020.

Jemen (1.800). Daarnaast staan nog 1.400 vluchtelingen uit andere landen bij UNHCR geregistreerd.⁶¹²

48% van de vluchtelingen in Sudan was minderjarig. Zeventig procent van de vluchtelingen in Khartoum leefde onder de armoedegrens (minder dan \$3.84 per dag). In Darfur, Zuid-Kordofan en West-Kordofan leefde 60% van de vluchtelingen onder de armoedegrens. Vluchtelingen hebben beperkte mogelijkheden om te voorzien in levensonderhoud; ze zijn kwetsbaar en afhankelijk van humanitaire hulp voor bescherming en de voorziening in basisbehoeften.⁶¹³

In onderstaande tabel is het aantal vluchtelingen per Sudanese staat inzichtelijk gemaakt.

regio	Aantal vluchtelingen
West-Darfur	426
Northern state	1.138
Blue Nile	3.578
River Nile	3.726
Red Sea	6.448
Sennar	9.899
Centraal-Darfur	10.085
Al Jazirah	17.470
Gedaref	20.549
Noord-Darfur	24.477
Zuid-Kordofan	37.745
Zuid-Darfur	50.742
West-Kordofan	61.175
Oost-Darfur	69.745
Kassala	100.347
White Nile	260.565
Khartoum	305.639

Tabel 4. Aantal vluchtelingen per regio in Sudan op basis van gegevens van UNHCR per 30 september 2020.⁶¹⁴

5.3.1

Levensomstandigheden

Volgens UNOCHA bleven er grote tekortkomingen in de bescherming van vluchtelingen bestaan in Sudan. Hierdoor werden de vrijheid, veiligheid en waardigheid van vluchtelingen en asielzoekers ondermijnd. Gedurende 2019 schortte het aan de voorziening in basisrechten van vluchtelingen waaronder toegang tot registratie, documentatie, bewegingsvrijheid, basisdiensten en toegang tot de arbeidsmarkt. Enige vooruitgang op het gebied van werkvergunningen en toegang tot openbaar onderwijs voor vluchtelingen werd volgens UNOCHA niet consistent toegepast. Het US Department of State meldde in haar rapport over 2019 dat vluchtelingen aangewezen waren op het uitvoeren van informeel werk. De Sudanese regering verstreekte zelden werkvergunningen, ook niet aan vluchtelingen die in Sudan diploma's behaalden. Vluchtelingen hadden te maken met discriminatie wanneer zij toegang zochten tot openbare diensten.⁶¹⁵

⁶¹² UNHCR, *Sudan Fact Sheet*, pagina 1, 6 mei 2020.

⁶¹³ UNOCHA, *Humanitarian Needs Overview Sudan*, pagina 9, januari 2020.

⁶¹⁴ UNHCR, *Sudan: population Dashboard, Refugees and Asylum-seekers, as of 30 september 2020*, 12 oktober 2020.

⁶¹⁵ UNOCHA, *Humanitarian Needs Overview Sudan*, pagina 21, januari 2020; US Department of State, *Country Report on Human rights Practices 2019, Sudan*, pagina 24, 11 maart 2020.

Bewegingsvrijheid

Sudan hanteert een *encampment policy* voor asielzoekers en vluchtelingen. Asielzoekers en vluchtelingen mogen de kampen alleen verlaten met toestemming van de autoriteiten. Om de kampen te kunnen verlaten, ook voor medische redenen, moeten zij bovendien al beschikken over een identiteitsdocument, afgegeven door de *Commissioner of Refugees* (COR). Wanneer vluchtelingen of asielzoekers buiten de kampen formeel willen werken hebben zij een werkvergunning nodig. Ondanks de *encampment policy* verblijft het grootste deel van de vluchtelingen en asielzoekers, ongeveer 70% buiten de kampen. De *encampment policy* wordt met name in het oosten van Sudan geïmplementeerd. Volgens UNOCHA bewoog het *encampment* beleid en de restricties ten aanzien van bewegingsvrijheid, vluchtelingen en asielzoekers tot het gebruik van mensensmokkelaars om hun interne en verdere migratie te organiseren. Hierdoor werden zij vaker blootgesteld aan mensenhandel en ernstige beschermingsrisico's.⁶¹⁶ Ook de gebrekkige toegang tot documenten zorgde voor beperkingen aan de bewegingsvrijheid, met name voor reizen naar andere regio's binnen Sudan. Beperkingen van de bewegingsvrijheid ontnamen vluchtelingen, met name in Oost Sudan, de kans op werk waardoor zij gedwongen afhankelijk bleven van onvoldoende en afnemende voedselhulp van (internationale) humanitaire organisaties. In Darfur liepen vrouwen zowel binnen als buiten de kampen risico slachtoffer te worden van geweld, waaronder seksueel geweld. Volgens Centraal-Afrikaanse vluchtelingen liepen alleenstaande en oudere vrouwen zonder nabije gezinsleden het meest risico slachtoffer te worden van geweld.⁶¹⁷ Vluchtelingen die de kampen zonder toestemming verlieten en onderschept werden door de autoriteiten kregen te maken met administratieve boetes en werden gedwongen terug te keren naar de kampen. Vluchtelingen en asielzoekers in stedelijke gebieden liepen tevens het risico op arrestatie en detentie, aldus het US Department of State.⁶¹⁸

Volgens het US Department of State werden geregistreerde asielzoekers en vluchtelingen in Sudan in sommige gevallen beschouwd als irreguliere migranten. Individuen die mogelijk recht hadden op een asiel- of vluchtelingenstatus werden volgens het rapport, in sommige gevallen uitgezet werden als zijnde illegale migranten. Volgens dezelfde bron werden er in 2019 gemiddeld 150 tot 200 vluchtelingen en asielzoekers per maand gedetineerd in Khartoum. UNHCR verleende in samenwerking met COR juridische hulp.⁶¹⁹ Eind 2019 waren er berichten van toegenomen arrestaties en *round-ups* van vluchtelingen en migranten in Khartoum.⁶²⁰ In oktober 2019 verscheen een bericht van de organisatie *We Record*⁶²¹ waarin gesteld werd dat de Sudanese transitieregering de Egyptische politieke opposant Madian Hasanein gedwongen had uitgezet naar Egypte. Volgens de bronnen van *We Record* werd Hasanein in het geheim overgedragen en liep hij

⁶¹⁶ US Department of State, *Country Report on Human rights Practices 2019, Sudan*, pagina 24, 11 maart 2020; UNOCHA, *Humanitarian Needs Overview Sudan*, pagina 21, januari 2020; UNHCR, *Sudan: population Dashboard, Refugees and Asylum-seekers, as of 30 september 2020*, 12 oktober 2020; UNHCR, *Being a refugee in Sudan, 2019 participatory assessment report*, pagina 31-33, 28 september 2020.

⁶¹⁷ UNHCR deed in 2019 een onderzoek onder verschillende vluchtelingengroepen in verschillende regio's van Sudan. UNHCR, *Being a refugee in Sudan, 2019 participatory assessment report*, september 2020.

⁶¹⁸ US Department of State, *Country Report on Human rights Practices 2019, Sudan*, pagina 24, 11 maart 2020.

⁶¹⁹ US Department of State, *Country Report on Human rights Practices 2019, Sudan*, pagina 24, 11 maart 2020.

⁶²⁰ Enab Baladi, *Syrians in Sudan under pressure of "transitional measures"*, 19 oktober 2020; Al Jazeera, *Xenophobia threatens to undermine Sudan's revolution*, 28 december 2019; Mixed Migration Center, *Quarterly Mixed Migration Update: East Africa & Yemen*, 27 januari 2020; Al Jazeera, *Xenophobia threatens to undermine Sudan's revolution*, 28 december 2019; Eritrea Hub, *The plight of Eritrean refugees in Sudan: an appeal to the UNHCR*, 13 december 2019.

⁶²¹ *We Record* stelt zich op hun website voor als een international mensenrechtenplatform die zich bezig houdt met het verzamelen van informatieve en documenteren van mensenrechtenschendingen.

het risico op marteling en vernederende behandelingen.⁶²² Eind december 2019 waren er berichten van willekeurige arrestaties van vluchtelingen en migranten in Khartoum. Gedetineerden moesten een bedrag van 50.000 tot 100.000 SDG (ongeveer 740 tot 1500 EUR) betalen om vrijgelaten te worden.⁶²³ Op 10 april 2020 publiceerde het mediakanaal *Middle East Eye* een artikel over de arrestatie en marteling van minstens negen Egyptische burgers in Sudan. Volgens het artikel liepen zij het risico uitgezet te worden.⁶²⁴

Registratie

De wet verplicht asielzoekers om zich binnen 30 dagen na binnenkomst in Sudan te melden. Deze tijdspanne werd niet strikt nageleefd. Volgens de wet dienen asielzoekers zich te registreren als asielzoeker bij COR en als buitenlanders bij het *Civil Registry* om een *foreign number* te verkrijgen.⁶²⁵ In Sudan is COR de overheidspartner van UNHCR op het gebied van bescherming, registratie, beheer over de vluchtelingenkampen en algehele coördinatie ten aanzien van vluchtelingen. COR is ook verantwoordelijk voor de *Registration Status Determination (RSD)*.⁶²⁶ Voor meer informatie over de registratieprocedure wordt verwezen naar het Algemeen Ambtsbericht Sudan van oktober 2019. Het verwerken van een asielaanvraag duurde standaard ongeveer drie maanden. UNHCR en de regering werkten samen aan het versnellen van de *refugee determination procedure* in Oost Sudan en in Darfur.⁶²⁷

Economische crisis

De economische crisis in Sudan had gevolgen voor de voorziening in basisdiensten voor alle inwoners van Sudan en versterkte bestaande noden van vluchtelingen. De verhoogde levenskosten door hoge inflatie hadden gevolgen voor de koopkracht van vluchtelingen en versterkte hun afhankelijkheid van humanitaire hulp. Volgens UNOCHA werd het onvermogen te voorzien in levensbehoeften vergezeld door verschillende kettingreacties waaronder verhoogde spanningen met gastgemeenschappen; schooluitval en minder inschrijvingen op scholen; hogere mate van kinderarbeid, huwelijken op jonge leeftijd en andere problematiek op het gebied van kinderbescherming; hogere risico's op seksueel- en gender-gerelateerd geweld.⁶²⁸

Toegang tot openbare diensten

De toegang tot openbare diensten voor vluchtelingen was beperkt. Gebrekkige toegang tot identiteitsdocumenten verhinderde de toegang tot openbare diensten zoals onderwijs, gezondheidszorg en huisvesting.⁶²⁹ Vluchtelingen betaalden daarnaast vaak hogere kosten voor publieke diensten dan Sudanese burgers, aldus UNOCHA.⁶³⁰ Dit gold bijvoorbeeld voor medische diensten. Buiten de kampen was er bovendien beperkte toegang tot tweede- en derdelijns medische zorg en waren er

⁶²² We Record, *Sudan's revolution hands over an Egyptian oppose to the Counter-revolution in his country*, 17 oktober 2019.

⁶²³ Mixed Migration Center, *Quarterly Mixed Migration Update: East Africa & Yemen*, 27 januari 2020; Al Jazeera, *Xenophobia threatens to undermine Sudan's revolution*, 28 december 2019; Eritrea Hub, *The plight of Eritrean refugees in Sudan: an appeal to the UNHCR*, 13 december 2019; Africa Monitors, *Unusual roundup of Eritrean refugees*, 14 december 2019; EEPA, *Random roundup in Khartoum: Eritrean refugees targeted*, 13 december 2019.

⁶²⁴ Middle East Eye, *Egyptian dissidents at risk of being deported by Sudan*, 10 april 2020.

⁶²⁵ US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2019, Sudan*, pagina 23, 11 maart 2020.

⁶²⁶ UNHCR, *Sudan Fact Sheet*, oktober 2020.

⁶²⁷ US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2019, Sudan*, pagina 23, 11 maart 2020.

⁶²⁸ UNOCHA, *Humanitarian Needs Overview Sudan*, pagina 11-12, januari 2020.

⁶²⁹ UNHCR, *Being a refugee in Sudan, 2019 participatory assessment report*, september 2020.

⁶³⁰ UNOCHA, *Humanitarian Needs Overview Sudan*, pagina 11-13, januari 2020.

geen behandelingen beschikbaar voor chronische ziekten.⁶³¹ Naar schatting heeft 67% van de vluchtelingen kinderen geen toegang tot basisonderwijs. 94% van de vluchtelingen kinderen kan niet naar de middelbare school.⁶³²

5.3.2 *Syrische en Jemenitische vluchtelingen*

Eind januari 2020 verbleven ongeveer 94.000 Syrische vluchtelingen en 1.700 Jemenitische vluchtelingen in Sudan, met name in de staat Khartoum. Onder het regime van Al-Bashir werden Syriërs en Jemenieten in Sudan verwelkomd onder de islamitische notie van 'broeders en zusters'. Personen van deze nationaliteiten hadden daarom geen visum of verblijfsvergunning nodig om Sudan in te reizen of er te verblijven. UNHCR berichtte in februari 2020 dat recente rapporten en discussies er op wezen dat dit mogelijk zou veranderen. In december 2020 berichtte *Middle East Eye* dat het Sudanese ministerie van Binnenlandse Zaken had aangekondigd dat Syrische personen een visum nodig zouden hebben om Sudan in te reizen.⁶³³ Uit een onderzoek van UNHCR blijkt dat Syriërs en Jemenieten in Khartoum zich, gedurende 2019 in toenemende mate behandeld voelden als vreemdelingen. De notie van 'broeders en zusters' was niet meer van toepassing op hen. Hierdoor voelden zij zich genoodzaakt om zich te registreren bij UNHCR en bij COR.⁶³⁴

In november 2019 verbood de transitieregering buitenlanders om in Sudan commerciële activiteiten uit te voeren. Op grond van dit decreet sloten de veiligheidstroepen in december 2019 verschillende winkels, bedrijven en horecagelegenheden, waaronder die in het bezit van Syrische migranten in Sudan. Volgens de berichten gingen veiligheidstroepen ook over tot arrestaties van vluchtelingen en werden boetes opgelegd.⁶³⁵

In 2019 en 2020 zette de transitieregering stappen om na te gaan of Syrische burgers die de Sudanese nationaliteit hadden verkregen onder het regime van Al-Bashir, daar ook recht op hadden. Gedurende de vorige verslagperiode waren er verscheidene berichten van fraude in de toekenning van de Sudanese nationaliteit.⁶³⁶

5.3.3 *Centraal Afrikaanse Republiek (CAR)*

Vluchtelingen uit CAR zochten sinds 2014 hun toevlucht tot Sudan, met name rond stedelijke nederzettingen in Nyala in Zuid-Darfur. In september 2019 nam het geweld in het noordoosten van CAR toe. Als gevolg hiervan vluchtten ongeveer 13.400 burgers uit CAR naar Zuid- en Centraal-Darfur tussen september en december 2019.⁶³⁷ Tussen januari en september 2020 kwamen, door aanhoudend tribaal geweld in CAR, ongeveer 15.000 nieuwe vluchtelingen uit CAR naar Sudan. Het totaal aantal vluchtelingen uit CAR nam daarmee toe tot ongeveer 26.000 personen. Zij verblijven grotendeels in Zuid-Darfur (21.000) en Centraal-Darfur (5.000). UNHCR en COR registreerden ongeveer 9.000 vluchtelingen. De

⁶³¹ UNOCHA, *Humanitarian Needs Overview Sudan*, pagina 19, januari 2020.

⁶³² Binnen de vluchtelingen- en asielzoekers gemeenschappen heeft 33% de schoolgaande leeftijd (6 tot 17 jaar). UNOCHA, *Humanitarian Needs Overview Sudan*, pagina 50, januari 2020; UNHCR, *Sudan Fact sheet*, pagina 5, februari 2020.

⁶³³ Middle East Eye, *Sudan ruling means Syrians now need visas to travel there*, 9 december 2020.

⁶³⁴ UNHCR, *Sudan Fact sheet*, pagina 4, februari 2020; UNHCR, *Being a refugee in Sudan, 2019 participatory assessment report*, september 2020.

⁶³⁵ Enab Baladi, *Syrians in Sudan under pressure of "transitional measures"*, 19 oktober 2020; Al Jazeera, *Xenophobia threatens to undermine Sudan's revolution*, 28 december 2019; Xinhua, *News Analysis: Sudan's ban on foreigners' trade activities regarded as important step to revive economy*, 17 november 2019.

⁶³⁶ Zie ook hoofdstuk 3 en het vorige Algemeen Ambtsbericht Sudan van oktober 2019. MEMO, *Sudan strips citizenship from thousands of Syrians*, 29 oktober 2020.

⁶³⁷ UNHCR, *Sudan Fact sheet*, pagina 2, 24 februari 2020; UNSC, *S/2020/202*, pagina 5, 12 maart 2020.

vluchtelingen die in Centraal Darfur verblijven staan niet geregistreerd. 64% van de vluchtelingen uit CAR verblijft buiten kampen.⁶³⁸

5.3.4 *Tsjaad*

Naar aanleiding van geweldsincidenten tussen verschillende clans van de Zaghawa stam in Tsjaad vluchtten ongeveer zesduizend personen naar Tina in Noord-Darfur in februari 2020. Onder hen waren zowel Sudanese vluchtelingen uit Tsjaad als Tsjadische vluchtelingen.⁶³⁹

5.3.5 *Zuid-Sudanezen*

Zuid-Sudanese vluchtelingen zijn de meest omvangrijke vluchtelingenbevolking in Sudan met 815.000 vluchtelingen in verschillende staten van Sudan. Meer dan de helft van deze Zuid-Sudanezen kwam naar Sudan nadat in Zuid-Sudan gewapend conflict ontstond in december 2013. Een significant deel van de Zuid-Sudanese vluchtelingen verblijft al tientallen jaren in Sudan en bleven in Sudan wonen nadat Zuid-Sudan een onafhankelijke staat werd in 2011. De Sudanese regering erkende alle Zuid-Sudanezen als vluchtelingen in september 2016. Ook in 2019 en 2020 vluchtten Zuid-Sudanezen naar Sudan. In 2019 werden 18.000 nieuwe Zuid-Sudanese vluchtelingen geregistreerd; een afname ten opzichte van 2018 toen 33.000 nieuwe aankomsten geregistreerd werden. Tussen januari en september 2020 registreerde UNHCR ongeveer 16.000 nieuwe aankomsten.⁶⁴⁰

De grootste aantallen Zuid-Sudanese vluchtelingen verblijven in Khartoum (192.000) en White Nile (260.500). In de volgende regio's van Sudan verblijven ook tientallen duizenden Zuid-Sudanese vluchtelingen: Zuid-Kordofan (38.000), West-Kordofan (61.000), Oost Darfur (70.000) en Zuid-Darfur (30.000).

Er zijn elf vluchtelingenkampen in White Nile en Oost-Darfur waar Zuid-Sudanese vluchtelingen worden ondergebracht. Overbevolking van de vluchtelingenkampen was tijdens de verslagperiode volgens UNHCR een groot probleem. 76% van de Zuid-Sudanese vluchtelingen verblijft echter buiten de kampen in nederzettingen, gastgemeenschappen en in stedelijke gebieden. Veel nederzettingen van Zuid-Sudanese vluchtelingen bevinden zich in afgelegen en onderontwikkelde gebieden waar de middelen, infrastructuur en basisvoorzieningen zeer beperkt zijn. Ongeveer 155.000 Zuid-Sudanese vluchtelingen verblijven in de zogenaamde '*open areas*' waar de hulpbehoefte hoog is en de voorzieningen laag zijn. Van hen leven minimaal 58.000 vluchtelingen in barre omstandigheden. UNHCR meldde dat er grote nood is in alle sectoren waaronder gezondheid, voeding, onderwijs en water, sanitaire voorzieningen en hygiëne. In augustus 2020 berichtte Radio Tamazuj over acht Zuid-Sudanese vluchtelingen die om waren gekomen vanwege een gebrek aan medische zorg en slechte levensomstandigheden. Gedurende 2019 bleef de Sudanese regering druk uitoefenen om Zuid-Sudanese vluchtelingen die woonachtig zijn in de *open areas* rondom Khartoum, naar vluchtelingenkampen in White Nile te verhuizen. Eind 2019 waren de Zuid-Sudanese vluchtelingen nog niet overgebracht naar de kampen in White Nile.⁶⁴¹

In mei 2020 vielen gewapende stamleden een nederzetting van Zuid-Sudanese vluchtelingen aan in Al Mariam (West-Kordofan). Meer dan 200 van de 280 huizen

⁶³⁸ UNHCR, *Central African Republic Refugees in Sudan*, 30 september 2020.

⁶³⁹ UNHCR, *Sudan Fact sheet*, pagina 2, 24 februari 2020.

⁶⁴⁰ UNHCR, *Sudan Fact sheet*, pagina 3, februari 2020.

⁶⁴¹ US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2019, Sudan*, pagina 24, 11 maart 2020; UNHCR, *Sudan Fact sheet*, pagina 3, februari 2020; UNHCR, *Sudan 2020 Country Refugee Response Plan*, januari 2020; Radio Tamazuj, *8 South Sudanese refugees die from poor conditions in Khartoum*, 12 augustus 2020.

werden in brand gestoken en 400 Zuid-Sudanese vluchtelingen vluchtten richting het noorden van West-Kordofan. Volgens een artikel van Radio Dabanga wraakten de daders een eerdere aanval in het gebied van Abyei waar in mei 2020 intercommunaal geweld plaatsvond.⁶⁴² De Zuid-Sudanese nieuwszender EyeRadio publiceerde een aantal artikelen aangaande geweldsincidenten tegen Zuid-Sudanese vluchtelingen in Khartoum en een aanval op een vluchtelingenkamp van Zuid-Sudanezen in Zuid-Kordofan.⁶⁴³

5.3.6 *Eritrese en Ethiopische vluchtelingen*

Eind januari 2020 waren er ongeveer 121.000 Eritrese en 14.000 Ethiopische vluchtelingen en asielzoekers in Sudan. De meeste van hen verbleven in kampen Shagarab I, II en III in Kassala en in een kamp Gedaref in het Oosten van Sudan. Veel vluchtelingen in het oosten van Sudan zijn al sinds de jaren '60 van de vorige eeuw in Sudan woonachtig. 55% van de kampvluchtelingen is binnen de kampen geboren. In 2019 kwamen meer dan negenduizend nieuwkomers naar Oost Sudan, waarvan de meerderheid uit Eritrea.⁶⁴⁴ De aankomst van Eritreeërs in de Sudanese vluchtelingen kampen is in 2020 na de uitbraak van COVID-19 dramatisch gedaald. Werden er de eerste maanden van 2020 nog tussen de 700 en 800 nieuwe Eritrese asielzoekers per maand geregistreerd, in april, mei, juni en juli waren dat er respectievelijk 30, 20, 18 en 63. Per 31 juli 2020 waren er voor de eerste 7 maanden van dat jaar 2.281 Eritreeërs geregistreerd.⁶⁴⁵

COR assisteert asielzoekers aan de grens waar zij tijdelijk worden gehuisvest in opvangcentra. Binnen 1 tot 2 weken worden zij vervolgens overgeplaatst naar de Shagarab-kampen waar zij worden gescreend, geregistreerd en waar statusbepaling plaatsvindt en zij onderdak krijgen.⁶⁴⁶

Eind december 2019 waren er berichten van willekeurige arrestaties van vluchtelingen die specifiek gericht zouden zijn op Eritreeërs in Khartoum. Gedetineerden moesten een bedrag van 50.000 tot 100.000 SDG (ongeveer 740 tot 1500 EUR) betalen om vrijgelaten te worden.⁶⁴⁷

In augustus 2020 sloot Sudan de grens met Ethiopië gedeeltelijk, naar aanleiding van oploeiend geweld in de Noordelijke Tigray regio in Ethiopië. Voor meer informatie over het geweld in de regio zie het Algemeen Ambtsbericht Ethiopië van februari 2021. Op 11 december 2020 waren ongeveer 50.000 vluchtelingen uit Ethiopië in Sudan aangekomen. Nieuwaangekomen vluchtelingen werden geregistreerd door COR en UNHCR en tijdelijk opgevangen in het gebied van Hamdayit. Begin december waren 14.000 vluchtelingen na aankomst overgebracht naar het vluchtelingenkamp Um Rakuba (Gedaref).⁶⁴⁸ UNHCR berichtte dat de

⁶⁴² UN, *UNHCR condemns "senseless" attack on South Sudanese refugees in West Kordofan leading to new displacement*, 17 mei 2020; Radio Dabanga, *South Sudanese refugees attacked in West Kordofan*, 19 mei 2020.

⁶⁴³ Eye Radio, *S. Sudanese refugee dies in Sudan camp attack*, 28 mei 2020; Eye Radio, *S. Sudanese refugees in Khartoum say they feel neglected*, 12 juni 2020.

⁶⁴⁴ UNHCR, *Sudan Fact sheet*, pagina 4, februari 2020.

⁶⁴⁵ UNHCR, *East Sudan New Arrival Dashboard*, 31 juli 2020.

⁶⁴⁶ UNHCR, *East Sudan New Arrival Dashboard*, 31 juli 2020.

⁶⁴⁷ Mixed Migration Center, *Quarterly Mixed Migration Update: East Africa & Yemen*, 27 januari 2020; Al Jazeera, *Xenophobia threatens to undermine Sudan's revolution*, 28 december 2019; Eritrea Hub, *The plight of Eritrean refugees in Sudan: an appeal to the UNHCR*, 13 december 2019; Africa Monitors, *Unusual roundup of Eritrean refugees*, 14 december 2019; EEPA, *Random roundup in Khartoum: Eritrean refugees targeted*, 13 december 2019.

⁶⁴⁸ Radio Dabanga, *More Ethiopian refugees flee to Sudan*, 11 november 2020; Reuters, *Thousands of Ethiopians flee into Sudan, news agency says*, 10 november 2020; Sudan Tribune, *6000 Ethiopian refugees arrive in Sudan, as authorities expect more*, 11 november 2020; UNHCR, *Clashes in Ethiopia's Tigray region force thousands to flee to Sudan*, 11 november 2020; UNHCR, *Sudan Situation Update #1: refugee response in Sudan on alert following developments in Ethiopia*, 6 november 2020; Al Jazeera, *Tigray conflict: Ethiopian refugees, soldiers cross into*

Sudanese regering de grens open had gehouden, ondanks de hoge aantallen vluchtelingen die naar Sudan vluchtten.⁶⁴⁹ Onder de vluchtelingen die uit Ethiopië naar Sudan vluchtten bevond zich ook een klein aantal Eritrese vluchtelingen, aldus UNHCR.⁶⁵⁰

5.3.7

Vluchtelingen en asielzoekers van overige nationaliteiten

Ongeveer 1.500 vluchtelingen en asielzoekers van andere nationaliteiten dan hierboven beschreven (o.a. uit Somalië en de Democratische Republiek Congo) verblijven vooral in stedelijke gebieden in Khartoum. Zij zijn veelal afhankelijk van de beperkte middelen van de gastgemeenschappen waarin ze verblijven. UNHCR en COR registreren asielzoekers en vluchtelingen en bieden ondersteuning op het gebied van gezondheid, onderwijs, levensonderhoud en juridische hulp. UNHCR heeft daarnaast sinds 2016 een speciaal interventie programma voor de meest kwetsbare vluchtelingen en asielzoekers.⁶⁵¹

Sudan, 10 november 2020; UNHCR, *Ethiopian refugees report obstacles to reach safety in Sudan as numbers approach 50,000*, 11 december 2020.

⁶⁴⁹ UNHCR Global Focus 2021, geraadpleegd op 12 februari 2021.

⁶⁵⁰ UNHCR, *Regional refugee preparedness and response plan for the Ethiopia situation (Tigray)*, november 2020 to june 2021, 22 december 2021.

⁶⁵¹ UNHCR, *Sudan Fact sheet*, pagina 5, februari 2020.

6 Terugkeer

Deze paragraaf gaat in op de vraag of gevallen bekend zijn geworden van teruggekeerde asielzoekers (en hun profiel) die bij aankomst in Sudan problemen ondervonden en zo ja welke behandeling hun ten deel viel. Er was weinig informatie beschikbaar over concrete gevallen gedurende de verslagperiode. Volgens een vertrouwelijke bron is de kans klein dat informatie over problemen bij terugkeer wijd gedeeld wordt en is informatie over migranten, asielzoekers en terugkeerders over het algemeen moeilijk te verkrijgen.⁶⁵² Een andere vertrouwelijke bron verklaarde dat er een gebrek is aan onderzoek naar de omstandigheden waaronder personen die terugkeren in Sudan worden tegemoet getreden. Volgens deze bron is het onduidelijk of de omstandigheden op Khartoum International Airport zijn veranderd na het aantreden van de transitieregering in augustus 2019. Evenmin is duidelijk of de behandeling door de GIS afwijkt van behandeling in het verleden door de NISS. De bron baseert zich op gesprekken met andere migratieonderzoekers.⁶⁵³

Met hulp van de Internationale Organisatie voor Migratie keerden twintig personen in 2020 vanuit Nederland vrijwillig terug naar Sudan. In het jaar 2019 waren dat er twaalf en in 2018 dertien.⁶⁵⁴ De Dienst Terugkeer en Vertrek van het ministerie van Justitie en Veiligheid gaf aan dat tussen augustus 2019 en december 2020 in de praktijk geen personen gedwongen zijn teruggekeerd vanuit Nederland naar Sudan. Openbare cijfers van gedwongen en vrijwillige terugkeer uit andere landen ontbreken. Een vertrouwelijke bron verklaarde, na navraag binnen zijn netwerk, dat er in de verslagperiode vanuit Duitsland twee tot drie gevallen van gedwongen terugkeer plaatsvonden. Volgens de bron werden geen onregelmatigheden geconstateerd en konden de terugkeerders de luchthaven zonder problemen verlaten. Dezelfde bron verklaarde dat er vanuit Zwitserland geen gevallen waren van gedwongen terugkeer tijdens de verslagperiode.⁶⁵⁵

Het vorige ambtsbericht maakte melding van verschillende openbare berichten over onregelmatigheden, waaronder intimidatie, detentie en mishandeling bij terugkeer van Sudanese migranten en asielzoekers uit Europa. Verschillende bronnen rapporteerden destijds dat zij geen geverifieerde signalen hadden ontvangen van mishandeling van personen die terugkeerden naar Sudan. Andere bronnen signaleerden daarentegen dat sommige terugkeerders te maken kregen met arrestatie, detentie, mishandeling en/of marteling. In de huidige verslagperiode zijn dergelijke problemen niet of nauwelijks gesignaleerd maar dat wil niet zeggen dat terugkeerders geen problemen kunnen ondervinden.⁶⁵⁶ Er waren enkele berichten van ondervragingen, detentie en mogelijke afpersing bij terugkeer naar Sudan.⁶⁵⁷ In de paragrafen hieronder worden deze berichten besproken.

⁶⁵² Vertrouwelijke bron, 10 januari 2021.

⁶⁵³ Vertrouwelijke bron, 23 september 2020.

⁶⁵⁴ <http://www.iom-nederland.nl/nl/vrijwillig-vertrek/cijfers-vrijwillige-terugkeer>, geraadpleegd 15 februari 2021.

⁶⁵⁵ Volgens de bron vond er geen terugkeer plaats van Sudanese uit Zwitserland vanwege vertragingen in identificatieprocedures door de politieke veranderingen in Sudan en vervolgens door de restricties in verband met de COVID-19 pandemie. Vertrouwelijke bron, 16 februari 2021.

⁶⁵⁶ Vertrouwelijke bron, 27 november 2020; Vertrouwelijke bron, 23 september 2020; Vertrouwelijke bron, 7 januari 2021; Vertrouwelijke bron, 10 januari 2021

⁶⁵⁷ CSW, *Sudan General Briefing*, pagina 2, 1 mei 2020; International Christian Concern, *Sudanese businessman detained at airport after return from 5 years in exile*, 2 februari 2020; Médiapart, *Emprisonnés, Torturés: le sort d'exilés soudanais rejetés par l'Europe*, 5 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 28 januari 2021.

Volgens een rapport van de *Small Arms Survey*⁶⁵⁸ van juni 2020 kwamen gewelddadige ondervragingen van terugkeerders afkomstig uit Darfur minder vaak voor na de val van Bashir maar waren deze niet volledig gestopt. Het rapport bevat geen concrete voorbeelden van gevallen van terugkeer na de val van Bashir waarbij onregelmatigheden werden geconstateerd. Het rapport stelt voorts dat de situatie in Sudan, waaronder Darfur, instabiel is met voorvallen van geweld tegen niet-arabische burgers in Darfur, het vertrek van UNAMID en de onzekerheid ten aanzien van het transitionele proces in Sudan. Volgens het rapport signaleren de politieke veranderingen in Khartoum niet per se een positieve verandering of stabiliteit en zouden deze veranderingen om die reden geen aanleiding moeten geven om Darfuri gedwongen te doen terugkeren naar Sudan.⁶⁵⁹

In openbare bronnen werd melding gemaakt van een incident van een Sudanese die enkele uren werd opgehouden voor verhoor op de luchthaven (zie ook paragraaf 4.2.2). Volgens *Christian Solidarity Worldwide* keerde de Sudanese christelijke zakenman Ashraf Samir Mousad Obid op 27 januari 2020 terug naar Sudan nadat hij in 2015 uit Sudan gevlucht was. Volgens christelijke organisaties vluchtte hij destijds het land uit omdat hij werd geïntimideerd door de NISS nadat hij een stuk grond verkocht aan een lokale kerk. De GIS had verzekerd dat alle namen die eerder op de reisbeperkingslijst waren geplaatst, waren verwijderd en dat degenen die het doelwit waren van de voormalige regering van Al Bashir vrij zouden kunnen reizen. Bij aankomst op het vliegveld werd Obid gearresteerd door de GIS en korte tijd later werd hij vrijgelaten. Het ministerie van Binnenlandse Zaken informeerde hem op 30 januari 2020 dat hij Sudan niet mocht verlaten.⁶⁶⁰ Dezerzijds is niet bekend of de zaak een vervolg heeft gekregen.

Een artikel van de Franse mediasite Médiapart van februari 2020 maakt melding van drie gevallen van terugkeer vanuit Frankrijk in augustus⁶⁶¹, november en december 2019. Uit het artikel is op te maken dat de terugkeerders van augustus en december 2019 gedwongen uitgezet werden. Zij werden begeleid door Franse politieagenten. De drie terugkeerders werden, volgens het artikel, allen op de luchthaven ondervraagd over hun reis naar Europa, contacten in Europa en hun asielverhaal. Volgens het artikel werd de ondervraging uitgevoerd door de GIS. Een van de drie terugkeerders werd de dag na zijn aankomst gearresteerd en vier dagen vastgehouden. Volgens het artikel onderging deze terugkeerder geen fysiek geweld. Wel werd hij dagelijks twee keer ondervraagd over zijn reis naar Frankrijk en de relaties die hij in Frankrijk onderhield. Het artikel meldde voorts dat deze terugkeerder verdwenen zou zijn. Sinds enkele weken was er geen contact meer met hem.⁶⁶²

In januari 2021 publiceerde het NRC een artikel over onregelmatigheden, waaronder detentie en marteling, bij terugkeer naar Sudan. De gevallen van terugkeer die in dit artikel besproken werden zijn (globaal) aan bod gekomen in eerdere ambtsberichten. Het artikel haalt een lokale bron aan die stelde dat het kantoor van

⁶⁵⁸ De *Small Arms Survey* is een project van de *Graduate Institute of International and Development Studies* in Geneve, Zwitserland. Hun doel is om expertise te leveren over alle aspecten van lichte wapens, handvuurwapens en gewapend geweld. Het rapport dat hier wordt aangehaald is geschreven door Jérôme Tubiana, Clotilde Warin en Mahamat Saleh Mangare.

⁶⁵⁹ *Small Arms Survey, Diaspora in despair, Darfuran mobility at a time of International Disengagement*, juni 2020.

⁶⁶⁰ CSW, *Sudan General Briefing*, pagina 2, 1 mei 2020; International Christian Concern, *Sudanese businessman detained at airport after return from 5 years in exile*, 2 februari 2020.

⁶⁶¹ Volgens het artikel werd deze persoon op 3 augustus 2019 uitgezet, dus vóór de aanstelling van de transitieregering. Zie ook: La Cimade, *La France expulse des personnes Soudanaises malgré la situation troublée sur place et les risques de mauvais traitements encourus à leur arrivée*, 9 augustus 2019.

⁶⁶² Médiapart, *Emprisonnés, Torturés: le sort d'exilés soudanais rejetés par l'Europe*, 5 februari 2020.

de voormalige NISS op de luchthaven nog steeds bemand werd.⁶⁶³

6.1 Begeleiding door functionarissen en/of reizen met een noodreisdocument

Zoals hierboven beschreven werd tijdens de verslagperiode informatie gevonden over slechts enkele gevallen van gedwongen terugkeer naar Sudan. Vanwege de geringe informatie is het niet mogelijk om een beeld te schetsen van de invloed van begeleiding door functionarissen uit het land van uitzetting. Hetzelfde geldt voor het terugreizen met een noodreisdocument.

6.2 Veiligheidsrisico's bij terugkeer

De veiligheidsrisico's voor vrijwillige terugkeer naar Sudan zijn, onder andere, afhankelijk van de veiligheidssituatie in de specifieke gebieden van terugkeer. Voor meer informatie over de veiligheidssituatie wordt verwezen naar hoofdstuk 2. Dat hoofdstuk noemt verschillende gebieden in Sudan waar gedurende de verslagperiode sprake was van een toename van intercommunaal geweld en/of (voortdurende) geweldsincidenten. De veiligheidssituatie is bovendien fluïde. Volgens een vertrouwelijke bron zijn de veiligheidsrisico's voor vrijwillige terugkeer dan ook afhankelijk van het gebied en het tijdstip van terugkeer. Ook dienen specifieke kwetsbaarheden van de persoon die terugkeert in acht genomen te worden. De bron gaat niet in op welke kwetsbaarheden hiermee bedoeld wordt.⁶⁶⁴ De paragrafen 5.1 en 5.2 gaan in op terugkeer van binnenlandse ontheemden en terugkeer van Sudanese uit buurlanden en de problemen die zij ondervinden ten aanzien van hun oorspronkelijk grondgebieden.

De Internationale Organisatie voor Migratie (IOM) faciliteert, onder andere, de vrijwillige terugkeer van Sudanese migranten uit Libië naar hun land van herkomst. Dit geschiedt op basis van het *Voluntary Humanitarian Return Programme* (VHR). Tussen 31 augustus 2019 en 18 december 2020 assisteerde IOM bij de vrijwillige terugkeer van bijna 1300 Sudanese migranten. 1272 terugkeerders kwamen uit Libië, Egypte, Niger en Tsjad. Drie personen die IOM assisteerde keerden terug uit Europese landen. Ongeveer 500 personen keerden terug naar de vijf verschillende regio's in Darfur.⁶⁶⁵ De meeste van hen (280 personen) keerden terug naar West-Darfur. IOM registreerde ook terugkeer naar Zuid-Kordofan (44 personen). Via het programma van IOM keerden er, voor zover bekend, geen personen terug naar Abyei en Blue Nile.⁶⁶⁶

Volgens een vertrouwelijke bron is er, ondanks een toename aan intercommunaal geweld in bepaalde gebieden, geen specifiek geweld tegen vrijwillige terugkeerders uit het buitenland. Personen die terugkeren worden in hun gemeenschappen ontvangen en ondersteund. Wanneer een terugkeerder problemen ondervindt in zijn gemeenschap zou dit over het algemeen te maken hebben met een persoonlijk dispuut. De bron noemt hierbij als voorbeeld dat de terugkeerder het geld dat hij of zij leende voor de reis niet terug kan betalen.⁶⁶⁷

⁶⁶³ NRC.Next, *Toch moesten terug naar Soedan; Uitzetting Aanwijzingen voor marteling, toch teruggestuurd naar Soedan*, 23 januari 2021.

⁶⁶⁴ Vertrouwelijke bron, 10 januari 2021

⁶⁶⁵ De overage 800 personen keerden terug naar andere staten van Sudan. De meeste van hen keerden terug naar Khartoum.

⁶⁶⁶ EU-IOM Joint Initiative for Migration Protection and Reintegration, *Dynamic Dashboard, Assisted voluntary return and reintegration in Sudan*, geraadpleegd op 11 januari 2021, <https://app.powerbi.com/view?r=eyJrIjoiaMzVmNzY3MjctZTU2Yy00MWEwLWFIZjYtNDRIbWZlY3MzlhYzQ3IiwidCI6IjE1ODgyNjJkLTlzMtNDNiNC1iZDZILWJjZTQ5YzhINjE4NiIsImMiOjhh9>

⁶⁶⁷ Vertrouwelijke bron, 7 januari 2021

6.3 Terugkeer uit buurland of terugkeer uit Europa

De Sudanese regering heeft onder het *Secretariat for Sudanese Working Abroad* (SSWA) een fonds opgericht voor reguliere migranten die in de Golfstaten werken en terugkeren naar Sudan. Bij terugkeer kunnen zij, onder bijzondere omstandigheden, een beroep doen op ondersteuning bij re-integratie en op bepaalde privileges (zoals het belastingvrij invoeren van een auto). Volgens een vertrouwelijke bron toont het bestaan van dit fonds aan dat de Sudanese overheid een onderscheid maakt tussen personen die terugkeren uit de Golfstaten en andere typen terugkeerders en de ondersteuning die de regering aan hen biedt.⁶⁶⁸

Een vertrouwelijke bron stelt, na het voorbehoud van het gebrek aan empirische data over terugkeer, dat het aannemelijk is dat de Sudanese autoriteiten een persoon die terugkomt uit Europa anders behandelen/beschouwen dan een persoon die terugkomt uit een buurland.⁶⁶⁹ De bron gaat niet in op de mogelijke verschillende behandelingen.

Een andere vertrouwelijke bron beaamt dat de omstandigheden na terugkeer uit Europa kunnen verschillen van de omstandigheden na terugkeer uit buurlanden. Volgens deze bron geldt dat migranten die uit buurlanden terugkeren kwetsbaarder zijn bij terugkeer dan migranten die uit Europa terugkeren. De bron noemt hierbij het voorbeeld van Sudanese migranten die in Libië in detentie hebben gezeten.⁶⁷⁰ Voor meer informatie over vrijwillige terugkeer vanuit Libië naar Sudan, zie alinea hieronder.

Terugkeer uit Libië

Het VHR-programma van IOM is een reddingslijn voor gestrande migranten, die vastzitten in het door conflicten verscheurde Libië. Tussen juni 2017 en september 2020 heeft IOM de vrijwillige terugkeer van meer dan 2.700 gestrande Sudanese migranten ondersteund via chartervluchten en commerciële vluchten. In die periode hebben meer dan 1.400 terugkeerders in Sudan re-integratiebijstand ontvangen, terwijl nog eens ruim 1.200 Sudanese migranten een eigen bedrijf(je) hebben opgestart.⁶⁷¹ De situatie voor Sudanese migranten in Libië verslechterde verder in 2020 door de maatregelen die wereldwijd werden genomen om de COVID-19-pandemie te bestrijden. Grenssluitingen verstoorden het programma van IOM en leidden tot de opschorting ervan.⁶⁷²

Op 12 september 2020 kon voor het eerst na de uitbraak van de pandemie in maart 2020 een vlucht met 116 Sudanese migranten terugkeren naar Sudan. IOM organiseerde deze terugvlucht in samenwerking met het Libische ministerie van Buitenlandse Zaken en de Sudanese ambassade in Tripoli. Onder de 116 Sudanese repatrianten bevonden zich 13 migranten met gezondheidsproblemen waarvoor medische begeleiding door IOM onderweg was vereist en 18 studenten die in Libië waren gestrand en die kort na hun terugkeer deel zouden nemen aan de toelatingsexamens voor de Sudanese universiteit.⁶⁷³

Het nieuwsmedium *The New Humanitarian* onderstreepte nog eens de gevaren voor migranten en vluchtelingen die via Noord-Afrika en het centrale Middellandse

⁶⁶⁸ Vertrouwelijke bron, 7 januari 2021

⁶⁶⁹ Vertrouwelijke bron, 10 januari 2021

⁶⁷⁰ Vertrouwelijke bron, 7 januari 2021

⁶⁷¹ International Organization for Migration, *Over 100 Arrive In Sudan As Voluntary Humanitarian Return Flights Resume*, 23 september 2020

⁶⁷² International Organization for Migration, *Over 100 Arrive In Sudan As Voluntary Humanitarian Return Flights Resume*, 23 september 2020; XinHuanet, *172 Sudanese migrants repatriated from Libya*, 21 december 2019.

⁶⁷³ International Organization for Migration, *Over 100 Arrive In Sudan As Voluntary Humanitarian Return Flights Resume*, 23 september 2020.

Zeegebied Europa proberen te bereiken. Deze bron maakt melding van een incident op 27 juli 2020 waarbij de Libische autoriteiten drie Sudanese asielzoekers doodschoten toen ze probeerden te vluchten nadat ze op zee waren onderschept en naar het land waren teruggestuurd door de door de EU gesteunde Libische kustwacht.⁶⁷⁴

6.4 Registratie van Sudanese burgers in het buitenland

Uit verschillende verouderde bronnen blijkt dat het SSWA gegevens bijhield van personen die in het buitenland werkzaam en/of werkzoekende waren, waaronder in landen in de regio. Officiële recente cijfers van het SSWA zijn niet beschikbaar.⁶⁷⁵ Uit de interviews met vertrouwelijke bronnen komt geen eenduidig beeld naar voren ten aanzien van de eventuele registratie van Sudanese burgers in het buitenland. Volgens een vertrouwelijke bron is het onduidelijk in hoeverre de Sudanese autoriteiten bijhouden welke onderdanen in een buurland of elders verblijven. Twee vertrouwelijke bronnen geven aan dat er geen accurate informatie bestaat ten aanzien van Sudanese burgers in het buitenland. Beide bronnen geven aan dat het aannemelijk is dat de Sudanese autoriteiten enige informatie verzamelen van migranten die via reguliere routes reizen. Veel migranten gebruiken echter irreguliere routes om Sudan te verlaten waardoor men geen accurate cijfers van uitreis kan bijhouden. Volgens een vertrouwelijke bron hebben ambassades in gastlanden wel een beeld van het aantal diasporaleden.⁶⁷⁶

Voor informatie over monitoring van de Sudanese diaspora, zie paragraaf 4.2.4.

⁶⁷⁴ The New Humanitarian, *Libyan returns, Darfur emergency, and a pared-back pilgrimage: The Cheat Sheet*, 31 juli 2020.

⁶⁷⁵ De laatste beschikbare cijfers dateren uit 2010. WHO, *Understanding the labour market of human resources for health in Sudan*, pagina 5, November 2013; IOM & Sudanese Center for Migration Development and Population Studies, *Migration in Sudan, A country profile 2011*, pagina 127, 25 februari 2011.

⁶⁷⁶ Vertrouwelijke bron, 7 januari 2021; Vertrouwelijke bron, 23 september 2020; Vertrouwelijke bron, 10 januari 2021.

7 Bijlagen

7.1 Geraadpleegde bronnen

Voor dit ambtsbericht is gebruik gemaakt van de volgende openbare bronnen:

Rapporten

28 Too Many:

- Country profile- FGM in Sudan, november 2019

ACAPS:

- CrisisInSight, Humanitarian access overview, juli 2020

ACJPS:

- Enforced disappearance in Africa-Baseline study for Sudan, september 2020
- Eastern Sudan: a tribal conflict leaves 33 dead and 77 injured, augustus 2020

ACLED:

- Armed Conflict Location & Event Data Project
- Riders on the storm, Rebels, soldiers, and paramilitaries in Sudan's margins, 27 augustus 2020
- Danse macabre, Revolution and counter-revolution in post-oil Sudan, 12 oktober 2020

Amnesty International:

- Sudan: UN and AU must prioritize protection of civilians in Darfur, 19 mei 2020
- Death Sentences and executions 2019, 21 april 2020

ARC:

- Sudan: Country report, Updated Country report on Darfur, januari 2020
- Sudan query response, The situation in Khartoum and Omdurman, an update, 5 februari 2020
- Sudan: Country report, The situation in South Kordofan and Blue Nile, februari 2021

CMI:

- The women's quota in conflict ridden sudan, december 2013
- Women at work in sudan, Marital privilege or constitutional right, oktober 2019
- Patriarchy, Politics and Women's activism in Post-Revolution Sudan, juni 2020
- COVID-19 and the urgent need to protect Sudanese women against violence, juli 2020

CSW:

- Sudan General Briefing, 1 mei 2020

EASO:

- COI query: Non-Arab Darfuris in Khartoum, 16 juni 2020
- IDPs in Darfur and the Two Areas, 1 juli 2020

- Displacement situation in Darfur and the Two Areas, Update, 13 oktober 2020

European Council on Foreign Relations

- Bad company: How dark money threatens Sudan's transition, juni 2020

European Parliament:

- Sudan: A transition under pressure, December 2020

Freedom House:

- Freedom in the World 2020 – Sudan Profile, maart 2020
- Freedom on the Net 2020 – Sudan, 14 oktober 2020

HSBA:

- Conflict dynamics in and around Sudan's Blue Nile State, 2015-2019 - march 2020

HUDO:

- Report on human rights situation in South Kordofan, Blue Nile States/Sudan, January-June 2020, 27 juli 2020

Humanitarian Aid Relief Trust:

- Visit report, Abyei, Sudan and South Sudan, januari 2020

Human Rights Watch:

- Annual report on the human rights situation in 2019 – Sudan, 14 januari 2020
- Annual report on the human rights situation in 2020 – Sudan, 28 januari 2021

HSBA:

- Spilling Over, Conflict dynamics in and around Sudan's Blue Nile State 2015-2019, maart 2020

International Crisis Group:

- Safeguarding Sudan's Revolution, oktober 2019
- Crisis Watch June Alerts and May trends, 5 juni 2020
- Crisis Watch July Alerts and June trends, juli 2020

IDMC:

- Abyei Area, Displacement associated with Conflict and Violence, 29 april 2020
- Global report on internal displacement, april 2020
- Sudan, What's Behind our data, geraadpleegd op 6 november 2020

Interagency Rapid Needs Assessment:

- Assessment report, Kadugli, South Kordofan State, 19 mei 2020

IOM:

- A country profile 2011, 25 februari 2011
- MT Round Zero Report final, oktober 2019
- Displacement tracking Matrix, South Sudan, Event tracking report, 7 februari 2020
- Displacement Tracking Matrix, oktober –december 2019, 25 februari 2020
- Displacement Tracking Matrix, January – march 2020

- Displacement Tracking Matrix, DTM Sudan, Registration Factsheet 2019, 10 maart 2020
- DTM Sudan, Update 1, 23 april 2020
- Displacement Tracking Matrix, april to june 2020
- DTM Sudan, Emergency Event Tracking, Kas, South Darfur, 10 augustus 2020
- DTM Sudan, Update 3, 23 augustus 2020
- Displacement Tracking Matrix, april to june 2020

JIPS:

- Progress towards durable solutions in Abu Shouk and El Salam IDP camps, North Darfur, Sudan, 20 december 2019

Ministerie van Buitenlandse Zaken:

- Algemeen ambtsbericht Sudan, oktober 2019

Mixed Migration Center:

- Quarterly Mixed Migration Update - East Africa - Yemen, 27 januari 2020

SKBN CU:

- Humanitarian Update, juli 2020

Skye Green:

- The RSF Empire: An in-depth Analysis into the Rapid Support Forces of Sudan, december 2019

The Economist:

- Country report Sudan, june 2020, 24 juni 2020.

UNHCR:

- Sudan 2020 Country Refugee Response Plan, januari 2020
- Sudan Fact sheet, pagina 3, februari 2020
- Central African Republic Refugees in Sudan, 30 september 2020
- Sudan Fact sheet, mei 2020
- Des affrontements au Darfour occidental au Soudan forcent 2500 personnes à fuir au Tchad, 11 augustus 2020
- Fact Sheet Egypt, september 2020
- Fact sheet Ethiopia, september 2020
- Being a refugee in Sudan, 2019 participatory assessment report, 28 september 2020
- Sudan- population Dashboard, Refugees and Asylum-seekers, as of 30 september 2020, 12 oktober 2020
- RRP and response plan for the Ethiopia Situation (Tigray), 22 december 2020

UNHRC:

- A/HRC/45/53, 30 juli 2020

UNICEF:

- Gender Annual Report, Sudan, maart 2020
- Child protection 2019, Child protection annual report, 30 maart 2020

UNOCHA:

- Sudan administrative map, oktober 2019

- Humanitarian Needs Overview, januari 2020
- Humanitarian Response Plan, pagina 13, januari 2020
- Sudan Situation Report, 4 juni 2020
- Humanitarian Response Plan, Sudan, COVID-19 addendum, march-december 2020, 19 juli 2020
- Sudan, Security incidents in Kutum, North Darfur, Flash update 1, 15 juli 2020
- Sudan, Violence in Port Sudan, Red Sea, Flash Update No. 1, 13 augustus 2020
- Sudan- Violence in Eastern Sudan, Kassala and Red Sea, Flash Update No. 2, 27 augustus 2020

UNSC:

- S/20202912, 17 september 2020
- S/PV/8643/17, oktober 2019
- S/2019/817, 15 oktober 2019
- S/2020/1019, 15 oktober 2019
- S/2019/816, 15 oktober 2019
- S/RES/2497, 14 november 2019
- S/2020/36, 14 januari 2020
- S/2020/202, 12 maart 2020
- S/2020/308, 16 april 2020
- S/RES/2519, 14 mei 2020
- S/2020/487, 3 juni 2020
- S/RES/2550, 12 november 2020
- S/2020/1115, 13 november 2020
- S/2020/1155, 7 december 2020
- SC/14376, 8 december 2020
- S/RES/2559, 22 december 2020
- S/2021/40, 13 januari 2021

US Department of State:

- Country Report on Human Rights Practices 2018, maart 2019.
- Country Report on Human Rights Practices 2019, 11 maart 2020.
- Sudan 2019, International Religious Freedom Report, juni 2019

USCIRF:

- Annual report 2020, Sudan, april 2020

WHO:

- Understanding the labour market of human resources for health in Sudan, november 2013.

Onderzoek:

Tufts University:

- Lessons for Taadoud II - Improving natural resource management, april 2019

Nieuwsberichten:

- 500 Words Magazine
- AA
- ACJPS
- ACLED
- Africa Monitors
- African Arguments
- African Regional Organisation of the International Trade Union Confederation
- Al Jazeera

- All Africa
- Amnesty International
- Anti-Racism Movement
- AP
- Asharq Al-Awsat
- Ayin
- BBC News
- Bedaaya
- Bloomberg
- Carnegie Endowment for International Peace
- CCBE
- Center for Strategic and International Studies
- CMI
- Christianity Today
- CPJ
- CSW
- Committee to protect journalists
- Darfur Network for Monitoring
- Darfur24
- ECFR
- EEPA
- EMHR
- Enab Baladi
- Enough Project
- Eritrea Hub
- Eye Radio
- FIDH
- Front Line Defenders
- Girls not Brides
- HRW
- HUDO
- Human Dignity Trust
- ICG
- IDMC
- Independent
- Info Migrants
- International Christian Concern
- La Cimade
- Library of Congress
- Médiapart.fr
- Memo Middle East Monitor (MEMO)
- Middle East Eye
- Minority Rights Group International
- Morning Star News
- Nederlands Dagblad
- News Deeply
- NRC Next
- OHCHR
- Persecution.org
- Radio Dabanga
- Radio Tamazuj
- REDRESS
- Reuters
- RFI
- Reporters Sans Frontieres (RSF)
- Security Council Report
- SIHA
- Sudan Tribune
- The Borgen Project
- The conversation
- The Criminal Law Blow
- The Guardian
- The Independent
- The Jerusalem Post
- The New Arab
- The New York Times
- The Times of Israel
- Trouw
- Twitter
- UN
- UN News
- UNAMID
- UNFPA
- UNHCR
- UNICEF
- UNISFA
- UNHRC
- Universal Rights Group
- UNOCHA
- US Department of State (USDoS)
- USAID
- USCIRF
- VOA News
- We Record
- Xinhua

7.2 Kaart van Sudan

